

XX ƏSRİN ƏN BÖYÜK TERROR HADİSƏLƏRİ

İRTAP

İsmət Kəssəmənli

XX ƏSRİN ƏN BÖYÜK TERROR HADİSƏLƏRİ

Birinci kitab

M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT NƏŞRİYYATI

BAKİ — 2003

962388

1R.

Ümumi oxu zalının
yardımcı fondu

Az-9-962388

Redaktoru
İslam Sadıq

A-99 **İsmət Kəsəmənli (Aşurov İsmət Tanrıverdi oğlu)**
XX əsrin ən böyük terror aktları. Azərənşr. Bakı, 2003,
164 səh.

XX əsrdə müxtəlif dövlətlərdə baş vermiş terror hadisələri haqqında kitabda nəşr olunmuş очерklər xarici mətbuatda dərc edilmiş məlumatlar əsasında hazırlanmışdır. ABŞ və Rusiya prezidentlərinə, SSRİ-nin yaradıcılarından Lenina, Stalina, Hitlerə və başqa dövlətlərin prezidentinə və baş nazirlərinə qarşı törədilmiş terror hadisələri kitabda öz əksini tapmışdır.

A 0804000000 qriffli nəşr
M651(07)2003

© Kəsəmənli İ., 2003

ÖN SÖZ

"XX əsrin ən böyük terror hadisələri" kitabı keçən əsrdə baş vermiş olayları əks etdirir.

Bəşər tarixi yaranandan bu günə qədər terror hadisələri baş vermiş və verməkdədir.

Terror hadisələri həmişə görkəmli şəxsiyyətlərə, hökmdarlara, sultanlara, krallara, prezidentlərə, çarlara, baş nazirlərə qarşı təşkil edilmişdir və bu gün də davam etməkdədir.

Kitabda ABŞ prezidentlərinə, Rusiya Çarı və prezidentlərinə, Fransa prezidentlərinə, eləcə də başqa Avropa dövlətlərinin prezident və çarlarına qarşı törədilmiş terror aktları öz əksini tapmışdır.

Belə ki, ABŞ prezidentləri Ruzveltə, Kennediyə, Klintonə, Reyqana və s. Rus çarı II Nikolaya, Lenina, Stalina, Xruşşova, Brejnevə, Qorbaçova və Yeltsinə, Fransa prezidenti De Qolla, Almaniya Kansleri Adolf Hitlerə və b. qarşı törədilən sui-qəsdlər də kitabda öz əksini tapmışdır. Kitab xarici mətbuatda dərc olunmuş materiallar əsasında toplanmış, tərcümə edilərək işlənmişdir.

Kitab 3 hissədən ibarət olacaq. Birinci kitab prezidentlərə, ikinci kitab baş nazirlərə, üçüncü kitab isə başqa görkəmli şəxslərə və biznesmenlərə qarşı təşkil edilmiş sui-qəsdlərdən bəhs edəcəkdir.

İsmət Kəsəmənli

PREZİDENTLƏR

1. Bill Klinton	5
2. Brejnev Leonid İliç	7
3. Camal Əbdül Nasir	12
4. Cerald Ford	14
5. Corc Buş	17
6. Con Kennedi	19
7. De Qoll Şarl	25
8. Ənvər Sadat	33
9. Fidel Kastro Rus	39
10. Franklin Ruzvelt	43
11. Harri Trumen	45
12. Hitler Adolf	48
13. Hüsni Mübarək	56
14. Hafizulla Əmin	58
15. Xruşşov Nikita Sergeyeviç	68
16. Abdulla ibn Hüseyn	73
17. Kral Veysəl ibn Əl-Said	75
18. Qorbaçov Mixail Sergeyeviç	76
19. Lenin və onun silahdaşları	83
20. Mao Tsze Dun	88
21. Mucibur Rəhman və Zaur Rəhman	91
22. Benito Mussolini	93
23. Nur Məhəmməd Təraqi	97
24. Riçard Nikson	103
25. Çar II Nikolay Romanov	105
26. Ronald Reyqan	115
27. Alyende Qossens Salvador	120
28. Stalin İosif Vissarionoviç	123
29. Səddam Hüseyn	136
30. Tito İosif Broz	139
31. Yeltsin Boris Nikolayeviç	142
32. Ziya Ül Haqq	151
33. Somosa Debayle Anastasio	152
34. Kral XIII Alfons	156
35. Çar III Boris	157
36. Kral Aleksandr	158

BİLL KLİNTON

(1946)

1992-ci ildə ABŞ-ın növbəti prezidenti Bill Klinton seçildi. Hakimiyyətinin ilk iki ilində Billə qarşı heç bir sui-qəsd olmadı. Lakin 1994-cü il sentyabr ayının 12-də Billə qarşı ilk sui-qəsd cəhdi baş verdi.

38 yaşlı Frenk Korder beynəlxalq aeroportda yük maşınının sürücüsü işləyirdi. Arvadı Lidiya isə tibb bacısı idi və qəspitalda işləyirdi. Onların uşağı olmamışdı. 1993-cü ildə Frenkin atası xərçəng xəstəliyindən öldü. Atasının ölümündən sonra Frenk özünə gələ bilmirdi. Bu itkiyə dözə bilməyən Frenk sərxoşluğa başladı. Ərinin sərxoşluğa qurşanmasını gören Lidiya onu öz işlədiyi qəspitala yerləşdirdi. Lakin müalicə heç bir effekt vermədi. Bunu gören Lidiya 1994-cü ilin Avqust ayında ərindən ayrıldı. Bu boşanma Frenkə daha pis təsir etdi. Sentyabr ayının 11-də Frenk Harfordda olan aerodroma soxuldu və iki mühərrikli "Sessna-150" markalı yüngül təyyarəni qaçırmağa müvəffəq oldu. Frenk təyyarəni havaya qaldıran kimi Vaşinqton şəhərinə istiqamət götürdü. Sentyabr ayının 12-də gecə saat 01⁴⁹ dəqiqədə Frenkin idarə etdiyi "Sessna" çox aşağıdan uçaraq Ağ evə yaxınlaşdı. Corc Vaşinqtonun heykəlinə yaxınlaşan təyyarə birdən istiqamətini dəyişərək işıqlarını söndürdü və Ağ evin ərazisində aşağı enməyə başladı. Frenkin idarə etdiyi təyyarə Neşnl aeroportunun radar ekranlarında görünəndə bu haqda Ağ evin mühafizə və xidmətçilərinə məlumat vermədilər. Mühərrikini söndürmüş Frenk səssiz-küysüz Ağ evin ərazisinə düşdü. Təyyarənin təkərləri yerə dəyib otluq ilə irəliləyərək ağaca dəydi və çox da uca olmayan səs çıxardı. "Sessna" Ağ evin birinci mərtəbəsinin bir neçə metrliyində darmadağın oldu. Frenk isə hadisə yerində öldü.

Bu hadisədən yarım saat sonra aparatın rəhbəri Leon Panetta Klintonu oyatdı və baş vermiş qəza haqqında ona məlumat verdi. Klinton onu dinklədi və yenə yatmağa getdi.

Səhər yuxudan qalxan prezident hadisə yerinə baxmağa getdi. Bir neçə gün sonra televiziya ilə çıxış edən ABŞ prezidenti bu hadisəyə ciddi yanaşaraq Ağ evi qorumaq hər bir ABŞ prezidentinin borcudur, - dedi.

Bu hadisə xırdalıklarına qədər araşdırılan zaman 1994-cü il oktyabr ayının 29-da buna bənzər daha bir insident baş verdi. ABŞ vətəndaşı 26 yaşlı Martin Dyuran avtomat silahdan 29 güllə ataraq Ağ evin binasını güllələdi. Martin 5 yaşlı oğlu və arvadı İnqridlə Kolorado-Sprinqs şəhərində yaşayırdı və otellərin birində işləyirdi. 1980-ci ilin sonlarında ABŞ ordusunun dəniz piyadalarında xidmət etmişdi. Hərbi xidməti zamanı özünü qayda-qanunlara riayət etməyən bir əsgər kimi göstərmişdi. Hərbi nizam-intizamı dəfələrlə pozduğuna görə onu hərbi türməyə salmışdılar. Beləliklə o 3 il hərbi türmədə olmuşdu.

1994-cü ilin Oktyabr ayının 1-də o heç kəsə heç nə demədən qəflətən evdən yox oldu. Həmin gün Martin Dyuran silah mağazasından çində istehsal olunmuş yarımavtomat tüfəng aldı və Kolorado-Sprinqsdən naməlum istiqamətə getdi. Oktyabr ayının 29-da Martin Ağ evin yaxınlığında peyda oldu. O tünd plaşda idi və silahı da plaşın altında gizlətmişdi. Bir neçə dəqiqə Ağ evin hasarı yanında dayanan Martin birdən plaşının altından tüfəngi çıxararaq ardi-arası kəsilmədən Ağ evi atəşə tutdu. 29 güllə atandan sonra o tüfəngi yenidən doldurmaq istəyəndə 3 nəfər kişi onun ayağından vuraraq qollarını burdular. Tezliklə hadisə yerinə Ağ evin mühafizəçiləri gəldilər. Atəş nəticəsində Ağ evin ancaq bir şüşəsi zərər çəkdi.

Prezident isə bu vaxt binanın başqa tərəfində televizorda futbola tamaşa edirdi. Atəş səsini eşidən prezident idman oyununu dayandırmadı və matçı sona qədər izlədi.

Bu hadisədən sonra Vaşinqton rəsmiləri hadisəni müzakirə edib qərara aldılar ki, prezidentin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün şəhərin mərkəzində 50 metrlik məsafə yaradılsın. Lakin Ağ evin aparat rəhbəri Leon Panetta bu fikrə qarşı çıxaraq: — Bura Amerikadır. Belə fikir yaratmaq olmaz ki, ölkənin prezidentinin evi Amerika xalqı üçün bağlıdır. Dekabr ayının 18-də gecə yarısı ABŞ prezidentinin

iqamətgahına naməlum şəxslər altmış dəfə atəş açdılar. Güllələrdən biri qəbul otağının dalına düşmüşdü. Gizli xidmətin nümayəndəsi bildirdi ki, güllələr uzaq məsafədən atıldığı üçün təhlükəli olmayıbdı. Bundan da belə nəticə çıxarıldı ki, güllə qəsdən Ağ evə atılmayıb. Ola bilər ki, cinayətkarlar öz aralarında küçədə atəş açıblar. Həmin güllələr də təsadüfən Ağ ev tərəfə atılıbdır. Bununla belə prezidentin mühafizəsi gücləndirildi və onlar daimi hazırlıq vəziyyətinə gətirildilər. Bu hadisədən 3 gün sonra Ağ evin yaxınlığında belə bir hadisə də baş verdi. Evsiz-əşiksiz 30 yaşlı Marselino Kornel əlində bıçaq Ağ evin şimal tərəfindəki çəpərə qədər gəldi. O mühafizəçilərin tələbinə əməl etmədi. Əlindəki bıçağı yerə atmadığına görə polis taparçadan 2 dəfə atəş açaraq Korneli yaraladı. Sonra isə yaralı Corc Vaşinqton adına universitetin qospitalına apardılar.

Sonda onu da qeyd etmək lazımdır ki, Klintonun ünvanına 1500-dən artıq hədələrlə dolu məktublar daxil olmuşdur. Bununla belə Bill Klinton öz vəzifəsini sağ və salamat başa vuraraq 2000-ci ildə prezidentlik kürsüsünü öz xələfi oğul Corc Buşa təhvil verdi.

BREJNYEV LEONİD İLİÇ (1906—1982)

60-cı illərdə ABŞ-da görkəmli dövlət xadimlərinə sui-qəsdlər təşkil edilirdi. 1963-cü ildə ABŞ prezidenti Con Kennedi qətlə yetirildi. 1968-ci ildə Amerikada insan hüquqlarının müdafiəçisi qara dərili keşiş 59 yaşlı Martin Lyuter Kinq və yenə də 1968-ci ildə prezidentliyə namizəd mərhum eksprezident Con Kennedinin qardaşı Robert Kennedi də qətlə yetirildi. Amerikada belə qətlər baş verdiyi hallarda 60-cı illərdə keçmiş SSRİ-də ciddi sui-qəsdlər olmamışdı. Lakin 60-cı illərin sonunda Sov İKP-nın baş katibi L.İ.Brejnyevə də sui-qəsd təşkil edildi. Bu sui-qəsd SSRİ-də çox ciddi siqnal oldu.

Kosmosdan geri qayıdan kosmonavtları qarşılamaq üçün hazırlıq gəldirdi. Leningrad şəhəri yaxınlığında kiçik Lomonosov şəhəri var.

Buradakı hərbi hissədə kiçik leytenant Viktor İlyin adlı bir zabıt xidmət edirdi. Həmin zabıt SSRİ-nin Çexoslovakiyaya zorla girməsinə açıq-aşkar etiraz edirdi. Sülhün keşikçisi kimi təbliğ olunan Sovet ordusunun orada tökdüyü qanlara dair öz fikir və sualları ilə İlyin komandirlərini boğaza yığımışdı. Yanvar ayında komandirlərinin hərbi hissədə olmadığından istifadə edən Viktor İlyin silah saxlanan otaqdan 2 makarov tipli tapança və 4 dolu sandıqça götürüb hərbi hissəni tərk edir. Onun cibində Moskvaya uçmaq üçün aldığı təyyarə bileti də hazır idi. İlyinin hərbi hissədən yoxa çıxmasını saat yarımından sonra bildilər və axtarışa başladılar. Axtarış aparənlər bildilər ki, İlyin Moskvaya uçub. Bu haqda onun yazmış olduğu gündəlikdə qeydlər vardı. Ona görə də komandir Maşkov hadisə barədə DTK-ya məlumat verdi.

İlyin öz növbəsində Domodedovo təyyarə limanında təyyarədən düşüb pənsiyaçı dəyısının evinə gəldi. Viktorun gəlişi ilə qocalar şəm yeməyi təşkil etdilər. Bu zaman Viktor dayısından xahiş etdi ki, sən köhnə milis işçisi olmusan. Bəlkə formanı mənə verəsən. Mən Kremldə kosmonavtlara baxmaq istəyirəm. Bu forma ilə də mənə Kremlə buraxmayacaqlar. Lakin dayısı bu haqda eşitmək belə istəmədi. Leninqrad DTK-sı öz Moskvalı həmkarlarına İlyinin Moskvaya gətməsini Qızıl meydana mütləq gələcəyini bildirdilər. İlyinin şəkillərini əməkdaşlara payladılar və əməkdaşlara bildirdilər ki, İlyin hərbi formada olacaqdır.

Dayısı işə gətdikdən sonra İlyin onun formasını geyindi və evdən çıxdı. O metro ilə Marks prospektinə çıxdı və Kremlin Borovitski qapısına gəldi. O, bildirdi ki, kosmonavtlar və ölkə rəhbərləri mütləq bu qapıdan keçəcəklər. Qapıya yaxınlaşan İlyin milislərin sırasına qoşulub gözləməyə başladı.

Evə qağıdan dayısı paltarının yoxa çıxdığını görüb DTK-ya məlumat verdi. Onlar işə İlyini tanımaq üçün qocanı maşına qoyub aeroportdan Kremlə qədər gəzdirsələr də İlyini tapa bilmədilər. Onlar qocanı elə həmin Borovitski qapısında düşürüb gətdilər. Çekistlər onu nə qədər axtarsalar da tapa bilmədilər. Brejnevın sürücüsü İlya Jarkovu öz maşınından azad edib Kosmonavtlar oturan maşına oturdular.

Bu zaman İlyin üşüsə də əlindəki əlcəyi çıxardı və əlini cibinə salıb tapançanı hazır vəziyyətə gətirdi.

Budur artıq Borovitski körpüsündəki döngədən motoskiletlərin müşayəti ilə qara Çaykalar göründü. İlyin birinci maşını qabağa buraxdı və ikinci maşının qabağına çıxdı. Sonra isə ardıcıl olaraq atəş açmağa başladı. O gördü ki, ağır yaralanmış sürücü necə sükanın üstünə yığıldı. Bu bədbəxt Jarkov idi. Maşındakılar aşağı əyilib gizləndilər. İlyin güllələri qurtarana qədər atəş açdı. Yaralanmış motoskiletçi idarə etdiyi motoskileti bir başa İlyinin üstünə sürüb motoskilet ilə onu vurdu. Bundan sonra İlyinin üstünə mülki formada olan adamlar töküldülər. İlyin müqavimət göstərmədi. İlyinin Brejnevə qarşı düşündüyü sui-qəsd alınmadı. İlyinin ciddi cəhdlə atəş açdığı maşında kosmonavtlar Bereqovoy, Nikolayev və Tereşkova oturmuşdular. Bereqovoyun şişə qırıntılarından sifəti yaralandı. Sürücü Jarkov bir gün sonra aldığı güllə yarısından xəstəxanada öldü. Ölümündən sonra Qırmızı Bayraq ordeni ilə təltif edildi.

İlyin atəş açdığı vaxt bütün televiziya transilyasiyası dayandırıldı. O tutulandan sonra veriliş bərpa olundu. Kosmos qəhrəmanlarına mükafatı Brejnev yox, Podqornı təqdim etdi. Mükafat alan kosmonavtların özlərini itirmələri hiss edilirdi.

Bəs atəş açılarda Brejnev harada idi. Çox sonralar onun yavəri Petrov danışır ki, biz aeroportda yerlərimizi dəyişdik, yerimizi kosmonavtlar oturan maşına verib üçüncü yerdə gətməyə başladım. Mən sürücü ilə yanaşı oturmuşdum. Brejnev, Podqornı və Kosigin maşında idilər. Maşınımız Borovitski qapısına yaxınlaşanda Kremldə silah palatası və Böyük Kreml sarayının arasında atəş səsləri eşidildi.

O dəqiqə sürücüyə dayanmış maşını keçib Qurultaylar sarayına sonra biz kosmonavtlar dayanmış maşını keçib Qurultaylar sarayına tərəf gətdik. Bütün bunların hamısı bir neçə dəqiqə ərzində baş verdi. Cinayətkar doğrudan da ikinci maşına atəş açmışdı. O inanırdı ki, Brejnev həmin maşındadır. Viktor İlyini DTK-nın Lefortovodakı istintaq təcridxanasında yerləşdirdilər. İstintaq başlandı. Sov. İKP MK Baş katibini fiziki cəhətdən məhv edəndən sonra İlyin yeni partiya yaradacaqdı. Ancaq müstəntiqlər belə düşüncülər ki, İlyinin arxasında Brejnevədən xoşu gəlməyən adamlar və ya Qərb xüsusi xidmət orqanları dayanmışdır. Lakin təcridcən aydın oldu ki, heç bir

Qərb xüsusi xidmət orqanı İlyinin arxasında dayanmayıb, sadəcə olaraq bu qəsdı o özü hazırlayıb. İlyinə qarşı bir neçə maddə ilə cinayət, işi qaldırdılar: Fərarilik, silah oğurlama, qətl və s. Lakin bu iş məhkəməyə qədər gedib çıxmadı. Həkimlər İlyinə əsəb pozğunluğu diaqnozu qoyub 1970-ci ilin May ayında onu Kazan əsəb xəstəxanasına yerləşdirdilər. Hətta yaxınları ilə görüşmək ona qadağan edildi. 1973-cü ildə rejim bir qədər zəifləyəndən sonra ona qəzet götirməyə başladılar. 1988-ci ilə qədər beləcə davam etdi və anasının xahişinə görə onu Leninqrad əsəb xəstəlikləri xəstəxanasına köçürdülər. Burada onu tək adamlıq palataya deyil, beş nəfərlik palataya qoydular.

1989-cu ildə qəzetlərdə onun haqqında məqalələr dərc etməyə və onu televiziya da göstərməyə başladılar.

O zaman Brejnevı söymək dəbdə idi. İlyin isə onu öldürmək istəmişdi. Lakin günahsız sürücü Jarkovu öldürmüşdü.

İlyindən soruşanda ki, 1969-cu il hadisəsinə görə peşimandırmı?

— Mən iki məsələdə peşimançılıq çəkirəm. Birincisi Brejnevı öldürə bilmədiyimə və Jarkovu öldürdüyümə görə, ikincisi isə mənimlə birlikdə xidmət edən iki gənc leytenantın mənim əvəzimdən nahaq yerə beş il həbs cəzası aldığına görə bu gün də peşimanam.

Onu da qeyd edək ki, Brejnev bu sui-qəsdədən sonra bir dəfə də olsa güllə keçirməyən zirehli "Çayka"lardan "Zis-110" oturmadı. Bu hadisədən sonra da terrorçular bir neçə dəfə Brejnevı hədələdilər. Bu hədələr həmişə onun xaricə səfərləri zamanı gəlirdi.

1977-ci ilin İyun ayında "doqquzlar"ın Fransaya səfəri zamanı çox ciddi bir siqnal gəlirdi ki, Brejnevə qarşı terror aksiyası keçirəcəklər. Terror aksiyası Parisdə Zəfər Tağında əbədi məşələ Brejnev əklil qoyanda həyata keçiriləcəkdir. Snayperlərdən biri Zəfər Tağına gələn küçələrdən birində gizləni b atəş açacaqdır. Ən çətini bu idi ki, Zəfər Tağına gələn 12 küçə vardı.

"Doqquz"ların gələn qrupu bu hadisə haqqında Fransa hökumətinə xəbər verdi. Lakin fransızlar cavab verdilər ki, bu dəfə hər şey yaxşı alacaq.

Parisin perefekti 12 min polisi səfərbər etdi. Hər küçə üçün min nəfər, 6 min yangınsöndürən, hər küçədəki evin damında 500 adam yerləşdirildi. Bundan əlavə 1000-dən artıq polis Zəfər Tağını meydanla birlikdə əhatəyə aldı. 1977-ci ilin İyun ayının 21-də meydanda sayı bilinməyən DTK agentləri də vardı. Ən mühümü o oldu ki, həmin gün atəş açılmadı.

1978-ci ilin May ayında Baş katib Brejnevın FRQ-yə səfərində yenə də "doqquz"lara siqnal gəlirdi ki, Brejnevə Avqustburq qəsridən çıxanda atəş açacaqlar. Həmin qəsdə FRQ-nin kansiri Helmut Şmidt qonağın şərafinə ziyafət verirdi. Bu siqnalı aldıqdan sonra mühafizə dəstəsi Brejnevı ehtiyat qapıdan çıxararaq zirehli "ZİS"-ə oturdub i qamətəgaha apardılar.

Bununla belə Brejnev bütün sui-qəsdlərdən uğurla qaçırtdı. Hətta 1982-ci ilin Mart ayında 76 yaşlı Baş katibin üstünə Daşkənddə metal dəmir düşdü. Lakin o körpücük sümüyünün azca əzilməsi ilə qurtardı.

Hadisə belə olmuşdu. Brejnev Özbəkistan SSR-ə Lenin ordenini təqdim etmək üçün gəlmişdi. Mart ayının 23-də bir neçə obyektə getmək nəzərdə tutulmuşdu. Səhər tezdən Brejnev fabrikdə parça hazırlanmasına və SSRİ-nin 50 illiyi adına traktor zavoduna baş çəkdi. Nahara xeyli qaldığı üçün Leonid İliç Şərəf Rəşidova bildirdi ki, biz söz verdik ki, təyyarə zavoduna da baş çəkəcəyik. Əhali bizi gözləyir. Söz-söhbət olar. Getməsək yaxşı deyil. Qonaqpərvər Rəşidov: — Leonid İliç, gedək, - dedi.

Onlar zavoda gələndə əhali yığış b səbrsizliklə rəhbərləri gözləyirdi. Rəhbəri yaxından görmək üçün basabas edirdilər. Mühafizəçilər zorla onların qarşısını alırdılar.

Brejnev təyyarənin qanadının altından çıxan zaman böyük taxta meydana çəkilmiş çatı dözmədi və qırıldı. Əhali bizim üstümüzə yeridi. Hadisəni görənlər deyir - Brejnevlə Rəşidov uçmuş meydançanın altında qalmışdılar. Onları güc-bələ ilə oradan çıxardılar. Brejnev körpücük sümüyünün əzilməsindən şikayət etdi. Ona ilk tibbi yardım edildi.

Bu Brejnevın son sərgüzeşti oldu. Bu hadisədən sonra o yeddi ay yarım da yaşadı. 1982-ci il noyabr ayının 9-u gecəsi dünyasını dəyişdi.

CAMAL ƏBDÜL NASİR (1918—1970)

1952-ci ildə general Nagib və Nasirin rəhbərliyi ilə Misirdə inqilab oldu. Bu inqilabın nəticəsində də ingilis işğalçıları Misirdən qovuldular. General Nagib Misirin prezidenti Nasir isə Baş-nazir oldu. Azadlıq əldə edən Misir dövləti başqa dövlətlər kimi SSRİ ilə də əlaqələr qurmağa başladı.

1954-cü ildə İskəndəriyyə şəhərindəki mitinqdə çıxış edərək camaatın arasından bir nəfər şəxs çıxdı və əlindəki tapançadan Nasirə atəş açdı. Atılan güllə Nasirə yox, onun başının üstündəki işığa-lampaya dəydi. Terrorçunu tutub zərərsizləşdirdilər. Aparılan araşdırmalar terrorçunun şəxsiyyətini müəyyən etdi. Terrorçu "Müsəlman qardaşları" təşkilatının üzvü Mahmud Əbdüllətif idi. Sonra məlum oldu ki, bu təşkilat ölkədə çevriliş etmək istəyir. Çevrilişin ən yüksək zirvəsi Nasirin ölümü olmalı idi. İstintaqın nəticəsi ona gətirib çıxardı ki, sui-qəsdçilərin içində ölkənin prezidenti Nagibin də adı hallanırdı. Buna görə də Nagib prezidentlikdən azad edildi və ölkənin ən ucqar kəndlərindən birinə sürgün olundu. "Müsəlman qardaşları" təşkilatının lideri Əl-Hüdeybi edam edildi və onun bir neçə tərəfdarı da güllələndi.

1956-cı ildə Nasiri ölkənin prezidenti seçdilər. Bundan sonra Misir SSRİ ilə yaxınlaşmağa başladı. Həttə o qədər yaxınlaşdı ki, Misir prezidentinin mühafizəsini də sovet adamları təşkil edirdi. Belə ki, 1956-cı ildən Nasirin ətrafından DTK-ya xahişlər gəlirdi ki, Misirə dövlət başçısını qorumaq üçün təcrübəli adamlar göndərsin. Onların bu xahişlərini nəzərə alaraq DTK-dəki 9-cu idarədən iki rəhbər Qahirəyə getdilər. Nasir onları qəbul edib mehribançılıqla qarşıladı və bildirdi ki, Misir təhlükəsizlik xidməti onların təcrübəsindən necə istifadə edə bilər. Misir rəhbərliyi bu xidmətdən necə faydalana bilər. Sovet DTK xidməti ona görə lazım idi ki, 1956-cı ildə Misirlə İngiltərə-Fransa və İsrail arasında müharibə başlanmışdı.

DTK əməkdaşları Nasirə apardıqları söhbətdə belə başa düşdülər ki, cəngüdən qrupundan başqa orada heç bir mühafizədən söhbət gədə bilməz. Məsələn çörəyi aşbaz prezidentin evi qarşısındakı dükandan alır, ət və tərəvəzi isə yaxındakı bazardan. Ərzaq üçün heç bir tibbi yoxlama, nəzarət yox idi və bu haqda da heç kəs narahat deyildi. Mühafizə xidmətində siqnalizasiya da yox idi.

Sovet mütəxəssisləri bütün problemləri müzakirə etdilər, xidməti binada və iclas zalında olan radiotivlik və zəhərləyici maddələrin ola biləcəyini yoxladılar. Misir mütəxəssisləri bunları yoxlamaq üçün yeni aparatlar istəyəndə sovet mütəxəssisləri onlara bildirdilər ki, belə aparatlar yoxdur. Ancaq bunu qəfəsdə olan quşla yoxlamaq olar. Əgər qəfəsdəki quş ölərsə insanın bu cür otaqda qalması məsləhət deyil. Həmin illərdə Misir prezidentinə qarşı sui-qəsdlər təşkil edilirdi. 1956-cı ildə bir neçə dəfə belə sui-qəsd faktları aşkar edilmişdi. Belə sui-qəsdlərdən biri Nasirin Qahirədəki telemərkəzə gəldiyi vaxt olmalı idi. Lakin prezidentin mühafizəsi həmin sui-qəsdə açaraq bombanı zərərsizləşdirdi. Bu bomba Aralıq dənizində duran Amerika gəmisindən göndərilən siqnal nəticəsində partlamalı idi.

1956-cı ildə Səudiyyə Ərəbistanının kəşfiyyat xidməti Suriya kəşfiyyatının rəisi Saracı verbovka edərək Nasirin təyyarəsinə bomba qoymağı tapşırırdılar. Nasir bu zaman Suriyada idi. Bu əməliyyata görə Saracın bank hesabına Səudiyyəli bir neçə milyon funt-sterlinq köçürmüşdülər. Lakin bu sui-qəsd də Nasirin mühafizəsi tərəfindən aşkar edildi. Misirin prezidenti Nasir jurnalistləri yığaraq onlara Saracın bank hesabı və sui-qəsd haqqında sənədlər təqdim etdi.

CERALD FORD

(1913—)

60-cı illərdə bütün Amerika özünün narahət günlərini yaşayırdı. Üç ən səsli-küylü sui-qəsd Amerikani silkələmişdi.

1963-cü ildə ABŞ prezidenti Con Kennedi, 1968-ci ildə onun qardaşı prezidentliyə namizəd Robert Kennedi, 1972-ci ildə yenə də prezidentliyə namizəd Core Uolləsə sui-qəsdlər təşkil edildi. 1972-ci ildə Cerald Ford ABŞ prezidenti seçildi. Fordun prezidentliyinin 3-cü ilində 1975-ci ildə

ona dalbadal iki dəfə sui-qəsd edildi.

Eks prezident Riçard Nikson Uortgeyt işinə görə istefa verdikdən sonra Ford Amerikanın prezidenti seçilmişdi.

1975-ci ilin sentyabr ayı prezident Ford üçün ən ağır ay oldu. Belə ki, sentyabr ayının 5-də və 21-də bu mənlus günlərdə ona sui-qəsd oldu. Xoşbəxtlikdən prezidentin mühafizəçiləri ayıq-sayıq idilər. Birinci sui-qəsd Kaliforniya ştatının Sakramento şəhərində oldu. Həmin gün sentyabrın 5-də prezident Ford mühafizəçilərin müşayəti ilə "Senator" otelindən çıxıb işgüzar görüşə gedirdi.

Təbii ki, yerli əhali prezidentin gəlişi münasibəti ilə onu qarşılayaraq salamlayırdılar. Ali qonaq əlini uzadaraq yığılan adamlarla salamlayırdı. Birdən adamların arasından bir gənc qadın çıxdı və əlindəki pistoletlə prezidentə tərəf tuşladı. Lakin atəş açılmadı. Təhlükəsizlik xidmətinin agentləri prezidentə hücum edən qadını yaxaladılar. Qadın bir neçə dəfə: - "Pistolet atəş açmadı, pistolet atəş açmadı!" — dedi. Polistər tərəfindən yoxlama zamanı məlum oldu ki, pistolet güllə ilə doldurulmuşdur, lakin güllə açılmamışdı.

Bu hadisədən prezident özünü itirmədi. İki saat sonra isə tamaşaçı auditoriyasında Kaliforniya ştatının qanunvericilik orqanında "Cinayətkarlığa qarşı mübarizə və silah üzərində nəzarət" haqqında məruzə ilə çıxış etdi. Ford bəyan etdi ki, bu cür aksiyalar mənim amerika xalqı ilə görüşməyimə mane ola bilməz. Bununla bərişib yaşamaq olar:

Prezidentə sui-qəsd edən 26 yaşlı gənc qadın Linnet Fromm idi. Linnet Fromm amerika xalqını dəhşətə salan Çarlz Mensonun "ailə" üzvü, yəni onun qruplaşmasının üzvü idi. Bu "ailə"nin hesabında neçə-neçə qanlı hadisələr vardı. Bu qanlı hadisələrdən biri də məşhur kinorejissor Roman Polyanskiyin arvadı məşhur kino ulduzu Şaron Teytin 1969-cu ildə vəhşicəsinə öldürülməsi idi.

Pistoletin açılmadığını görə GİZLİ xidmət "agenti Larri M.Buendorf qadının əlini burub açılmayan pistoletə aldı. Prezident Fordun rəngi ağarsa da yerində sakit dayanmışdı. GİZLİ xidmət agentləri Frommu yaxalayıb apardılar.

Professor Ceymis U.Klark deyir ki, Fromm prezident Forda sui-qəsd edəndə özünü reklam etmək istəmir. O sadəcə olaraq məhkəmə qarşısında durmaq istəyirdi ki, Mensonu məhkəməyə şahid kimi dəvət etsinlər ki, Menson Frommu məhkəmədə müdafiə etsin.

Frommu daha bir fikir rahat qoymurdu. Fromm istəyirdi ki, geniş ictimaiyyətin diqqətini daha çox cəlb etsin.

Birinci sui-qəsd hadisəsindən sonra cəmi 16 gün keçmişdi. 1975-ci il sentyabr ayının 21-də Cerald Fordun həyatına ikinci dəfə sui-qəsd edildi. Bu aksiya San-Fransisko şəhərində baş verdi. Yenə də prezident oteldən çıxdı. Oraya toplaşan camaat hərəkətə gəldi. Lakin camaat birdən geri çəkildi. Çünki küçünün əks tərəfindən atəş səsi eşidildi. Cerald Ford yerində dayandı. Lakin təhlükəsizlik xidmətinin agentləri prezidenti itələyib maşına saldılar və maşın yüksək sürət götürüb San-Fransiskonun beynəlxalq aeroportuna tərəf irəliləyirdi.

Bu dəfə prezidentə sui-qəsd edən 45 yaşlı qadın Sara Ceyn Mur idi. O, San-Fransisko şəhər polisində yaxşı tanış olan sol hərəkat qrupunun ən fəal üzvlərindən idi. Sara Ceyn Murun bütün əvvəlki həyatı uğursuz olmuşdu. Sara 5 dəfə ərə gedib ayrılmışdı. O, 3 uşağını Virciniya ştatında yaşayan valideynlərinin yanında qoymuşdu. Tənhalıqdan əzab çəkirdi və istəyirdi ki, ətrafında olanların diqqətini özünə cəlb etsin. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, FTX bu qadını informasiya əldə etmək üçün verbovka etmişdi. Sara həm FTX-ya, həm də sol hərəkat qrupuna işləyirdi. Lakin bu çox çəkmədi. Bir dəfə o sol qrupda olarkən FTX ilə işlədiyini söylədi. Bu xəbərdən sonra

CORC BUŞ
(1924—)

həm sol qrup, həm də FTX onunla əlaqəni kəsdİ. Demək olar ki, Sara Ceyn Mur nə sol qrupa, nə də FTX-ya lazım olmadı. Elə heç kəsə lazım olmaması Saranı bu addımı atmağa məcbur etdi. Prezidenti camaatla görüşəndə Sara Ceyn Mur pistoleti çıxarmaq istədi. Lakin keçmiş hərbi dənizçi 33 yaşlı Oliver Sippl gördü və onun əlini tutdu. Güllə təsadüfi bir adama dəydi.

İstintaq zamanı Sara Ceyn Mur dedi: "Mənim 0,44 çaplı sevimli pistoletim olsa idi prezidenti vurardım".

Bu hadisələr baş verənə qədər Mur polisə işləməklə Federal büronun alkoqol, tütün və odlu silaha aid tapşırıqlarını yerinə yetirirdi. Hadisədən bir gün qabaq onu nəyə görəse yoxladılar. Bu zaman onda doldurulmamış 0,44 çaplı tapança və iki qutu patron aşkar etdilər. Onun haqqında cinayət işi başladılar və tapançanı da götürüb qadını buraxdılar. Polis gizli xidmət agentliyinə məktub göndərdi. Gizli xidmət agenti istintaqa cəlb etdi.

Səhəri gün işə Mur prezidenti öldürməyə cəhd etdi. Gizli xidmət agentləri sui-qəsdin arxasında kimlərin dayandığını öyrənmək üçün tədqiqata başladılar. Lakin, istintaq müəyyənləşdirdi ki, bu qəsdin arxasında heç bir xarici qüvvə durmur. Sui-qəsdİ Sara Ceyn Mur özü təkbaşına törətmişdir.

Hər iki terrorçu qadın ABŞ prezidenti Cerald Forda qarşı sui-qəsd törətdikləri üçün məhkəmə qarşısında dayandılar. Onların hər ikisi uzun müddətə həbsxanaya salındı.

ABŞ prezidenti Ronald Reyqan prezidentlik müddəti başa çatdıqdan sonra prezidentlik estafetini Corc Buşa verdi. Ölkənin qırx birinci prezidenti Corc Buş oldu. Buş özünün prezidentlik fəaliyyətinə 1989-cu il yanvar ayının 20-dən başladı və Ağ evə gəldi. O fəaliyyətə başlayandan düz bir il sonra Kolumbiya kokain mafiyası onu öldürməyi planlaşdırdı.

Sui-qəsd aksiyası 1990-cı ilin fevral ayında olmalı idi. Prezident Corc Buşa, Kolumbiya prezidenti Virxilio Barko Kolumbiyanın Kartaxena şəhərində görüşməli idilər. Hər iki prezident narkotik maddələrin qaçaqmalçılığına və ticarətinə qarşı mübarizə haqqında məsələləri müzakirə etmək istəyirdilər. Narkomafiya qanqsterləri hər iki prezidenti öldürmək üçün çox diqqətlə hazırlaşdılar.

Əməliyyatda onlarla adam iştirak edirdi. Sui-qəsdə Fransa istehsalı olan on ədəd raketdən istifadə ediləcəkdİ. Raketləri kokain mafiyasının anbarından gizli surətdə Kolumbiyanın paytaxtı Boqotaya gətirmişdilər. Onlar həmin raketlərdən beşini prezident Buşun getdiyi Barrankilyə şəhərinə göndərməyə hazırlaşdılar. Prezidentə sui-qəsd ya hökumət iqamətgahından çıxanda, ya da aeroportun özündə təyyarəyə oturarkən edilməli idi.

Lakin görüşə üç gün qalmış Kolumbiya xüsusi xidmət orqanları sui-qəsdin üstünü açdılar. Boqotada sui-qəsdə iştirak edənlərdən iki nəfərini həbs etdilər. Onlar - Hilmero Santana Qaytan və Oktavio Pinede Qalvis polisin əlinə keçən kimi hər şeyi açıb tökdülər. On raketin gizlədildiyi evi göstərdilər.

Beləliklə də bu sui-qəsd baş tutmadı. Corc Buşa qarşı ikinci sui-qəsd 1991-ci ildə aşkar edildi və uğursuzluqla nəticələndi. İsrailin "Mossad" kəşfiyyatının agenti Viktor Ostrovski özünün "Yalanın o biri üzü" kitabında bu haqda yazır. Onun sözlərinə görə Corc Buşa sui-

M.F. Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

qəsd təşkil etməyi "Mossad"-in sağ qrupu fikirləşmişdi. Bu sui-qəsd isə 1991-ci ildə Madrid şəhərində yaxın şərq Sülh konfransının olduğu vaxtda həyata keçirilməli idi.

Agentura qrupunun vəzifəsi Amerika prezidentinin mühafizəsindəki zəif yeri tapmaq və terror aktını hazırlamaq idi. Bu sui-qəsd isə fələstinlilərin adına yazmalı idilər. Lakin terror haqqında informasiya yayıldığı üçün əməliyyat baş tutmadı.

Yaxın Şərq üzrə konfransa çoxdan hazırlaşmışdılar. Konfransın keçirilməsi üçün isə Lozanna və Haaqa kimi şəhərlərin adı çəkilirdi. Lakin konfransa iki həftə qalmış amerikalılar Madrid şəhərini seçdilər.

Madrid şəhərinə Amerikanın gizli (xüsusi) xidmət orqanının xüsusi qrupu getdi. Həmin qrupun Madriddə işləməsinə hətta ABŞ-in İspaniyadakı səfirliyi də bilmədi.

Amerikalılar doğrudan da terror aktının fələstinlilər tərəfindən törədiləcəyindən ehtiyat edirdilər. Amerikalılar hətta fikirləşirdilər ki, zərbə tamam başqa tərəfdən də dəyə bilər. Ancaq xoşbəxtlikdən hər şey yaxşı qurtardı.

1994-cü ilin aprel ayının ortalarında eks prezident Corc Buş Küveytə gəldi. Məhz elə burada da onu öldürmək istədilər. On bir İraq və üç Küveyt vətəndaşı eks prezidentə qarşı terror aktı həyata keçirdilər. Keçmiş prezident 1990-cı ildə İraqa hücum əmrini vermişdi. Məhz bu əmrə görə də eks prezidentdən hayıf çıxmaq üçün sui-qəsd təşkil olunmuşdu. Onu da qeyd edək ki, haman terrorçular İraq kəşfiyyatı verbovka etmişdi, terrorçularda müxtəlif silahlar, qranatlar, mina və partlayıcı qurğu, o cümlədən bomba da vardı ki, həmin bomba avtomobildə gizlədilmişdi. Partlayış maşın korteci yaxınlaşanda baş verməli idi. Həmin maşın kortecində eks prezident Corc Buş, onun arvadı Barbara, iki oğlu və keçmiş dövlət katibi Ceyms Beyker oturmuşdular. Partlayıcı qoyulmuş maşın terrorçular tərəfindən yolda saxlanmışdı. Əgər birinci partlayış baş tutmasa, ikinci variantda özünə partlayıcı maddə bağlamış kamikadze görüşlərin birində Buş çıxış edərkən özünü partlatmalı idi.

Lakin Buş Küveytə uçduğu zaman sui-qəsdçiləri həbs etdilər. Bununla əlaqədar olaraq rəsmi Bağdad sui-qəsd haqqında rəsmi

bəyanat verdi ki, terror aktında onların əli yoxdur. İraq prezidentinin mətbuat xidmətinin rəisi Möhsün bəyanat verdi ki, "Buş İraqa qarşı təcavüzkarlıq. Lakin seçkilərdə məğlub olduğu üçün artıq o bizim üçün ölüdür. Biz ölümləri öldürmürük. Buş üçün bir neçə kiloqram partlayıcı maddəni kəlləyə da heyifdir. 1994-cü ilin iyun ayında başlanan məhkəmə prosesində on dörd terrorçudan altı nəfərinə məhkəmə ölüm hökmü çıxardı.

CON KENNEDİ (1917—1963)

1960-cı ildə ABŞ-dəki seçkilərdə Con Fitserald Kennedi qələbə çaldı. 43 yaşlı Con Kennedi Ağ evin yeni sahibi oldu. ABŞ-in 34-cü prezidenti 1961-ci ilin yanvar ayının 20-də özünün komandası ilə Ağ evə gəlib prezidentlik fəaliyyətinə başladı.

Həmin vaxtlarda Karib dənizində böhran idi. Sovet şər imperiyası hərbi dəniz qüvvələrini oraya göndərmişdi. Üçüncü Dünya müharibəsinin başlanması labüdü idi. Lakin Ağ evin yeni prezidenti Con Kennedi bu böhrandan çıxdı və müharibənin qarşısını aldı. O, Sovet imperiyasının o vaxtkı Baş katibi Xruşşovla dil tapdı və müharibə təhlükəsi sovuşdu.

Con Kennedinin prezidentliyinin 3-cü ilində Texas ştatının qubernatoru Con Konneli prezidentə bildirdi ki, ştatda demokratlar partiyasında parçalanma gedir. Bu parçalanmanın qarşısını almaq üçün 2-ci dəfə prezident seçkilərində uduza bilirik. Ona görə də prezident Con Kennedini və vitse prezident Lindon Consonu Texas ştatına dəvət etdi.

Prezident onun gətirdiyi arqumentlərlə razılaşaraq Texas ştatına səfər etməyi planlaşdırdı.

Texas ştatının Dallas şəhəri kriminal şəhər olduğuna görə Gizli xidmət prezidenti xəbərdar etdi ki, oralar çox təhlükəlidir. Səfər ərəfəsində Ədliyyə nazirinin masasına demokrat partiyasından Texas ştatındakı Milli Komitənin üzvü Bayron Skeltonun məktubunu

qoydular. Skelton həmin məktubunda bildirdi ki, Texas ştatında əla adamlar var ki, onlar prezidentə xətər toxundura bilərlər. Ona görə də səfər ərəfəsində prezidentin Dallas şəhərinə olan marşrutu ləğv edilsin. Lakin prezident əvvəlcədən planlaşdırdığı səfəri təxirə salmadı və marşrutunu da dəyişmədi. Səfərdən bir ay əvvəl də prezident üçün yeni təyyarə düzəldilmişdi. Həmin təyyarənin mavı rənglə rənglənməsinə də prezident özü göstəriş vermişdi. Bu təyyarə əvvəlki təyyarələrdən xeyli fərqlənirdi. 1962-ci il oktyabr ayının 21-də alınmış həmin təyyarə ilə prezident artıq 75 min mil məsafəni qət etmişdi. Təyyarədəki baş salonda və orta salonda kreslolər qoyulmuş, qab-qacaqda və telefon diskində qızılı prezident embleması vardı. Təyyarə üçün 15 jurnal və beş gündəlik qəzet abunə yazılmışdı. Təyyarənin uçmasını radar qurğuları izləyirdi. Təyyarənin uçuşunda Gizli xidmətin nəzarət məntəqələrinin sistemləri qoyulmuşdu. Əgər prezidentin təyyarəsi məcburiyyət qarşısında yerə enmişdirsə, 15 dəqiqə ərzində Gizli xidmət agentləri xüsusi maşında həmin əraziyə çatırdılar. Prezident təyyarəsi havaya qalxandan sonra onu müşayət edən mətbuat nümayəndələri olan təyyarə havaya qalxırdı. Yolda mətbuat nümayəndələri və prezidenti müşayət edən təyyarə prezidentin təyyarəsini keçib təyin olunmuş yerə gedərək prezidentin görüşünü təşkil etməli idilər. Yeni təyyarədə prezidentlə birlikdə onun arvadı Jaklin, onun katibi Pamela Turnur, prezidentin katibi, qubernator Ralf Yarbör, Ağ evin mətbuat xidmətindən bir neçə nəfər müxbir, mühafizəçilər və ekipaj heyəti gedirdi. Təyyarə 1963-cü il noyabr ayının 21-də saat 11⁰⁵ radələrində Endryus aerodromundan havaya qalxdı.

Prezident Con Kennedi əvvəlcə San-Antonio, Hyuston və Fort-Uortədə oldu. Noyabr ayının 22-də prezidentin komandası təyyarə limanına gəldi və Dallasa uçdular. Saat 11³⁸ dəqiqədə komanda təyin olunmuş məntəqədə idi. Onları Texas ştatının qubernatoru Con Konelli qarşıladı. Sonra prezidenti qarşılayanlar prezidentin limuzinina oturdular. Con və Jaklin arxa oturmaqda, qubernator arvadı ilə onlardan qabaqda oturdular. Maşın hərəkət etməmişdən qabaq prezident tələb etdi ki, maşının üstünün zirehini çıxarsınlar.

Prezidentin korteci adamlarla dolu olan küçə ilə minimum sürətlə gedirdi. Sürət o qədər yavaş idi ki, təhlükəsizlik xidmətinin agentləri avtomobillə yanaşı gedirdilər.

Dallas şəhərində indiyə qədər belə qələbəlik olmamışdı. Əhalinin hamısı küçələrdə prezidenti qarşılayırdı. Dallasda olan bütün polislər, yanğın söndürənlər, şeriflər, Texas atlı polisi, Texas ictimai təhlükəsizlik departamentinin agentləri, qubernatorluğun Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin agentləri ayağa qaldırılaraq səfərbər edilmişdilər. Polis rəisi Cess Kerri öz əməkdaşlarının məzuniyyətini ləğv etmiş və özünün rəhbərliyi ilə polis qüvvələrini də səfərbər etmişdi.

Öndəki maşında — nömrəsi ağ "Ford"u polis rəisi Cess Kerri özü idarə edirdi. Kerrinin yanında agent Louson oturmuşdu. Arxa oturmaqda solda Şerif Bill Deker və sağda Forest Sorrelz əyləşmişdi. Arxada 3 motosiklet, sonra isə 5 avtomobil korpusu məsafəsində isə qalan avtomobillər gəlirdi. Yolun kənarına düzülmiş əhali prezidentə əl edir, onu salamlayırdılar. Prezidentin əhval-ruhiyyəsi çox yüksək idi. Prezident əllərini qaldırıb əhalini salamlayıb, gülümsəyərək: — "Sizə təşəkkür edirəm, çox sağ olun", — deyirdi.

Avtomobil karvanı şəhərin baş magistralına dönüb gedəndə saat 12³⁰ radələri idi. Kortec Hyuston-stritdən dönüb Meyn-stritə çıxdı. Ticarət mərkəzinə çox az qalmışdı. Prezident və onu müşayət edənlər səhər yeməyi yeyəcəkdilər. Elə bu zaman gözələnildən 3 dəfə atəş açıldı. Prezident boğazından yapışdı və o arvadının qucağına yığıldı boğazından qan fışqırdı.

Jaklin: — Aman Allah! Onlar nə etdilər, — deyə qışqırdı. "Aman Allah, onlar Cekki öldürdülər!" "Onlar mənim ərimi öldürdülər". — deyə Jaklin qışqırmaqda davam edirdi.

Prezidentin limuzini sürətlə yerindən götürülərək yaxınlıqdakı xəstəxanaya tərəf getdi. Hadisədən 4 dəqiqə keçmiş artıq Kennedi həkimlərin əlində idi. Həkimlərin bütün söylərinə baxmayaraq iyirmi dəqiqə sonra prezident özünə gəlmədən öldü. Hadisəni bilavasitə görünənlər polislərə qarşıdakı məktəb dərslərləri saxlanan çox mərtəbəli binanın 6-cı mərtəbəsini göstərdilər. Polislər binanı mühasirəyə alıb

diqqətlə yoxladılar. Onlar tezliklə deyilən və göstərilən mərtəbədə açıq pəncərəni tapdılar və otaqda isə 3 atılmış gilz aşkar etdilər. Axtarış zamanı kitab yığılmış qutuların arasından optik nişangahlı "Mannlixer-Karkano" tüfəngi tapdılar. Tezliklə araşdırma nəticəsində məlum oldu ki, silah Çikaqo şirkəti tərəfindən poçtla Li Harvi Osvalda keçmiş döviz piyadasına göndərilmişdir.

Tezliklə şahid də tapıldı. 24 yaşlı Osvaldın hadisədən bir neçə dəqiqə sonra tələsik binanı tərk etdiyini görənlər də aşkar edildilər.

Şahidlər təsdiq etdilər ki, Osvald hadisədən bir neçə dəqiqə sonra binanı tələsik tərk edərək getmişdir. Bütün polislərin postlarına xəbər verdilər ki, təxmin etdikləri əlamətlərlə cinayətkarı tutsular. Hadisədən 45 dəqiqə sonra Dallas şəhərində patrulluq edən serjant Con Tippit polislərin dedikləri əlaməti olan gənc oğlanı görərək maşını saxladı və onu familiyası ilə çağırdı. Öz familiyasını eşidən Osvald tapançanı çıxarıb düz polisə atəş açdı. Atəş açan kimi də küçəni keçib kinoteatrdə gizləndi. Polislər o dəqiqə kino-teatru mühasirəyə aldılar və adamları yoxlamağa başladılar. Yoxlamayı görən Osvald tapançanı çıxarıb atəş açmaq istəyəndə polislər onun qollarını burub tapançanı əlindən aldılar. Beləliklə prezidenti öldürməkdə şübhəli bilinən şəxs həbs edildi.

Li Harvi Osvald 1939-cu ildə yeni Orleanda anadan olmuşdu. Onun anadan olmasının iki ay qalmış atası ürək çatışmazlığından ölmüşdü. O 3 yaşına qədər nənəsinin yanında yaşadı. Anası yenidən ərə getdi və oğlu ilə heç maraqlanmadı da. Li müxtəlif məktəblərdə oxudu. O qədər də diqqəti cəlb etməyən Osvald 15 yaş olanda birdən-birə marksizmlə maraqlanmağa başladı və kommunist partiyasına keçməyi arzuladı. 17 yaş tamam olan kimi orduya yazıldı. 1957-ci ilin payızında Osvaldı Yaponiyadakı Atsuçi hərbi bazasına göndərdilər. Xidmətinin sakit keçməsi Osvaldın ürəyincə oldu. Lakin onun xidmət etdiyi hissəni tezliklə Filippinə göndərdilər. Filippinə getməmək üçün Osvald tapançadan öz əlinə atəş açdı. Hərbi tribunal müəyyən etdi ki, atəş təsadüfən açılıb tapança isə qeyri qanuni saxlanılıb və qərar çıxarıldı. Osvald cərimə edilib qauptvaxta göndərildi. Qərarın yerinə yetirilməsi altı ay dayandırıldı. Həmin vaxt ərzində Osvald Serjantla

dalaşaraq onu təhqir etdi. Buna görə də tribunal onun rütbasını aşağı endirdi. Cərimə edərək 20 günlük hərbi həbsxanaya göndərmək haqqında qərar çıxardı. Osvald bir qədər xidmət etdi və hətta 1958-ci ildə Tayvanda hərbi döyüşlərdə iştirak etdi. Sonra o Amerikaya qayıtdı və vaxtından da 4 ay əvvəl ordudan tərxis edildi. Tərxis olunduqdan 2 gün sonra Avropaya getdi. 1959-cu ildə Oktyabr ayının 15-də Osvald artıq Helisinkidə idi. Oktyabr ayının 16-da isə Osvald artıq Moskvada idi. Moskvada Osvald Sovet hökumətinə müraciət etdi ki, ona sovet vətəndaşlığı verilsin. Lakin Osvaldın bu xahişi rədd edildi. Xahişinin rədd edilməsindən hirsələnən Osvald öz venasını kəsir və onu xəstəxanaya aparırlar. Bir müddət sonra isə xahişini nəzərə alıb onu SSRİ-də saxlayırlar. Lakin vətəndaşlığı vermirlər. Oktyabr ayının 31-də Osvald Moskvadakı amerika səfirliyinə gəlir və rəsmi olaraq bəyanat verir ki, amerika vətəndaşlığından imtina edir. Osvald qardaşına yazdığı məktubda Amerikanı imperialist adlandıır və sovet hökumətini tənqidləyir, Amerika ölmüş ölkədir, - deyir. Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi Osvaldı Minsk şəhərinə göndərir. 1960-cı ildə o radio zavoda işə düzəldilir və bir otaqlı evlə təmin edilir. 1961-ci ildə mədəniyyət sarayında tibb bacısı Marina Pruskova ilə tanış olur. Tezliklə onlar evlənilir. 1962-ci ildə onlarn bir qızı olur. Elə bu vaxt da Osvald SSRİ-ni tərk edərək Amerikaya-Dallas şəhərinə uçar. Gənclər tez-tez ildə Osvald ailəsi ilə Amerikaya-Dallas şəhərinə uçar. Gənclər tez-tez mübahisə edərək savaşırlar. Marina əri ilə yola getmədiyini Leninqraddakı əvvəlki sevgilisi Anatoliyə yazır. Osvald Anatoli haqqında biləndə daha da özündən çıxır. Osvald Anatolinin prezident Kennediyə oxşadığını görüb prezidenti öldürmək - fikrinə düşür.

1963-cü ilin yanvar ayında saxta sənədlə "Manlixer-karkano" tüfəngini alır. 1963-cü ilin aprel ayında Osvaldı işdən azad edirlər. 1963-cü ilin aprelində Osvald Yeni Orleana köçür və fəal surətdə kommunist Kubanın tərəfdarı olur və şəhərdə vərəqələr yaymağa başlayır.

Dallas FTX-i onun haqqında dosye açır. Osvald Mexikoya gedir. Orada Sovet səfirliyinə bildirir ki, FTX - daimi olaraq onu izlədiyi üçün SSRİ-yə getmək istəyir. Səfirlik isə bildirir ki, SSRİ-yə getmək

üçün vaxt lazımdır. Osvald isə qəzəblənərək: "Bu mənə razı salmır və faciə ilə qurtaracaq", — deyir.

1963-cü il noyabr ayının 22-də Li Harvi Osvald işə gedəndə özü ilə sokulmuş tüfəngi götürüb 6-cı mərtəbəyə qalxır və oradan prezident avtomobilinin gəlməyini gözləyir.

Saat 12¹⁰ dəqiqədə prezidentin maşını görünəndə ilk atəş açıldı. Güllü prezidentin boğazından keçib boynundan çıxaraq qubernator Koneinin sağ əlinə və sol boynuna dəydi. 5 saniyə sonra ikinci atəş açıldı. İkinci güllü prezidentin başına dəydi. Elə bundan sonra da onun ətrafındakılar başa düşdülər ki, prezidentə sui-qəsd olub. Limuzinin sürücüsü avtomobilə sürətlə sürüb prezidenti hospitala apardı. Prezident orada həkimlərin bütün söylərinə baxmayaraq həyatla vidalaşdı. Saat 13¹⁵ dəqiqədə kino-teatrda Osvald polislər tərəfindən yaxalandı.

Osvald tutulandan sonra məlum oldu ki, 1962-ci ilin sentyabr ayında o FTB-nin agentidir, eyni zamanda da MKİ-nin agentidir.

Noyabr ayının 24-də günorta Osvaldı kameradan çıxarıb dairə həbsxanasına aparmaq istədilər. Bu zaman camaatın arasından bir nəfər çıxaraq qışqırdı: — "Prezidenti sən öldürdün, siçovul?" deyərək Osvalda atəş açdı. Güllü Osvaldın orta damarından keçərək ciyərinə də yaraladı. Osvalda süni nəfəs verərək ona kömək edirlər. Çox keçmir ki, təcili yardımla onu Parklend hospitalına aparırlar. Lakin Osvald cərrahiyyə stoluunda keçirir. Osvalda atəş açanı yaxalayıb şəxsiyyəti müəyyən edirlər. Bu Cek Rubi idi. 1966-cı ildə həbsxanada olan Rubi birdən-birə xəstələndi. 1967-ci il yanvar ayının 3-də isə öldü. Prezident Kennediyə edilən sui-qəsdə araşdırmaq üçün xüsusi komissiya yaradıldı. Komissiyaya ABŞ Ali məhkəməsinin sədri Erl Uorren başçılıq edirdi.

Uorren komissiyasının 1964-cü ilin sentyabrında dərc edilən məruzəsində qeyd edilirdi ki, komissiya 552 şahidi dindirmiş, 3 mindən artıq məhkəmə hesabatını hüquq orqanlarından almış, özü isə 26 minə qədər söhbətlər aparmışdır.

Bütün dünya itimayiyəti maraqlanırdı ki, prezidenti Li Harvi Osvaldı öldürüb? Cek Rubi kim idi? Onu kim məcbur etdi ki, Osvaldı öldürsün? Osvaldın arxasında kimlər dayanırdı DTK, MKİ və

ya kubalı diversantlar? Uzun müddət aparılan tədqiqatlardan sonra ekspertlər belə qərara gəlmişlər ki, prezidentə həm qarşidan, həm də arxadan atəş açılmışdır. Prezidentə açılan birinci atəşdən 1,6 saniyə sonra qubernator Kenneliyə də atəş açılıb. Çünki Osvaldın atəş açdığı tüfəng ancaq 2,3 saniyədən sonra atəş açabilirdi.

Bütün bunlardan sonra belə qərara gəlmək olur ki, atəş həm öndən, həm də arxadan açılıb və Prezident Kennedinin də arxadan açılan atəşlə öldürülməsi versiyası üzə çıxır.

1963-cü ildə Kennediyə qarşı törədilən sui-qəsd dünyada böyük rezonans doğurdu. Bu qəsd bu gündə ictimaiyyətin diqqətindədir. Görəsən sui-qəsdin üstü açılacaqmı?

DE QOLL ŞARL. (1890—1970)

1961-ci ildə Fransada ölkə prezidenti Şarl de Qollu öldürmək üçün əsl ov başlandı. Prezidenti "ovlamaq" üçün özünü "Gizli Silahlı təşkilat" adlandıran bu təşkilatın başında general Salen dayanırdı.

Şarl de Qoll 1958-ci ilin iyun ayında baş nazir oldu. Bu cəsarətli general ikinci dünya müharibəsi illərində "Azad Fransa" vətənpərvərlər hərəkatının yaradıcısı idi. Demək olar ki, generalın gəlişini bütün Fransa gözləyirdi. Satqın Dördüncü Respublika ilə bir dəfəlik qurtaran general Beşinci Respublikanı yaratdı. Onun siyasətində birinci yerdə Əlcəzair dururdu. 1830-cu ildən Fransanın müstəmləkəsi olan bu ölkə artıq neçə on illiklər idi ki, öz müstəqilliyi uğrunda mübarizə aparırdı. 1954-cü ildən Əlcəzairdə Milli Azadlıq hərəkatı başlanmışdı.

1958-ci ildə hakimiyyətə gələn Şarl de Qoll hamı eşitsin deyə bəyan etdi ki, o Əlcəzairi heç kəsə verməyəcək və Əlcəzair əbədi olaraq Fransanıdır. Lakin bir il sonar daha dəqiq desək 1959-cu il sentyabrın 16-da de Qoll təntənəli surətdə bildirdi ki, Əlcəzair əhalisinin öz müqəddaratını həll etmək hüququnu tanıyır. 1960-cı ilin

yanvarında Əlcəzirdə anti de Qoll qiyamı başlandı. Bu qiyam cəmi bir həftə davam etdi və qiyam yatırıldı. 1960-cı il noyabr ayının 14-də nazirlər Şurasının iclasında de Qoll öz qərarında nazirlərinə bildirdi ki, Əlcəzair məsələsinin referendum yolu ilə həll etmək istəyir və 1961-ci il yanvar ayının 8-də referendum keçiriləcək. Bu referendumdə səsverənlərin 75 faizi de Qolla "hə" cavabını verdilər.

Bununla belə prezidentin əleyhdarları əllərini yanlarına salıb durmadılar. 1961-ci ilin mart ayında İsviçərədə hərbiçilər və mülki ultrasların qurultayı keçirildi və "Gizli Silahlı Təşkilat" yaradıldı. Onlar de Qollularla mübarizə aparmaq üçün terror yolunu seçdilər və bu da Fransa və Əlcəzairi bütünlüklə əhatə etdi. 1961-ci ilin Sentyabrında Şarl de Qolla qarşı birinci Sui-qəsd oldu. İlk əvvəl belə düşüncülər ki, aksiyanı "Gizli Silahlı Təşkilat" həyata keçirib. Lakin bir müddət sonra məlum oldu ki, ölkədə daha bir anti de qoll təşkilatı da fəaliyyət göstərir. Çox ciddi şəkildə gizlədilmiş yüksək hərbi rütbəli və mülki hökumət adamlarından, senator və deputatlardan ibarət yüksək şəxslər müəyyən vaxta qədər prezidentlə həmfikir oldular. Lakin sonra onlar prezidenti aradan götürmək istədilər.

Sui-qəsd Sentyabr ayının 8-də Parisdən 20 km aralıdakı Kolumbe yolunda Pon-Syur-Sen yaxınlığında baş verdi. Sui-qəsdı uğurla həyata keçirmək üçün terrorçular yolun qırağına qum gətirdilər və bombanı qumun içində gizlətdilər ki, onunda içində 45 kq partlayıcı maddə var idi. Əgər bu bomba partlasa idi yolda diametri 100 metr olan çuxur əmələ gələcəkdi. Təbii ki, bu bombanın yaxınlığında olan şəxslərin hamısı külli-küfan olacaqdı. Lakin bu güclü partlayış olmadı. Axşam saat 10-da bu qumun yanından prezidentin korteci keçəndə zəif bir partlayış baş verdi ki, nəticədə heç kəs xəsarət almadı. Belə deyirlər ki, bu sui-qəsdı prezidentin mühafizə xidməti təşkil etmişdi. Onlar çox böyük gücə malik olan bombanı götürüb əvəzində özlərinin kiçik bombasını oraya qoymuşdular. Eyni zamanda sui-qəsdı də aşkar etmişdilər. Belə düşünmək olar ki, bu baş tutmayan sui-qəsd de Qolla siyasi motivlər üçün lazım idi.

Bununla belə birinci uğursuzluq prezidentin düşmənlərini ruhdan salmadı. Əksinə onları ikinci sui-qəsdə ruhlandırdı. 1962-ci il avqust

ayının 22-də Şarl de Qolla qarşı daha səslü-küylü sui-qəsd təşkil edildi. Bu hadisə belə baş vermişdi.

Saat yeddi qırx beş dəqiqədə bir qrup adam şüşəli qapının yanına gəldi ki, mühafizəçilərin diqqətini özlərinə cəlb etsinlər. Şarl de Qoll heç vaxı dəyişmədiyi iki bortlu tünd boz rəngli kostyum və qara qalstukda madam İvonn de Qollu qabağa buraxaraq onun qolundan tutdu və onunla birlikdə pilləkənlərlə enməyə başladı. Sonra da onları gözləyən maşının arxa oturacağına əyləşdilər. Madam de Qoll sol tərəfdə, prezident isə ondan sağ tərəfdə Sitroyendə oturdu.

Onların kürəkəni polkovnik Alen de Buasye — o vaxt tank qoşunlarının qərargah və fransız kavaləriya ordusunun rəisi idi, — arxa qapının möhkəm bağlanıb - bağlanmamasını yoxlayıb Marru ilə yanaşı əyləşdi. Prezidenti və arvadını müşayət edən iki adam ikinci limuzinə doğru gətdilər. Prezidentin mühafizəçisi Anri Djuser sürücü ilə yanaşı oturdu və sol tərəfinə bağlanmış ağır tapançasının qoburunu düzəltdi. İkinci adam Prezidentin təhlükəsiz xidmətinin rəisi komissar Dyukre mühafizəçilərə bir neçə kəlmə dedi və əmin oldu ki, hər şey öz qaydasındadır, ona görə də arxa oturacağına oturdu.

Ağ şləmdə olan iki motosikletçi mühərriki hərəkətə gətirərək darvazaya tərəf istiqamət götürdülər. Onları dörd metrədən çox olmayan bir məsafə ayırırdı. "Sitroyen" yarım dairə vuraraq motosikllərin arxasında dayandı. Saatin əqrəbləri yeddi əlli dəqiqəni göstərirdi.

Dəmir qapı yenidən açıldı və kiçik kortec qapıda duran qvardiyaçıların yanından keçib Fobur Sen-Onoreyə, sonra isə Mərcin prospektinə çıxdı. Ağ zirhli dəbliqədə kölgədə dayanmış motosiklədəki cavan oğlan gözləyirdi ki, kortec onun yanından keçən kimi o kortecin arxasınca tələsdi. Yol tənzimləyən məzarətçilər prezidentin saraydan çıxdığı haqqında heç bir məlumat almamışdılar. Nəqliyyatın hərəkəti adi günlərdə olduğu kimi idi. Yaxınlaşan kortec haqqında polisler motosiklet sirenasından bildilər və güclü dincədə hərəkəti saxladılar. Prospektdə kortec sürət götürərək gümüşün odu sağığı Klemanso meydanına doğru yönələrək 3-cü Aleksandr körpüsünə istiqamət götürdü. Motosiklet də onları təqib etməyə

başladı. Görüşdən sonra Marru general Qalleni pospektinə, sonra isə Əlillər bulvarına çıxdı. Mototsikletdəki ona lazım olan informasiyanı aldı: "General de Qoll şəhəri tərk edir". Əlillər bulvarı ilə Varen küçəsinin kəsişdiyi yerdə mototsikletçi sürəti azaltdı və küncdəki kafenin yanında dayandı. Salona daxil olaraq cibindən metal jeton çıxararaq avtomat telefona tərəf getdi.

Podpolkovnik Jan-Mari Basten-Tiri Medona ətrafındakı barda zəng gözləyirdi. O aviasiya nazirliyində işləyirdi. Evli idi, üç uşağı vardı. Hörmətli çinovnik və nümunəvi ailə başçısı podpolkovnik Şarl de Qolla qarşı kəskin nifrət bəsləyirdi. Onun fikrincə 1958-ci ildə generalı hakimiyətə gətirmişlər, qoca general Fransanı satmış, və Əlcəzairi yerli millətçilərə təhvil vermişdi.

Telefon zəngi vüranda o pivə içirdi. Barmen telefon aparatını ona tərəf itələyib qarşı tərəfdə olan televizora tərəf getdi. Basten-Tiri bir neçə saniyə telefonu dinləyib mızıldandı: "Çox yaxşı təşəkkür edirəm" — deyərək dəstəyi yerinə qoydu. Pivənin pulunu əvvəlcədən ödəmişdi. O tələsmədən bardan çıxıb səki ilə getməyə başladı. Sonra isə bir neçə dəfə qatlanmış qəzeti çıxararaq onu iki dəfə çevirdi.

Küçənin o biri tərəfindəki birinci mərtəbədəki mənzildən küçəni izləyən gənc qadın pəncərənin pərdəsini aşağı saldı və otaqda səpələnərək stullarda və taxtda oturan kişilərə tərəf çevrildi:

— İki nömrəli marşrut.

Beş nəfər yeniyetmə əsəbi şəkildə yerlərindən qalxdılar, lakin yaşlı adam sakitliyini saxladı.

Onlara Basten-Tirinin köməkçisi leytenant Alen Burgens de la Tokne komandanlıq edirdi. O torpaq mülkədarı ailəsindən çıxmışdı, ailəli idi və iki uşağı vardı. Sağların baxışlarını müdafiə edirdi. Otuz beş yaşlı vardı.

De la Toknenin işarəsi ilə kişilər arxa qapıdan döngəyə çıxdılar ki, burada onları oğurlanmış ya da kirayə tutulmuş altı avtomobil gözləyirdi. Saat səkkizə beş dəqiqə qalırdı.

Basten-Tiri sui qəsdə neçə gün idi ki, hazırlayırdı. Atəş açılacaq yeri, avtomobilin hərəkət sürətini onların arasındakı məsafəni, maşını dayandırmaq üçün atəş gücünü hesablayırdı. Pusqu üçün de la

Liberasion prospekti ilə Parisin cıvan Peti-Klamarın kəsişdiyi baş yolu seçdi.

Plana görə birinci snayperlər qrupu prezidentin maşını onlardan iki yüz yard məsafədə olanda atəş açmağa başladılar. Onları yolun qırağındakı adi treyler gizlədirdi.

Basten-Tirinin hesabına görə Furqon arxasında gizlənmiş snayperlərə yaxınlaşan birinci maşını yüz əlli güllə deşik-deşik etməli idi.

Prezidentin limuzini dayandıqdan sonra yan küçədən ikinci silahlı qrup gəlməli və bir başa kortecin ikinci maşınındakı təhlükəsizlik xidmətinin agentlərini atəş tutmalı idi. Hər iki qrupun geri çəkilib getməsi üçün başqa küçədə üç avtomobil gözləyirdi.

Basten-Tirinin özünə tapşırılmışdı ki, prezident kortecin gəldiyinə dair siqnal versin. Saat səkkiz beş dəqiqədə hər iki qrup öz atəş mövqeyini tutdu. Treylerden yüz yard aralı Basten-Tiri əlində qəzet avtobus dayanacağında var-gəl edirdi. Onun işarəsi snayperlər qrupunun komandiri traylerin yanında dayanan Serj Bemeyə axırıncı siqnal idi. Onun əmrinə görə qrup atəş açmalı idi. Burqune de la Tokne avtomobilin sükanı arxasında oturmuşdu və kortecin ikinci maşını onlardan ayırmalı idi. Onun yanında oturan Topal Vatin Əl pulemyotunu əlində sıxmışdı.

Peti-Klamarada general de Qollun korteci Parisin mərkəzindəki nəqliyyat axınından şəhər kənarı azad axına düşəndə tüfənglərin çaxmağı çəkildi. Maşınların sürəti saatda altmış milə çatdı.

Fransua Marru qabaqda yolun boş olduğunu görüb saatına baxdı və generalın hövsələsizliyini görüb qazı daha da artırdı. Hər iki mototsikletçi kortecin arxasına keçdilər. Bu qayda ilə saat səkkiz on yeddi dəqiqədə kortec Diviziya Leklerk prospektinə çıxdı.

Onlardan bir mil aralıda Basten Tiri buraxdığı ciddi səhvlərin bəhrəsini biçirdi. Bu haqda o altı ay sonra polisdən öyrəndi. Sui-qəsdə hazırlayarkən o kalendardan (təqvimdən) istifadə edirdi. Həmin təqvimdə göstərilirdi ki, avqustun 22-sində saat səkkiz otuz beş dəqiqədə toran düşür, daha doğrusu de Qollun korteci Peti-Klamarada vaxtından əvvəl olacaq, hətta ləngisə belə. Hərbi hava qüvvələrinin

podpolkovniki 1961-ci ilin təqvimini götürdü. 1962-ci il avqustun 22 tarixində saat səkkiz on dəqiqədə düşdü. Bu iyirmi beş dəqiqə də Fransa tarixində həlledici oldu. Saat səkkiz on səkkiz dəqiqədə Basten-Tiri Liberasion prospekti ilə saatda yetmiş millə irəliləyən korteci gördü və məyusluqla qəzeti yelləməyə başladı.

Yolun əks tərəfində döngəyə yüz yard yaxınlıqda sıxlaşan toranlıqda Berne avtobus dayanacağına güclə görünən fiqura oxşayırdı.

— Podpolkovnik qəzetlə işarə etdi? — deyə sual verdi.

Söz onun ağzından qurtaran kimi prezident korteci avtobus dayanacağı ilə bərabərləşdi.

— Atəş! — deyə Berne bağırırdı.

Birinci Limuzin traylorlə bərabərləşəndə onlar atmağa başladılar. On iki güllə maşına, onlardan ikisi təkərə dəydi. Təkərlər özü dolsada gözlənilməyən basqından sonra təzyi qışığı düşdü və maşın böyrü üstə çevrildi. Elə bu anda de Fransaya Marru de Qollun həyatını xilas etdi.

Əgər eksi legioner Varqa təkərlərə atəş açırdısa, qalanlar arxa şüşəyə atəş açırdı. Bir neçə güllə yük yerinə dəydi, bir güllə isə arxa şüşəni qırdı və iki-üç dyüm prezidentin başından aralı keçdi. Qabaqda oturan polkovnik Buasye qaynata və qaynanasına qışırırdı ki: — "başınızı aşağı öyin!"

Madam de Qoll başını ərinin dizi üstünə qoydu. General isə soyuqqanlı halda: — "Yenə nə olub?" — deyərək çevrildi ki, görsün arxada nə edirlər.

Marru yavaşca sürəti azaldaraq maşını düzəltdi və yenidən sürəti artırdı. "Sitroyen" dyu Bua prospekt ilə hərəkət etdi. Burada da gizli silahlı təşkilatın ikinci qrupu gizlənmişdi. İçində mühafizəçilər olan Limuzin heç bir zədə almada prezidentin maşınından dala qalmadılar.

Yaxınlaşan maşınların sürətini nəzərə alaraq mühərriki işləyən maşında dyu Bua prospektində gözləyən Burçene de la Tokne iki variantdan birini seçməli idi. Onların qarşısına gedib qaçılmaz olan döyüşdə məhv olmalı ya da yarım saniyə yolda kecikmək.

De la Tokne yaşamağı üstün tutdu. Prezidentin "Sitroen"-i qabağa çıxmağa müvəffəq oldu. "Gizli Silahlı Təşkilatın" maşını mühafizəçilərin maşını ilə bərabərləşdi. Maşının pəncərəsindən bədəninə çələ çıxaran Vaçin əl pulemyotunun darağını qabağa gedən Sitroenin arxa şüşəsinə boşaltdı, qırılmış şüşə arxasında general de Qollun sifəti göründü.

— Bu əbləhlər niyə atəş açmırlar, — deyə general mızıldandı.

Djuder on fut məsafədə olan Vatana atəş açmaq istədi lakin sürücü ona mane oldu. Dyukre isə qışırırdı ki, prezidentin limuzinindən geri qalmasın, bir dəqiqə sonra isə "Gizli Silahlı Təşkilatın" maşını artıq geridə qalmışdı.

Hər iki motosikletçi, gözlənilmədən de la Toknenin görünməsindən sonra yolun kənarına düşsələr də tezliklə Limuzinə çatdılar. Kortec bütün heyətlə yola davam edərək Fransanın Billakobly Hərbi hava qüvvələrinin bazasına gəldilər.

"Gizli Silahlı Təşkilatın" vəziyyəti aydınlaşdırmağa vaxtı yox idi. Əməliyyatda istifadə etdikləri maşınları ataraq geri çəkilmək üçün nəzərdə tutulmuş üç maşına oturdular və qaranlıqda yox oldular.

Bu sui-qəsdədən sonra Fransa polisi ölkə tarixində ən böyük oblava keçirdilər. Təhlükəsizlik xidməti terrorçuların izi ilə təqibə başladı. 1962-ci ildə sui-qəsdçilərin böyük əksəriyyəti həbs edildi.

"Gizli Silahlı Təşkilatın" əməliyyat qərargahına polkovnik Antuan Arqo başçılıq edirdi. Bir vaxtlar o Şarl de Qollun leytenantı idi. O Azad Fransa üçün nasistlərlə cəsarətlə döyüşürdü. İndi isə nasistlər yox idi. Arqo özünə əsas düşmən keçmiş komandirini seçmişdi. "Gizli Silahlı Təşkilatda" Fransa prezidentinə qarşı yeni sui-qəsd hazırlanırdı. Bu sui-qəsd 1963-cü il fevral ayının 15-də həyata keçirilməli idi. Həmin vaxt Parisdə Mars çölündəki Hərbi akademiya Şarl de Qoll çıxış etməli idi. O parad qapısına gələndə terrorçu Jorj Vaten akademiya korpuslarının birinin çardağından atəş açmalı idi. Sui-qəsdə təsadüfi olaraq aşkar etdilər. Vateni akademiyanın ərazisinə gətirmək üçün "Gizli Silahlı Təşkilat" mühafizəçilərdən biri ilə razılaşdılar. Lakin sonra mühafizəçi sui-qəsd haqqında hökumətə xəbər verdi. Elə həmin gün də sui-qəsdin təşkilatçılarından üç nəfəri həbs edildi.

Fransa prezidenti növbəti sui-qəsd haqqında xəbər tutan kimi daxili işlər naziri Freyi yanına çağıraraq dedi: — Bu sui-qəsdlə biz çox uzaqlara getmişik. Bu söhbətdən sonra təhlükəsizlik xidmətinin şefi general Ejen Qibo ömrü aldı ki, "Gizli Silahlı Təşkilat" zərərsizləşdirsin. Ömrü fevral ayının 20-də daxil olmuşdu. Fevral ayının 25-də Münhendəki "Eden-Flof" otelində 5-ci şöbənin agentləri Antuan Arqonu həbs etdilər.

15 dəfə sui-qəsd olmasına baxmayaraq Şarl de Qoll ömrünün sonuna kimi 1970-ci il Noyabr ayının 9-na qədər yaşadı və öz ocağı ilə də dünyasını dəyişdi.

Yaziya əlavə

1994-cü ildə "İzvestiya" qəzetində "Assoşieyted press" qəzetinin müxbiri Kristofer Bernsin "Şakal Umer v Paraqvaye" adlı məqaləsi dərc edildi. Məqalədə deyilirdi ki, Paraqvayda 71 yaşında Jorj Vaten öldü. O Fransa prezidenti general de Qollu öldürmək istəyirdi. Bu hadisə Fredrik Forsaytın "День шакала" kitabında öz əksini tapmışdır. 1963-cü ildə Jorj Vaten qiyabi olaraq ölümə məhkum edilmişdi.

Jorj Vaten əlcəzairilərə qarşı vuruşmuşdu. Onun Əlcəzairin müstəqilliyinə razılıq verən de Qollu görməyə gözü yox idi. 1961-ci ildə "Gizli Silahlı Təşkilat" ölkədə dövlət çevrilişi etmək istədilər. 1962-ci ildə Vaten və onun qrupunun 9 üzvü prezidentin avtomobilini gülləyə tutdular. Lakin de Qoll heç bir güllə yarası almadı.

1990-cı ildə Vaten Jurnalistlərlə söhbətində bildirdi ki, onun ilk planı de Qollu oğurlayıb hərbi tribunala vermək, sonra isə ölümə məhkum etmək idi. Lakin avtomobil vaxtından əvvəl gəldi. Sui-qəsdçilər ona atəş açıdırsa da məqsədlərinə çatmadılar. Vaten İsveçərə qaçdı. Polis onu həbs etsə də Fransaya vermədi. Çünki İsveçrə qanunlarına görə cinayətkarı ölüm hökmü gözləyirsə o verilmir. Onu İspaniyaya göndərdilər. Sonra Vaten Cənubi Amerikaya getdi.

Hərbi hava qüvvələrinin podpolkovniki Jan-Mari Basten-Tiriyə sui-qəsdən iki il əvvəl Şarl de Qoll "Şərəfli Legion" ordeni vermişdi.

11 mart 1963-cü ildə isə ona sui-qəsdə görə ölüm hökmü çıxarıldı. Vəkilə ona ölüm hökmünü xəbər verəndə Basten-Tiri "Ancaq mənə öldürəcəklər"? - deyə soruşanda vəkilə: — Bəli, - dedi. Basten-Tiri: - "Qalanlarını əfv etdilər"?

— Bəli, cavabını aldı.

Ona kofe verib, sonra həbsxana həyətinə çıxardılar.

Podpolkovnik hələ atəş açılmamışdan qabaq ayağı üstə ölmüşdü. 1966-cı il iyul ayının 1-də de Qoll SSRİ-yə getmək üçün aeroporta yola düşdü. Monparnas bulvarında qoyulmuş bir tonluq bomba partlamadı. Bu sui-qəsdə bir qrup tələbə törətmişdi. Həmin təşkilat "Milli müqavimət şurası" adlanırdı. Onlar da Əlcəzairin Fransa müstəmləkəsi olaraq qalmasını istəyirdilər. Sui-qəsd ərəfasində həmin tələbələr bankı oğurlayıb xarici ölkələrə qaçmaq istəyirdilər. Lakin bankı oğurlayanda yaxalandılar.

ƏNVƏR SADAT (1918—1981)

1970-ci ildə Misir xalqına böyük bir kədər üz verdi. Misir xalqının ilk prezidenti Camal Əbdül Nasir dünyasını dəyişdi. Xarici işğalçılara qarşı uzun müddət Nasirlə bərabər mübarizə aparmış Sadat ölkənin 2-ci prezidenti seçildi. Ənvər Sadat 70-ci ilə qədər diqqətli cəlb etməyən bir fiqur idi. Lakin Ənvər Sadatın potensial imkanlarını gören Nasir ölümündən bir qədər əvvəl özünə varis Ənvər Sadatı seçdi. Prezident seçilən Ənvər Sadat hakimiyyətə gəldiyi ilk illərdə Nasirin apardığı siyasəti davam etdirirdi. O, Nasirin varisi kimi SSRİ ilə əlaqələri davam etdirirdi.

1967-ci il İsrail-Misir müharibəsində Misir məğlub olmuşdu. Ölkədə həm siyasi, həm də iqtisadi böhran davam edirdi. Ancaq Ənvər Sadat başa düşürdü ki, SSRİ ilə əlaqələri davam etdirmək Misirə xoşbəxtlik gətirməyəcək. Çünki 70-ci illərdə SSRİ ilə ABŞ arasında soyuq müharibə özünün ən yüksək fazasına daxil olmuşdu.

Dünyanı 3-cü Dünya müharibəsi təhlükəsi qorxuya salmışdı. Ona görə də müharibə təhlükəsi aradan qalxmadığı bir zamanda İsrail və Misir arasındakı müharibə davam edirdi. 1971-ci ilin mart ayında Ənvər Sadat Moskvaya gəldi. Moskvada Brejnevle görüşən Ənvər Sadat SSRİ-də istehsal olunan yeni silahların onlara satılması haqqında danışıqlara başladı. Lakin bu danışıqlar uğurla başa çatmadı. Çünki Brejnev onun qarşısında belə bir şərt qoydu ki, həmin silahları verə bilər. Bir şərtlə ki, həmin silahlar Moskvanın razılığı ilə işlədilsin. Bundan əsəbiləşən Sadat: — Misir ordusuna ancaq misirlilər komandanlıq edəcəklər, — dedi.

Moskvadan heç bir yardım almadan Misirə qayıdan Sadat öz dediklərini həyata keçirməyə başladı. 1972-ci ilin İyul ayının 17-də sonuncu sovet hərbi mütəxəssis və müşavirləri Misiri tərk etdilər. Misir — SSRİ "dostluğu" başa çatdı.

Sadat İsrail ordusunun məğlub edilməzliyi haqqındakı əfsanəyə son qoymaq və itirilmiş (1967-ci ildə) torpaqları geri qaytarmaq isteyirdi. 1973-ci ilin oktyabr ayında Misir-İsrail müharibəsi yenidən başladı.

1973-cü ildə başlanan müharibə misirlilərin qələbəsi ilə başa çatdı. Misirlilər işğal edilmiş torpaqlarının xeyli hissəsini azad etdilər və İsrail ordusunun məğlub edilməzliyi mifinə son qoydular. Bu qədəbə Sadatı ruhlandırdı və 1974-cü ildən ölkədə iqtisadiyyatın liberallaşdırılması və Misirdə "açıq qapı" siyasətinə başladı. Ölkə iqtisadiyyatının dirçəlməsi, İsrail üzərindəki qələbə 1976-cı il seçkilərində Sadatın yenidən prezident seçilməsi ilə nəticələndi.

1973-cü il Misir — İsrail müharibəsi zamanı ABŞ hökuməti sülh yaratmaq üçün dövlət katibi Henri Kissinceri Misirə göndərdi. Artıq bu vaxta qədər Vyetnamdakı müharibəni dayandırmaq üçün bacarığını sərf etmiş Kissincer Nobel mükafatına layiq görülmüşdü. O arzu edirdi ki, yeni diplomatik qələbə qazansın. Təbii ki, Kissincer başa düşürdü ki, Misirlə İsrail arasında sülh yaratmaq çox çətin olacaq. Bütün bu çətinlikləri dəf edən dövlət katibi nəhayət ki, diplomatik qələbə qazanaraq tərəfləri danışıqlar stolunun arxasında oturmağa bildirdi. Uzun müddət davam edən danışıqlardan sonra 1977-ci il noyabr ayının 19-da Ənvər Sadat İsrailin tanınmayan paytaxtı Qüds (Yerusalem) şəhərinə

getdi. Bu şəhər uğrunda 30 il davam edən müharibə sona çatdı. Misirlə İsrail arasında sülh bağlandı.

1979-cu ilin mart ayının 26-da Amerika prezidentinin Kemp-Deviddə şəhər kənarındakı iqamətgahında ilk dəfə olaraq Ərəb dövlətləri və İsrail arasında birinci sülh müqaviləsi imzalandı.

Bu müqavilə imzalanandan sonra Ənvər Sadatın "ovlanması" başlandı. Burada onu da qeyd etmək yerinə düşərdi ki, hələ 1951-ci ildə İordaniya kralı Abdulla İsrail dövləti ilə sülh bağlamaq istəmişdi. O, 1951-ci il iyul ayının 20-də ərəb millətçiləri tərəfindən öldürülmüşdü. İndi isə Ərəb millətçiləri Ənvər Sadatı satqınlıqda təqsirləndirərək ona qarşı terror aksiyaları törətməyə başladılar. Ənvər Sadat Qüds (Yerusalem) şəhərinin İsrail tərəfindən işğal olunmuş hissəsində Əl-Aksa məscidinə bayram şənliyinə dəvət olunmuşdu. Bu haman məscid idi ki, 1951-ci ildə İordaniya kralı Abdulla terror aktına məruz qalaraq qətlə yetirilmişdi. Bütün bunları xatırlayan İsrail hökuməti çox ciddi şəkildə təhlükəsizlik tədbirləri görmüşdü. Həmin məsciddə 20 min adam namaz qıla bilirdi. Bu bayram münasibəti ilə məscidə bir neçə yüz adam dəvət edilmişdi. Məscidin ətrafını isə dəmir məhəccərlə dövrəyə almışdılar. Polisin sayını artırıb gücləndirmişdilər. Görüş və bayram heç bir hadisə baş vermədən keçdi.

Bununla bərabər Sadat öz təhlükəsizliyini təmin etmək üçün ABŞ-a müraciət etdi. Bu müraciəti nəzərə alan ABŞ Misirə mühafizəni təşkil etmək üçün mütəxəssislər göndərdi. Sadatın mühafizəsini gücləndirmək və təhlükəsizliyini təmin etmək üçün ABŞ hökuməti 25 milyon dollar ayırdı. 1970-ci illərin sonunda Misir prezidentinin mühafizəsi ən güclü mühafizələrdən biri idi. Sadatın mühafizəçiləri bir neçə yüz nəfərə çatırdı. Sadatı xüsusi təyinatlı tank briqadası da qoruyurdu ki, onlar ən müasir cihazlarla silahlanaraq rabitə vasitəsi ilə təchiz edilmişdilər. Sadatın əlinin altında hazır saxlanılan 3 vertolyotu var idi. O terrorçuları çəşdirmaq üçün vertolyotları daim dəyişirdi. Prezidentin sərəncamında bir neçə iqamətgah və şəhər kənarında villaları vardı. Lakin prezident bu villa və iqamətgahlarda bir sutkadan artıq qalmırdı. Belə sarayların arasında İsgəndəriyyədə Müntəzə və Aralıq dənizi sahillərində Sinay dağının etəyindəki Mersi-Matruxu göstərmək olar.

Sadətın "ovu" bir neçə il davam etdi.

1980-ci ildə ona 2 dəfə sui-qəsd cəhdi oldu. Birinci cəhd zirehli vertolyotun enmə xəttinə düşməsi zamanı baş verdi. Vertolyotdan bir neçə metr aralıda bomba partladı. Lakin bu partlayış heç kəsə xəsarət yetirmədi.

İkinci sui-qəsd Sadətın İsmailiyyə iqamətgahında baş verdi. Sadət gəzərkən iqamətgahın pəncərəsindən kimsə atəş açdı. Güllə Sadata dəymədi, lakin onun xüsusi katibini yaraladı. Mühafizəçilər caniyə atəş açaraq onu əsir götürmək istədilər. Lakin cani əsir düşməkdənsə özünü öldürməyi üstün tutdu və özünü öldürdü. Bu uğursuzluq da Sadatı "ovlamaq" istəyənləri yollarından döndərə bilmədi. Onlar daha ciddi cəhdlə bu satqın prezidentlə qurtarmaq istəyirdilər. Polis isə hər zaman yeni-yeni sui-qəsdçiləri aşkara çıxarırdı.

1981-ci ilin iyun ayında Ənvər Sadat ABŞ hökumətinə yenidən müraciət etdi ki, onun üçün təcrübəli mühafizəçilər ayırsın. Amerika hökuməti o dəqiqə onun xahişini nəzərə alaraq xüsusi təyinatlılardan 600 nəfərini Misirə göndərdi.

Həmin ilin Sentyabr ayında Misir polisi müxalifət arasında axtarış apardı və 3 min adamı həbs etdi ki, bunlar da müxtəlif müsəlman qruplarına aid idi. Ölkənin 40 mindən çox məscidi polisin ciddi nəzarəti altında idi. Bütün bunlara baxmayaraq Ənvər Sadatın qətl saati yaxınlaşırdı. Sağ ekstremist müsəlman qrupu 3 variantda sui-qəsd planı hazırlamışdı. Birinci variant 1981-ci ilin oktyabr ayının 6-da Qahirədə keçiriləcək hərbi parad zamanı baş verməli idi. Onun arxasında ikinci sui-qəsd Sadat dincəlməyə hazırlaşdığı Əl-Kanatirdə baş verməli idi. Nəhayət, 3-cü variant oktyabr ayının 17-də Qahirə stadionunda olmalı idi. Sui-qəsdçilər Sadatı öldürdükdən sonra Qahirədə radio və televiziyanın binasını tutub xalqa "İslam inqilabının bəyanatını" oxumalı idilər. Sui-qəsdçilərin birinci variantı baş tutdu. Lakin sonrakı yeni İslam İnqilabı baş tutmadı.

1981-ci il oktyabr ayının 6-da Qahirə şəhərində milli bayram günü idi. Düz 8 il bundan qabaq Misir Ordusu Süveyş kanalını keçərək İsrail ordusunu məğlub etmişdi. O vaxtdan da Misir ordusunun qüvvətli ordu olmasını, onun qüdrətini göstərmək üçün Qahirədə hərbi parad

keçirilirdi. Həmin günün səhəri Ənvər Sadat özünü qalib hesab edirdi. Parada getməzdən əvvəl onun xanımı Cahən xanım ərinə təklif etdi ki, güllə keçirməyən jiletini geyinsin. Lakin Sadat onun sözlərinə əhəmiyyət verməyərək dedi: — "Qaliblər, güllədən qorxmamalıdır"! Oktyabr ayının 6-da Sadat zirehli vertolyotunu da çağırmadı. O parad keçirilən yerə açıq "Kadillak"da, özü də ayağı üstə duraraq getdi ki, camaat onun qorxmadığını görsün.

Parad təyin olunan vaxtda başlandı. Fəxri tribunada hökumət başçıları prezident Ənvər Sadat, vitse prezident Hüsni Mübarək, müdafiə naziri Əbu Qəzali, Baş qərəgah rəisi Abel Rəbi Əl Nəbi və onlarla dövlət rəhbərləri ilə hərbiçilər aylaşmışdılar. Onlardan başqa tribunada ABŞ-dan çəvik genişləndirmə qüvvələrinin komandanı general Kinqston olmaqla nümayəndələr oturmuşdular.

Parad süvarilərin gəlişi ilə başlandı. Onlardan sonra Misir təhlükəsizlik xidmətinin dəvələri gəldi. Sonra fəxri tribunanın qarşısından kolonla hərbi kollec və piyadalar məktəbinin kursantlarının cərgələri keçməyə başladılar. Onların arxasında texnika hərəkətə gəldi. Tanklar, zirehli maşınlar, desantların oturduğu ciplər, raket və artilleriya qurğuları irəliləməyə başladılar. Göydə isə aqlaşdan uçan amerika "Fantomu" və fransız "Miraj"ları göründülər. Tribunada əyləşənlər başlarını qaldırıb təyyarə eskadrilyalarına baxanda sarı-yaşıl rəngli tyaqaç tribuna qarşısında dayandı. Tyaqaçdan bir zabit düşdü və tribunaya tərəf qaçdı. Zabitin gəldiyini görə Sadat belə fikirləşdi ki, o raport verməyə gəlir və yerindən qalxdı.

Prezident yerindən qalxan kimi zabitin arxasında tyaqaçdan çıxan 3 əsgər paltarlarının altından qumbaranı çıxarıb düz hökumət tribunasına atdılar. Həmin anda 2 snayper tyaqaçdan Sadata bir neçə dəfə atəş açdı. Terrorçuların atdığı 4 qumbaradan yalnız ikisi partladı. Qumbaralardan biri tribunaya çatmadı, digəri isə prezidentin lap yaxınlığına düşdü. Bir neçə qəlpə ona dəydi. Bundan başqa snayperlərin atdığı güllələrdən bir neçəsi də ona dəydi. Mühafizəçi Sadatı geri çəkə də artıq gec idi. Mühafizəçilərin açdığı atəş nəticəsində terrorçulardan üçü yaralanaraq yerə yıxıldı. 3 nəfər başqa terrorçu isə yaranmış panikadan istifadə edərək gizlənmə bildilər.

FİDEL KASTRO RUS (1926—)

1952-ci ildə hakimiyyətə gəlmiş general F.Batistanın rejimi 1959-cu ilin Yanvarında Kubada baş vermiş inqilab nəticəsində yıxıldı. Ölkənin Yeni baş naziri FidelKastro oldu. O, üsyançı ordunun başçısı idi və bu zaman onun 33 yaşı vardı. Fidel Havana universitetinin tələbəsi idi. O, hələ tələbə olanda inqilabi hərəkətdə iştirak edirdi. Fidel 1947-ci ildə Dominikan respublikasında Truxilo rejiminin devrilməsinə kömək etmişdi. Dominikan respublikasından qayıdıb gələnlərin demək olar ki, hamısını həbs etdilər. Onlardan ancaq Fidel Kastro qaça bildi. O, Nine körfəzini keçib Havanaya qayıtdı.

1952-ci ildə Kubada hakimiyyətə F.Batista gəldi. Fidel gizli fəaliyyətə keçərək hərbi-siyasi təşkilat yaratdı. 1953-cü ilin Fevral ayının 26-da Fidel Santyaqo-də Kuba şəhərindəki Monkada Kazarmasına silahlı basqın etdi və məğlubiyyətə uğradı və 15 illiyə həbsxanaya salındı. Lakin 1955-ci ildə rejim onun cəzasını yüngülləşdirdi və sonra da azadlığa buraxdı. Lakin o öz baxışlarından əl çəkmədi və Meksikaya gedib orada vətənpərvərləri birləşdirdi.

O, 1956-cı ilin dekabr ayının 2-də adaya silahlı basqın etdi. 62 nəfərdən ibarət olan qrup pusquya düşdü və demək olar ki, hamısı məhv edildi. Ancaq bir neçə nəfər və Fidel sağ qaldı. Lakin 1959-cu il yanvar ayının birində Fidelin rəhbərlik etdiyi üsyançı ordu Batista rejimini devirdi. Hələ inqilaba qədər bir neçə dəfə Fidelə qarşı sui-qəsd təşkil edilmişdi. Batistanın agenti Eutilio Herra 10 min pesoya üsyançı orduya soxula bildi.

Fidelin inqilab rəhbərlərindən biri Çe Qevara sonralar xatırlayır. "Axırncı gecələrin birində biz satqınlığını bildiyimizdən qabaq Herra Fidedən onun odeyalını istədi. Dağda hava soyuq idi. Fidel isə ona dedi ki, bir odeyal altında yatsan soyuq olacaq, birlikdə yataq".

Bütün gecəni yata bilməyən Herro Fideli öldürə bilmədi və səhər hər şeyi etiraf etdi.

Tribunadakı qumbara partlayışından 7 nəfər öldü, 20 nəfər yaralandı. Prezident Ənvər Sadatın özü isə ölümcül yaralandı. Ağır yaralanmış Ənvər Sadatı vertolyota qoyub "Məadi" hospitalına aparanda artıq onun huşu özündə deyildi. Hospitala qədər olan məsafə bir neçə dəqiqəlik yol olsa da vertolyot ora 40 dəqiqədən sonra çatdı. Şahidlərin dediklərinə görə prezidentin arvadı pilotlara əmr etdi ki, Qizə sarayında dayansınlar. Vertolyot yaralı prezidentlə sarayın qarşısında dayananda prezidentin arvadı ABŞ-a iki dəfə zəng vurdu. Birinci zəngi Floridada istirahət edən böyük oğluna vurdu. İkinci zəngin isə kimə vurulması naməlum qaldı.

Sadatın üzərində aparılan cərrahiyyə əməliyyatı bir saata qədər davam etdi. Həkimlərin ciddi səylərinə baxmayaraq bütün cəhdlər səmərəsiz oldu. Prezident cərrahiyyə stolundaca keçindi. Həkimlərin verdiyi arayışda bildirilirdi ki, prezident şok nəticəsində, sinəsinə daxili qan axmadan, ağ ciyərinin parçalanmasından və əsas qan hərəkət edən arteriyaların dağılmasından ölmüşdür.

Onu da qeyd edək ki, öldürülənlərin çoxu Sadatın partiyasının üzvləri idi. Ölənlərin içində Oman sultanlığının şahzadəsi də var idi.

Aparılan istintaq nəticəsində 800-dən artıq adam həbs edildi. 20 nəfərə yaxın Sadatın ölümündə günahlandırılaraq məhkəmə qarşısında oturduldu. Sui-qəsdin təşkilatçısını isə leytenant Xalid Əl İslambulini hesab etdilər. Onun hücum edən qrupa rəhbərlik etdiyini də sübut etdilər. Dörd nəfər terrorçu ilə bərabər Xalidi edama, 17 nəfəri isə beş ildən, ömürlük sürgün cəzasına məhkum etdilər.

Qəsdçilərin məqsədi bir Sadatı öldürmək deyildi. Onlar ölkəni idarə edən siyasi idarəni dəyişmək istəyirdilər. Qəsdçilər hakimiyyətə Quranda olduğu kimi müsəlman dini hökumətini gətirmək istəyirdilər. Ənvər Sadat hələ 1979-cu ildə Hüsnü Mübarəki vitse prezident təyin etmişdi. Həmin o nəhs gündə Hüsnü Mübarək də tribunada Ənvər Sadatın sol tərəfində oturmuşdu. Təsadüfi xoşbəxtlik nəticəsində yüngül yaralandı. Bu yaralar qəlpə yaraları idi ki, həyat üçün o qədər də qorxulu deyildi.

Sadat öləndən sonra 43 yaşılı Hüsnü Mübarək Misirin prezidenti oldu. Artıq 22 ildir ki, Hüsnü Mübarək Misirin prezidentidir. Göründüyü kimi Ənvər Sadat varis seçəndə yanılmamışdır.

Bir müddət keçəndən sonra dəstəyə yeni bir muzdlu killer də soxuldu. Lakin o da müvəffəqiyyətsizliyə uğradı.

Fidel ABŞ-la əlaqə qurmaq istəşə də alınmadı. ABŞ prezidenti Eizenhauer onu qəbul etməyəndə o, SSRİ-yə üz tutdu. SSRİ - Fidelin xahişini nəzərə alıb sovet hərbi mütəxəssisləri və müşavirlərini Kubaya göndərməklə hərbi yardım da etməyə başladı. ABŞ SSRİ-nin Kubaya yardım etməyini görüb Fidelini fiziki cəhətdən məhv etməyə dair tədbirlər görməyə başladı. MKİ-si Fidelini fiziki cəhətdən məhv etmək üçün onun məşuqəsi Marita-Lorensdən istifadə etməyə başladı. Marita "Berlin" okean layneri kapitanının qızı idi. 1959-cu ilin fevral ayında Maritey atası gəmidə üzməyə icazə verdi. Fevral ayının 23-də "Berlin" okean layneri Havana limanında lövbər saldı. Bu zaman 30-a yaxın əli silahlı kişi gəmiyə qalxdılar. Onların arasında saqqallı Fidel də vardı. Onlar gəmidə öz inqilablarını qeyd etdilər. Elə burada da Fidel Marita ilə tanış oldu və Marita Nyu-Yorkdakı telefon nömrəsini Fidelə verdi. Əvəzində isə Fidel öz saatını Maritaya bağışladı. Nyu-Yorka gələn Maritaya Fidel tez-tez zəng vurur, onsuz danışdığını söyləyirdi. Lakin bu danışqlardan bezən Fidel özünün təyyarələrindən birini Nyu-Yorka Maritanın arxasınca göndərdi. Marita Havanaya gələndə Fidel onu "Azad Havana" otelində yerləşdirdi. 7 ay müddətində onlar burada görüşdülər. 1959-cu ilin noyabrında onların bir oğlu da oldu. Doğum evində Marita huşunu itirmişdi. Gözünü açanda isə o özünü Nyu-Yorkda MKİ-nin agentləri arasında gördü. Onlar Maritaya ölü doğulmuş uşağın şəkilini göstərib dedilər ki, Fidel artıq onu atmışdır və onu Amerikaya götürmüşlər. Buna görə də Marita onlarla əməkdaşlıq etməlidir. Fikirləşmək üçün də ona bir neçə gün vaxt verdilər. Bu günlərdə Marita Fidelin zəngini gözlədi. Lakin ondan zəng gəlmədikdə o MKİ-si ilə əməkdaşlıq etməyə razılıq verdi.

Maritanın MKİ-si ilə razılaşmasının iki səbəbi də var idi. Bu səbəblərdən birincisi müharibədən sonra 7 yaşlı Maritanı amerika əsgəri zorlamışdı. İkinci səbəb də uşağını itirməsi idi. Maritaya ən çox təsir edən isə Frenk Stercons idi. Məhz bu təsirə görə də MKİ-si Marita ilə işləməyi Sterconsa həvalə etmişdi. O da bacarıqla bu işin öhdəsindən gəlib Maritanı MKİ-nə işləməyə razı salmışdı. Əvvəlcə o

Maritanın anasına təsir etdi. Çünki Maritanın anası Kuba liderini sevmirdi. İndi isə o, qızını atdığına görə Fidelə nifrət edirdi. Tezliklə onun Amerika jurnallarından birində "Fidel Kastro mənim həddibuluğa çatmamış qızımı necə zorladı" adlı məqaləsi dərc edildi. Bu yazı dərc ediləndən sonra anasının fikirləri Maritaya daha güclü təsir etdi. Ona görə də Fidel Kastronu öldürmək təklifini razılıqla qarşıladı. Fidelini məhv etmək üçün Maritanı MKİ-si 1959-cu il dekabr ayının 4-də Havanaya göndərdi. MKİ-də ona iki ampula zəhərli maddə verdilər. Lakin Marita təyyarənin illüminatorundan Havananı görəndə başa düşdü ki, Fidelini öldürə bilməyəcək. "Azad Havana" otelində yerləşən Marita zəhərli ampulaları unitaza boşaltdı. Tezliklə Fidel onun yanına gəldi. Marita onun gəlişini belə xatırlayır: "O, siqar çeynəyirdi. Sonra çarpayıya uzandı və dedi: "Sən bura gəlmisən ki, məni öldürəsən?"

Mən çarpayıya yaxınlaşıb "Mən istəyirdim ki, səni görəim".

— "Bu yaxşıdır".

Sonra o maraqlandı ki, "mən MKİ-nə işləmirəm ki". Mən də dedim. "Elə də yox. Mən özüm özümə uzadaraq: — "Sən məni öldürə bilməzən. Heç kəs məni öldürə bilməz", — dedi.

Bununla belə MKİ-si Fidelini aradan götürmək üçün yollar arayırdı. 1960-cı ildə MKİ-si Batista rejimindən qalma mafiya ilə birləşib Fidelini aradan götürmək istədi.

Bu mafiyadan ən irisi FTB-na işləyən Robert Mexyu çağırıldı ki, bu əməliyyat üçün adamlar axtarsın. Belə adamlardan biri qanqster Santos Traffikante idi. Onun adamları vasitəsi ilə Havanaya zəhər gətirildi. Zəhəri orada Santosun əlaltılarından restoranda işləyən bir adamı verdilər. Lakin gözlənilmədən həmin adamı restorandakı işindən çıxardılar.

1961-ci ildə MKİ-nin daha bir sui-qəsd cəhdi uğursuzluqla nəticələndi. Elə həmin ildə MKİ-nin agentləri başda Luis Torello olmaqla Havanada həbs edildilər. Bu agentlər də Havanada idman kompleksinə baş çəkəcək Kubanın rəhbəri Fidelini öldürməyi planlaşdırmışdı. Lakin bu cəhd də uğursuz oldu.

(1882—1945)

Elə bu zaman MKİ-si Kuba liderlərindən biri Rolando Kubelı verbovka etdi. O, ABŞ-a qaçmaq istəyirdi. Lakin MKİ-si onu dila tutaraq "balaca" bir işi həyata keçirdikdən sonra qaçmağa razı sala bildi. Bu balaca iş də Fidel Kastronu öldürmək idi. Kubela bu işi böyük mükafat müqabilində etməyə razılıq verdi. Bu sui-qəsdə iki il həzirləşirdi.

Nəhayət, 1963-cü ilin noyabr ayında Parisdə Kubelaya nazik şprisdə zəhərlə təmin olunmuş avtomat qələm verildilər. Bu iynəni insan heç hiss edə bilməzdi. Kubela pulu və qələmi alıb yoxa çıxdı. O üzə çıxanda işə bildirdi ki, əməliyyatı yerinə yetirə bilmədi. Ona yenidən pul və yeni silah verildilər. Kubela yenə də yoxa çıxdı. 1966-cı ildə Kuba mətbuatı onun həbs edilməsi haqqında məlumat yaydı.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, 1960—1965-ci illərdə Kuba liderinə MKİ-si 8 dəfə sui-qəsd təşkil etmiş, lakin bu cəhdlərin hamısı uğursuzluqla nəticələnmişdi.

Amerika kəşfiyyatçıları Fideli aradan götürmək üçün radiostansiyanın köməyi ilə xüsusi kimyəvi maddəni səpməklə məhv etmək istədilər. Lakin bu da baş tutmadı. Bu zaman xüsusi tozu onun ayaqqabısına səpməklə məhv etmək istədilər. Çünki Fidel bu zaman yatacaqdı. Bu sui-qəsd də alınmadı. MKİ-si öz agentı vasitəsi ilə onun saqqalını güclü təsir edici qüvvəyə malik olan maddə ilə məhv etmək üçün komendantın ayaqqabısından istifadə etmək istədi. Lakin bu da uğursuz oldu.

Amerikanlar ona xüsusi zəhərli siqareti ötürməklə də öldürmək istədilər. Lakin bu da baş tutmadı. Bu siqareti çəkəndə insanın bədəni çox pis iylənirdi. Bu Kastronun ölkələrədən birinə səfəri zamanı baş verməli idi. Lakin siqar öz ünvanına çatmadı.

1933-cü ildə yenidən ABŞ prezidenti seçilmiş Franklin Delano Ruzvelto fevral ayının 15-də sui-qəsd təşkil edildi. Prezident 12 gün dincəldikdən sonra Florida ştatının Mayami çayı sahilində "Vinsenta Astora" yaxtasından düşdü ki, parkların birində çıxış etsin. Bu çıxışında Ruzvelt cəmi-cümlətəni 132 söz dedi. Bu qısa nitqindən sonra prezident avtomobilin arxa oturacağına oturub Çikaqo şəhərinin meri Entoni Çermaka əl edirdi. O, estrada orkestrinin yanında dayanmışdı. Prezident əl edib onu maşına dəvət etdi. Elə bu vaxt bir nəfər 8—9 metrlikdəki stolun üstünə çıxdı. O, 32 cəplı revolvərdən prezident tərəfə beş dəfə atəş açdı. Hər güllə də bir nəfərə dəymişdi. Güllələr üç kişi, bir qadın, bir də şəhərin meri Çermaka dəydi. Yaralanmış Çermak qışqırdı: "Prezidenti gizlədin!" Sonra o prezidentə tərəf dönərək: "Yaxşı oldu ki, güllə sizin əvəzinizdə məni seçdi". Sonralar prezident xatırlayırdı: "Xəstəxanaya çatana qədər mən onu əllərim üstə saxladım. Hiss edirdim ki, onun nəbzini hələ yaxşı idi". "Mən ona dedim: — "Toni, tərponmə, əgər sən tərponməsən səninin üçün yaxşı olacaq".

Çermak üç həftə xəstəxanada yatandan sonra özünə gəlmədən dünyasını dəyişdi. Çermak xəstəxanadakı ilk gündən fikirləşirdi ki, burda hədəf prezident yox, o idi. Çünki o, öz şəhərində məşhur qanqster klan Al Kaponi ilə mübarizə aparırdı. Ola bilsin ki, həmin killeləri də o göndərmişdi.

Terrorçunun da şəxsiyyəti artıq müəyyənləşdirilmişdi. Bu Cüzeppe Zaqqar idi. Ola bilirdi ki, qatili onlar pulla tutmuşdular, hərçənd ki, Zaqqar hər şeyi danırdı, Ruzveltin çıxışı isə onları bu qətl hadisəsini törətməyə məcbur etmişdi. Con Layl tam əminliklə təsdiq edirdi ki, qatil Zaqqar mafiya tərəfindən icarə edilmişdir. O, Siciliyadan xüsusi olaraq bu sifarişini yerinə yetirməyə gəlmişdi, ancaq o and içmişdi ki, susacaq. Doğrudan da Zaqqar Amerikaya cinayəti törətməmişdən on gün əvvəl gəlmişdi.

Çermak səhərdə islahat keçirmək vədi ilə mer seçilmişdi. Ancaq o səhərdə islahat keçirməkdən başqa hər işi görürdü. Çermakın Al Kaponi ilə müharibəsində öz məqsədi varmış. Merin məqsədi şəhəri bir banditdən təmizləyib digər bir banditə — Teddi Nyuberriyə vermək idi ki, özü də onunla sıx əlaqədə idi. Çikaqo şəhərinin meri on faizlik Toni adı ilə məşhur idi (belə bir məzənnə göstərilən xidmətə görə verilən qonorardı). Mer daha uzağa gedərək Al Kaponini həbsxanaya saldırmaq və onu əvəz etmiş Franka Nittini də kənarlaşdırmaq istəyirdi. Sonradan şahidlərdən ifadə alınmışdı ki, mer sərt polislərdən Nittini öldürməyə göndərib. Polislər silahsız qanqsteri qandallayıb öldürməyə cəhd etmişlər. Onlar Nittinin boynuna və kürəyinə 3 güllə vurmuşlar. Lakin Nitti möcüzə nəticəsində sağ qaldı. Bu hadisədən qorxaraq Çermak tələm-tələsik uzun müddət dincəlmək üçün Floridaya getdi.

Həmin versiyaya uyğun olaraq jurnalistlər belə hesab edirlərmiş ki, (fakt şübhə doğurmur) Nitti sonralar Nyuberri ilə hesabı çürütmüş, sonra isə muzdlu qatil Zənqarı göndərmiş ki, meri öldürsün. Çermak 1932-ci ilin Dekabr ayının 21-də Çikaqonu tərk etmiş və 1933-cü ilin Fevral ayının 15-nə qədər Florida da qalmışdı. Bəzi qəzetçilərin fikirlərinə və fərziyyələrinə görə Çermak ümumiyyətlə Floridaya qayıtmaq istəməmiş. Bütün bu deyilənlər və fərziyyələr sonradan öz təsdiqini tapmadı. Onu da qeyd edək ki, Zənqar özü hadisəni başqa cür danışmışdı ki, polislər onu tutanda onun əli sərbəst imiş. Ona görə də beş dəfə atəş açmışdı. Onun dedikləri ilə onu yaxalayan polis də razılaşmışdı.

Şəxsən Zənqarın bəyanatına görə 1923-cü ildə Amerikaya gələndən prezidentini görməyə niyyət etmiş. İtaliyada yaşayarkən Kral 3-cü Viktor Emmanuili öldürməyi fikirləşmişdi. Zənqar üçün fərqi yox idi istər kral olsun, istər prezident olsun. O terror aktını həyata keçirməli idi. Zənqar Mayamidə olan vaxt prezident Ruzvelt də ora gəlmişdi.

Məhkəmə zamanı Zənqar dedi: — “Mənim üçün heç bir fərqi yox idi. Bütün prezidentlərin hamısı bir tarlanın çiyləyidir”.

Zənqar öz ifadələrindən edam olunana qədər də imtina etmədi.

Zənqar Çermak haqqında bu sözləri dedi: — “Mən ona atəş açmadım, lakin mən təəssüf edirəm ki, bu adamı yaraladım”.

Ölümə məhkum olunmuşların kamerasında o dedi: — “Allah yoxdur. Bircə cəhənnəm var. Mən elektrik stulundan qorxmuram”. Ölümündən əvvəlki sənialərdə şahidlərin yanında isə onun son sözləri “Yaramaz kapitalistlər” sözü — oldu. Sonra da “Əlvida! Rədd olun. Düyməni basın”. — dedi.

HARRİ TRUMEN (1884—1972)

1950-ci il noyabr ayının biri idi. Ağ evdə təmir aparıldığı üçün ABŞ prezidenti Harri Trumen Ağ evin qarşısındakı Bleyrxausdakı prezident rezidensiyasında (iqamətgahında) yaşayırdı. Prezidentin mühafizəsindəki əməkdaş Donald Berzell qapıdakı pilləkəndə dayanmışdı. O zəif metal səsi eşidib başını geri çevirəndə qara dərilili bir adam gördü. Onun əynində mavi-göy alabəzək kostyum vardı və əlindəki F-38 alman tapançasını ona tuşlamışdı.

Atəş o vaxt açıldı ki, Berzell həmin an kənara atıldı. Əsasnaməyə görə o atəşi evdən kənara yönəlməli idi. Belə ki, mühafizəçi atəşi tamamilə prezidentdən yayındırmalı idi.

Bredzell Pensilvaniya Avenyuda tramvay xəttində dayanıb atəş açmağa başladı. Hücum edənlər mühafizəçini sağ ayağından yaraladılar. O yerə oturanda sol ayağından da yaraladılar. Bredzell ağız üstə səkiyə yığıldı. Onun əvəzində basqınçılarla döyüşə başqa agentlər və gizli xidmət agentləri başladılar. Onlar əsas diqqətlərini ikinci basqınçıya yönəldilər. Çünki bu zaman ikinci basqınçı prezident evinin qərb giriş qapısını qoruyan Lesli Koffeltə atəş açdı. Güllə onun sinəsindən, qarın nahiyəsindən və ayağından dəymişdi. Belə yara ilə təbib ki, Koffelt dayana bilməzdi və o yerə yığıldı. Bundan sonra növbə gizli xidmət agenti Cozef Daunasa gəldi. O da qarından yaralanmışdı. Amma o dayandı. Elə bu zaman Berdzoll yaralı olmasına baxmayaraq hücum edəndə atəş açaraq sinəsindən

yaraladı. Bu zaman terrorçu silahını doldurdu. Terrorçu yerə sərilirdi. Mühafizəçilər isə atəşi ikinci terrorçuya qarşı yönəldilər. Güllə onun başından dəydi. İkinci terrorçu aldığı güllə yarısından yerə sərələndi.

Elə bu vaxt agent Floyd Borinq prezident Harri Trumeni gördü. Prezident yuxarı mərtəbədəki yataq otağının pəncərəsi qarşısına gəlmişdi. Onu görən Borinq: — Geri, mister prezident, — Geri! Deyə bağdırdı.

Trumen pəncərədən geri çəkildi. Hadisə baş verən yerə isə gizli xidmətin əlavə qüvvələri gəldi. Lakin prezident mühafizəsinin əsas qüvvələri hər ehtimala görə öz postlarında qaldılar ki, birdən yenidən basqın ola bilər.

Yaralanmış terrorçunun şəxsiyyətini müəyyənləşdirdilər. Bu Oskar Kollatsa, öldürülən terrorçu isə Qrizelio Torresoldur. Öldürülmüş terrorçunun cibindən Harvardda təhsil almış Puerto-Riko millətçi partiyasının prezidenti Albisu Kamposadan iki məktub tapdılar.

Təbii ki, prezidentin iqamətgahına basqın etmək heç bir nəticə verməyəcəkdi, onlar buna inanmırdılar. Hətta onlar mühafizəçilər dairəsinin birinci həlqəsini də yırtıb keçə bilmədilər. Gizli xidmət agentlərindən biri binanın yaxınlığındakı binanın pəncərəsində oturmuşdu və bütün hadisələrin necə cərəyan etdiyini də görürdü. Onun silahı vardı, lakin atəş açmırdı. Onun vəzifəsi binaya yaxın gələnləri deyil, prezident iqamətgahının qapısına yaxınlaşan hər hansı bir adamı məhv etmək idi. Hətta terrorçular evə girsələr də içəridə əlində avtomat olan agent dayanmışdı və onları layiqincə qarşılayacaqdı.

Eləcə də pilləkəndə əli silahlı bir agent, prezidentin otağının qarşısında isə başqa bir agent dayanmışdı. Daha bir neçə nəfər agent isə qonşu otaqlarda gizləndilər. Beləliklə də prezidentin yanına girmək üçün terrorçular öz yollarındakı 20 nəfər mühafizəçini məhv etməli idilər.

Trumen onun üçün təşkil edilmiş sui-qəsdə xüsusi əhəmiyyət vermədi. Artıq bir neçə saat sonra Arlinqtonda açılan monumentdə iştirak etdi. Xalqın içində özünü elə apardı ki, guya ki, heç nə olmayıb.

Terrorçulardan Kollatso aldığı yaradan sağaldı və məhkəmə qarşısında dayandı. Kamposadakı Torresolenin məktubunda bəzi təhqiredici anlar vardı. Lakin sui-qəsdin təşkil edilməsi və onun yerinə yetirilməsi məktubda dəqiq ifadə edilməmişdi. Mütəəmmim öz sözünün üstündə möhkəm dayandı ki, özündən və Torresolidən başqa bu sui-qəsdə heç kəs iştirak etməmişdir. Bu aksiyanın özü isə Puerto-Rikoda qaldırılmış üsyançı yoldaşları ilə həmrəy olduqları üçündür. Bu olayla bağlı Kollatsionun arvadı Rozanı da həbs etmişdilər. Lakin sübut dəlil olmadığı üçün onu azad etdilər.

Kollatso məhkəmə prosesində Puerto-Riko xalqını coşğunluqla müdafiə etməyə başladı. O, ABŞ rəhbərliyini, onun ölkəsinin iqtisadiyyatının istismar edilməsində amerika siyasətini günahlandırdı. "Mənim bütün hərəkətlərim ancaq bir məqsədə, vətənimin azad olmasına xidmət edir. Mən son damla qanıma qədər mübarizə aparacağam ki, mənim xalqım azad olsun, xalqımın buna haqqı var. Mən bura ona görə gəldim ki, Puerto-Rika xalqının ədalətli mübarizəsini sizə xatırladım.

Koffellanı öldürdüyü üçün Kollatsoya ölüm hökmü çıxardılar. Onun bu cəsarətli çıxışı böyük rezonans doğurmuşdu. Kollatsonu məhkəmə zalından çıxaranda onun arvadı qışqırdı: "Əlvida, mənim göyərçinim!"

Kollatso əfv olunmasını istəmədi. Edama bir neçə gün qalmış Trumen Kollatsonun edam hökmünü ömürlük həbs cəzası ilə əvəz etdi.

1979-cu il sentyabr ayının 10-da ABŞ prezidenti Cimmi Karter Federal həbsxanadan onu azad etdi. Prezidentin əfvi heç kəsdə etiraz doğurmadi.

HİTLER ADOLF (1889—1945)

1933-cü ilə qədər olan sui-qəsdlər

Hitler Almaniyanın reyxskansleri olmamışdan qabaq onu xüsusi SS komandası mühafizə edirdi. Bu mühafizəçilər komandasına SS hissələrində xidmət etmiş, füyurə sədaqətli xidmət edən nasional-sosialist partiyasının üzvləri arasından seçilirdi.

Hitlerin mühafizəsini üç kiçik qrup təşkil edirdi. Bu qrupun üzvlərindən biri həmişə Hitleri müşayət edirdi. Hitlerin mühafizəsinə isə Bavariya polisinin başcısı kapitan Belvil başçılıq edirdi. Hitler kansler olandan sonra 1933-cü ilin aprel ayında Himmlerin nəzər-diqqətini cəlb etmiş 36 yaşlı Hans Rattenxuber mühafizəçilərin rəisi təyin olundu. Bu vəzifəyə təyin olunmuş Rattenxuber Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmişdi. O, özünün yüksək xidməti keyfiyyətini göstərdiyinə görə Himmlerin nəzərini cəlb etmişdi. Məhz bu yüksək keyfiyyətinə görə də Rattenxuber Hitler imperiyası süquta uğrayana qədər mühafizə idarəsinin rəisi olmuşdur. Rattenxuber eyni zamanda faşist Almaniyasında yüksək vəzifə tutmuş Gering, Hess, Himmler, Ribbentron, Göbbels və başqa şəxslərin də mühafizəsini təşkil edib onları qorumuşdur. O, 1935-ci ilin payızında isə Hitlerin əvvəlki mühafizə idarəsinə yenidən təşkil edərək "İmperiya təhlükəsizlik xidmətini (RSD), yaratdı. Hitlerin şəxsi mühafizəsi üçün yaradılan bu idarə ancaq Hitlerə tabe idi.

Hitlerin mühafizəsi gücləndirildikcə ona sui-qəsd etmək cəhdləri də artırdı. Belə ki, 1933-cü ilin aprel ayında ABŞ-da dövlət katibi Kordell Xallın Ədliyyə naziri Homer Kamminqsa göndərdiyi məktubda xəbər verilmişdi ki, ABŞ-da yaşayan yəhudilər Hitlerə sui-qəsd hazırlayırlar. Bu o dövr idi ki, Adolf Hitler Almaniya yəhudilərə qarşı geniş kompaniyaya başlamışdı. Almaniya yəşayan yəhudilər ya deportasiya edilir, ya da var-dövlətləri əllərindən alınaraq məhv edilirdilər.

Bu məktub FTX-nin direktoru Edqar Quverin əlinə düşən kimi təbiiqat xidməti maşını hərəkətə gəldi. Edqar Quver gördü ki, sui-qəsdin vaxtı çatmışdır. Eyni zamanda o məlumat aldı ki, qəsdçilərin sırasında yəhudi rəvviləri ilə birlikdə məşhur yəhudi mafiyasının üzvləri ilə bərabər məşhur qanqsterlər (banditlər) Meyer Lansk və Bencamin Zigel də var.

Quver bu fürsəti əldən verə bilməzdi. O çoxdan istəyirdi ki, bu qanqsterləri dəmir barmaqlıqlar arasına salsın. Ancaq əlinə fürsət, düşmüşdü. İndi Quverin əlinə fürsət düşmüşdü. O, bu şansıdan maksimum dərəcədə istifadə etməli idi. FTX-nin agenti tezliklə müəyyən etdi ki, Hitleri öldürmək vəzifəsini Daniel Ştern adlı bir yəhudi öz üzərinə götürmüşdür. Ancaq onu harada axtarıb tapmaq çox çətin məsələ idi. FTX-ti Daniel Şterni axtaran zaman 1933-cü il aprel ayının 21-də Arizona ştatından məlumat daxil oldu ki, Feniks şəhərində yerli yəhudi elitəsi Nyu-Yorkdan göndərilmiş qasidlə görüş keçirmişdir. Görüşdə bildirilmişdir ki, Hitleri məhv etməyin bütün detalları tam hesablanmışdır. Bütün bunları öyrənən FTX-nin agentləri yenidən işə girişdilər. 1933-cü ilin yazın sonu və bütün yayı sui-qəsdçiləri axtardılar. Ancaq bütün axtarışlar nəticəsiz qaldı. Səmərsiz axtarış da başlanmış cinayət işinin bağlanmasına səbəb oldu. ABŞ-da hazırlanan sui-qəsd hadisəsi baş tutmadı.

1939-cu ilin noyabr ayının 9-da Hitlerə qarşı bir sui-qəsd də Münhendə baş verdi. Həmin gün nasistlər "pivə barndakı qiyamın" on altıncı il dönümünü qeyd edirdilər. Saat 21³⁰ radələrində Hitler pivə barı "Byürqerbraukeller" də nitq söyləyirdi. Adətində görə öz nitqindən sonra Hitler keçmiş partiya üzvləri ilə görüşərək söhbətlər edirdi. Lakin həmin gün Hitler bu adətində xilaf çıxaraq nitqindən sonra zaldan çıxıb getdi. O, gedəndən az sonra zalda güclü partlayış oldu. Partlayışdan yeddi adam öldü və altmış üç nəfər isə yaralandı.

Artıq səhəri gün Konstansı yaxınlığındakı Kreytlingen kəndində qırmızı ağaclar ustası xərrat Georq Elzer həbs edildi və ondan "Byürqerbraukeller" pivəxanasının daxilinə oks etdirən planı tapdılar. Berlinə aparılan Elzer etiraf etdi ki, o iclasdan on gün əvvəl zalm bir

sütununda yerləşdiriyi bombanı tək qoymuşdur. Həm də bu bombanı qoymağı ona tanımadığı iki kişi məcburi qoydurmuşdur.

Gestapo nə qədər axtardısı bu naməlum adamları tapa bilmədi. Bu sui-qəsdə törətməkdə nasistlər Böyük Britaniya xüsusi xidmətini günahlandırdılar. Bəzi tarixçilər qeyd edirlər ki, bu işin detalları gestaponun təbliğat düşüncələrindən təşkil edilmişdi. Həmin ərafədə Almaniya ərazisində tutulan ingilis agentləri Best və Stivensonun dedikləri sui-qəsd planının həyata keçirilməsinin bütün məsuliyyətini "Intellidjens Servis" in üzərinə yıxmağa imkan verdi. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bu sui-qəsdə Georq Elzer özü təkbaşına həyata keçirmişdi.

Sui-qəsd üçün yeri də Elzer özü düşünmüşdü. Başqa bavarialılar kimi o məşhur "Byürgerbraukeller" pivəxanasını çox yaxşı tanıyırdı. O hər axşam təkbaşına pivəxanaya gedir, adı alətlərlə divar sütununu dəşirdi. Ovulub tökülən daş və mala parçalarını kağız qovluğuna doldurub oradan çıxarırdı ki, diqqəti cəlb etməsin. Elzer həmişə dizi üstə süründüyü üçün dizində sıyrıntı yaraları var idi. Dizində olan bu sıyrıntılar da Elzeri ələ verdi. Onu İsveçrənin sərhəddində yaxaladılar. İş təkbaşına gördüyünü söyləyən Elzerin istintaq əməliyyatı ifadəsini dəyişdirə bilmədi. Elzeri Daxau həbs düşərgəsinə göndərdilər. Elzer 1945-ci il aprel ayının 9-na qədər həmin düşərgədə qaldı və həmin gün də öldü.

Bu sui-qəsdən sonra da Hitlerə dəfələrlə sui-qəsdlər təşkil edildi.

40-cı illərdə Hitlerə qarşı olmuş sui-qəsdlər

Hitler ona qarşı təşkil edilmiş sui-qəsdləri görüb çox narahat olurdu. Belə ki, İmperiya Təhlükəsizlik Xidmətinin rəisi 38 yaşlı qruppanfurer Heydrinx qarşı terror hərəkatı Almaniya böyük əks-səda doğurdu. Bohema və Moraviya protektorunun müavini olan Heydrinx Çexiyaya gəldi. İmperiya Təhlükəsizlik Xidmətinin rəisi özünə o qədər arxayın idi ki, həmin gün Praqa sarayına açıq "mersedes"

maşında mühafizəsiz yollandı. Heydrinx hər gün getdiyi həmin yolda iki nəfər çex Yan Kubis və Yozef Qabiek onu gözləyirdi. Onlar İngiltərə tərəfindən yaradılmış Azad Çexoslovakiya ordusunun əsgərləri idi və onları həmin yerə İngilis təyyarəsi gətirib atmışdı. May ayının 29-da onlar Praqaya gedən yolda Heydrinx gözləyirdilər. Heydrinxin mühafizəsiz gəldiyini görüb onun oturduğu maşına bomba atdılar. Partlayış nəticəsində İmperiya Təhlükəsizlik Xidməti şefinin onurğa sümüyü sındı və bu qəsdən beş gün sonra Heydrinx öldü. Terrorçuların arxasınca təqib başlandı. Lakin terrorçular Praqa şəhərindəki kilsə keşişi Karl Barrameusanın yanında gizləndilər. Kilsə əsəçilər tərəfindən güclü hücumla alındı. Kubis və Qabiek həmin döyüşdə həlak oldular. Hitlerçilər yuxarı çinli rəhbərlərinin əvəzinə 1331 adamı güllələdilər ki, onların da 201 nəfəri qadın idi. İyunun 9-da isə faşistlər Lidis kəndini vəhşicəsinə yandırdılar. Bu aksiya nəticəsində 172 kişi güllələndi. Hitlerçilər Heydrinxin qatlinə belə cavab verdilər.

Sonralar deyirdilər ki, Heydrinx Borman və Himmlerin qurbanı olmuşdur. Onu da qeyd etmək yerinə düşərdi ki, yuxarı əşalonda Heydrinx kənarlaşdırmaq istəyənlər də çox idi. Burada xatırlatmaq yerinə düşər ki, Hitlerin öz vəziyyəti də ürək açan deyildi. Onun da həyatına tez-tez sui-qəsdlər təşkil edilirdi. 1939-1940-cı illərdə generallar arasında da Hitlerə qarşı müxalif qüvvələri yaranmışdı. Bu müxalifət də Qərb dövlətləri, Vatikan və Vaşinqtonla əlaqələr yaratmağa çalışırdılar. Hətta Leypsiqin keçmiş ober-burqomistri Karl Qerdeler ingilis diplomatları ilə əlaqə yaratmaq üçün gizli olaraq Londona getmiş, Almaniya XİN-nin əməkdaşı Adam fon Trott da İsveçin paytaxtı Stokholm şəhərinə SSRİ-nin səfiri Aleksandra Kollontayla görüş gəlmişdi. Lakin bu görüş cəhdləri baş tutmamışdı. Bununla belə Hitlerin mühafizəsi çox möhkəm və güclü olduğu üçün vermaxtın generalları Hitleri hakimiyyətdən kənarlaşdırma bilməmişdilər. Əgər onlar Hitleri hakimiyyətdən kənarlaşdırmağa cəhd etsələr bu da generallann özlərinin məhv olmasına gətirib çıxaracaqdı. Məhz buna görə də generalitet başqa yolu seçdi. Abverin general-mayoru (hərbi kəşfiyyatçı) Hans Oster 1940-cı ildə Hitlerin Hollandiyaya hücum planını qərb dövlətlərinə verdi.

Hərbiçilərin Hitleri öldürmək üçün etdikləri ilk cəhd 1943-cü il mart ayının 13-də oldu. Sui-qəsdə polkovnik Xenning fon Treskov hazırladı. Bu qəsdə yerinə yetirmək üçün ona köməyi leytenant Fabian Şlabrendorf etməli idi. Treskov bu işi hələ 1942-ci ildə həyata keçirməli idi. Bu cəhd ona görə baş tutmadı ki, Treskovun o vaxt füyüerlə yaxın əlaqəsi yox idi. Hitlerə qəsd etmək planı bir an da olsa Treskovu tərk etmədiyindən o, Hitlerin yavəri general Şmundtu həmişə inandırmağa çalışırdı ki, cəbhədəki vəziyyəti Hitler öz gözləri ilə görməlidir. Treskov belə deməklə Hitleri Berlindən çıxarmaq istəyirdi. 1942-ci ilin başlanğıcında sovet qırıcı təyyarələri Hitlerin təyyarəsinin qanadını vurduqdan sonra o cəbhəyə getməyə hazırlaşmırdı. 1943-cü ilin mart ayında sui-qəsdçilərin bəxti gətirdi. Bu zaman Treskov Hitleri inandıra bildi ki, Smolenskə getsin. Hitlerin cəbhəyə getməsi məlum olan kimi sui-qəsdçilər qəsdə imkan verə biləcək plan hazırlığına başladılar. Onlar Hitlerlə bərabər Himmləri də kənarlaşdırmağı planlaşdırdılar. Lakin 1943-cü il mart ayının 13-də füyüer Smolenskə SS-in şefi olmadan getdi. Buna görə də Feldmarşal fon Klyüge Hitlerə qəsd etmək planını qadağan etdi. Qəsd planını həyata keçirməməyin səbəbini Klyügedən soruşanda o bildirdi ki, Hitleri öldürüb, Himmləri sağ saxlamaq Almaniyanı qiyama sürükləyib vətəndaş müharibəsinə başlamaqdır, vermaxt ordusu ilə SS hissələrinin arasında müharibənin başlanması deməkdir.

Klyügenin qadağan etməsinə baxmayaraq Treskovun köməkçisi Şlabrendorf geriyə Berlinə uçan Hitlerin təyyarəsinə bomba qoydu. Bomba "Kuantro" konyakı olan bir paketə qoyulmuşdu. Bu paketi Treskov uzduğu polkovnik Ştiffə verməyi xahiş etdi. Nahardan sonra Hitler təyyarə meydanına getdi. Onun arxasınca bir maşında oturmış Treskov və Şlabrendorf da getdilər. Onlar heç bir hadisə baş vermədən uçuş zolağına gəldilər. Bu vaxta qədər də eskadranın komandiri Baur "Kondor" təyyarəsinə yanacaqda doldurub uçuşa hazırladı. Qırıcı eskadriyaya dörd mühərrikli ağır təyyarəni müşayət etməli idi. Qəsdçilər bu qənaətdə gəlmişdilər ki, ingilis istehsalı olan "Klem" yüz faiz işləyəcək, özü də Minsk şəhəri yaxınlığında. Ona görə də əvvəlcədən Berlinə bu haqda xəbər verdilər. Təyyarədən

radioqram gəlmədi və təyyarə sağ-salamat Rastenburqda yerə endi. Treskov və Şlabrendorf şok vəziyyətində idilər. İndi onlar Ştiffə göndərdikləri "hədiyyəni" geri almalı idilər. Treskov Rastenburqa zəng vurub Hitlerin yavəri ilə əlaqə saxlayıb bildirdi ki, anlaşılmalıq o paket səhvən sizə verilib, səhər yavərim səhvini düzəldəcək. Hitlerin yavəri isə söz verib ki, siz necə istəsəniz elə də olacaq. Beləliklə fəlakət bu dəfə də ötüşdü. Bu hadisədən ancaq səkkiz gün keçdi. Həmin sui-qəsdçilər tərəfindən Hitlerə qarşı yeni sui-qəsd planı hazırlandı. Yeni sui-qəsdə "Mərkəz" ordu qrupunun qərargahında abverin polkovniki Fon Qerstov həyata keçirməli idi. O paltarının altında partlayıcını gizlətməli, Hitler qənimət alınmış silahlara baxarkən partlatmalı idi. Terrorçu saat mexanizmini işə salan anda Hitler birdən tələsərək vaxtıdan beş dəqiqə əvvəl sərgi zalını tərk etdi və terrorçu tezliklə saat mexanizmini dayandırdı.

Hitleri öldürmək cəhdini həyata keçirmək istəyən kapitan Fon der Büşse və leytenant fon Kleystin cəhdi də uğursuz oldu.

Hər yerə baş vuran SS şefi Himmler öz əməkdaşlarından məlumat aldı ki, abver və vermaxtin generalları sui-qəsd hazırlayırlar. Nəhayət, 1943-cü il Aprel ayında Himmler qərara aldı ki, sui-qəsdçiləri həbsə alsın. Həbs edilənlərin sirt verməmələri nəticəsində iz itdi və qəstə sui-qəsdə açma bilmədi. Polisin qeydiyyatında bu epizod "Qara kapella" əməliyyatı adını aldı. Lakin birinci uğursuzluq SS şefini həvədən salmadı. 1943-cü ilin sentyabr ayında Berlində antinacist salonunu "kolpak altına" saldı. Həmin salon "Frau Zolfun çay salonu" adlandırıldı. "Kolpak" sui-qəsdçilərin başının üstündən dörd ay asılı qaldı, o vaxta kimi ki, fəvqəladə hadisə baş verdi. Abverin iki agenti Londona qaçdı. Bu zaman Himmler zərbəni endirdi. O füyüerinin qarşısına hərbi kəşfiyyatı işfə edən faktlar qoydu. Bunun nəticəsi olaraq 1944-cü il fevral ayının 18-də abver ləğv edildi. Onun vəzifələri isə Himmlerin idarəsinə verildi. Bu dəqiqədən etibarən də SS şefi daha güclü oldu. Belə görünürdü ki, bu qədər gücə malik olan SS şefi tezliklə sui-qəsdləri aşkarlayıb ləğv edəcək, ancaq bu baş vermədi Artq sui-qəsd haqqında Berlində, Londonda, Vaşinqtonda, Moskvada bildirdilər. ancaq Himmler tələsmirdi. Bununla belə Himmler 1944-cü ilin

yazında Abverin şefi admiral Kanarislə olan şəxsi söhbətində xəbərdarlıq edirdi ki, ordunun yuxarı hissəsindəki sui-qəsd haqqında hər şey ona məlumdur. Bununla belə sui-qəsdçilər arasında Hitlerin taleyi haqqında müxtəlif fikirlər mövcuddur. Feldmarşal Rommel belə hesab edirdi ki, Fyureri öldürmək lazım deyil, onu həbs edib məhkəməyə vermək lazımdır. Lakin Hitlerin ölümünü istəyənlər daha çox idilər. 1944-cü ilin iyul ayı münasibətlərin kulminasiya ayı idi.

Iyul ayının 11-i Hitler, Himmler və Görinqə növbəti sui-qəsd etmək nəzərdə tutulurdu. Lakin Himmler və Görinq qərargaha gəlmədiyi üçün bu sui-qəsd də baş tutmadı. Onda bu aksiyanı iyunun 15-nə keçirdilər. Sui-qəsdçilər qəsdin baş tutmasına o qədər əmin idilər ki, partlayışa qədər 1200 əsgəri Berlina doğru hərəkətə gətirmişdilər. Amma bu dəfə də Hitler müşavirəni vaxtından əvvəl tərk etdi. Partlayışın qarşısı alındı və əsgərləri geri qaytardılar.

1944-cü il iyulun 20-də 34 yaşlı polkovnik Klaus fon Ştaufenberq Hitlerin Canavar yuvasındakı qərargahındakı müşavirəyə gəldi. Bu zabitin Hitler yüksək qiymətləndirirdi. Əlii olmasına baxmayaraq vermaxta xidmət etməkdə davam edirdi. O, Tunisdəki döyüşlərdə yaralanmış, sol gözünü, sağ əlini və sol əlinin iki barmağını itirmişdi. Əgər Hitler bilsə idi ki, Ştaufenberq nə üçün qalib xidmət edir, o zaman ona qarşı münasibətini dəyişərdi. İş onda idi ki, Ştaufenberq partlayıcının köməyi ilə fyureri məhv etməyi öz üzərinə götürmüşdü və partlayıcını iyulun 20-də olacaq müşavirəyə gətirməli idi. Partlayıcı ingilis istehsalı idi və onun portfelinin içərisində idi, ona görə də diqqəti cəlb etmirdi. Bu vərəq qalınlığı on millimetr şəklində kərbona oxşayan partlayıcı idi.

Iyul ayının 20-də səhər Ştaufenberq Berlinin yaxınlığındakı Ranqsdorf təyyarə meydanına gəldi. Saat onbirdə təyyarə Hitlerin qərargahında yerə endi. Lakin birdən məlum oldu ki, müşavirə yer altındakı baş zalda deyil açıqlıqda şüşələnmiş balkonda keçiriləcək.

Ştaufenberq iclas zalına daxil olanda Hitler nitq söyləyirdi. Gənc zabitin içəri daxil olduğunu görərək öz nitqini yarıda kəsib ona tərəf getdi və ona əl verdi. Əllə möhkəm görüşdükdən sonra Hitler yerinə qayıtdı. Ştaufenberq partlayıcı maddə olan portfeli yerə qoyaraq onu

palıddan düzəldilmiş stolun ayağına tərəf itələdi. Ştaufenberq qəbul otağında kapsulu çəkmişdi. Ona görə də indi sakitcə heç kəsin diqqətini cəlb etmədən zaldan çıxmaq lazım idi. Ştaufenberq bir dəqiqə də gözləyəndən sonra qonşusuna tərəf əyilib xahiş etdi ki, onun portfelinə baxsın ki, o bir dəqiqəliyə zəli tərk edir. Qonşusu isə razılıq əlaməti olaraq başını tərpətdi. Ştaufenberq yüngüllüklə otağı tərk etdi. O qapının arxasında yox olandan sonra qonşusu portfeli stolun altına itələdi. Hitlerlə partlayıcı arasında stolun yoğun ayağı dururdu. Artıq bu zaman Ştaufenberq küçəyə çıxmışdı. Küçədə onu yavəri Heften maşında gözləyirdi. Bir anda maşın yerindən tərpəndi. Onlar bir nömrəli qarıya yaxınlaşanda, güclü partlayış baş verdi. Bütün bunlara baxmayaraq qapıda dayanan gözətçilər onları maneəsiz olaraq qərargahın ərazisindən buraxdılar.

Partlayışdan sonra general Felkşbel Berlina ehtiyat ordunun komandanı general-polkovnik Fromma zəng edib bildirir ki, "Fyurer ölüb". Bundan sonra Hitlerin qərargah rəhbərini kəsir. Fromm hərəkət etməyə tələsmir və doğrudan da haqlı olur.

İclas zalında təkcə Hitler zərər çəkmir və yüngülcə kontuziya alır. Sui-qəsdçilər üç saat nəticəsiz mübahisə etdikdən sonra nəhayət "Valkiriya" üsyanının başlanması haqqında siqnal verdilər. Lakin vaxt keçmişdi. Qəsdçilər arasında panika düşmüşdü. Quru qoşunlarının Qərargah rəisi general Bek özünün alına bir güllə vurdu. General-polkovnik Fromm o biri tərəfə keçərək əmr verdi ki, Ştaufenbergi, Olbrixti, fon Xefti və başqalarını həbs etsinlər. Bütün bunlardan sonra Fromm əmr verdi ki, təcili olaraq gecikmədən onları güllələsinlər.

Burada qeyd etmək yerinə düşərdi ki, SSRİ Daxili İşlər nazirliyi də 1944-cü ildə Hitlerə qarşı sui-qəsd təşkil etmək üçün xüsusi terror qrupunu Berlina göndərmişdi. Lakin son anda Stalin əməliyyatın həyata keçirilməsinə razılıq vermədi. Stalinə Hitlerin ölüsü yox, dirisi lazım idi ki, zəfər çalığı olaraq Hitler özü Berlinin açarını ona təqdim etsin. Çünki artıq Sovet Ordusu demək olar ki, qələbə çalmaq mərhələsində idi. Elə bu vaxtlar Almaniyada yeddi minə qədər adam həbs edilmiş onlardan beş minə qədəri güllələnmişdi.

1944-cü il avqust ayının 7-də Berlində "20 iyul məhkəməsi"nin ilk prosesi başlanmışdı. Bütün proses gizli kamera ilə çəkilmişdi. Sonralar məlum oldu ki, bu sui-qəsdə iyirmi bir general, otuz üç polkovnik və podpolkovnik, iki səfir, yüksək çinli yeddi diplomat, bir nazir, üç dövlət katibi, cinayət polisinin rəisi və başqa yüksək polis məmurları və əyalət qubernatorları iştirak etmişlər. O da məlum oldu ki, sui-qəsd zamanı altı general və polkovnik ölmüş, on ikisi ciddi yaralanmışdı.

Hətta belə danışrlar ki, Hitler də ölmüş, lakin onun meyitini soyuducunun buxanasına qoyaraq ona oxşar tapmışlar. Və sui-qəsdin baş tutmamasına aid informasiya da hazırlamışlar. Belə fərz etmək olar ki, Hitlerin ümumiyyətlə Remmlə telefon söhbəti olmayıb. Hitlerin hadisədən sonra xalq müraciəti də olmayıb. Sadəcə olaraq bu lent yazısı idi. Çünki o vaxt Almaniyada kaset maqnitafonu var idi. Hər necə olsa da tarixdə izi qalmış Hitlerə qarşı qırx iki dəfə sui-qəsd olmuş və bu qəsdlərin heç biri də onun həyatına son qoymamışdır. Hətta onun ölümü də müəmmalı olub. Sağ qalıb qalmaması haqqında dəqiq məlumat yoxdur.

HÜSNÜ MÜBARƏK (1928—)

1981-ci ildə Misir prezidenti Ənvər Sadata sui-qəsd edildi. Sui-qəsd nəticəsində Ənvər Sadat həlak oldu. Onun yerinə isə vitse prezident Hüsnü Mübarək prezident seçildi. Artıq iyirmi iki ildir ki, Hüsnü Mübarək Misirin prezidentidir. Keçən 22 il ərzində Hüsnü Mübarəkə qarşı dəfələrlə terror aksiyası təşkil olunmuş, lakin terror aksiyaları nəticəsiz qalmışdır. Görünür ki, Hüsnü Mübarəkə Allah Tala tərəfindən toxunulmazlıq verilmişdir ki, heç bir terrorçunun gülləsi ona toxunmamışdır.

1995-ci ilin iyun ayında Efiopiyanın paytaxtı Əddis-Əbəbədə Hüsnü Mübarəkə qarşı terror aksiyası oldu. Həmin vaxt Əddis-

Əbəbədə Ərəb dövlətlərinin başçıları Assambleyasının sessiyası keçirilirdi Terror aksiyası Hüsnü Mübarək Efiopiya torpağına qədəm qoyandan bir neçə dəqiqə sonra baş verdi. Təyyarə meydanındakı tənənlə surətdə qarşılama mərasimindən sonra Misir prezidentinin korteci konqres sarayına yola düşdü. Fələstin səfirliyinin qarşısından keçən anda kortec gözlənilmədən terrorçu qrup tərəfindən atəşə tutuldu. Hücüm edənlərin atəşi intensiv olduğundan ilk saniyələrdə korteci mühafizə edən üç polis nəfəri öldürüldü. Lakin terrorçular Misir prezidenti Hüsnü Mübarəki zirehli avtomobildə olduğu üçün öldürə bilmədilər. Atışma nəticəsində iki terrorçu öldürüldü. Terrorçuların hücumu qurtaran kimi Hüsnü Mübarək öz adamlarına avtomobilləri geri döndərməyi əmr etdi və həmin gün də Efiopiyanın paytaxtını tərk etdi.

Geriyə qayıdan Hüsnü Mübarək bu sui-qəsdə rəsmi surətdə Sudan hökumətini günahlandırdı. Tezliklə aydınlaşdırıldı ki, Əddis-Əbəbədə terrorçuların kirayə etdikləri ev Sudan dövlətinin vətəndaşlarına verilmiş. Həmin dövrdə də Misir və Sudan arasındakı əlaqələr gərgin idi. Lakin bu versiya tezliklə boş çıxdı. Lakin tezliklə sui-qəsd hadisəsini gizli islamçı təşkilat "İslami Camaa" öz üzərinə götürdü. Bu hadisə Hüsnü Mübarəkə edilən altıncı terror aksiyası idi.

1990-cı ildə Misir Ərəb ölkələri blokuna başçılıq etməyə başlayan terrorçular Hüsnü Mübarəki hədəfə götürdülər. Həmin vaxt ərəb ölkələri bloku İraqın Küveytə təcavüzünü müzakirə edirdilər. Bu hadisədən sonra terrorçular ardıcıl olaraq Hüsnü Mübarəkin omvuna çıxdılar. 1993-cü ildə Hüsnü Mübarəkin Amerikaya səfəri zamanı da terrorçular onu öldürməyə cəhd göstərdilər. Ancaq (vizit baş tutmadı) Misirin sərhəd şəhərinə baş çəkən zaman səfər təxirə salındı. İyun hadisəsinin təhqiqatı zamanı aydın oldu ki, terrorçular bu sui-qəsd aksiyasına çox ciddi hazırlamışdılar. Onlar prezidentin gedəcəyi şosse yolun kənarındakı evi kirayə etmişdilər. Terrorçu dəstədə 7—9 adam vardı. Onlar üç avtomobil, Kalaşnikov avtomatı, qumbara və 2 qumbaraatanla silahlanmışdılar. Lakin onlar qumbara və qumbaraatandan istifadə edə bilmədilər.

İyulun birində qalan terrorçuların izinə düşən Efiopiya polisi onların qaldığı evi aşkar etdilər. Polislərin aşkar etdikləri evdə terrorçular gizlənmişdi. Polislərin hücumu zamanı terrorçulardan üçü öldürüldü. Bir nəfər isə təqibdən qaça bildi.

Onu da qeyd edək ki, Hüsni Mübarəkə İslamçı "Cahad" təşkilatı dörd dəfə sui-qəsd təşkil etmiş, lakin onların cəhdləri nəticəsiz qalmışdır.

HAFİZULLA ƏMİN

(— 1979)

Moskvanın ciddi cəhdinə və xahişlərinə məhəl qoymayan Əmin Tərakini boğdurduqdan sonra Əfqanıstanda siyasi vəziyyət daha da gərginləşdi. Şəxsən Brejnevün Tərakini azad etmək xahişini Əmin yerinə yetirməyəndə Moskva şok vəziyyətinə düşdü. Demək olar ki, Sovet rəhbərləri hər gün Əfqanıstan məsələsini müzakirə edir, lakin bir qərara gələ bilmirdilər. Brejnev Əfqanıstanda işləyən Sovet müşavirlərinin bacarıqsızlığını vurğulayır, DTK-nın sədri Andropov XİN-i Qromıko, müdafiə naziri Ustinov və MK katibi Suslova məsləhətləşmələr aparırdı.

1979-cu il oktyabr ayının 10-da Andropov Tərakinin ölüm xəbərini götürəndə Brejnev bir ay öncə dediyi sözləri xatırladı. Kabiləki vəziyyət elədir ki, ya Tərakı Əmini aradan götürəcək, ya da Əmin Tərakini. Əmin Tərakidən bic tərpnənərək onu aradan götürdü. Şəxsən Brejnevün xahişini də yerinə yetirmədi. Elə buna görə də Əfqanıstana göndərilmək üçün özbək və taciklərdən ibarət xüsusi olaraq hazırlanan "Müsəlman alayını" Kabilə göndərmədilər. Neytrallaşdırılan Əmin aerodroma gedib Tərakini qarşıladı. Ona qarşı yolda qurulmuş pusqudan yayınaraq başqa yolla aerodroma getdi. Tərakı Əmini aerodromda görəndə gülümsəyərək Moskvada olan hadisələr satqınlıq işiyimiş? — deyə düşündü. Məlumdur ki, Tərakinin tapşırıq verdiyi adam Əminə atəş açdı. Bu atəşin açılmasında üçüncü qüvvə rol oynamışdı mı?

Bütün bunları düşünən Brejnev onu da xatırladı ki, Tərakı ilə sonuncu dəfə xudahafizləşəndə şəxsən özünə və Sovet İttifaqına qarşı belə səmimiyyəti çoxdan idi görməmişdi. Brejnev işə başlayanda yanlışmışdı? Əgər gələcək nesil bunları araşdırsa, şübhəsiz ki, yanlışlıqları üzə çıxaracaq və onu da söyməyə imkan tapacaqlar. Eh, Nuru kimi adamlar olaydı. Ancaq Əmin də Əmindir. Necə oldu ki, belə bir posta onu sürətlə qaldırdı. Özü də qorxmadan, Sovet İttifaqı ilə Tərakinin əlaqəsini bilə-bilə qorxmadı. Əfqanıstan həmişə Rusiyanın dostu olmuşdur. Leninlə Əmənulla xan, Davud şah, Tərakı həmişə bizimlə dost olmuşlar, özü də etibarlı dost. Tərakini əfv etməyi onlar rədd etdilər. Nəinki rədd etdilər hətta aldatdılar. Bundan sonra Əminə inanmaq olarmı? Əmin nəinki Tərakinin tərəfdarlarını öldürür. Hətta "Parçam"lıları da məhv edir. Əfqanıstan inqilabı üçün Tərakı bayraq, Əmin isə inqilabın motoru idi. Maraqlıdır Ustinov və Qromıko sabah Tərakinin ölümünü necə izah edəcəklər? Məsələ bunda deyil, bu məsələdə sabah bizim başımız ağnıyacaq, hələ ABŞ, Qərb... Hələ Varşava müqaviləsinin üzvləri özümüzünkülər Tito, Çauseski, Kim İr Sen açıq açığına Çini müdafiə edirlər. Doğurdanmı başa düşmərlər ki, kim bizimlə deyilsə, o bizim düşmənimizdir. Əgər Çin bizimlə olsaydı, onda dünyada vəziyyət tamam başqa cür olardı. Brejnev bu fikirlər labirintində qaldığı zaman Müdafiə nazirliyi özünün Əfqanıstanda olan müşaviri Qorelovu və Zaplatini Moskvaya hesabat verməyə çağırırdı. Tapşırıq axşam verildi ki, sabah Moskvada olsunlar. Qorelov Moskvaya çağırıldığı haqqında Əminə məruzə etdi ki, onu Moskvaya çağırırlar. Əmin Baş hərbi müşaviri sakitcə dinlədi. Xeyli sakitcə dayanan Əmin:

— Bir xahiş etmək olarmı? Qorelov:

— Əlbəttə.

— Mən xahiş edirəm ki, mənim şəxsi məktubumu Leonid İliç Brejnevə çatdırasınız.

Qorelov bir anlıq düşünüb razılığını bildirdi.

— Məktub sizə çatdırılacaq, — deyən Əmin əlini ona uzatdı. Əminin mühafizəçilərindən Əkbal təyyarənin içində Əminin məktubunu verib trapdan qaça-qaça düşdü. Təyyarə havaya qalxdı.

Qorelov Moskvada məktubu Baş qarargah rəisi Oqarkova verdi. O da öz növbəsində məktubu Brejnyevə çatdırdı.

Əmin məktubunda xahiş edirdi ki, mən sizinlə istədiyiniz vaxt istədiyiniz yerdə görüşməyə hazırım, ikinci xahişim odur ki, səfiri dəyişin, mənə elə adam göndərin ki, nə Davud rejimi ilə, nə Təraki, nə DTK, nə də DİN ilə əlaqəsi olmasın. Sonra da xahiş edirdi ki, təyyarə, benzin, çarpayı, yastıq, mismar göndərsinlər.

Brejnyev düşündü ki, əlbəttə Davud və Təraki ilə işləmiş müşavirlərə o etibar etmir. Əmin mətbuat konfransında bütün dünyaya bəyanat verdi ki, Tərakinin sarayındakı atışmada səfirin əli var. Demək burada işdən danışmaq olmaz. Əlbəttə, səfiri dəyişmək lazımdır. Eyni zamanda müşaviri də dəyişməklə bir güllə ilə iki dovşan vurmaq olar. Qromiko da onunla razılaşdı. Çox keçmədi ki, Andropov, Ustinov, Suslov da gəldilər və Əfqanıstan məsələsini müzakirəyə başladılar. Brejnyev qeyd etdi ki, aldığımız sonuncu məlumatda bildirilir ki, Əmin Amerika mövqeyini dəstəkləyir. Və biz bu gün də olmasa, sabah Əfqanıstanı itirə bilərik.

Andropov, Ustinov və Qromiko da Baş katibin fikrini dəstəklədilər. Qromiko bildirdi ki, əgər biz Əminə köməyi dayandırsaq o yönünü Amerikaya tərəf çevirəcək. Diplomatik kanalla da məlumat alınmışdır ki, Əmin Qərb və ABŞ-la yaxınlaşmağa yol axtarır. Əmin Ziya Ül Həqqə razılaşmışdır ki, dekabr ayının 22-də Kabilə Pakistan liderinin şəxsi nümayəndəsi Ağə şah qeyri-rəsmi danışıqlara gələcək. Elə bu kanalla da Əmin Qərbi və ABŞ-ı dəvət edəcək. Əgər biz ona köməklik göstərsək Əmin bizim əlimizlə ölkədə terror və repressiya edəcək. Ustinov isə fikrini bu cür ifadə etdi. Əgər Əfqanıstan Qərbdə doğru getsə və ya Amerikaya onda ABŞ orada özlərinin "Pərşinqi"ni qoyacaqlar. Bu zaman nəinki bizim Avropa hissəimiz, həm də bütün cənub onların hədəfi olacaq. Həm də Baykonur... — deyə Andropov onun fikrini tamamladı.

Bu yığıncaqda Ustinov Brejnyevin diqqətinə onu da çatdırdı ki, Əfqanıstanda Uran filizi zəngindir. Pakistan, İraq, İsrail, hətta İran da Uranla maraqlanırlar. Amerika Kabil rejimini devirə bilsə Əfqanıstan müxalifəti onlarla Uran alveri etməyə razıdırlar. Brejnyev:

— Demək indi aydındır ki, amerikalılar niyə ora girməyə çalışırlar, onda BMT-də Troyanovskini əvvəlcədən xəbərdar edin. Eyni zamanda bəzi səfirləri də məlumatlandırın. Suslova da dedi ki ideologiyayı da gücləndirmək lazımdır. Əgər biz Əfqanıstana indi köməklik göstərməsək sabah başqa sosialist ölkələrinə də kömək edə bilməyəcəyik. Biz rejimi dəyişsək yaxşı namizəd də var. Babrək Karməli nəzərdə tutursan? — deyə Baş katib onun fikrini tamamladı.

— Bəli. Babrək Karməl Moskvada Vətəncəri, Gülyabzoy və Sərvəri ilə görüşmüşdür. Onların düşməni Əmindir. Əgər bizim hissələr Əfqanıstana daxil olsalar, onlar da oraya gedərlər.

Baş katib: — Bizim köməyimiz olmadan onların hakimiyyətə gəlməyi nə dərəcədə realdır. Dmitri Fyodroviç ordu Babrək Karməli dəstəkləyəcək? Sizin müşavirləriniz nə deyirlər?

— Güman etmirəm. Orduda Əminin təsiri böyükdür. Faktiki olaraq ordudakı zabitlərin hamısı "Xalqçı"lardır, amma Babrək Karməl "Parçam"çidir.

— Demək ordu Babrəki dəstəkləməyəcək? — deyə Baş katib onların üzünə baxdı.

Güman etmirəm, — deyən Ustinov: — balaca korrekte etmək lazımdır. Əgər o Vətəncəri və ya Gülyabzoyu müdafiə naziri təyin edərsə...

Brejnyev Suslova: — Onlar öz aralarında necə razılaşıblar? Portfəlləri necə bölüşdürüblər? Suslov:

— Əsas postları Vətəncər, Gülyabzoy və Sərvəri tutacaqlar. Əlbəttə Babrəkin ətrafında isə Nur, Anahid, Nəcib, Vəkil olacaqdır.

Baş katib inamsız halda Andropova müraciət etdi: — Yuri Vladimiroviç Babrək Karməl bizim iştirakımız olmadan hakimiyyətə gələ bilermi?

— Əlbəttə, Əminin dostlarından çox düşmənləri var, — deyə DTK sədri cavab verdi. Analoji araşdırma aparsan Əmin — əfqan Stalinidir. Biz bilirik ki, belə adamların dostu və yaxın adamları olmur. Hadisələrin bu cür dəyişməsi Əmini aradan götürəcək. Brejnyev qeydlərinə baxıb nəticəni yekunlaşdırdı.

— Birinci DTK Əmini nəzarətdə saxlayır. Bir hadisə baş verərsə Suslov təcili olaraq Babrəki təqdim edir. Yuri Vladimiroviçlə sız alaraq saxlayın.

Bələliklə də Baş katibin razılığı alındı. İndi qalırdı 70—80 min nəfərlik kontingenti haradan götürmək. Tezliklə bu məsələ də öz həllini tapdı. Andropovun məsləhəti ilə ehtiyatda olan zabit və əsgərlərdən istifadə edilməsi planlaşdırıldı və Baş katib də DTK sədrinin fikri ilə razılaşdı.

Brejnyevin son sözündən sonra təbii ki, müdafiə naziri öz kabinetinə getdi. O, Baş qərargahın rəisi Oqarkovu kabinetinə dəvət edib ordu hazırlamağı tapşırırsa Oqarkov ona etiraz etdi. Sonra da bildirdi ki, 75-80 min əsgər orada vəziyyəti stabilləşdirə bilməyəcək. Çünki Əfqanıstanın relyefi buna imkan vermir. Baş qərargahın rəisinin onu eşitməməsi Ustinovun özündən çıxardı və bu haqda Brejnyevə məlumat verdi. Baş katib də onları yanına dəvət edib məsələni araşdırmağa başladı. Təbii ki, Baş katibin yanında olanlar Andropov və Qromiko da Oqarkovun gətirdiyi dəlil və sübutları dinləməyə başladılar. Oqarkov Əfqanıstan problemini həll etmək üçün siyasi çıxış yolunu təklif etdi və onu da qeyd etdi ki, bu işlə diplomatlar məşğul olmalıdırlar. Lakin Ustinov öz Qərargah rəisinin dediklərinin əksinə məhdud kontingent göndərmək ideyasını irəli sürdü. Müdafiə naziri onu da qeyd etməyi unutmadı ki, göndəriləcək məhdud kontingent döyüşməyə yox, yollar və şəhərlərdə kommunikasiyanı qorumaqla məşğul olacaq və müxalifətə də başa salacaq ki, Əfqanıstanda hadisələrin onlar tərəfindən başqa tərəfə yönəldilməsi mümkün deyil. Həm də mən Əminin son xahişini çatdırmaq istəyirəm.

“Əmin baş hərbi müşaviri çağırıb bəyan edib ki, Bədəxşanda qiyamçılara Çin və Pakistan fəal kömək edirlər. Onların da imkanı yoxdur ki, başqa rayonlardan ordunu çıxarıb bu əyalətə göndərsin. Sovet hökuməti həmin əyalətə qısa müddətli güclü alay göndərsin ki, vəziyyəti normallaşdırmağa kömək etsin”.

Söhbətin sonunda Əmin onun xahişini SSRİ Müdafiə nazirinə çatdırmağı, bu məsələ haqqında L.İ.Brejnyevə də müraciət etməyə hazır olduğunu bildirdi.

Burada bir məsələyə də diqqət yetirməyi lazım bilirik. SSRİ-nin Əfqanıstandakı səfiri yarıtmaz işinə görə geri çağırıldı və onun yerinə Tatarıstan vilayət partiya komitəsinin birinci katibi Tabayev Fikrət Əhmədcanoviç, Baş hərbi müşavir isə Zabaykal hərbi dairəsi komandanının müavini qaraçay millətindən olan general polkovnik Maqametov Soltan Kekkezoviç Əfqanıstana göndərilərək Əminin baş hərbi müşaviri təyin olundular. Müdafiə naziri Ustinovun oxuduğu şifrə-teleqramı da Əfqanıstandan o göndərmişdi. Şifrə teleqramın məzmununu və əsas mənasını tutan Oqarkov: — tamamilə düzdür, o bizdən xahiş edir ki, döyüşək, - deyir.

Bu mübahisəyə son qoymaq üçün Baş katib dedi: — Təcili ordu göndərməyə, ancaq hər ehtimala qarşı ordunu hazır vəziyyətdə saxlayın. Sonra onu buraxmaq asandır. Baş katibin sonda dediklərindən sonra Ustinov həmin gün Dekabr ayının 10-da şifahi olaraq Qərargah rəisinə və müdafiə nazirliyinin kollegiya üzvlərinə tapşırıq verdi ki, yeni ümumi qoşun hissələri yaradılsın. Bu hadisədən sonra dekabr ayının 12-də Andropov Kabilə teleqram aldı ki, nizami Pakistan ordusu yaxın günlərdə Kabil şəhərini tutacaq, ikincisi isə Əminə qarşı dayanan qüvvələr planlaşdırıblar ki, Əmini hakimiyyətdən kənarlaşdırsınlar. Teleqramı alan DTK sədri bu informasiyanı o dəqiqə Baş katibə çatdırdı və özü də əlavə etdi ki, Əfqanıstanda vəziyyət nəzarətdən çıxır. Əfqanıstan haqqında təcili olaraq qərar qəbul etmək lazımdır. Axşam saat 9-da Müdafiə Şurasının sədri baş katib, L.İ.Brejnyev, DTK-nin sədri Andropov, XİN Qromiko, müdafiə naziri Ustinov və MK katibi Suslov yenə də yığılıb Əfqanıstan məsələsini müzakirə etməyə başladılar. Bu dəfə Andropov təkidlə bildirdi ki, Əfqanıstan bizim nəzarətdən çıxır. DTK sədrinin bu sözlərindən sonra Brejnyev Ustinovdan soruşdu:

— Kontingentin hazırlığı necə gedir. Andropov və Suslova birlikdə ehtiyatla ordunu yeritməyə dedilər “a”. Ustinov dedi “b”. Qromiko etiraz etmədən dedi “v”. Brejnyev onların fikirlərini eşidib nöqtəni qoydu. Dmitri Fyodroviç, sən Siyasi Büronun icazəsini aldın. Cəsarətlə hərəkət et.

Dekabrın 13-də Baş Qərargahda 40-cı ordu operativ qrupu yaradıldı. General-polkovnik Axromeyevin rəhbərliyi ilə qrup Daşkənd və Termezə uçdular. Tezliklə müdafiə nazirinin müavini marşal Sokolov həmin qrupa başçılıq etdi.

Burada bir atalar məsələni də qeyd edərkən ki, "Siyasətçi gücə müraciət edəndə onun sonu çatır və siyasətçi kimi ölür... Brejnev, Andropov, Qromiko və Ustinov da dekabr ayının 12-də məhz həmin gün də siyasi Lider kimi öldülər. Onlar yaratdıqları bu vəziyyətin girovuna çevrildilər. Hərbiçilərə isə iri miqyaslı hərbi əməliyyatları keçirmək qaldı.

Əfqanıstan müharibəsinin ilham vericisi Andropov hələ 1974-cü ildə düzəldilmiş, hətta komitənin "A" qrupunda gizlədilmiş "Zenit" və "Qrom" antiterror üçün hazırlanmış xüsusi qrupu da göndərirdi ki, onlar bu əməliyyatda uğurlar qazansınlar. Əfqanıstana göndiriləcək yeni yaradılmış ordunun komandanlığına isə general-leytenant Yuri Vladimiroviç Tuxarinovu təyin etdilər. Dekabr ayının 16-da qoşun sərhəddi keçməli idi. Lakin müxtəlif səbəblərdən ordu həmin gün sərhəddi keçmədi.

Qromiko isə Nyu-Yorka BMT Təhlükəsizlik Şurasındakı sovet nümayəndəsi Troyanovskiyyə şifroqramma göndərdi. Dekabr ayının 13-də Bəhram aerodromunda Daşkənddən gələn Tu-154 təyyarəsi yerə enərkən aerodromun bütün işıqları söndü. Təyyarə qararıqda yerə endi. Təyyarədən düşən "Parçam"ın lideri Babrək Karməl "Xalqçı"lar Gülyabzov, Vətəncəri və Sərvəri idilər. Onları mülki formada olan Andropovun əməkdaşları müşayət edirdi. Dekabr ayının 16-da əfqan təyyarəçiləri arasında xəbər yayıldı ki, Kabildə Əminə hücum olubdur. Əminə xəsarət yetirilməyib, ancaq qardaşı oğlu Əsədulla ağır yaralanıb. Əmin artıq Moskva üçün arzu olunmaz şəxs idi. Ona görə də yeni yaradılmış "məhdud" kontingent Əfqanıstana keçirilmək üçün Termezə yığılmışdı. Onların hazırlığı başa çatmış hər an Əfqanıstan sərhəddini keçmək üçün Baş qərargahdan əmr gözlənilirdi. Eyni zamanda Əfqanıstana girəcək qoşunun xarici mətbuatda necə qarşılanacağı, xarici dövlətlərin reaksiyası Moskvada analiz edilirdi. Qromiko BMT-dəki daimi nümayəndə Troyanovskiyyə

də bu haqda məlumat vermişdi. Qoşunlar Əfqanıstan sərhəddində yığılanda xarici dövlətlər bu məsələni araşdırmağa başladılar.

Sərhəddə isə artıq qoşunların hazırlığı başa çatmışdı. Komandanın əmri gözləyirdi. Bununla belə təyərələr sovet qoşunlarının ilk dəstələrini Əfqanıstana göndərir, Bəhramda və Kabildə yerləşdirilirdi. Bazalarda yerləşdirilən qruplar Əmin sarayını, Kabili tam nəzarətə götürmüşdü. Başqa qruplar isə görüşləri, radio, televiziyanı, nəzarətə götürür və Əminin hakimiyyətdən götürülməsinə hazırlıq başa çatırdı. Əminin hakimiyyətdən götürülməsi üçün polkovnik Bayarinovun qrupu da artıq öz işini başa çatdırırdı.

Moskva əməliyyata şərti olaraq "Ştorm" (Fırtına) adını vermişdi. Dekabr ayının 24-də yeni yaradılmış ordunun komandanı Tuxarinov Moskvadan teleqram aldı ki, 1979-cu il dekabr ayının 25-də Moskva vaxtilə saat 15⁰⁰-da "Ç" sərhəddini keçsin.

Dekabr ayının 25-də səhər Kabilə də təpşırıq gəldi ki, "Zenit" qrupunun saraya girməsi təmin edilsin. Eyni zamanda Hava Desant Qoşunlarının komandanı Suxorukova da təpşırıq verildi ki, Kabilə daxil olmasın, oraya gələcək qoşun və bandanın qabağında sipər olsunlar.

"Ştorm" əməliyyatı dekabr ayının 27-nə saat 22-yə təyin olundu. Hücumu siqnal isə Mərkəzi teleqrafın yanındakı Puştunist meydanında partlayış olmalı idi. Moskva hesab edirdi ki, hadisələrə təsir edəcək iki adam var: Əmin və Baş qərargah rəisi Yaqub.

Əmini Andropov, polkovnik Yaqubu isə Ustinov sıradan çıxarmağı öz öhdələrinə götürmüşdü. Çünki Yaqub Əminin ən inanılmış adamı idi. Eyni zamanda Yaqub Əminin bacısının əri idi. Yaqubun bütün əmrləri ordu tərəfindən sözsüz yerinə yetirilirdi. Yaqub həm də rus dilini bilirdi. Onun yanında deyilən ehtiyatsız bir söz vəziyyəti tamam dəyişdirə bilərdi. Bunu hərbi müşavirlər və səfirliyin əməkdaşları çox gözəl başa düşürdülər. Yeni qurulacaq hökumətə başçılıq etmək üçün Babrək Karməl Bəhrama göndərilmişdi.

Puştunistan meydanına iki nəfər yaxınlaşdı. Orada növbə çəkən baş leytenant Nəsrulla onların kimliyi ilə maraqlandı. Gələnlər bildirdilər ki, onlar rabitəçilərdir və xətdə nasazlıq olduğu üçün saxtaya düşüb xətləri yoxlamalıdır. Nəsrulla onların sənədlərini

yoxlayıb meydana buraxdı. Gələn rabitəçilər isə lüku qaldırıb şaxtaya düşdülər. Pənc şənbə günü (cümə günü) müsəlmanlar üçün müqəddəs günlərdən biridir. Özü də istirahət günüdür. Həmin gün üçün (27 dekabr 1979-cu il) Əminin sarayında qəbul günü idi. Nahara Siyasi Büronun üzvləri arvadları ilə dəvət edilmişdilər. Saat 14-də Əmin ordunun yuxarı komandanları və jurnalistlər qarşısında çıxış etməli idi. Lakin Əminin həkimi həyəcanlı halda otaqdan çıxaraq dedi:

— Yoldaşlar, Hafizulla Əminin çıxışı olmayacaq. O nahardan sonra özünü çox pis hiss edir. Mən belə fikirləşirəm ki, o zəhərlənmişdir. Sonra məlum oldu ki, nahardan xeyli adam zəhərlənmişdir. Həkimlər Əminin mədəsini yuyub təmizlədilər. Lakin Əmin özünü çox zəif hiss edirdi. Həkimlər digər zəhərlənmiş adamlara kömək edən zaman sarayın yaxınlığından güllə səsləri gəlməyə başladı. Lakin heç kəs bu güllə səslərinə fikir vermədi. Çünki Kabilin küçələrində hər gün atışma olurdu.

Elə bu zaman saraya hücum başlandı. Güllə hər tərəfdən yağdırdı. Sovet əsgərləri Əfqan formasında saraya hücum edirdilər. Saraya hücum edən dəstəyə rus polkovniki Bayarinov başçılıq edirdi. Lakin o, saraya girəndə açılan güllə onu yerə yıxdı və o bir daha yerindən qalxmadı.

Baş müşavir Maqamedov "Ç" əməliyyatının başlanmasını saat 22-yə təyin etmişdi. Əsas tapşırıq da "Zenit" və "Qrom" qrupuna tapşırılmışdı. Onlar saraya zirehli transportorda gəldilər ki, binanın girişini tutsunlar. Desant qrupunun əsgərlərinə Əminin şəklini göstərərək tapşırıq vermişdilər ki, Əminin saraydan getməsinə heç cür imkan verməsinlər. Hərbiçilər hücumu saat 18²⁵-də başladılar. Lakin sarayda olan əfqanlar bəzi şeyləri başa düşüb müdafiəyə qalxdılar. Hücumun daha da gücləndiyini gören sarayın mühafizəçiləri hücum edən əsgərləri gülləyə tutdular. Bu zaman hərbiçilərdən biri rəisinə bildirir ki, burada bir nəfər var, deyəsən Əmindir. Əsgər onu qaldıranda yaxınlıqdakı başqa bir əsgər avtomatın güllələrini onun bədəninə boşaltdı. Onlar Əminin meyitini odeyala büküb küçəyə apardılar.

Qərargah rəisi Yaqub son günlər rus əsgərlərinin arasında canlanma görüb şübhəyə düşmüşdü, ona görə də ratsiyanı Əminin

saray mühafizəçilərinin komandiri ilə birləşdirdi. Yaqubun yanında olan sovet zabitləri Ryabçenko və Kostenko bir-birlərinə baxanda Yaqub onların nəzərlərini tutdu və yerindən qalxdı. Ratsiyadan səs gələndə Yaqub əl uzadıb masanın üstündən tapançasını götürmək istədi. Bunu gören Kostenko tapançadan atəş açmaq istəyərkən kimsə arxadan atəş açdı. Yaqub sinəsini tutub yerə çökəndə əfqan formasında bir adam içəri girdi və Yaquba bir neçə sual verdi. Lakin Yaqub başını bulayıb cavab verməyəndə həmin adam tapançadan 5 dəfə atəş açdı. Bu zaman göstəriş verildi ki, seyflərə diqqət verin, orada Əminin sənədləri ola bilər. Baş leytenant Abdullayev seyfi açanda orada maqnitafon plynokası, müxtəlif vəsiqələr; çoxlu pul bağlıları aşkar edib götürdü. Onları iki çantaya doldurub komandiri Popişyevə verdi. Lakin sonralar Popişyev dedi ki, heç bir çanta görməmişdir. Əmini güllələdikdən sonra Babrək Karməl Brejnıyev, Andropov, Ustinov təbrik etdilər. Onların bu təbriki 1979-cu ilin dekabr ayının 28-də oldu. Təbrikdən sonra Babrək Karməl sovet hərbiçiləri ilə birlikdə vertolyota oturub Kabilə uçdu. İndi Babrək Karməl Əfqanıstan Respublikasının İnqilabi Şurasının sədri, Əfqanıstan Xalq Demokratik Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Baş katibi, baş naziri kimi Bəhramdan Kabilə gəldi. 1980-ci ilin Yanvar ayının 1-də Sov. İKP MK-nın Baş katibi Leonid İliç Brejnıyev və nazirlər Sovetinin Sədri Kosigin Babrək Karmələ təbrik teleqramı göndərərək onu təbrik etdilər.

Hakimiyyətə gələn Babrək Karməl SSRİ-nin bir əyaləti oldu. 1989-cu ilə qədər Əfqan xalqını Babrək Karməlin əli ilə qırmağa başlayan şər imperiyası Amerika və Qərbin təzyiqi ilə qoşunları oradan çıxardı. Əvvəlcə Babrək Karməl, sonra isə Nəcibullə hökuməti devrildi. Hakimiyyətə Molla Ömər gəlsə də ölkədə müharibə sona çatmadı. 2001-ci ilin oktyabr—noyabr aylarında Amerika hökuməti Taliban hökumətini devirdi. Dünya terrorçuluğuna qarşı mübarizə aparən ABŞ əsliində Əfqanıstanın təbii sərvətlərinə sahib oldu. Orta Asiya respublikalarının neftini Hind okeanı vasitəsi ilə aparmaq üçün ABŞ Əfqanıstanı işğal etdi.

XRUŞSOV NİKİTA SERGEYEVİÇ (1894—1974)

1953-cü ildə Stalin vəfat etdikdən sonra Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi Nikita Sergeyevič Xruşşov oldu. O birinci katib olduğundan sonra hakimiyyət eşolonunda xeyli dəyişiklik etdi. O cümlədən mühafizə xidmətində də dəyişiklik apardı.

Mühafizə xidmətində yeni vəzifələr yaradıldı, həm də ştat artırıldı. Stalin dövründə özü və Siyasi Büro üzvlərinin xarici ələmlə əlaqələri məhdud idi. Dövlətin rəhbərləri xalqla ancaq movzeyin tribunasından görüşür və demək olar ki, xaricə heç getmirdilər. Stalinin özü isə ancaq iki dəfə 1943-cü ildə Tehran, 1945-ci ildə isə Potsdam şəhərlərinə getmişdi. Məhz buna görə də xarici təhlükəsizlik xidməti demək olar ki, xidməti mühafizə idarəsinin strukturunda yox idi. O adamlar ki, ölkə daxilindəki səfərlərdə rəhbəri müşayət edirdilər, onlar da onunla xaricə göndərilirdilər.

Stalinin ölümündən sonra Siyasi Büronun üzvləri əvvəllərdə olduğundan fərqli olaraq ölkə daxilinə səfərlərə çıxır, hətta Moskva gəzintilərində iştirak edirdilər. Stalinin ölümündən sonra xarici ölkələrə uzun müddətli səfərlər başlandı. Bununla əlaqədar olaraq mühafizəçilərin işləri və xidmətləri də artırdı. 9-cu idarənin strukturunda general-leytenant Zaxarovun başçılıq etdiyi bu idarədə güclü bölmələr yaradıldı ki, bu da xarici ölkələrə səfərlərə gedən ölkənin ali rəhbərlərinin təhlükəsizliyini təmin edirdi. Bu bölmələrin vəzifələrinə konkret olaraq nə daxil idi? Rəhbərlər hər hansı bir xarici ölkəyə səfər haqqında qərar qəbul edən kimi o dəqiqə həmin ölkəyə dörd-beş adaman ibarət qrup göndərilirdi. Həmin qrup vəziyyəti diqqətlə araşdırırdı. Yerli xüsusi xidmət orqanının imkanlarını öyrənir, keçiriləcək gələcək mühafizə tədbirlərində onların iştirakı dövlət protokolunun detallarını, oradakı polis bəqarıq dərəcəsinə və küçə

hərəketinin spesifikasiyasını da nəzərə alırdı. Yerli təhlükəsizlik xidməti ilə birlikdə təhlükəsizlik tədbirlərinin planını hazırlayıp, qarşıya çıxan sualları həll edirdilər.

Səfərə iki-üç gün qalmış nəqliyyat təyarrəsi Moskvadan avtomobil və sürücünü həmin ölkəyə aparırdı. Sürücüyə səfərə qədər əsas və ehtiyat marşrutunu öyrənmək lazım idi. Bundan başqa giriş qapılarına gedən yollarla tanış olmaq, yerli şəraitə alışmaq lazım idi.

Xruşşovun dövründə də DTK çoxsaylı struktur və kadr dəyişikliyinə məruz qaldı. Çünki Xruşşov təhlükəsizlik xidmətindən həmişə narazı olurdu. Ona görə də təhlükəsizlik xidmətinin əməkdaşlarına qarşı kobudluq edirdi. Xruşşov həmişə mühafizəçilərdən ağ köynəkdə olmalarını tələb edirdi. Yayda isə qolu qısa köynəklərdə olmağa icazə verirdi.

Burada qeyd etmək yerinə düşərdi ki, Xruşşov nəinki mühafizəçilərlə ciddi idi, o evdə də ailə üzvlərinə qarşı sərt davranırdı. Evdə çox ciddi qayda qoyulmuşdu ki, onun icazəsi olmadan heç bir ciddi iş görülməsin. Onun mühafizəsində işləyənlər müharibədən əvvəl onunla işləyənlər idilər.

Evdə papiros çəkmək də qadağan idi. Xruşşov sevmirdi ki, onun yanında mühafizə əməkdaşlarından çox adam olsun.

Xruşşova qarşı böyük terror aktı olmamışdı. Ancaq 1961-ci ildə dekabr ayının 21-22-də Kiyevdə keçirilən kənd təsərrüfatı işçilərinin müşavirəsində bufetçi qadın əlində bıçaq Xruşşov və Podqornı tərəfə atılıb zərbə endirmək istəyəndə mühafizəçilər onu zərərsizləşdirdilər.

1961-ci ildə Xruşşov Vyana şəhərində səfərdə olarkən Avstriya xarici işlər naziri Bruno Krayski ilə vağzala çıxdı. Bu zaman camaatın içindən bir nəfər onlara paket atdı. Mühafizəçi Soldatov öz bədəni ilə paketi ördü ki, partlayışın qarşısını alsın. Ancaq paketdə bir rumin vətəndaşının məktubu vardı. Məktubda o Xruşşovdan xahiş edirdi ki, vətənə qayıtmaqda ona kömək etsin.

Doğrudur buna bənzər hadisələr 1961-ci ilin martında Novosibirsk və Karaqanda şəhərlərində də baş verdi. Xruşşov camaatın özündən çıxdığını görüb oradan qaçdı. Qorki şəhərində mitinqdən sonra o istiqrazların dondurulduğunu deyəndə əhalinin əhval ruhiyyəsindəki

narazılıqdan qorxuya düşüb oradan da qaçdı. Tbilisidə hökumət kortecindəki avtomobillərin pəncərələrini sındırmaq istədilər.

1961-ci ilin dekabrında Kiyevdə, Novosibirskdə noyabrında, 1961-ci ilin Noyabrında Daşkənddə küçələrə minlərlə narazı olanlar çıxmışdı. Xruşşov Pitsunda və Livadiyada istirahətə gələndə çoxlu sayda şikayətçilər ora gəlmişdilər.

Xruşşov ildə iki dəfə məzuniyyətə çıxırdı. Aprel ayının 17-si onun ad günü idi. Həmin günü o bayram edirdi. Sonra isə yayın sonunda 2-ci dəfə məzuniyyətə gedirdi Məzuniyyətini həmişə ailəsi ilə keçirirdi. O, Simferopola qədər qatarla gedirdi. Orada qatara əlavə olaraq daha 4 vaqon da qoşulurdu. Oradan Yaltaya qədər isə avtomobillə gedirdi.

Livadada mühafizə bir qədər zəif idi. Bir dəfə bir ər-arvad gecə sərbəst və maneəsiz hasardan aşıb gözlədilər ki, nə vaxt Xruşşov dənizə çimməyə gələcək.

Dənizdə çimib çıxan Xruşşov sahilə çıxdı ki, qurulsun. Elə bu zaman da həmin ər-arvad Xruşşova tərəf qaçdılar. Onları mühafizəçilər tuta bilmədilər. Ər-arvad şikayət ərizəsini Xruşşova verib mənzillə təmin olunmalarını xahiş etdilər.

Təcili olaraq Moskvadan DTK sədri Semiçastni və 9-cu idarənin rəisi Zaxarov Yaltaya gəldilər. Mühafizəçilərin bir hissəsini dəyişib Moskvaya göndərdilər. Sonra isə onları xidmətdən azad etdilər.

Xruşşov göyərçinləri çox sevirdi. Nəvəsi Nikita Moskvadakı bağ evinə göyərçinlər gətirmişdi. Bir dəfə cənubdan qayıdandan sonra nəvə gördü ki, göyərçin başqa göyərçindir. O babasına şikayət etdi. Aydın oldu ki, pişik üç göyərçini yemiş, komendant isə əvəzində yenilərini almışdır. Elə bu zaman Xruşşov öz xarakterini göstərdi. Xruşşov balıq tutmağı da çox sevirdi. Lakin onun bəxti gətirməyəndə çox əsəbiləşir, başqa balıqçıları təhqir edirdi. Bir dəfə Podqornının anasının bəxti gətirdi. Qadın çoxlu balıq tutdu. Lakin Xruşşovun vedrəsi boş olduğundan əmr etdi ki, yazıq qadını oradın qovsunlar və bir də balıq tutmağa buraxmasınlar. Bax elə bu zaman da orada olan adamlar yeganə doğru yol tapdılar. DTK-nın 9-cu idarəsində xüsusi akvаланçılar qrupu yaradıldı ki, həmin qrup gizli olaraq Xruşşovun

atdığı əvvəlcədən tutub hazırladıqları balıqları tilova keçirirdi. Beləliklə də bundan sonra Xruşşovun balıq tutmaq arzusu reallaşdı və o daha hirsələnmədi.

Xruşşovun xüsusi mühafizəsinin rəisi polkovnik Litovçenko idi. 1964-cü ildə DTK-nın baş idarəsinin təşkil etdiyi və üstünü açdığı "sui-qəsd" hadisəsi də diqqəti cəlb edir. Guya altı tələbə Xruşşova sui-qəsd hazırlamışdı. Bu tələbələr Aleksandr Zubaryev, Yuri Vorontsov, İqor Lomov, Georgi Antonos, Valdur Vink və Romas Eydrikiyaviçus idilər.

Onların haqqında toplanan materiallar adamda gülüş doğurur. Məsələn cinayət işində divar saatının daşı vardır. Guya tələbələr bu daşla Xruşşovu öldürməyi nəzərdə tutmuşdular. Şüşədə tapılan kleyle (yapışqan) guya hökumət əleyhinə vərəqələr yapışdırılmışdı (təbii ki, həmin vərəqələr tapılmamışdı).

Marksizm haqqında leksiyanın konspektini DTK müstəntiqi terrorcu qrupun şifəli proqramı kimi təqdim edirdi. Səfəh bir versiya da vardı. Xruşşova sui-qəsd hazırlayan tələbələr Qızıl meydan yaxınlığındakı muzeydə olan əsrin əvvəllərindəki topdan atəş açmağı da planlaşdırmışdılar. Həbs olunanlardan Eydrikiyaviçus ifadəsindən imtina etdi və özünü günahkar saymadı. Vink, Vorontsov, Antonos ziyankarlıq və fikirləşmədikləri söhbətləri etiraf etdilər. Bilinmir ki, Lomov (məşhur Akademikin oğlu) nəyə görə qrupun olduğunu və proqramını etiraf etmişdi. Həyəcanlanmış Zubaryev ifadəsindən imtina edərək bir vərəq kağız istəyərək, ingilis dilində ABŞ-ın səfirinə bəyanat verdi və ona siyasi sığınacaq verməyi xahiş etdi. Bu hərəkət də onun əsəb xəstəxanasına düşməsinə səbəb oldu. Xruşşovun humanizmi altı gənc oğlanın həyatı bahasına başa gəldi.

1964-cü ilin yazında Kremildə Xruşşova qarşı sui-qəsd hazırlandı. Onu hakimiyyətdən uzaqlaşdırmaq üçün müxtəlif variantlarla, hətta öldürməklə belə hakimiyyətdən kənarlaşdırmaq planlaşdırıldı. O dövrdə DTK-nın sədri işləmiş Semiçastni Brejnyevlə söhbətini belə xatırlayır.

L.Brejnyev: — Siz "Birinci"nin kənarlaşdırılmasını necə qiymətləndirirsiniz.

Semiçastni: — Leonid İliç siz kimi nəzərdə tutursunuz?
Brejnev: — Hə də onu, nə isə bir şey...
Semiçastni: — Məsələn zəhər, ya da güllə?
Brejnev: — Mən sizi öyrətməyəcəyəm ki,...
Semiçastni: — Siz bunu necə təsəvvür edirsiniz? Kim həyata keçirəcək?

Bu bir adamın işi deyil. Mən buna qarantıya verə bilmərəm ki.
Bu gizli qalacaq...

Xruşşovun öldürülməsi son variant idi. Elə bunun üçün də aradakıları həbs etdilər. Əgər Xruşşovla bir xoşagəlməz hadisə baş versə idi, onda tələbələri etiraf etməyə məcbur edəcəkdilər. Elə bunun üçün də üç baltik ölkələrinin uşaqlarını həbs etmişdilər. (Antonov, Vink və Eydrikyaviçus). Çünki üç Baltıyanı respublika həmişə Moskvaya müxalif idi. Bununla belə Siyasi Büroda sui-qəsd doğrudan da hazırlanmışdı. Bu sui-qəsdə Brejnev, Şelepın, Suslov və Podqornı rəhbərlik edirdi. Sui-qəsdə Xruşşova 1964-cü ilin sentyabr ayının axırlarında məlum oldu. Bu vaxt o Pitsundaya istirahətə getmək üçün hazırlanırdı. Xruşşova bu haqda MK- üzvlərinin keçmiş mühafizəsinin rəisi Qolyukov xəbər verdi. Bu adam onların söhbətini dinləməyi bacarmışdı. Elə o dəqiqə də Xruşşovun oğlu Sergeyə xəbər verdi. Xruşşov bütün bunları dinləyib inanmadı və uçub istirahət etməyə getdi. İki həftə sonra 1964-cü ilin Oktyabr ayının 14-də onu Moskvaya çağırıldı və MK plenumunda bütün tutduğu vəzifələrdən azad etdilər. Xruşşov ümumittifaq əhəmiyyətli təqaüdü oldu. Ən mühümmü isə o oldu ki, onu öldürmədilər.

Beləliklə də Xruşşov erası başa çatdı.

ABDULLA İBN HÜSEYN

(1882—1951)

Keçmişdə də, indi də Yaxın Şərq həmişə dünyanın ən qaynar nöqtələrindən biri olmuşdur. Belə qaynar nöqtələrdən biri də İordaniya krallığı olmuşdur. 1946-cı ildə İordaniya Krallığı yarananda Abdulla İbn Hüseyin ölkənin ilk kralı oldu. Həmin dövr Suriya, İraq və Transiordaniya birləşdirilərək bir Krallıq təşkil edirdi. 1947-ci ildə kral Abdulla BMT ilə razılaşaraq Fələstinin Ərəb və yəhudi dövlətlərinə parçalanaraq iki müstəqil dövlət yaradılmasına razılıq verdi. Çünki həmin dövrdə keçmiş SSRİ, ABŞ, İngiltərə və Fransa Abdullaya güclü təzyiqlər edirdilər ki, müstəqil İsrail dövləti yaradılsın. Kral Abdulla da bu təzyiqlərə davam gətirə bilmədi və Fələstin və İsrail dövlətlərinin yaradılmasına razılıq verdi. Yenicə yaranan İsrail dövləti Super dövlətlərin ona hamiliyindən istifadə edib sərhədlərini ərəb torpaqlarının hesabına genişləndirməyə başladı. Elə o vaxtdan da İsrail dövləti Fələstin dövlətinin yaradılmasına mane oldu ki, hamilərinin köməyi ilə bu gün də Fələstin dövlətinin yaranmasına ciddi - cəhdlə müqavimət göstərir. BMT-nin müstəqil Fələstin dövlətinin yaranması haqqındakı qərarlarının həyata keçirilməsinə məhəl qoymur. 1948-ci ildə İordaniya kralı Abdullanın İsrail dövləti ilə apardığı müharibə nəticəsində Abdulla İordaniya qərb sahilini və Qüds (Yerusalim) şəhərini İordaniya krallığına birləşdirdi. Onu da qeyd edək ki, İordaniyanın müttəfiqləri Misir, Səudiyyə Ərəbistanı və Suriya da çalışırdılar ki, müstəqil Fələstin dövləti yaransın. Abdullanın bu hərəkəti müttəfiqlərini narazı saldı. Müttəfiqlər çalışırdı ki, İordaniya qərb sahilində müstəqil Fələstin dövləti yaradılsın. İsrail də Fələstin torpaqlarının hesabına öz torpaqlarını genişləndirirdi. Elə buna görə də 1948-ci ildə ilk Ərəb-İsrail müharibəsi başlandı. 1949-cu il aprel ayının 23-də parlament İordaniya Haşimi krallığının yaradılması haqqında qərar qəbul etdi. Bu qərardan sonra Qüdsdə (Yerusalimdə) İordaniya-İsrail danışıqları başlandı. 1950-ci ildə

danışıqların nəticəsinə görə razılaşırdı ki, İsraillə İordaniya arasında hücum etməmək haqqında 5 il müddətinə pakt imzalanmış və 2 dövlət arasında azad ticarət zonası yaradılmış. Bu pakt nəticəsində İsrail Ərəb dövlətləri ilə sülh bağlamaq imkanı qazanırdı. Lakin bu gizli danışıqlarda iştirak edən bir polkovnik Misirə qaçaraq aparılan gizli danışıqları açıqladı. Elə bu andan da ərəb dövlətləri kral Abdulladan üz döndərdilər.

Kral 1951-ci il iyul ayının 20-də əski Qüdsdəki məbəddə dəfn edilmiş atasının qəbrini ziyarətə getdi. Həmin ziyarətə Abdulla özünün nəvəsi 15 yaşlı Hüseyni də aparmışdı. Onların arxası ilə bir neçə mühafizəçi də gedirdi. Qəbrin üstündə Yasin duasını oxuduqdan sonra Abdulla çevrildi ki, getsin. Lakin bu zaman camaatın içindən Qüdsün baş məscidinin şeyxi ona sarı addımladı. Şeyx istəyirdi ki, kralın əlini öpsün. Mühafizəçilər şeyxi görüb ona yol açmağa başladılar. Elə bu an da camaatın içindən cavan bir oğlan çıxdı. O tapançanı çıxarıb yaxın məsafədən kral Abdullaya bir neçə dəfə atəş açdı. Kral qanına qəltan olub yerə yıxıldı. Bir anlıq özlərini itirən mühafizəçilər özlərini ələ alıb terrorçunu güllə yağışına tutdular. Panikadan özlərini ələ ala bilməyən mühafizəçilər avtomatlardan əhalini də atəşə tutdular. Camaatdan təxminən 20-yə qədər adam da qırıldı. Elə həmin gün də təhlükəsizlik xidmətinin əməkdaşları terrorçunun şəxsiyyətini müəyyənləşdirdilər. Qatil 21 yaşlı Qüds dərzişi Mustafa Şükrü Aşu idi. Kralı öldürmək tapşırığını Mustafa Şükrüyə "Müqəddəs müharibə təşkilatı" vermişdi. Qətdən sonra həmin təşkilatın 8 nəfər üzvünü həbs etdilər. Onların üzərində qapalı məhkəmə prosesi keçirərək ölüm cəzasına məhkum etdilər. Kralın ölümündən sonra onun oğlu Təlyal kral oldu. Lakin onun səhhəti qənaət bəxş olmadığı üçün 1952-ci ildə 20 yaşlı oğlu Hüseyn kral seçildi.

KRAL VEYSƏL İBN ƏL-SAUD (1905—1975)

1975-ci il mart ayının 25-i idi. Səudiyyə Ərəbistanının mütləq hökmdarı 69 yaşlı kral Veysel ibn əl-Saud Ər-Riyaddakı möhtəşəm sarayında səhər tezdən Məhəmməd peyğəmbərin anadan olması-mövlud gününü bayram edirdi. Kral Veyselənin yanında başda Neft Sənaye naziri olmaqla Küveytin nümayəndələri də vardı. Kral Veysel gələn qonaqları salamlayırdı. Bütün qonaqlar sıraya düzülmüşdülər. Kral bir-bir onları salamlayaraq cərgənin önü ilə gəlirdi. Nəhayət, Kral qardaşı oğlu şahzadə Veysel ibn Musad Əbdül Əzizin bərabərnə çatdı. Qardaşı oğlunu tanıyıb o başını aşağı aydı ki, adətə görə qardaşı oğlu kralın burnunun ucundan öpsün. Kral əmininin burnunun ucundan öpmək əvəzinə şahzadə Veysel paltarının altından çıxardığı tapançadan kralın sifətinə 3 dəfə atəş açdı. Kral Veysel yerdəcə öldü.

Qatil: — "Mənim qardaşımın qisası alındı!" — deyə qışqırdı. Şahzadə kral Veyselənin ölkədən sürgün edilmiş qardaşı Musadın oğlu idi. Bu olaydan bir neçə il öncə şahzadə Veyselənin qardaşı yeni televiziya stansiyasına basqın zamanı öldürülmüşdü. Bu dəstə islamı ciddi şəkildə qışqarıb, televiziya gedən verilənləri İslama qarşı hörmətsizlik kimi qiymətləndirirdilər.

Baxmayaraq ki, o, kralı öldürmüşdü, çoxları belə düşünürdü ki, şahzadə bağışlanacaq və edam olunmayacaq. Kraliyyənin onun ya sürgün ediləcəyini, ya da ev dustağı olacağını düşünməyə əsas verirdi. Lakin şahzadənin qətl hadisəsini törətməsi siyasi aksiya hesab edildi və qisas sayıldı. Baş vermiş hadisəni Səudiyyə Ərəbistanının Ali ruhaniləri belə hesab etdilər ki, şahzadə görünür çox səyahət etmiş və qərb sivilizasiyasının təsiri altına düşmüşdür.

Şahzadə təhsilini San Fransiskoda kollecdə, sonra isə, Kolorodo Universiteti və Berklidə olan Kaliforniya Universitetində almışdı. O saçlarını uzatmışdı, narkotik maddə qəbul edirdi və hətta Kolorodada həbs də edilmişdi.

Berklidə Veysəl Ərəb tələbələrini ekstremist qrupu ilə sıx əlaqədə olmuşdu. Həmin qrup hesab edirdi ki, Kral Veysəl və kral hakimiyyəti Səudiyyə Ərəbistanının hərəkət yolunda duraraq inkişafda onun qarşısını kəsir. Şahzadə hakimiyyətdəki monarxla qurtarıb, əvəzinə bir liberal monarx görmək istəyirdi. İyun ayında İslam Şəriət Məhkəməsi şahzadəni sui-qəsdə təqsirlə bildi. Bir neçə saat sonra isə ölüm hökmü verilmiş şahzadə Veysəli Ər-Riyaddakı böyük məscidin qarşısındakı meydana çıxardılar. Meydanda cəllad qılıncı şahzadənin başını bir zərbə ilə vurdu.

Kral Veysəldən sonra hakimiyyətə gələn kral Xəlil liberal mövqə tutsa da şahzadə Veysəl Səudiyyə Ərəbistanını inkişaf etmiş demokratik dövlət kimi görmədi.

QORBAÇOV MİXAİL SERGEYEVİÇ

(1931—)

1985-ci ildə M.S.Qorbaçov MK-nın Baş katibi oldu. Qorbaçova ilk sui-qəsd 1987-ci ildə oldu. Əvvəlcə heç kəs inanmadı ki, ona sui-qəsd ola bilər. Qorbaçova bu qəsdə cinayətkar avtoritetlər hazırlasa da qəsd baş tutmadı.

Qorbaçova qarşı hazırlanmış ikinci sui-qəsd 1989-cu ildə Kiyevdə oldu. Qorbaçov Kiyevdə səfərdə olanda arvadı Raisa Qorbaçova ilə birlikdə özünü xalqa yaxın göstərmək üçün meydanda maşını saxladaraq adamlarla söhbətə başladı. Bu zaman arxa cərgədə düzülmiş adamların arasından ona tərəf bir çanta atıldı. Şəxsi mühafizəçi Andrey Belikov çantayı göydə qapıb qarına sıxaraq bədəni ilə onu ördü və Qorbaçovdan kənara sıçradı. Andrey çantada partlayıcı maddə olacağını gözlədi. Ancaq xoşbəxtlikdən partlayış olmadı. Kim çantayı atmışdysa onu tapa bilmədilər. DTK-də Belikovu qiymətli hədiyyələrlə mükafatlandırdılar. Onu da qeyd etmək lazımdır ki Qorbaçov bu hadisədən xəbər tutmadı. Çünki onun başı danışımağa qarışmışdı.

Qorbaçova ən məşhur sui-qəsd 1990-cı il noyabr ayının 7-də səhər Qızıl meydanda baş verdi. Həmin gün onu 35 yaşlı Aleksandr Şmonov güllə ilə öldürmək istədi. Şmonovun atası keçmiş milis işçisi olmuşdu. O atasının yolunu davam etdirə bilməmişdi. Buna görə də zavodda çilingər işləyirdi. Aleksandr elə zavodda da siyasətlə maraqlanmağa başlamış, Leninqrad Xalq Cəbhəsinə üzv olmuşdu. Öz vəziyyətinin ağır olduğunu, yataqxanada yaşadığını, lakin Baş katibin özünə Krimda, 7-ci imarət tikdirdiyini də, hətta tunnel də çəkdiyini eşitmişdi. Bütün bunlarla bərabər ticarət rəflərinin boş qalması, onun nəticəsiz nitqləri Aleksandri qəzəbləndirirdi.

1990-cı ilin martında Aleksandr MK-ya məktub göndərərək tələb edirdi ki, ölkədə islahatlar aparılsın. O məktubunda qeyd etmişdi ki, əgər ölkədə xalqə gözlədiyi islahatlar olmasa, birinci şəxsə sui-qəsd edilib öldürüləcək.

Məktubu öz imzası ilə imzalayan Aleksandri o saat yaxaladılar. Lakin iş milisdən o yana getmədi. Belə düşünmək olar ki, atasının adı bu işin ört-basdır olmasına səbəb olmuşdu. Bəlkə də ola bilər ki, milisdə onun ideyalarına müsbət münasibətlər bəsləyənlər oldu. 1990-cı ildə o xaricdə istehsal olunmuş silah alıb və qundağını kəsərək gödəldir. Sonra o meşəyə gedib 120 metrlikdən maralı vurur və özünə inamı da artır.

1990-cı ilin noyabrında Aleksandr işdən çıxmaq üçün ərizə verir. Arvadına yazdığı məktubda bəlkə də öləcəyini, bir daha qayıtmayacağını bildirir.

O özünün salamathığını qorumaq üçün özünə zirehli jiletə düzəltdirmişdi. DTK-si və milis ölkənin birinci şəxsinə hədələmiş adamın birdən-birə yoxa çıxmasını bilib bütün qüvvələri ayağa qaldırdılar. Ölkənin hər yerinə xəbərlər göndərdilər ki, təcili olaraq Aleksandr Şmonovu həbs etsinlər. Hadisə eynilə 1969-cu ildə Viktor İlyinin Brejnevə sui-qəsdini kimi cərəyan edirdi.

1990-cı il noyabr ayının 7-si idi. Ölkə oktyabr inqilabının 73-cü ildönümünü qarşılayırdı. Qızıl meydanda Moskva paradı və nümayişə gələcək camaatı qarşılamağa hazırlanırdı. Bauman rayonunda da bayram kolonu düzülürdü. Həmin kolona qoşalılmanı gizlətməyi

Aleksandr da girə bilmişdi. Həmin kolonu o gün iki serjant müşayət edirdi. Serjantlar Andrey Milnikov və Sergey Romanovski idilər. Kolon Qızıl meydana daxil olanda onlar kolonun qabağı ilə gedirdilər. Kolon MUM-nın yanından keçirdi. Movzeley isə uzaqda sağ tərəfdə idi. Şmonov buraya girdiyi üçün özünü lənətləyirdi ki, ona şans vermədilər istədiyini həyata keçirsin. Elə bu vaxt Movzeleylə bərabərləşəndə Andrey Milnikov ümumi kolondan çıxıb kənarında dayandı və kənardan nümayişçilərin kolonunu seyr etməyə başladı. Şmonov isə fikirlərinə o qədər aludə olmuşdu ki, milisin manevrini hiss etmədi. Bu da işin taleyini həll etdi. O qərara gəldi ki, artıq işi görmək vaxtı çatmışdır. Ona görə də plaşın altından qoşaluləni çıxardı və bunu da Milnikov gördü. O, terrorçuya tərəf atıldı və onun silah olan əlinə zərbə vurdu. Onun əli yuxarı qalxanda atəş açıldı. Milnikov onun silah olan əlindən yapışb tüfəngin lüləsini yerə çevirdi. Bir də atəş açıldı. Bundan sonra Moskva ali milis məktəbinin üç kursantı da Şmonovun üstünə atıldılar. Onların hamısı Şmonovu tutub MUM-un binasına apardılar. Şmonovu tutanların hamısını bir neçə gün sonra mükafatlandırdılar. Tutulmuş Şmonov isə elə ilk istintaqdaca hər şeyi etiraf etdi ki, Qorbaçovu öldürmək istəyirdi.

Bir il istintaq davam etdikdən sonra Şmonovu müalicə etmək üçün psixiatriya xəstəxanasına qoydular.

İstintaq onu da öyrəndi ki, bu sui-qəsdin arxasında heç kim dayanmır. Şmonov qəsdı təkbaşına törədib.

1991-ci ildə Qorbaçov Yaponiyada rəsmi səfərdə olarkən Yaponiyanın polisləri 40-a qədər soyuq silahlı adamları yaxaladılar. Bu zaman Qorbaçov gəzintiyə çıxmışdı.

Həmin ilin iyunun 6-da Qorbaçov İsveçdə olarkən Stokholmda çıxış edirdi. Bu zaman cərgələrdən birindən əlində gül dəstəsi olan bir qadın qalxıb Qorbaçova tərəf getməyə başladı. İsveç polisi qadını saxlamadı. Qadın səhnəyə yaxınlaşanda Qorbaçovun mühafizəçilərindən biri qadını saxladı və soruşdu: — hara gedirsən?

Qadın: — Gül vermək üçün! - dedi.

Mühafizəçi: — İndi olmaz, çıxışını qurtarsın, sonra gül dəstəsini təqdim edərsiniz, - dedi.

Elə bu zaman da qadın Qorbaçovu söyməyə başladı. Zəlin başqa tərəfindən də bir kişi səsi də qadına qoşulub Qorbaçovu söyməyə başladı. Qorbaçov nitqini kəsib gözlədi. Zalda səs-küy qalxdı. Bu zaman İsveç polisi qadını və kişini yoxlayıb zaldan çıxardılar - məlum oldu ki, onlar ər-arvaddır, özləri də Əfqanıstan vətəndaşıdır. Təbii ki, onlarda silah tapılmadı.

İsveçdə nobel mükafatı alan Qorbaçov Moskvaya qayıtdıqdan sonra Rusiya prezidenti Boris Yeltsin və Qazağıstan prezidenti Nursultan Nazarbayevlə görüşdü. Bu görüşdə yəni avqustun 20-də yeni İttifaq müqaviləsi bağlanacaqdı. Müqavilə bağlandıqdan sonra Baş nazir Pavlov vəzifədən azad olunacaq, onun yerinə respublikalardan birinin nümayəndəsi təyin ediləcəkdə. Müdafiə naziri Yazov, DTK-nin sədri Kuryçkov olacaqdı. Bundan başqa İttifaq respublikalarında 70-ə yaxın nazir və nazirliklər ləğv ediləcəkdə.

Bu da hakimiyyətin yuxarı əşalonunu əhəmiyyətli dərəcədə yeniləşdirəcəkdə. Bununla bərabər bu görüş əvvəldən axıra qədər Lubyankaya "yayımlanırdı". Bunlara qulaq asan DTK-nin sədri Kuryçkovun üç prezidentin hərəkətini qabaqlamaq üçün üç gün vaxtı vardı. Qorbaçov ailəsi ilə 1991-ci il avqust ayının 4-də dincəlmək üçün Forosa gəldi.

Qorbaçovun Foros bağ evi "Zarya" obyektı adı ilə 1985-1990-cı illərdə tikilmişdi. O vaxtın pulu ilə 15 milyon 58 min 225 manata başa gələn bu bağ evi ərazisi ilə birlikdə 100 milyon manata tikilmişdi. Bağ evini Müdafiə nazirliyi inşa etmişdi. Bağın ümumi sahəsi 257 hektar idi. İkimərtəbəli əsas ev 6, yataq otağı, 2 yeməkhana, daş sobalı qonaq otağı, zal, iki geniş xoll, əsas evin kürsülü mərtəbəsində əlavə olaraq 2 yataq otağı, kinozal, eləcə də qış bağı var idi.

İnzibati xidmətçilər olan korpusu 3 mərtəbəli binanın yataq otağı 90 nəfər üçün nəzərdə tutulmuşdu. Burada da həmçinin kabinetlər, idman zalı, rabitə qovşağı, kinozal və nahar zalı ilə birlikdə mətbəx də 100 adam üçün nəzərdə tutulmuşdu. Əsas binadan 100 metr aralıdakı dağın döşündə də ikimərtəbəli ev inşa edilmişdi. Eyni zamanda yənə orada 2 lüks otaq, 10 yataq otağı, növbəçi hissənin otağı və rabitə əlaqəsi üçün yer inşa edilmişdi. Bax elə buradaca bu binada prezidenti

qoruyanların özəyi yerləşirdi ki, bu da fəvqəladə vəziyyətdə strateji nüvə qüvvəsi ilə ölkəni idarə etməyə imkan verirdi. Kompleks 1990-cı ilin avqust ayında istifadəyə verilmişdi. Lakin Qorbaçov istirahətə gəldiyinin ilk günü xoşagəlməz bir hadisə baş verdi. Əsas binanın yataq otaqlarından birində karniz qopub yerə düşür. Elə bu vaxt da prezidentin qızı İrina həmin yataq otağında idi. Xoşbəxtlikdən heç bir hadisə baş vermədi. Bu hadisəni bilən Qorbaçovun qəzəbinin həddi-hüddudu olmadı. Nəticədə həmin gün bağın komendantı DTK-nin 9-cu idarəsinin polkovniki Aleksandr Orlov və onun müavinləri işdən azad edildilər. Bu hadisədən düz bir il sonra karniz QKÇP zamanında Qorbaçovun öz başına düşdü.

Avqust ayının 4-də Qorbaçov Forosa gəldi. Onun ailəsinin rahatlığını yaxşı silahlanmış beş yüz nəfər adam qoruyurdu. Bağın ərazisində yalnız 3 mühafizə xətti vardı. Prezidentə hamıdan yaxın onun cəngüdənləri başda general-mayor Medvedyev idi. Hissə bütün sutkanı 6 postda növbə çəkirdi. Bağın daxildəki vəziyyətinə görə DTK-nin 9-cu idarəsinin 5 postu vardı. Onlardan biri ən çox üstünlüyə malik idi. İki bağlı çəpər və işıq sarda Şüşəli binoklla təchiz edilmiş 34 sərhədçi vardı. Bundan başqa "Zarya" DTK-si terrorizmlə mübarizə aparən "Alfa" qrupunun nəzarəti altında idi. Eyni zamanda 3 eşalon dəniz mühafizəsi də vardı. Həmçinin qurğuşundan tökülmüş 4 hərbi gəmi də hazır vəziyyətdə idi. Sualtı diversiyadan prezident çimərliyində siqnalizasiya sistemi var idi ki, hətta delfin də üzüb gəlsəydi dərhal reaksiya verirdi. Bu mövsümdə onu 10 nəvər vodolaz da qoruyurdu. Dəniz gəzintisi zamanı prezidenti sərhəd gəmiləri qoruyur, havada isə "Mi-8" vertolyotu və "An-24" təyyarəsi patrulluq edirdi. Qorbaçovun Krimdakı obyektlərdən birinə gedəcəyi zaman trasda radiostansiya ilə təchiz edilmiş DTK-nin 90 əməkdaşı xidmət edirdi. Obyektin özünü isə 50 nəfər sərhədçi üzük kimi dövrəyə alırdı.

"Zarya"ya daxil olan ərzaq xüsusi yoxlamadan keçirilirdi. Prezident gəzməyə hazırlaşanda bütün cığirlar əvvəlcə xüsusi hazırlanmış və təlim görmüş itlərlə yoxlanılırdı. Gəzinti zamanı isə həmin cığirlarda gizli olaraq mühafizəçilər gəzirdilər. Maraqlıdır ki, bu adamların hamısı öz canları bahasına prezidenti qoruyurdu. Lakin

bu adamlar ona tabe deyildilər. Burada kimlər xidmət edirdilərsə DTK-dan maaşlarını alırdılar və onlar üçün ən böyük rəis prezident deyil, Kryuçkov idi. Onlar özləri isə Qorbaçovu qoruyurdular. Foros Komfortlu tələ idi və hər anda bağlana bilirdi.

Burada onu da qeyd etmək yerinə düşərdi ki, SSRI-də prezidentin qorunması DTK-nin tabeliyində idi. Buna görə də Yakovlyev və mühafizənin rəisi Medvedyev təkid edirdilər ki, prezidentin mühafizəsi DTK-nin tabeliyindən çıxsın. Lakin 9-cu idarənin rəisi Pexanov mühafizənin tabeçiliyindən çıxmasını rədd edirdi.

Prezident Forosda istirahət edəndə yeni ittifaq müqaviləsinin imzalanmasına hazırlaşdı. DTK-nin sədri Kryuçkov da vaxtı səmərəsiz keçirmirdi. O iki analitikinə tapşırıq verdi ki, ölkədə olacaq fəvqəladə vəziyyət zamanı baş verəcək strategiya haqqında proqnoz hazırlasınlar. O, həmin proqnozu avqust ayının 16-da səhər aldı. O, həmin gün də proqnozu MK katibi Baklanova təqdim etdi. Səhəri gün DTK-nin gizli obyektinə olan "ABS" sui-qəsdçilərinin ilk görüşü oldu ki, bu görüşdə Kryuçkov, Baklanov, Yazov, Şenin və Pavlov iştirak edirdilər. Bu görüşdə onlar belə qərara gəldilər ki, Qorbaçov bir "siyasətçi" kimi boğulur və ölkəni uçuruma aparır. Buna görə də ölkədə fəvqəladə vəziyyət elan etmək lazımdır. Qorbaçovla danışıqlar üçün mütləq bir qrupu Forosa göndərmək lazımdır. Bu qrupa Şenin, Baklanov, Varennikov, prezident aparatının rəhbəri Boldin və DTK-nin 9-cu idarəsinin rəisi Pexanov daxil edildilər. Elə onlar da avqustun 18-də Forosa uçdular.

Moskvadan gələn nümayəndələr "Zarya"nın ərazisinə 5 "Volqa" maşınında gəldilər. Onların Forosa gəlmələri mühafizəçilər üçün tamamilə gözlənilməz idi. İş onda idi ki, hər hansı gəliş haqqında onları əvvəlcədən xəbərdar edirdilər. Mühafizəçiləri Pexanov sakitləşdirdi ki, ilk maşında "doqquzların" rəhbəri Pexanov DTK-nin Krimdakı 9-cu idarəsinin rəisi polkovnik Tolstoy idi. Onlar əraziyə daxil olan kimi çox qərribə şeylər baş verdi. Birincisi telefon rabitəsi kəsildi. İkincisi nümayəndələrin maşınlarının arxasınca gələn avtobusdan hündür boylu oğlanlar çıxdılar və "diplomatlardan" avtomatlar çıxarıb bağın qapısındakı çıxışda olan postları tutdular.

LENİN VƏ ONUN SİLAHDAŞLARI (1870—1924)

Hörmətli nümayəndələr isə bu vaxt Qorbaçovun yanına getdilər. Nümayəndələr getdilər ki, prezidenti ölkədə fəvqəladə vəziyyət elan etməyə razı salsınlar. Prezident onların təklifini rədd etsə hakimiyyəti ələ keçirsinlər. Lakin Qorbaçovdan istədiklərinə nail ola bilməyən Moskvadan gələn nümayəndələr Forosu tərk etdilər. "Zarya"da Qorbaçova nəzarət etməyi SSRİ DTK-nın tərkibində olan təsərrüfat işləri üzrə xüsusi istismar texniki idarəsinin rəisi general-mayor Vyacheslov Generalova tapşırıdılar. Əmrə görə "Zarya"-nın komutatoru əllə işləmək rejiminə keçdi. Bütün söhbətlər demək olar ki, nəzarət altına götürüldü.

Plexanov Qorbaçovun xüsusi mühafizəsinin rəisi Vladimir Medvedyevi də özü ilə apardı. Onun yerinə isə Oleq Klimovu təyin etdilər. Medvedyevin Moskvaya gedişini Qorbaçov satqınlıq kimi qiymətləndirdi. Avqust ayının 22-də Moskvaya gələn Qorbaçov sərəncam verdi ki, Moskva yaxınlığındakı bağda olan Medvedyev silahını təhvil verib oranı tərk etsin. Bununla da QKÇP müvəffəqiyyətsizliyə uğradı. Beləliklə avqust qiyamından sonra SSRİ süquta doğru getməyə başladı. Artıq Qorbaçov ölkəni idarə etmək iqtidarında deyildi.

1991-ci il dekabr ayının 8-də Belovejskdə Rusiyanın prezidenti olmuş Boris Yeltsin, Ukrayna prezidenti Leonid Kravçuk və Belarus prezidenti Stanislav Şuşkiyeviç SSRİ-nin bir dövlət kimi ləğv olunması haqqında saziş imzaladılar və MDB haqqında saziş bağladılar. Elə bu saziş də SSRİ-nin sonu oldu.

1991-ci il dekabr ayının 25-də Moskva vaxtı ilə saat 19⁰⁰-da Qorbaçov televiziya ilə son dəfə çıxış edib SSRİ dövlətinin ləğv olduğunu bütün dünyaya bildirdi.

1917-ci ilin Oktyabr çevrilişindən sonra ölkədə sui-qəsdlər seriyası başlandı. 1918-ci ilin İyun ayında terrorçu esərlərin əli ilə görkəmli bolşeviklər nəşriyyat işləri üzrə, Petroqrada təbliğat və təşviqat komissarı 27 yaşlı Moisey Qoldşteyn, (o, həm də V.Volodarski adı ilə məşhurdur) həlak oldu. Bu ölümü esər yaraqlısı Qriqori Semyonov və onun silahdaşı Lidiya Konoplyeva təşkil etmişdi. Sui-qəsd isə terrorçu

Sergeyev həyata keçirdi.

O mərhum gün Volodarskini farfor zavodunda gözləyirdilər və Sergeyev də bu haqda məlumatlandırılmışdı. O zavoddan bir az aralıda Pryamoy (Düz döngədə) döngədə saatsazın yanında dayanmışdı. O ölçüb biçmişdi ki, Volodarskinin avtomobili gələndə qaça-qaça komissara atəş açıb o dəqiqə də gizlənməli idi. Lakin həmin gün tale ona uğur gətirdi. Həmin saatsazın yanında nəşriyyat işləri üzrə komissarın avtomobilinin benzini qurtardı və Volodarski qərara aldı ki, zavoda piyada getsin. Onu iki nəfər qadın müşayət edirdi. Sürücü Qüqo Yurgens (onun hətta silahı da yox idi) maşının yanında qaldı.

Volodarski heç bir neçə addım atmamış onun qarşısına tünd pencek və kepçəyə bir cavan adam çıxdı. Nəməlum adam penceyin cibindən tapançanı çıxarıb bir neçə dəfə Volodarskiyə atəş açdı. Lakin həyəcanlı olduğundanmı, yada ki, başqa bir səbəbdənmə güllələr kənardan keçdi. Onun yaxınlığında olan qadınlar qışqıraraq geriye maşına doğru qaçmağa başladılar. Volodarski isə tapançasını çıxarmaq üçün əlini penceyin cibinə saldı. Ancaq Sergeyev cəld tərpendi. Volodarskiyə daha da yaxınlaşıb tapançada qalmış bir neçə gülləni onun sinəsinə buraxdı. Bundan sonra çevrilib döngədə qaçmağa başladı. Volodarski isə avtomobilə tərəf bir neçə addım atıb sürücünün qucağına yığıldı. Bir neçə dəqiqədən sonra o artıq keçinmişdi. Bu hadisədə heç bir ay keçməmiş indi də Moskvada Rusiyanı silkələyən

daha bir sui-qəsd hadisəsi baş verdi. İyul ayının 6-da sol eser Yakov Blyumkin və onun silahdaşı Nikolay Andreyev Almanıyanın Rusiyadakı səfiri Vilhelm Mirbaxı güllələdilər. Ən təəccüblüsü o idi ki, 30 yaşlı Blyumkin 1918-ci ilin may ayından VÇK (Ümumrusiya Fövqəladə Komitəsi)-nin əks-inqilabçılara qarşı mübarizə idarəsinə başçılıq edirdi. Bu vaxtlar da sol eserlər bolşeviklərlə koalisiyada çıxış edirdilər. Lakin Brest sülhü keçmiş silahdaşları müxtəlif tərəflərə ayırdı. Bu müqaviləni pozmaq üçün eserlər qərara aldılar ki, Almanıyanın səfirini öldürsünlər. Almanıya səfirinin öldürülməsindən ay yarımından bir az artıq keçəndən sonra eserlər daha bir sui-qəsd təşkil edərək Petroqrad ÇK-nın sədri 45 yaşlı Moisey Uritskini də qətlə yetirdilər.

Petroqrad çəkistlərinin rəhbərliyinə M.Uritski 1918-ci ilin martında gəlmişdi. Lakin bu təyinatdan bir neçə ay sonra o öz vəzifəsindən bezmişdi. Onun bu vəzifədən qurtarması üçün yeganə dostu şərab idi və tezliklə alkoqol oldu. Rusiya artıq qan içində boğulurdu. Əyalətlərdə adamları heç bir səbəb olmadan kəşib doğrayır və ya güllələyirdilər. Uritski bu terroru qayda-qanunla etmək istəyirdi. Lakin Xalq Komissarlığında onu eşitmək belə istəmədilər. Bu zaman Uritski Petroqrad ÇK sədrliyi postundan getmək üçün istefa ərizəsini verdi. Onun istefasını qəbul etmək üçün vaxt çatmadı. 1918-ci ilin avqust ayının 17-də Xarici İşlər nazirliyinin binasında Uritskini həlak olmuş dostunun qisasını almaq istəyən eser Leonid Kanneqiser güllələdi. Kanneqiser hadisə yerindən qaçdısa da onu küçədə tutdular və mühakimə edərək güllələdilər. Elə həmin gün - Petroqradda Uritski öldürülən gündə Moskvada "Əsrin qətlı" baş verdi. Bu dəfə terrorçuların qurbanı Xalq Komissarlar Sovetinin sədri Vladimir İliç Lenin oldu.

Əgər xronoloji ardıcılığa nəzər salsaq görərik ki, 1918-ci ildə Leninə qarşı iki dəfə sui-qəsd cəhdi olmuşdur. Bunlardan birində qəsdçilər az qalmışdı ki, məqsədlərinə çatınlar. Yanvar ayının 1-də Petroqradda Simeonovsk körpüsündə Leninin getdiyi maşını terrorçular atəşə tutdular. Lakin nə Lenin, nə də bacısı Mariya İliniçna zərər çəkmədilər, ancaq İşveçrə inqilabçısı F.Plattenini əlindən yaraladılar. Həmin terrorçulara knyaz D.Şaxovski başçılıq edirdi.

Bu hadisədən 3 həftədən bir az sonra artıq Moskvada bolşeviklərin rəhbərinə qarşı yeni bir sui-qəsd hadisəsi baş verdi. Bu dəfə Lenini öldürməyi Moskva hərbi dairəsinin keçmiş zabiti fikirləşmişdi. Lakin zabit günahını etiraf etmək üçün ÇK-ya gəldi. Bu etirafdan sonra sui-qəsdçiləri həbs etmək çətin olmadı.

1918-ci ildəki 2 dəfə uğursuz olan sui-qəsdəndən sonra Avqust ayında cəvəkilərdən də gurultulu daha bir sui-qəsd baş verdi.

Uritskiyə qarşı olan sui-qəsdin xəbəri Moskvaya çatanda Lenin mühafizəçisiz keçmiş Mixelson zavoduna getdi. Onu mühafizə edənlərdən ancaq təkə sürücü Gil silahlı idi.

Leninin maşını zavodun həyatında dayananda proleter inqilabının rəhbərini qarşılamağa heç kəs çıxmadı. Lenin maşından düşüb qranat sexinə tərəf getdi. Bundan bir neçə dəqiqə sonra orda mitinq başlandı və Lenin həmin mitinqdə çıxış etdi.

Bir saat sonra mitinq başa çatdı, fəhlələr küçəyə çıxdılar. Lenin də sexdən çıxdı. O tək deyildi və onun yanında bir qadın onu müşayət edirdi. Avtomobilə bir neçə addım qalanda qəflətən yan tərəfdən atəş səsi eşidildi. Həmin güllə həm Leninə həm də qadına dəydi. Qadın əlindən yaralandı. Onların hər ikisi yerə yıxıldı. Atəş səsinə əlində tapança olan Gil gəldi. O, yerdə uzanmış Leninə yaxınlaşdı və ona ilk tibbi yardım göstərməyə başladı. Elə bu vaxt da hər tərəfdən fəhlələr qaçıb gəlməyə başladılar. Hadisə yerinə qaçıb gələn 5-ci Moskva piyada diviziyası komissarının köməkçisi Batulin də gəldi və şübhəli bilinən qatilin arxasınca qaçaraq qatili yaxaladı. Doğrudur Batulin konkret olaraq Leninə kimin atəş açdığını görmədi. Ancaq ona şübhəli görünən əlində çanta olan qadını yaxaladı. Bu qadın əlində çanta və çətir olaraq ağacın altında dayanmışdı. Onu həbs edən Batulin o dəqiqə qadını da götürüb Zamoskovoretski hərbi komissarlığına getdi. Orada aydın oldu ki, həbs edilən Fanni Yefimovna (Roytman) Kaplandır o, 1887-ci ildə anadan olub. Eser partiyasının üzvüdür. Gecə istintiq zamanı o etiraf etdi ki, Leninə atəş açmışdır. Bu zaman VÇK (Ümumrusiya Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi) sədri Sverdlov mətbuat üçün bəyanat hazırladı. Bəyanatda Leninə sui-qəsd etməkdə "İngilis və fransızların" muzdluları olan sağ eserlər günahlandırıldı.

Sentyabr ayının 1-də Staroyekaterinsk xəstəxanasının ordinatoru D.Budinov rentgenlə müayinədən sonra müəyyən edir ki, güllə Leninin sol çiyindən dəymiş və sağ boyun nahiyəsinə qədər gələrək, sol çiyin nahiyəsində çat əmələ gətirmişdir. Bir neçə gündən sonra Leninin səhhəti yaxşılaşmağa başladı.

Bununla belə Kaplandan başqa onun yanında dayanmış qadın da çəkistlərdə şübhə oyadırdı. Həmin qadın Petropavlovsk xəstəxanasında təsərrüfat işinə baxan idi. Səhəri gün həmin qadını da Lubyankaya gətirdilər. Eyni zamanda onun erini və iki qızını da həbs etdilər. Lakin sentyabr ayının əvvəllərində onun yaxınlarını, sonra oktyabr ayının əvvəllərində isə özünü də azad edirlər.

Kaplanla iş isə tamam başqa cür oldu. Sentyabr ayının 3-nə qədər onun istintaqını çəkistlər aparırdılar və çalışırdılar ki, onun köməkçilərini də aşkar etsinlər. Lakin Kaplan möhkəm dayanaraq sui-qəsdin təşkilatçılarını (Qriqori Semyonov və Lidiya Konaplyovani) çəkistlərə vermədi. Bununla belə şahidlərin dediklərinə görə həmin gün qəsdçilər çox olmuşdular. Fəhlələrdən biri isə bildirdi ki, Kaplanın yanında hansısa bir qadın dayanmışdı, onlar nə barədə isə danışdırlar. Kaplan isə bu faktı inkar edirdi. Ola bilər ki, bu Konaplyova idi. Başqa bir şahid isə göstərirdi ki, hansısa bir matros əlində revolver yaranmış Leninə yaxınlaşmağa cəhd edirdi. Lakin Gil ona yaxınlaşmağa imkan vermədi. Q.Semyonov 1922-ci ildən Dövlət siyasi nəşriyyatında nəşr olunmuş memuarında yazırdı ki, Leninə atəş açmış şəxsi Novikov adlı şəxs qoruyurdu.

Bir sözlə Leninə qarşı təşkil edilmiş sui-qəsdə çoxlu müəmmallar var idi. Ancaq müstəntiqlər elə bil ki, onların açılmasına icazə vermədilər. Bütün günahları Kaplanın üstünə atıb sui-qəsdən 3 gün sonra onun ölümünə dair qərar imzaladılar.

1918-ci il sentyabr ayının 3-də saat dörd radələrində Kaplanı Kremlin komendantı P.Malkov güllələdi. Yakov Sverdlovun məsləhəti ilə Kaplanın meyitini məhv etməli və bunu bacardıqca tez etməli idilər. Güllələnmiş meyiti çəlləyə atdılar və benzin tökərək yandırdılar. Ancaq bu hadisə baş verdikdən sonra uzun müddət neçə on illiklər ölkədə şayələr dolaşırdı ki, Kaplanın əvəzində başqa bir

nəfəri cədam etmişlər. Bu şayələr onunla əlaqələndirilirdi ki, sui-qəsdin təşkilatçısı Q.Semyonov 1919-cu ildə həbsdən azad edildi və hətta RK(b)P-nın üzvlüyünə qəbul edildi. Hələ bundan sonra hərbi kəşfiyata qəbul edildi və Çində işləyərək gizli tapşırıqları yerinə yetirdi. Burda bəzi tarixçiləri belə bir sual düşündürürdü ki, Leninə sui-qəsd etmək kimə lazım idi. "Literaturnaya qazeta"da V.Toplyanski yazırdı ki, Leninə sui-qəsdini görünür esərler edir, onu isə gələcəkdə mömin kommunist Semyonov hazırlayırdı. Ola bilməz ki, bunu o öz təşəbbüsü ilə etsin, bəlkə də o kiminsə sifarişini yerinə yetirmişdi. Semyonova bu tapşırığı kim verir ÜRMİK-nin sədri (Sverdlov), yaxud da ÇK-nın sədri (Dzerjinski)? Məqsəd nə idi? Onların fikirləri pərdə arxası Brest sülhü iləmi bağlı idi. Onlar nə edirdilər? Sui-qəsdin istintaqını tələsik başa çatdırıb, hətta məhkəməyə də göndərmədən Kaplanı güllələdilər. Burada Kreml qəsdini törədən Kaplanın tələsik aradan götürülməsi çox şübhəli görünür.

Bununla belə terror dalğası bolşevikləri çox qorxutmuşdu. Buna görə də təcili olaraq terrorçulara qarşı ölçü götürülməli idi. Bundan sonra bolşeviklər hər terror aktından sonra girovlar götürür və onları güllələyirdilər. M.Uritskinin ölümündən sonra Petroqradda 900 adam güllələnmişdi. Leninə olan sui-qəsdən sonra təkcə Alpkada (Kaplan Moskvaya Kırımın uzaq kəndindən gəlmişdi ki, qətl hadisəsi törətsin) 500 adam güllələnmişdi. Bir məsələni də qeyd etmək lazımdır ki, Lenin və Trotskinin ən etibarlı üsulu təkbaşına terrorçuluğun qarşısının alınmasıdır. Eserlər biləndə ki, Trotskiyə qarşı sui-qəsdin uğursuzluğu və ya uğurlu olmasından asılı olmayaraq Trotski və ya mühafizəçiləri onlarla, yüzlərlə hətta minlərlə günahsız adamların güllələnməsinə bais olacaq. Bu zaman onların əlləri boşalır və bomba yerə düşürdü. Onları özlərinə bağışlamazlar ki, öz yaxınlarını qurban versinlər. Beləliklə də onlar ardıcıl təkbaşına terrorçuluqdan əl çəkənilər.

Leninə olan sui-qəsdən sonra Sovet hökuməti öz rəhbərinin və bolşevik rəhbərlərinin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün mühafizə yaratmaq haqqında sərəncam verdi. Bundan sonra Leninin silahlı sürtücüdən başqa bir neçə latış atıcıları da mühafizə edəcəkdə. Leninin mühafizəsinin rəisi isə ÇK-nın kollegiya üzvü Abram Belenko təyin edilir ki, Belenko da bu postda proletar inqilabının rəhbəri ölənə qədər çalışır.

MAO TSZE DUN
(1893—1976)

1970-ci ilin əvvəllərində Çində də güclü dramatik hadisələr baş verməyə başladı. Çin Xalq Respublikasının Sədri Mao Tsze Duna qarşı sui-qəsd hazırlanmışdı. Bəzi müəlliflər yazırlar ki, həmin sui-qəsdin təşkilatçısı 64 yaşlı müdafiə naziri Lin Byao idi. Avstraliya publisisti U.Berçettanın versiyasına görə (Çin dövlətinin rəhbərləri arasında Lin Byao Mao Tsze Dundan sonra ikinci şəxs idi) Lin Byao Mao Tsze Dunu öldürüb partiya və hökumət rəhbərliyini ələ keçirmək, sonra isə Çində "burjuaziya dövləti" yaratmaq istəyirdi. Lin Byao 1959-cu ildən müdafiə naziri idi. 1966-cı ildən ölkədə "mədəni inqilab" təmizləmə aparılmağa başlandı. Bu zaman Lin Byao Mao Tsze Dunu hakimiyyətdən kənarlaşdırmaq istədi. Maonu hakimiyyətdən kənarlaşdırmaq imkanı 1971-ci ildə oldu.

Sui-qəsd Mao Tsze Dunun Şanxaydan Pekinə qayıtdığı zaman baş verməli idi. Qəsdçilər Şanxay — Pekin dəmiryolunda iki yerdə partlayış törətməli idilər. Birinci partlayış şimali Nankində baş verməli, əgər birinci partlayış baş tutmasa, ikinci partlayış bir qədər uzaqda olmalı idi. Lakin partlayışa bir təsadüf mane oldu.

Terrorçu zabitlərdən (o, Çin xalq Azadlıq Ordusunun zabiti idi) biri sui-qəsd haqqında öz arvadına danışdı. Onun arvadı həkim idi və partiyanın da üzvü idi. Qadın Maoya daha sədaqətli idi, nəinki ərinə. O, ərinə iynə vurdu və sui-qəsdçilərin planlarını pozdu. Bundan sonra qadın ictimai təhlükəsizlik nazirliyinə gedərək ərinin sui-qəsdə iştirak etdiyini bəyan etdi. Sui-qəsd Çinin xüsusi xidmət orqanlarına məlum oldu. Çin Dövlət Şurasının sədri Çjou En Lay Mao Tse Dunun qatarnın dayandırılması haqqında sərəncam verdi ki, Çin Xalq Respublikasının sədrini zirehli avtomobildə Pekinə götirsinslər. Həmin gecə Maoya sədaqətli olan Lin Byaonun qızı Çjou En Laya zəng vurub bildirdi ki, onun ailəsi harasa uçmaq istəyir. Dövlət Şurasının sədri

şübhələnib təyyarələrin havaya qalxmasını qadağan etmək haqqında sərəncam verdi ki, əgər üç nəfər — Mao Tsze Dun, lin Byao və Çjou En Lay tərəfindən qol çəkilməyə heç bir uçuş olmasın. Bundan sonra Çjou En Lay Beyday kurortunda istirahət edən Lin Byaoya telefon açdı. Lakin müdafiə naziri evdə olmadı — o konsertdə idi — dəstəyi arvadı Ye Tsyun qaldırdı (Ye Tsyun da Çində siyasi Büronun üzvü idi). O, Çjou En Layı diqqətlə dinləyib inandırdı ki, onlar heç bir yərə uçmaq istəmirlər. Çjou En Layla telefon söhbətini qurtaran kimi Ye Tsyun konsert zalına gedib Çjou En Layla olan söhbətini ərinə çatdırdı. Sui-qəsdin baş tutmadığı xəbərini alan Lin Byao arvadı Ye Tsyun və oğlu Lin Liqo ilə birlikdə aerodroma getdi ki, Çin sərhədlərindən kənara çıxsın. Lakin yolda ərlə-arvadın qaçmaq söhbətini mühafizəçilərdən biri eşitdi. Mühafizəçi tapançasını çıxarıb onların qaçmaq planına mane olmaq istədi. Lakin müdafiə nazirinin oğlu daha cəld tərpəndi və birinci olaraq atəş açdı. Öldürülmüş mühafizəçini avtomobil gedə-gedə kənara atdılar.

Aerodroma gələn kimi Lin Byao təyyarəni uçuşa hazırlamaq haqqında göstəriş verdi. Çjou En Layın əmrinə əsaslanaraq ona etiraz etdilər. Lakin Lin Byao daha bic tərpəndi. Lin Byao əmri düz başa düşməyiblər dedi. Sənəddə bu üç şəxsin birinin qolu kifayət edir ki, əmr yerinə yetirilsin.

1971-ci il sentyabr ayının 13-də içində doqquz sərnəşin olan "Traydent" təyyarəsi havaya qalxdı və Monqolustana tərəf istiqamət götürdü. Lakin məlum olmayan səbəbdən təyyarə havada yandı. Bir neçə dəqiqədən sonra Monqolustanın Bərx şəhərciyinin yaxınlığındakı çöldə təyyarə yanaraq yerə düşdü və bütün sərnəşinlər həlak oldu. Bunlar hamısı U. Berçettanın versiyalarıdır.

Lakin bu hadisə ilə əlaqədar daha bir neçə versiya da vardır. Hal-hazırda Amerikada yaşayan Lin Byaonun gəlmini təsdiq edir ki, Lin Byao Çindən qaçmaq haqqında heç düşünməyibdir. Ancaq qaçmağı onun arvadı Ye Tsyun istəyib. Ye Tsyun oğlu Lin Liqo ilə lin Byaonu yuxu dərmanı ilə yatırıb və təyyarəyə yükləyiblər. Lakin təyyarə uçan zaman marşal ayılır və başa düşür ki, onlar hara uçurlar (təyyarə

Moskvaya kurs götürmüşdü). Təyyarədə atışma başlayır ki, bu zaman da qəza baş verir.

Üçüncü versiyaya görə Çin Xalq Respublikası Dövlət Şurasının sədri Çjou En Lay "Mədəni İnqilabda" müdafiə nazirinin necə uğur qazandığını və onu aradan götürəcəyini görür. Çjou En Lay da bir vaxtlar özünün potensial rəqibləri olan dövlət başçısı Qao Qanı, ÇXR-nin sədri Lyu Şaotsi və ona yaxın olan Mao Pen Çjeni beləcə kənarlaşdırmışdı. Nəhayət, Lin Byaonun da vaxtı gəldi. Çjou En Layın adamları müdafiə nazirinin təyyarəsinə bomba qoyublar. Həmin bomba da təyyarə Monqolustan ərazisinin üstündən uçanda partlamışdı.

1994-cü ildə Mao Tsze Dunun keçmişdə şəxsi həkimi olmuş Li Çji Suyun "Sədr Maonun şəxsi həyatı" adlı kitabı Qərbdə çap olundu. Həkim Li Çju Su 1955-ci ildən 1976-cı ilə qədər Maonun şəxsi həkimi olmuşdu. Həmin kitabda qeyd olunur ki, Mao 600 milyonluq (hal-hazırda Çinin əhalisi bir milyard iki yüz milyondan çoxdur) xalqın qəhrəmanındır və onun həyatı tənhalıqla keçirdi. Hətta öz arvadı Tszyan Tsini o çox nadir hallarda görürdü. Ancaq mühafizəçilər ev xidmətçisi vəzifəsini yerinə yetirirdilər və onun ətrafında olurdular. Bu mühafizəçilər kənddən gətirilmiş gənclərdən ibarət idi. Onlarla söhbət etmək Maonu çox az maraqlandırır. Mao onlarla öz sevimli mövzusu Çin tarixi və fəlsəfəsi haqqında danışa bilmirdi. Maonun olduğu yer hamı üçün gizli idi. Maonun yerini ancaq partiyanın ən yüksək şəxsləri bilirdi. O hər hansı bir tədbirdə iştirak edərsə, onun avtomobili kənarında elə bir yerdə dayanırdı ki, heç kəs maşını görməsin, hətta nömrəsini də yadda saxlamasınlar. Bütün bunlara baxmayaraq onun maşınının nömrəsi tez-tez dəyişdirilirdi. Maonun mühafizəçiləri qorxurdular ki, onun düşmənləri öz cinayətkar hərəkətlərində onlardan istifadə etməyə çalışırlar. Mao adı qayda üzrə özünün xüsusi qatarında səfərə çıxardı. Həmin qatar xüsusi sifarişlə ADR-də hazırlanmışdı. Qatar hərəkət edəndə heç bir qatar yaxın yollarda nə dayana bilməz, nə də hərəkət edə bilməzdi. Onun hərəkət grafiki də həmişə gizli olardı.

Burda Çin Xalq Respublikası Dövlət Şurasının sədri Çjou En Laya qarşı hazırlanmış sui-qəsdədən danışmaq da yerinə düşər. 1958-ci ildə

ABŞ-ın MKİ Çjou En Laya qarşı sui-qəsd planı hazırlamışdı. Bu ərəfədə Çjou En Lay Birmannın paytaxtı Ranquna səfərə çıxırdı. Həmin dövrdə SSRİ ilə Çin Xalq Respublikası arasında narazılıq vardı. MKİ-də bu narazılığı nəzərə alaraq SSRİ ilə Çin hökuməti arasındakı narazılığı kəskinləşdirmək istəyirdi. Çjou En Laya olacaq sui-qəsd konfliktini daha da dərinləşdirəcəkdi. Ona görə də MKİ belə planlaşdırmışdı ki, şübhə SSRİ DTK-nin üstünə düşsün. Bu aksiyanın yerinə yetirilməsi MKİ-nin Birmadakı agentinə həvalə edilmişdi. Həmin agent rəsmi nahar zamanı altı çinli qonaq Çjou En Layın boşqabındakı düyüyə zəhər tökməli idi. Elə bir zəhər seçilmişdi ki, iki sutkadan sonra həmin zəhər təsir etməli və meyit müayinə edilən zaman zəhər verilməsi aşkar edilməli idi. Lakin son anda həmin zəhərlənmə əməliyyatı dayandırıldı. Beləliklə də Çjou En Laya qarşı hazırlanmış sui-qəsd baş tutmadı.

MUCİBUR RƏHMAN VƏ ZAUR RƏHMAN

(1920—1975)

(1936—1981)

1975-ci il avqust ayının 15-də Banqladex Xalq Respublikasının yaradıcısı və Prezidenti Şeyx Mucibur Rəhmana qarşı sui-qəsd təşkil edildi. Sui-qəsd ölkənin paytaxtı Dəkkə şəhərində baş verdi. Mucibur Rəhmanla bərabər

onun ailə üzvlərindən 20 nəfərdən çoxu məhv edildi. Məhv olanların arasında prezidentin arvadı iki uşağı və qardaşı uşaqları da var idi. Öldürülənlərdən su təchizatı naziri Əbdül Rab Sernayabat, onun arvadı və uşaqları da güllələndi.

Onları qırdıqdan sonra sui-qəsdə başçılıq etmiş zabitlər ticarət nazirinin evinə gəlib onu inandırmağa çalışdılar ki, prezident postunu tutsun. Sonra onu da bildirdilər ki, mülki hakimiyyətin xeyrinə ölkə rəhbərliyindən əl çəkirlər.

BENİTÖ MUSSOLİNİ (1883—1945)

Faşizmin xaç atası Benito Mussolini 1883-cü il iyul ayının 29-da Romani rayonunun Predappio kəndinin kənarında kiçik bir evdə anadan olmuşdu. Onun atası və babası üsyançı bir adam idilər. Ata və babası tez-tez həbsxanaya düşmüşdülər. Belə bir ailədə göz açıb böyüyən Benito da dövrünə, zəmanəyə qarşı üsyan etmişdi. Gələcək diktatorun hakimiyyətə gəlməsi, hakimiyyətin ən yüksək zirvəsini fəth etmək asan olmamışdı. Özünün xüsusi bacarığı ilə hakimiyyət zirvəsini fəth etmişdi. O, hakimiyyəti fəth etmək üçün yalan və hiylələrdən bacarıqla istifadə etmişdi.

İtaliyanı 23 ildən artıq idarə etmiş Benito Mussolini öz xalqı arasında böyük hörmət qazanmışdı. Benito dünyaya hakim olmaq üçün gəldiyini, özünün hamıdan ağıllı olduğunu sübut etməyə çalışırdı. Təəssüflə qeyd etməliyik ki, o ağıl və bacarığını xalqın rifahına yönəltmək əvəzinə İtaliya xalqını dünya müharibəsinə sürükləyərək özündən sonra İtaliyanı dağılmış halda qoymuş və tarixin lənətini qazanmışdır.

Faşizm — bu onlarla xalqın qul halına gətirilib talan edilməsi, onların insan hüquqlarının tapdalanması, yaşamaq üçün həyatda lazım olan vəsaitlərdən məhrum olması deməkdir.

Faşizm — kütləvi qanlı qırğın, bütöv bir xalqın məhv edilməsi və ölüm fabrikidir.

Dünyada heç bir klassik forma İtaliyada olduğu kimi yüksəlməmişdir. 1922-ci ilin oktyabrında Mussolinini əlləri üstündə hakimiyyətə gətirən əhalinin bir qismi inanırdı ki, faşizm XX əsrin bütün problemlərini həll edəcək. Bir qism əhali isə düşünürdü ki, faşizm zərərli ideyadır və onu İtaliyada yaymaq İtaliya xalqı üçün faciədir. Odur ki, ikinci dünya müharibəsi zamanı İtaliyada faşizmə qarşı geniş miqyasda mübarizə başlandı. Hətta Benito təsdiq edirdi ki, dostları və düşmənləri müasir dünyanı və faşizmi başa düşməyərək faşizmlə mübarizəyə başladılar.

Lakin hərbiçilərin bu vədləri uzun müddət davam etmədi. Onlar ticarət naziri Muştəqı noyabr ayında prezident kürsüsündən salıb yerinə general Zaur Rəhmanı gətirdilər. Belə ki, ölkədə vəziyyətin gərgin olduğunu görən prezident Muştəq Zaur Rəhmanı Noyabr ayının 3-də istefaya göndərdi. Lakin hərbiçilər onunla razılaşmadılar və bir neçə gün sonra Zaur Rəhmanı hakimiyyətə gətirdilər. Yenidən hakimiyyəti ələ keçirən hərbiçilər həbsdə olan keçmiş Baş nazir Tacəddin Əhməd və Mənsur Əlini, vitse prezident Səid Nəsrulla İslamı və ticarət naziri Kamurzuamı o dəqiqə güllələdilər.

Beləliklə də hakimiyyət general Zaur Rəhmanın əlində qaldı.

General Zaur Rəhmanın da taleyi sələfinin taleyi kimi sona çatdı. 1975-ci ildə hakimiyyətə gələn Zaur Rəhmanı 1981-ci ilin may ayının 30-da iki nəfər kəməkçisini və altı mühafizəçisini güllələdilər. Hadisə gecə baş verdi. Çitraqonqədə qonaq evində qalan general və mühafizəçiləri güllələyən və dövlət çevrilişi edən general Mənsur Əhməd hakimiyyətə gəldi. Çitraqonqədə çox güclü şəkildə dəstəklənən general Mənsur Əhmədin bu çevrilişi baş tutmadı. Bir neçə saat sonra general Mənsur Əhməd radio ilə çıxış edərək ordunun qərargah rəisinin vəzifədən götürüldüyünü və 8 generalın da öz postlarından azad edildiyini elan etdi. Mənsur Əhmədin bu çıxışı ordu arasında böyük narazılığa səbəb oldu. Ordunun böyük hissəsi Zaurun ruhuna sadiq qaldılar. Eyni zamanda Dəkkə şəhərində 75 yaşlı vitse prezident Əbdüs Səttar da Zaura sədaqətini bildirdi. İki günlük qanlı döyüşlərdən sonra qiyamçılar hakimiyyəti ələ ala bilmədilər. General Mənsur və tərəfdarları məğlub olaraq şəhərdən qaçdılar. İyun ayının 1-də Mənsur və silahdaşları hökumət qoşunlarının əlinə keçdilər. Bir gün sonra qiyamçı generallar edam edildilər. General Zaur Rəhmanı prezidentə layiq təmtəraqla Dəkkə şəhərindəki parlament binasının qarşısında dəfn etdilər. 6 illik hakimiyyəti dövründə Zaur Rəhman əhalinin böyük hissəsinin dəstəyini qazanmışdı. Bu da Zaur Rəhmanın xatirəsinin əziz tutulduğunu bir daha göstərirdi. Zaur Rəhmandan sonra arvadı siyasət meydanına atılsa da hakimiyyətə gələ bilmədi.

Bütün bunlara baxmayaraq böyük istedad və artistlik məharətinə malik olan Mussolini həm də böyük təbliğatçı idi. Məhz bu təbliğatçılığına görə də hakimiyyəti ələ keçirən Benito Mussolini 23 ildən artıq hakimiyyəti əlində saxladı. Nəticədə isə özündən sonra İtaliya və İtaliyan xalqına böyük bir xarabalıq qoyub tarix səhnəsindən çıxıb getdi.

XX əsrin birinci rübündə İtaliya və Avropa ölkələrində çox böyük və həyəcanlı hadisələr baş verirdi. Sovet hökuməti qurulmuş, Avropada faşizm partiyasının lideri Benito İtaliyada hakimiyyətə gəlmişdi. 1922-ci ilin oktyabr ayında Mussolini baş nazir kreslosunu tutdu. 1925-ci ilə qədər ölkədə Mussoliniyə qarşı elə bir narazılıq baş verməmişdi. 1925-ci ilin payızında isə Duçeyə qarşı ilk sui-qəsd oldu. Onu da qeyd etmək lazım idi ki, sui-qəsd üçün ölkədə bütün şərait yaranmışdı. Mussoliniyə sui-qəsd baş nazirin iqamətgahı Kunc sarayının qarşısındakı "Draçoni" mehmanxanasındakı mitinqdə çıxış edən zaman baş verdi. Mussolinini Unitar Sosialist partiyasının üzvü Tito Dzaniboni öldürməli idi. Avstriya tüfəngini doldurub "Draçoni" mehmanxanasının nömrələrinin birində "gözləyən Tito Dzaniboni Mussolininin nə vaxt balkona çıxacağını" izləyirdi. Lakin Duçenin sayıq mühafizəçisi terrorçunun təyibi çəkməsindən qabaq onu gördü və o dəqiqə də onu yaxalayıb zərəmsizləşdirdi. İstintaq zamanı Dzaniboninin ifadələrində masonlarla əlaqədə olan general Kapellonun adı hallandı. Bu ifadədən sonra belə bir versiya ortaya çıxdı ki, bu qəsdin ideya təşkilatçıları masonlardır. Əgər biz masonlar faktını nəzərə alsaq bu həqiqətə uyğun gələrdi. Çünki Mussolini rəsmi olaraq 1923-cü ildə öz partiyasının üzvlərinə Mason lojasında olmağı qadağan etmişdi. Bu insidentdən cəmi beş ay keçdi. Yeni təşkil edilmiş sui-qəsd cəhdi az qaldı ki, Mussoliniyə həyatı bahasına başa gəlsin. 1926-cı il aprel ayının 7-də Mussolini cərrahların beynəlxalq qurultayındakı alovlu çıxışından sonra Kapitoladan çıxanda, 62 yaşlı İngilis qadını Cibson qoltuğundan revolverini çıxararaq Mussoliniyə tərəf bir neçə dəfə atəş açdı. Lakin bu dəfə də Mussolinini xoşbəxt təsadüf xilas etdi.

Lap son anda terrorçunun əlində tapançanı görəndə Mussolini başını yana çevirdi. Atılan güllə isə baş nazirin burnunun ucuna dəyib yüngülcə yaraladı. Bu hadisədən sonra Mussolini tamam inandı ki, onun bəxti var və bəxtinin gətirməsini hər yerdə tərifləməyə başladı. Biz də onun bəxtinin gətirməsinə inanırıq. Bu hadisə təzəcə yaddan çıxırdı ki, yeni bir sui-qəsd hadisəsi də baş verdi. Beş ay keçəndən sonra Mussoliniyə qarşı təşkil edilmiş sui-qəsd cəhdi yenə də iflasa uğradı. Bu dəfə də İtaliya baş nazirinə 26 yaşlı fəhlə-anarxist Çino Lyuçetti sui-qəsd etdi. Çino həmin vaxtlar Fransada yaşayırdı. O, çoxdan arzu edirdi ki, İtaliyaya gəlib Mussolini ilə haq-hesab çəksin. Bu arzu onun dostu İtaliya polisində xidmət edən Riçetti Haribaldiyə məlum oldu. Cinayəti həyata keçirmək istəyən Lyuçetteni isə Haribaldi vurdu. Hətta bu məqsəd üçün verilmiş pul, silah və sənədləri də Haribaldi üzə çıxardı. Pul, silah və sənədləri alan Lyuçette 1926-cı ilin sentyabr ayında Romaya gəldi. Romaya gələn Lyuçette sui-qəsdə həyata keçirmək üçün ciddi surətdə hazırlaşmağa başladı. Hazırlıq dövründə Lyuçette Mussolininin hərəkət etdiyi əsas marşrutu öyrəndi. Sentyabr ayının 2-də səhər Pia limanının Di meydanında öz mövqeyini tutdu. Lyuçette qəzet köşkünün yanında durub özünü elə göstərirdi ki, guya vitrinə baxır. Elə bu vaxt yazaqdan Duçenin maşını görünürdü. Lyuçette o vaxta qədər gözlədi ki, Duçenin oturduğu maşın lap yaxınlaşdı. Maşın Luçetteyə lap yaxınlaşanda o qoltuğunun altından öldə qayırma bombanı çıxarıb avtomobilə tərəf atdı. Luçette maşının açıq pəncərəsini nişanlamışdı. Lakin həyəcanlandıqındanmı, ya da başqa bir səbəbə görəmi atma qüvvəsini düzgün hesablamadı. Bomba maşının üstündən keçib qarşdakı səkiyə düşdü. Partlayış baş verdi. Lakin partlayışın qurbanları tamamilə günahsız adamlar oldu. Hədəfi vurı bilmədiyini: görəndə Lyuçette vəziyyəti düzəltmək istədi. O, cibində gizlətdiyi revolverdən istifadə etməyə çalışdı. Lakin Mussolininin arxasınca gələn avtomaşından artıq mühafizəçilər çıxaraq sərrast atəşlə terrorçunu ayağından vurdular.

Lyuçettenin baş tutmayan sui-qəsdindən düz ay yarım sonra Mussoliniyə qarşı yeni bir sui-qəsd hadisəsi də baş verdi. 1926-cı ilin oktyabr ayının 31-də Mussolini açıq maşında Boloninin küçələri ilə

gədirdi. Dörd nəfər mühafizəçi avtomobilin pilləkənində duraraq küçənin hər iki tərəfində dayanmış kütləni diqqətlə izləyirdilər. Hamı sakit dayanmışdı. Ancaq döngələrin birində kütlələrin arasından bir neçə atəş səsi eşidildi. Atəşi kimin açdığı məlum olmadığı üçün maşından düşən mühafizəçilər camaatı o tərəf, bu tərəfə qovaraq terrorçunu tapmağa çalışdılar. Nəticədə isə anarxist fəhlənin 15 yaşlı oğlu zərər çəkdi. Elə bu dördüncü sui-qəsd hadisəsi Mussolininin səbr kəsasını daşıdırdı. O çox ciddi hərəkətə başladı və baş nazir və daxili işlər naziri postunu birləşdirdi. Bundan sonra fəvqəladə dekretlə bütün müxalifət partiyalarını buraxdı. Antifaşist mətbuatı qapatdı. 1926-cı il noyabr ayının 5-də fərman verib bildirdi ki, kralın, kraliçanın, şahzadə və baş nazirin haqqında sui-qəsd fikrinə düşən adamlara 15 il, sui-qəsdə hazırlıq isə 30 il həbs cəzası ilə cəzalandırılacaq, əgər sui-qəsd baş tutarsa, ölüm cəzası veriləcək.

Dörd dəfə sui-qəsdə yaşamış Benito Mussolini XX əsrin ikinci on illiyində yaşamış siyasətçilərindən ən çox bəxti gətirmiş siyasətçidir. Sui-qəsdə bəxti gətirən bu siyasətçinin həyatının sonu çox acınacaqlı fəlakətlə sona çatdı. Müharibədə məğlub olan və uduzan Mussolininin vəziyyəti hər an ağırlaşdı. Belə ki, onun ölümünə partizan komandirləri əmr vermişdilər. Eyni zamanda Mussolini bilirdi ki, müttəfiqlər onun başını sığallamayacaqlar. Onların əlinə keçsə onu bir hərbi cani kimi edam edəcəklər. Məhz buna görə də o əvvəlcə İsviçərə qaçmaq istədi. Ancaq İsviçərə hökuməti Mussoliniyə sərhəddi keçməyə icazə vermədi.

1945-ci il aprel ayının 26-da Benitonun mühafizəçiləri partizanlar tərəfə keçdilər. Mühafizəçilərin partizanlar tərəfə keçməsi onun qaçmaq planının reallaşmasına əngəl oldu və o qaçmaq planını həyata keçirmədi. Lakin son anda Benito partizanların arasından keçib Avstriyaya getmək istədi. Ancaq Haribaldinin partizan dəstəsi tərəfindən yaxalandı.

1945-ci il aprel ayının 28-də ömrünün 61-ci ilində məhkəmə qurulmadan partizanlar tərəfindən güllələndi. Bundan sonra partizanlar ələ keçirdikləri Mussolininin silahdaşlarını — Bombaççi, Pavolini, Buffarini, Farinaççi və Staraç ini də güllələdilər.

Partizanlar güllələnənlərin meyitlərini yük maşına yükləyib Milan şəhərinə gətirdilər. Meydana yığılanların gülüşləri altında meyitləri başı aşağı ayaqlarından asdılar.

İtaliya xalqını müharibəyə sürükləyib bəlalər gətirən, neçə-neçə terrorçunun öldürə bilmədiyi Benito Mussolininin həyatı beləcə sona çatdı.

NUR MƏHƏMMƏD TƏRAKİ (1917—1979)

1978-ci ilin aprel ayının 28-də Əfqanıstanda kommunist çevrilişi oldu. Çevrilişi edənlər ölkənin prezidenti Məhəmməd Davud xanı və onun ailəsini qırdılar. Dövlət çevrilişinin təşəbbüskarları "Parçam" fraksiyasının lideri Babrək Karməl, "Xalq" fraksiyasının liderləri Nur Məhəmməd Təraği və Hafizulla Əmin idilər. Təraği və Əmin hakimiyyəti ələ alanda Babrək Karməl Çexoslovakiyaya qaçdı.

Sovet rəhbərləri Tərakini dəstəkləyir. Hafizulla Əminə etibar etmirdilər. Təraği prezident postunu tutmuş, Əmin isə baş nazir və müdafiə naziri olmuşdu. Onu da qeyd edək ki, onların arasında narazılıq vardı. Belə ki, baş nazir olmuş Əmin Tərakiyə etibar etmirdi. Çünki Təraği Sovetlərin yaxın dostu idi. Əminə etibar etməyən Kreml Tərakini inandırdı ki, Əmini aradan götürsün.

Təraği və Əmin arasında fikir ayrılığı çoxalsa da onlar bir-birinə əvvəlki tək diqqətli və mehriban idilər. Onların rəhbərlik etdikləri Əfqanıstanda parçalanma labüdü idi. Bu labüdlüyü onları əhatə edənlər də gördürdü. İnqilabın qurtuluşu üçün bu iki liderdən biri könüllü olaraq istefaya getməli idi. Əmin bacarıqlı və işgüzar, Təraği isə təmiz bayraq, ancaq nominal lider idi.

İyul ayında Əfqanıstanın paytaxtında Əminin öleyhinə vərəqələr yayıldı. Bu vərəqələrdə bildirilirdi ki, Əmin Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin agentidir. Əmin isə bildirirdi ki, bunun arxasında sovet

tərəfi dayanır və ölkə rəhbərliyinin dəyişdirilməsini istəyir. Bu vəzəqlər yayılsa da Təraki görürdü ki, Əmin özünü daha inamlı hiss edir. Qanuni hökumətin başçısı Tərakidir. Bəs sonra Əminlə necə olacaq deyə o fikirləşirdi. Təraki Moskvada olmaq istəyirdi. Belə bir imkan da düşdü. Sentyabr ayının əvvəllərində Havanada dövlət başçıları və bitərəf ölkələrin hökumət başçılarının görüşü olacaqdı. Ölkədəki vəziyyəti görən DTK nümayəndəsi Tərakiyə bildirdi ki, belə vəziyyətdə Kabilə tərək etməsin. Lakin Təraki Kubaya getmək fikrindən daşınmadı. Dövlət başçılarının konfransından qayıdan Təraki qısa müddətdə Moskvada dayandı. Burada onu tam inandırdılar ki, baş naziri aradan götürsün.

Sentyabr ayının 11-də iki sui-qəsd hazırlandı. Birincisi Tərakiyə, ikincisi isə Əminə qarşı. Eyni zamanda hər iki sui-qəsd hər iki tərəfə məlum oldu. Bu sui-qəşdlərdən xəbərdar olan dövlət təhlükəsizlik naziri Tərakinin təyyarəsi yerə enməmişdən bir neçə dəqiqə əvvəl zenit toplarının heyətini dəyişdi. Əmin də özünə yeni maşın götürüb başqa yolla təyyarə meydanına yollandı. Aerodromun komanda məntəqəsinə Əmindən və Sərvəridən eyni vaxtda komanda gəldi ki, Baş katibin təyyarəsinin enməsinə onlar aerodroma gələndən sonra icazə verilsin. Komanda məntəqəsindən "oldu" cavabı verildi. Dövlət başçısı təyyarə yerə enəndən sonra trapda dayanıb ətrafı gözdən keçirdi. Öz tərəfdarlarını orada görüb bir qədər arxayınlaşdı. Təyyarədən yerə enib cərgənin qabağında keçən Təraki bir daha əmin oldu ki, hələlik sakitlikdi. Təraki özünü saxlaya bilməyib dedi:

— Bizim partiya da xərcəng şişi əmələ gəlib. Mən onu üzə çıxardım və onu müalicə edəcəyik". Bundan sonra Təraki bildirdi ki, bir gün dincələcək. Təraki özünün 4 nəfər yaxın adamını çağırdı. Onlara bildirdilər ki, Əmin təkbaşına hakimiyyətə gəlmək istəyir. nazirlər təklif etdilər ki, nahar vaxtı onu zəhərləmək lazımdır. Sonra Təraki dedi ki, mən bütün ömrüm boyu Əmini qorudum, bütün həyatım boyu da əlimə zərbələr dəydi. Baxın bu zərbələrdən əllərim şişib. Əmin haqqında ola bilər siz haqlısınız. nazirlər gedəndən sonra telefon zəngi çalındı. Əmin zəng etmişdi.

Müəllim, sən xəbərçilərdən mənim haqqımda eşitmək istəyirsən, bəlkə məni qəbul edəsən, özünün müavini?

Bir az fikirləşən Təraki Əmini görüşə dəvət etdi. Sonra isə qvardiyanın rəisi mayor Candadanı çağıraraq dedi:

Bizim ölkədə olmadığımız zaman partiya da bəzi mənfi hadisələr olmurdu. Daha da sayıq olun.

— Oldu.

— Baş qərargahın rəisini yanıma çağır. Təraki qərargah rəisi Yaqubla söhbət edəne qədər Candada telefonla Əmini çağır.

Təraki ilə Əminin söhbəti iki saata yaxın davam etdi. Bu söhbətin nəticəsində Təraki Əmini bağışladı.

Burada qeyd edək ki, Əmin həmişə Tərakini özünə müəllim, Təraki isə Əmini şagird deyər çağırırdı. Söhbətdən sonra Təraki nönci bağışladı. Hətta onu xəbərdar etdi ki, ona qarşı sui-qəsd olacaq. Sentyabr ayının 13-də axşam saat 20-də Əmin bəyanat verdi ki, ona qarşı sui-qəsd təşkil edilmiş və bu sui-qəsdin üstü açılmışdır. Sonra isə "dördlük-bandası" deyilən şəxsləri vəzifələrindən azad etdi.

Vəziyyətin bu cür dəyişdiyini görən Sovet hökumətinin səfiri Puzanov, DTK-nın nümayəndəsi İvanov, baş hərbi məsləhətçi Qorelov və Quru qoşunlarının komandanı ordu generalı Pavlovski Moskvaya təcili məlumat verdilər. Moskva cavabı ləngitmədi və bildirdilər ki, Təraki və Əminlə görüşün və aşağıdakı bəyanatı verin.

"Sovet rəhbərləri, Siyasi Büro və şəxson Leonid İliç Brejnev ümid edir ki, Əfqanıstan rəhbərləri inqilabın qarşısında yüksək məsuliyyət hissi göstərəcəklər;

İnqilabı qorumaq naminə siz birləşməli və birliyin mövqeyini dəstəkləməklə hərəkət etməlisiniz;

Rəhbərliyin parçalanması Əfqan xalqı üçün inqilabı işin məhv olması deməkdir.

O təcili olaraq daxili əks inqilaba və Əfqanıstanın düşmənlərinə qarşı işlədilməlidir.

Bu cavabı alan Moskva emissarları gecə olmasına baxmayaraq Tərakini yanına gətirdilər.

Qonaqlar həbs olunanların necə olacağını soruşanda Təraki bildirdi ki, siz necə fikirləşirsiniz? Qonaqlar Keştməndi və Qədiri azad etməyi xahiş etdilər.

“Parçam”ın qəsdı təşkil etməsi aşkar ediləndə aydın oldu ki, dövlət planının rəisi və müdafiə naziri güllələnməkdən qaça bilməyəcəklər.

Təraki qonaqların xahişini sakitcə dinlədi və: – onların taleyini inqilabi tribunal həll edəcək dedi.

Inqilabi tribunal isə Keştmandı və Qədiri güllələnməyə məhkum etdi. Qonaqlardan səfir Puzanov Tərakiyə müraciət etdi ki, sovet rəhbərliyindən tapşırıq almışsıq. Sizin ölkənizdə baş verən hadisələrə münasibətiniz necədir? Moskva xahiş edir ki, siz bu fikirlərinizi Əminin qarşısında deyərsiniz.

Təraki Əmini saraya dəvət etdi. Onlar Moskvanın xahişini bir də oxudular. Təraki və Əmin də bildirdilər ki, fikir ayrılıqları var, ancaq onları aradan qaldırmaq mümkündür. Siz Sovet rəhbərliyinə çatdırın ki bizim birgə işimizdə maraqlanıb iştirak etdiklərinə görə təşəkkür edirik. Onları əmin edin ki, mənim oğlum da bunu təsdiq edir. Öz növbəsində Əmin də dedi: Mən onu əlavə etmək istəyirəm ki, əgər mən ölüb o dünyaya getsəm dilimdə “Təraki” sözü olacaq. Taleyin əmri ilə əziz müəllimim məndən əvvəl bu dünyanı tərk etsə, mən onun müqəddəs vəsiyyətlərini yerinə yetirəcəyəm. O mənim atamdır. Onun qarşısında söz verirəm ki, hər şeyi edəcəyəm ki, partiyada birlik olsun. Əminin bu sözlərindən sonra qonaqlar çıxıb getdilər. Onlar öz səfirliklərinə gələndə səfirliyin qapısı ağzında üç limuzin gördülər. Səfirliyə gələnlər Vətəncar, Gülyabzov, Sərvəri və Məzduryar idilər. Onlar hamısı birdən dedilər ki, Əmin onları həbs etmək üçün əmr vermişdir və ordunu qaldırmaq istəyirik.

Lakin səfir və digərləri bildirdilər ki, siz qayıdın öz yerlərinizə. Sentyabrın 14-də rus emissarları yenidən Tərakinin yanına getdilər. Onlar Tərakinin yanına gələndə telefon səslandı. Telefonda Gülyabzovun səsi eşidildi: — Müəllim Əmin əmr verdi ki, bizi həbs etsinlər.

— Ola bilməz.

— Bunun üçün alay hazırlanır.

— Mən ki ona icazə vermədim, bunu etsin.

— Əmin sizdən soruşmadan bilirsən nə qədər iş görmüşdür.

Təraki indi başa düşdü ki, nazirlərin həbsi axırıncı pillədir. Növbə onundur.

— Yoldaş Təraki, bu necə oldu. Gecə Əmin dedi ki, partiyada birlik, bu günəş eşidirik... Təraki:

– Mən bilirəm Əmin qarşısına məqsəd qoyub ki, mənı aradan götürsün və bizim inqilabı öz adına yazsın. O, çox dəhşətli adamdır. Öz məqsədinə çatmaq üçün hər şeyə gedir. Əgər o hakimiyyətə gəlsə çoxlu qan töküləcək.

Təraki telefonun dəstəyini qaldırıb Əmini saraya dəvət etdi və bildirdi ki, mühafizəsiz gəlsin. Bir neçə dəqiqə sonra sarayda avtomat atəşinin səsi eşidildi. Puzanov Tərakini küncə itələdi. Tərakinin köməkçisi Qasım gəlib Tərakiyə nəse puştu dilində dedi. Təraki qonaqlara bildirdi ki, mənim baş yavərim Tarunu öldürdülər.

Sovet səfiri bildirdi ki, gedək Əminin yanına görək nə baş verir. Sentyabr ayının 15-də Əfqanıstanın mərkəzi qəzetləri yazdılar ki, bu gün səhət saat 9-dan 13-ə qədər Əfqanıstan Xalq Demokratik Partiyası Mərkəzi Komitəsinin fəvqəladə Plenumu oldu. İclasda Nur Məhəmməd Təraki səhhətinin ağırlığını nəzərə alıb onu işdən azad etmələrini xahiş etdi. Onun xahişi yerinə yetirildi. Plenum baş nazir Hafizulla Əmini partiyanın Baş katibi seçdi. Sonra isə radio ilə elan edildi ki, iclasda Əmin Respublika İnqilabı Şurasının sədri seçilmişdir.

Sovet səfirliyinə Moskvadan teleqram daxil oldu ki, vəziyyəti nəzərə alaraq Əminlə və onun başçılıq etdiyi hökumətlə əməkdaşlıq edin.

Əminin göstərişi ilə Tərakini və ailəsini həbs etdilər. Sentyabr ayının 15-də həbs edilən Tərakinin arvadı Nurbibini də həbs etdilər. Həbsxanada olan Tərakinin gözünün qarşısından kino lenti kimi keçən hadisələr yadına Moskvada hazırlanmış biletlərin gətirilməsini saldı. 1 nömrəli bilet Tərakiyə, 2 nömrəli bilet Əminə yazılmışdı. Bir neçə gün sonra Tərakinin 1 nömrəli bileti yoxa çıxdı. Nə qədər axtarsalar da tapa bilmədilər. Moskva ilə məsləhətləşmələrdən sonra Tərakiyə 1 nömrəli bileti göndərdilər. Təraki xatırladı ki, Brejnev onu necə xəbərdar etdi. Qromıko isə təklif etdi ki, “Parçam”ın lideri Babrək Karməllə birləşsin və hakimiyyətə can atan Əminə qarşı dayansınlar. Lakin Təraki sovet dostlarını sakitləşdirdi ki, Əmin təbiətən belədir. Təraki onu da xatırladı ki, arvadı Nurbibidən uşağı olmadığı üçün Səid

Gülyabzoy və Aslam Vətəncəri özünə oğul sayır. Onu da xatırladı ki, Brejnəyev ona Kabilə qayıtmağı məsləhət görmədi. Onu da xatırladı ki, Nurbibi onu ağlamağa gəlməyəcək. Təraki onu da xatırladı ki, bir dəfə Mövlənə Əbdül Mədcib Əfqana demişdi ki, puştular ölümə hörmət edirlər. Əgər əfqan döyüş meydanında ölürsə oğlunu saxlayır ki, silahını götürsün, bu zaman arvadı onu ağlamır. Onlar deyirlər ki, kişi doğulur ki, ölsün. Özündən sonra oğlunu saxlamırsa ki, silahını götürsün, bu zaman arvadları ərinə ağlayır ki, ərinin silahını götürən oğlu yoxdur. Nurbibi də onu ağlamayacaq ona görə ki, onun oğlanları var, qatildən intiqam alacaqlar.

Doğrudanmı bütün dünya Əfqanıstandakı bu hadisələrə bigana qalacaq. Bəs Moskva necə? Əminə qarşı onların əlaqəsi necə olacaq? Həbsxana otağında var - gəl edən Təraki acı-acı gülümsündü. Mən qatillərdən əfv istəməyəcəyəm. Qoy onlar görsünlər ki, həqiqi inqilabçılar necə ölürlər. Təraki onu da xatırladı ki, 1878-ci ildə Məhəmməd Davudun bütün ailəsi məhv edildi. Yaxın qohumları isə vətəndaşlıqdan məhrum edildilər. Əmin deyəsən o hadisəni təkrar edəcək... Bu zaman qarıya açar salındığını eşitdi. 3 nəfər içəri daxil olub ona dedilər ki, sizi başqa yerə dəyişirik. Şeylərinizi yığışdırın gedək.

Təraki diplomati stolun üstünə qoyub dedi: — Burada qırx min əfqanı və bəzi qızıl-ziyəət əşyaları da var. Bunları mənim qohumlarıma çatdırın. Onlar: çatdırırıq, - dedilər.

Təraki qolundan saatını açdı: — Bunu Əminə verin! Sonrada partbiletini çıxarıb: — Bunu da verin, - dedi. Bundan sonra gələnlər Tərafinin əl-ayağını bağlayaraq boğdular. Tərafini qətlə yetirənlər Ruzi, Vadud və Əkbal onun meyitini odeyala bükərək Kabillilərin dediyi əzab çəkənlər təpəsinə aparıb təzə qazılmış qəbrə qoydular. Bu vaxt oktyabr ayının 9-u saat 2³⁰ dəqiqə idi. 1979-cu il dekabr ayının 27-dən sonra Ruzi və Vadud ölkədən yoxa çıxdılar. Sonralar onları Kabilə qayıtdılar. Tərakiyə sadiq olan "xalqçılar" onları məhv etdilər. Əkbal isə inqilabi məhkəməyə verildi.

Əmin Tərafinin ailəsini məhv edə bilmədi. Onları Pulı-Çarxa göndərdi. 1979-u ilin sonu Əminin də sonu oldu. Sovet qoşunları Əfqanıstana girərək Əminin hakimiyyətinə son qoydu.

RİÇARD NİKSON (1913—1994)

ABŞ prezidenti Riçard Niksona qarşı olacaq sui-qəsdin analoqu olmamışdır. Bu aksiyanı təşkil edən əslən Filadelfiyadan olan işsiz satıcı Samuel C. Bikin 44 yaşları var idi. Samuel C. Bik bu əməliyyatı "Pandora qutusu" adlandırdı. Sui-qəsd baş tutarsa qəsd ABŞ tarixində prezidenti effektiv şəkildə öldürəcək yeganə şəxs kimi tarixə düşəcəkdə.

Bik prezident Niksonu məhv etmək planını 1974-cü il fevral ayının 22-nə təyin etmişdi. Plan Beynəlxalq hava limanında kommersion reaktiv təyyarəni ələ keçirmək, ekipajı Ağ evin üstündən uçuşa məcbur etməkdən, əgər pilot uçuşdan imtina etsə pilotu güllələməkdən, sonra təyyarəni Ağ evdə yerləşmiş icra hakimiyyəti tərəfinə istiqamətləndirməkdən, prezident Niksonu və əməkdaşların çox hissəsini, təyyarədəki səmşinləri və özünü məhv etməkdən ibarət idi. Bu cür qəsdin Amerika tarixində analoqu olmamışdı.

Bik xeyli rabitəsiz ziddiyyətli məktublar yazdı. Öz rabitəsiz nitqini maqnitafona yazdı. Sonra məktub və plyonkanı poçtla müxtəlif ictimai xadimlərə - Cek Anderson, Conas Selk, Leonard Bernşteyn və senator Abraham Ribikoffa göndərdi.

Onu da qeyd edək ki, belə adamlar siyasi baxışlarını ictimaiyyətin marağına xatirinə etdiklərini deyirlər. Bu cür xarakterli adamların arvadları uşaqlarını da götürüb ayrılırlar. Onu kimi adamların yaxınları da onlardan uzaqlaşır və belə adamlar sonda tənha qalırlar. İstintaq zamanı məktub və plyonka diqqətlə öyrənilməkdən sonra məlum oldu ki, Samuel Bik də belə adamlar qrupuna mənsubdur. Bik öz uğursuzluğundan həmişə əzab çəkirdi. O qardaşlarının uğuruna paxıllıq edir, gözəl karyera quran adamlara isə nifrət edirdi. Arvadı ondan ayrılaraq uşaqlarını da götürüb getdikdən sonra anası da Floridaya getdi. Bütün bu hadisələr Biki dəlilik dərəcəsinə çatdırmışdı. Sui-qəsdin yerinə yetirilməsinə iki gün qalmış, fevral

ayının 20-də Bik son vəsiyyətnaməsini yazdı. O bütün əmlakını avtomobil şinləri satdıqları mağazada onunla işləyən dostuna vəsiyyət etdi. Sonra isə qeyd etmişdi ki, hər bir uşağıma bir dollar vəsiyyət edirəm.

Burda qeyd etmək yerinə düşər ki, Bik gizli xidmətin diqqətini hələ 1972-ci ildə cəlb etmişdi. O zaman Bik Niksonu öldürəcəyi ilə hədələmişdi. Prezidenti hədələyəndən sonra psixiotor həkim gizli xidmət agentlərinə bildirdi ki, Bik nə özü üçün, nə də başqaları üçün təhlükə törətmir. Belə adamlar ancaq danışımağı sevirilər və dediklərini heç vaxt həyata keçirmirlər.

Bik psixiatriya xəstəxanasına göndəriləndən sonra Filadelfiya prokurorluğu Bikə qarşı cinayət işi qaldırmaqdan imtina etdi. 1973-cü ilin payızında Biki Ağ evin qarşısında icazəsiz gəzdirdiyi üçün həbs etdilər, lakin sonra onu buraxdılar.

1974-cü il fevral ayının 22-də Bikin əhvalı bütün dünyaya qarşı dəhşətli dərəcədə dəyişdi. Əvvəlki gecə isə o demək olar ki, avtomobilə oturub boş bakla Filadelfiyadan aeroporta yollandı və maqnitafona bunları yazdır. "Potensial qatilin benzini qurtarsa idi nə baş verərdi. Bəzi adamlar (məni də əlavə etməklə) enerji böhranını saxlayaraq öz həyatlarını da saxlaya bilərdilər.

Səhər saat 7-də o aeroporta gəlib Atlantaya getmək üçün "Delta" 523 təyyarə reysinə növbəyə durdu. Lakin birdən-birə mühafizəçilərə yaxınlaşaraq, plaşın cibindən 22 çaplı tapançanı çıxarıb mühafizəçinin kürəyinə iki dəfə atəş açdı. Güllənin biri mühafizəçinin artasına dəydiyindən o yerindəcə keçindi. Bik təyyarəyə daxil olub ekipajın qabağında dayandı. Havaya iki güllə atıb əmr etdi ki, təcili uçuşunlar. Sonra isə tələb etdi ki, qapını bağlasınlar. Güllə atılmasına baxmayaraq bu zaman ekipajın bir neçə üzvü qaçıb aradan çıxdı. Bik yenə də əmr verdi ki, uçuşa başlasınlar. Lakin birinci pilot cavab verdi ki, çarxların altındakı dayaqqlar götürülməsə uçmaq qeyri mümkündür. Bu cavabdan Bik qəzəbləndi və 2-ci pilotun qarnına atəş açdı. Sonra da onu hədələyərək "Əgər uçmasan 2-ci gülləni sənin kəllənə çaxacağam". Sonra Bik səmşinlərdən bir qadını yaxalayıb pilotların kabinəsinə soxdu və dedi:

— "Bu oğlana kömək elə təyyarəni havaya qaldırsın".

Artıq yerdən atəş səsi eşidilirdi. Bik qadını salonda pilotun yerinə itələdi və iki dəfə də pilota atəş açdı. Güllə yaralanmış, ola bilsin ki, ölmüş ikinci pilotun gözünə dəydi, sonra isə radio ilə bort köməkçisi ilə əlaqə yaratmaq istəyən birinci pilotun çiyinə dəydi. Bik 2-ci dəfə tapançanı doldurub başqa bir qadının saçlarından yapışaraq kabinəyə dardı və yenidən təyyarəçiyə atəş açmağa başladı.

Birdən kabinənin pəncərəsinin şüşəsi snayper gülləsindən çiləkləndi. O, girov qadının yerinə qayıtmasına icazə verdi. Sonrakı iki güllə Bikin sinəsinə və qarnına dəydi. O, yırğalanaraq döşəməyə yıxıldı. Sonra isə Bik tapançanı öz gicgahına dayayaraq tətiyi çəkdi. Onun prezident Niksonu öldürmək cəhdi boş çıxdı.

ÇAR II NİKOLAY ROMANOV (1868—1918)

1917-ci il fevral burjua inqilabından sonra hakimiyyət Müvəqqəti hökumətin əlinə keçdi. 300 ildən artıq hakimiyyətdə olmuş Romanovlar sülaləsinin hakimiyyətinə son qoyuldu. Sonuncu monarx II Nikolay hakimiyyətdən kənarlaşdırıldı. 1917-ci ilin mart ayının 2-də Müvəqqəti hökumətin nümayəndələri Quçkov və Dumanın icraiyyə komitəsinin üzvü Şulkin II Nikolaya taxt-tacdan əl çəkməsi haqqında akta qol çəkəndirilər.

Bundan sonra II Nikolay ordu ilə xudahafizləşib ailəsi ilə Sarskoye Seloya getdi. Aleksandrovske sarayına gələndən sonra II Nikolayın ailəsi məhbus kimi yaşamağa başladı.

Sarskoye Selonun yaxınlığında Petroqrada inqilabi təlatümə gəlmişdi. Bundan qorxuya düşən Müvəqqəti hökumət çar II Nikolayın ailəsini qorumaq üçün Rusiyanın içərilərinə köçürmək haqqında qərar qəbul etdi. Çarın ailəsinin göndəriləcəyi yer Tobolsk şəhəri seçildi.

1917-ci il avqust ayının 14-də Sarskoye Selo stansiyasından yola düşən qatarın qarşısında “Yaponiya Qırmızı Xaç diplomatik nümayəndələri” lövhəsi asılmışdı. Qatarın sərnişinləri imperator ailəsinin üzvləri və çarın ailəsini Tobolska müşayət edən könüllülər və qulluqçular idilər. Saraydan ancaq lazım olan əşya və şeyləri götürməyə icazə verilmişdi. İkinci qatarda isə 337 əsgər və 7 zabit var idi. Bütün stansiya və qovşaqlar ordu tərəfindən mühasirəyə alınaraq tutulmuşdu. Qatarın dayandığı dayanacaqlarda isə heç kəsi yaxına buraxmırdılar. Avqust ayının 17-də qatar sağ-salamat Tümen şəhərinə çatdı. İmperatorun ailəsi və müşayətçiləri oradan da 3 gəmi ilə Tobolsk şəhərinə yola salındılar. Tobolskda Çarın ailəsinin qubernatorun evində yerləşdirildilər. Onların gəlişinə qədər bina təmir edilmişdi. Məhbuslara icazə verildir ki, yaxınlıqdakı Blaqovşeniya kilsəsinə gedib dua edə bilərlər. Uşaqlar isə məktəbdə oxuya bilərdilər. Çar məmuniyyətlə fiziki işlə məşğul olurdu. Onun ailəsi də müxtəlif işlər görürdülər. Oktyabr hadisələri haqqında çar qəzetlərdən məlumatlar alırdı. Boş vaxtlarında isə çar gündəliyini yazmaqda davam edirdi.

Hakimiyyəti ələ keçirən qırmızılar tezliklə çar ailəsinə qarşı mürtəce mövqe tutub təzyiqlər etməyə başladılar. Bolşevik terrorçular tələb etdilər ki, çar və oğlu hərbi paltarlarındakı paqonları çıxarıb atınsınlar. Onlar bu tələbi hədə-qorxu gəlməklə edirdilər. Bu tələb isə çar II Nikolay üçün anlaşılmaz idi.

1918-ci ilin aprel ayında Ümumrusiya Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi Rəyasət Heyəti Romanovlar ailəsinin məhkəmə qarşısında durması üçün Moskvaya gətirilməsinə qərar verdi. Ailəni tələsik Tobolskdan çıxardılar. Onları aprel ayının 30-da Yekaterinburqa gətirdilər. Yekaterinburqa çatanda Voznesenski kilsəsinin şəhər üzərində hökmrənliyi hiss edilirdi. Voznesenski dağının ətəklərində yerləşən bir evi İmperator ailəsi üçün ayırmışdılar. 1918-ci il aprel ayının sonlarında dağ-mədən mühəndisi Nikolay Nikolayeviç İpatovu təcili olaraq Ural Sovetinə çağıraraq bildirdilər ki, müəyyən səbəbərə görə Voznesenski propektindəki mənzilini Ural sovetinin sərəncamına

versin. Bütün mebel yerində qalsın, şəxsi şeylərini isə yığıb anbara qoysun və ağızını möhürləsin. Evi bir sutka ərzində boşaltsın.

Aprel ayının 29-da evin ətrafına mühafizəçilər qoyuldu. Səhəri gün isə evin yeni sahiblərini — Nikolay Romonovu, arvadını və qızı Mariyanı evə köçürdülər. Çarın qızı Olqa, Anastasiya, Tatyana və Aleksey Tobolskda qalmışdılar. Bir ay sonra isə onları da Yekaterinburqa gətirdilər. Ural sovetinin sədri Beloborodov öz müavini Qoloşekin və icraiyyə komitəsi rəyasət heyəti üzvlərinin qarşısında elan etdi ki, buraya gətirilmiş Nikolay Romanov və ailəsi Ümumrusiya Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin qərarı ilə məhkəmə olana qədər Yekaterinburqda Ural sovetinin sərəncamında olacaq. Evin komendantı isə Ural soveti Aleksandr Dmitriyeviç Avdeyevi təyin etdi. Evin hasarı iki sajen olardı. Hər yerdə gözətçilər qoyulmuşdu. Romanovlar ailəsinin Tobolskdan Yekaterinburqa gətirilməsini 1918-ci il may ayının 9-da rəsmi olaraq Yakov Sverdlov Ümumittifaq Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin yığıncağında xəbər verdi. O, bu tədbiri anarxistlərin Romanovları azad etməyə cəhd göstərəcəkləri ilə izah etdi. Onun sözlərinə görə Ural sovetinə tapşırıq verilmişdi ki, Sovet hökumətinin məhbusu keçmiş çarın mühafizəsini gücləndirsinlər. Yekaterinburqa gələndən sonra Nikolay Romanov haqiqətən də Sovet hökumətinin məhbusuna çevrildi. Keçmişdə Müvəqqəti hökumətin Sarskoye Seloda qoyduğu mühafizəçilərini hələ Tobolskda Ural dəstəsinin döyüşçüləri ilə əvəz etmişdilər.

Yekaterinburqa gələndən sonra çarın yaxınlarını və qulluqçularını qovmuşdular. Onlardan ancaq 5 nəfər aşbaz, xidmətçi və başqa 3 nəfər qalmışdı. Yekaterinburqda söz-söhbət ancaq məhkəmənin haqqında gedirdi. Bu söz-söhbətlərlə də bolşeviklər həqiqəti gizlətməyə çalışırdılar. Çar ailəsinin edam olunması haqqında Trotski öz gündəliyində yazırdı ki, səfərdən qayıdandan sonra maraqlanıb Sverdlovdan soruşdum ki, əmri kim verib? Sverdlov belə cavab verdi: “Biz burda qərara aldıq. İliç belə hesab edir ki, onları sağ-salamat saxlamaq olmaz. Xüsusilə də indiki ağır vəziyyətdə. Bundan sonra Trotski qeyd edir ki, bəziləri belə hesab edirdilər ki, Nikolay Romanovun və ailəsinin edam olunmasında bolşeviklərin əli var.

bəziləri isə fikirləşirdilər ki, Ural İcraiyyə Komitəsinin Moskva ilə əlaqəsi kəsildiyindən bu qərarı müstəqil qəbul etmişlər. Bu tamamilə səhv fikirdir. Qərar Moskvada çıxarılmışdı". Doğrudan da 1918-ci ilin yayında Ural Soveti ilə Kreml arasında çar ailəsinin taleyi haqqında fəal danışıqlar aparılmışdı. Bu məsələni həll etmək üçün İyul ayında Ural sovetinin üzvü, hərbi komissar Qoloşekin şəxsən Moskvaya getmişdi. Yekaterinburqla mərkəzin apardığı sonrakı yazışmalarda isə onu sadəcə olaraq "Filipp" adlandırırdılar. Xalq Komissarlar Soveti və Ümumrusiya Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi çar ailəsinin edam edilməsinə isə icazə vermişdi. Xalq Komissarlar soveti və Ural Soveti Ümumrusiya Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi iyul ayının 12-də çar ailəsinin edam olunmasına və meyitlərin məhv edilməsinin vacibliyi haqqında qərar qəbul etmişdir.

1918-ci ilin İyul ayının ortalarında Yekaterinburqda bolşeviklərin vəziyyəti ağırlaşdı. Belosibir ordusu və Çexoslovakiya korpusu döyüşə-döyüşə şəhərə daxil oldu. Gözlənilirdi ki, Yekaterinburq təhvil verilməyəcək. İyul ayının 16-da Ural Sovetinin sədri Beloborodov qəbul edilmiş qərar haqqında Petroqrada Zinoviyevə xəbər verdi. Bununla bərabər o, Ural sovetinin qərarının yazılı şəkildə verilməsinə xahiş etdi. Yekaterinburqla söhbət qurtaran kimi, Zinoviyev Moskvaya teleqram göndərdi.

"Moskva", Kreml, Sverdlova. Sürəti Leninə, Yekaterinburqdan bir başa xətlə aşağıdakıları verirlər: Moskvaya xəbər verin ki, Filippə şərtləndirilmiş məhkəməni hərbi vəziyyətlə əlaqədar gözləyə bilmərik. Əgər sizin fikirləriniz bu saat ziddirsə, Yekaterinburqa xəbər verin. Zinoviyev". Teleqramı Moskvada iyul ayının 16-da saat onun yarısında aldılar. Elə həmin saat da Yekaterinburqa Lenin və Sverdlovun imzası ilə təsdiq olunmuş teleqram göndərildi.

"Filippə şərtləndirilmiş məhkəmə" ifadəsində Romanovlar ailəsinin edam olunması qərarı gizlədilmişdi 1918-ci il iyulun 4-də gözlənilmədən çar ailəsinin yerləşdiyi evdəki mühafizəçilərin komendantı Avdeyev və müavini dəyişdirildi. Onun yerinə yeni komendant Ural sovetinin deputatı vilayət fəvqəladə komissiya (ÇK) sının üzvü 1905-i ildən partiya üzvü Yakov Mixayloviç Sverdlovun

silahdaşı və adamı Yakov Mixayloviç Yurovski oldu. Yurovskini Lenin şəxsən tanıyırdı və bir neçə dəfə onu Kremldə qəbul etmişdi. Məhz ona və müavini Nikulinə Ural sovetinin İyulun 12-dəki iclasında Romanovlar ailəsinin edamı tapşırıldı. Yurovski və Nikulin planın detallarını işləməyə başladılar. Direktivə əsasən əməliyyat səsiz-küsyüz yerinə yetirilməli idi. Bir neçə variant işlənildi. Romanovlar yatanda onları çarpayıda yuxuda olarkən güllələməli idilər. İkinci planda onları bir otağa yığıb bomba atmalı idilər. Nəhayət, üçüncü variant Romanovları silahlı hücum olacaq deyər təhlükəsizliklərini təmin etmək adı ilə evin zirzəmisinə dəvət edib orada güllələmək variantı ən uğurlu variant hesab edildi. Qərara aldılar ki, aşağı mərtəbədəki otaqlardan birinin mebelini tamamilə çıxarsınlar. Həyətdə yük maşını saxlasınlar ki, güllələnmə zamanı maşını işə salmaqla güllə səsləri eşidilməz olsun.

Yurovski bayırdakı mühafizəçiləri əvvəldən xəbərdar etdi ki, ola bilsin evin içərisində güllə səsləri eşidilsin. Mühafizəçilərin içindən latışları əmrin icrasını yerinə yetirmək üçün dəvət etdilər. Bəzi mühafizəçilər çarın ailəsinə güllələməkdən imtina etdilər. Onların silahlarını o dəqiqə əllərindən aldılar. Ural Sovetinin qərarını yerinə yetirəcək dəstənin tərkibinə aşağıdakılar daxil edildilər. Ural Soveti Mərkəzi Komitəsinin kollegiya üzvü Medvedyev, xüsusi təyinatlı evin komendantı Yurovski, onun müavini Nikulin, komandir Yermakov, mühafizə rəisi Medvedyev və bir neçə də daxiləki mühafizəçilərdən ibarət dəstə təşkil edildi. Güllələnmə hadisəsini sonralar xatırlayan döyüşçü Suxorukov deyirdi: "Adi qaydada bizi dəyişmək axşam saat 10-da olurdu. Saat on oldu, bizi dəyişmədilər, saat on iki, növbə hələ də yoxdur. Mən yoldaşımdan soruşdum: — "Bizi niyə dəyişmərlər? Bağdakı yoldaşım cavabında "Bilmirəm" cavabını verdi. Kimsə pilləkənlə aşağı düşüb mənə yaxınlaşdı və sakitcə revolveri mənə verdi. Bu mənim nəyimə lazımdır? — deyər mən Medvedyevdən soruşdum. "Tezliklə güllələnmə olacaq, — deyərək tezəcə də getdi.

Həç nədən şübhələnməyən Romanovlar ailəsi həmişə olduğu kimi saat on birin yarsında yatdılar. Komendant Yurovski səbrsizliklə yük avtomobilini gözləyirdi. Vaxt keçir, maşın isə gəlmək bilmirdi.

Vaxt keçdikcə də narahatlıq artırdı. Nəhayət, gecə saat ikinin yarısında yük maşını gəldi. Yurovski 2-ci mərtəbəyə qalxdı və həkim Botkini oyatdı.

— Nə olub? — deyə həkim soruşdu.

Yurovski: — təcili olaraq onları oyatmaq lazımdır, şəhərdə vəziyyət ağırlaşmış yuxarıda qalmaq təhlükəlidir. Evdə elektrik zənginin səsi gəldi. Romanovlar ailəsi qalxıb şeylərini yığıdırmağa başladılar. Təxminən 40 dəqiqə də keçdi çarın ailəsi pilləkənlərlə düşdülər. Onların arxasında Medvedyev, Nikulin və latışlar addımlayırdılar. II Nikolay oğlu Alekseyi qucağında aparırdı. Onlar təyin olunmuş otağa daxil oldular. Otaqda heç nəyin olmadığını görəndə Aleksandra Fyodorovna təəcüblə: “Nə etmək olar burada stul da yoxdur, oturmaq da olmaz!”

Yurovski və Nikulin üç stul gətirdilər. Stullardan birində keçmiş çarın qızı əyləşdi. Üç qızı onun arxasında dayandılar. 2-ci stula II Nikolay oğlunu oturtdu və özü də 3-cü stulda əyləşdi. İmperatorun oğlunun arxasında isə həkim Botkin dayandı. Aşbazlar və xidmətçilər onlardan bir az aralı küncdə dayandılar.

Yurovski otaqdan çıxıb qonşu otaqdakı hərbi hissədəki əsgərlərin yanına getdi. Sonra o sürətlə geri qayıtdı. Nikolay Aleksandroviç intizarla ona baxdı. Komendant bərkənd komanda verdi: “Xahiş edirəm hamı qalxın!” Çar hərbi qaydada ayağa qalxdı. Bunu görəndə Aleksandra Fyodorovna da stuldan ayağa qalxdı. Hamı susurdu. Həyətdə yük maşınının işləməsi eşidilirdi. Yurovski qabağa çıxdı və çara müraciət etdi: — Nikolay Aleksandroviç, sizin həmfikirlərinizin təşəbbüsləri bütünlüklə boş çıxdı. Sovet hökumətinin bu ağır ilində bizim üzərimizə ağır bir vəzifə qoyulub Romanovlar ailəsi ilə qurtarmaq.

Çar: — Nə! deyib oğlu Alekseyə tərəf çevriləndə atəş səsi eşidildi. Güllə çarın ürəyindən dəydi. Çarın qışqırtısı eşidildi: — “Aman Allah, bu nədir?” Bu sözlərdən sonra atəşlər eşidilməyə başladı. Həkim Botkin, xidmətçi Krupp və çarın iki qızını atəşə tutdular. Tüstüdən görünməyə də qadının hərəkət etdiyini görəndə Yermakov ona atəş açdı. Qadın hərəkətsiz qaldı.

Nəhayət, Yurovski komanda verdi ki, atəş dayandırılınsın. Zirzəmiyə ölü sükut hakim oldu. Tədricən toz və tüstü çəkildi. Elə bu zaman sevinclə çıxıran qadın səsi eşidildi. “Allaha çox şükür, Allah məni xilas etdi!” Qulluqçu qadın yerindən qalxmaq istəyəndə iki latış əsgər meyitlərin üstündən adlayaraq qadını süngü ilə deşik-deşik etdilər. Qadının dəhşətli qışqırtısından çarın oğlu Aleksey gözlərini açdı və hərəkət etmək istədi. Bunu görəndə Yurovski ona yaxınlaşdı və mauzerindən 3 dəfə atəş açdı. Meyitlərə baxış zamanı məlum oldu ki, Tatyana və Anastasiya da hələ sağdırlar. Onların sağ olması şər imperiyasının qanlı cəlladlarını heyətləndirdi. Əsgərlər süngü ilə onları süngüləmək istəyəndə də süngü qadınların korsağını deşə bilmədi. Bu zaman əsgərlər onlara yaxınlaşmış bir başa kəllələrinə atəş açdılar.

Komendantın sözlərinə görə bütün bu güllələnmə mərasimi 20 dəqiqə davam etdi. Xərək gətirdilər. Hər ehtimala qarşı Nikolay Aleksandroviçin nəbzini də yoxladılar. Sonra onun meyitini ilk olaraq avtomobilə yüklədilər. Qanın yerə tökülməməsi üçün avtomobilin banına mahud döşədilər. Meyitləri çıxaranda onlar meyitlərin üstünə əl gözdürüb qiymətli şeylərini götürdülər. Onları güllələməklə hədələyən Yurovski götürülən şeyləri müsadirə etdi.

Nəhayət, Nikolay Aleksandroviç, Aleksandra Fyodorovna, onların 4 qızı - Tatyana, Olqa, Mariya və Anastasiya, oğlu Aleksey, xidmətçi qadın, xidmətçi Krupp, həkim Botkin və aşbazın meyitlərini maşına yüklədilər. Atəş zamanı hürən itləri də güllələmiş əsgərlər onların da meyitlərini maşındakı meyitlərin yanına atdılar.

Sonralar Yurovski xatırlayırdı ki, hər yeri yuyub, təmizlədik və təxminən üç saatdan artıq bu işlə məşğul olduq. Mən daxili mühafizəçilərdən bir neçə əsgəri götürdüm ki, meyitləri basdırmağa aparım, çünki meyitləri harada basdırmağı bilmirdim. Meyitlərin basdırılmasını Filipp yoldaş Yermakova həvalə etmişdi. O da bizi harasa Verxniy Yesetski zavoduna apardı. Mən bu yerlərdə olmamışdım və tanıımdım. İki - üç verstdən sonra hətta iki ağacın arasında maşın batdı. Hava işıqlandıqı üçün çox gözləyə bilməzdik. Mən göstəriş verdim ki, tezliklə səhər açılacaq meyitləri basdırmaq

lazımdır. Biz töbi sərhədə gəldik. Dəfn üçün qazılmış şaxtaya yaxınlaşanda ot çalmaq üçün tonqal qırağında oturan kəndliləri gördük. Yolda gələndə də tək-tək adamlar görmüşdük. Adamların qarşısında meyitləri basdırmaq və ya atmaq imkanı yox idi. Yurkovski başa düşür ki, Koptyaki kəndindən iki-üç verst məsafədir. Ona görə də əmr edir ki, əməliyyatı gizli saxlasınlar. Sonra da kəndə adam göndərərək əmr edir ki, heç kəs evdən bayıra çıxmasın. Əmrə tabe olmayan adamlar isə güllələnsinlər.

Yurovski əmr etdi ki, meyitləri maşından boşaltsınlar, meyitlərin paltarlarını çıxarsınlar, onları yandırsınlar ki, əşyayı dəlil qalmasın. Sonra da əmr etdi ki, tonqal qalasınlar. Onları soyunduranda gördülər ki, qızların və Aleksandra Fyodorovnanın paltarlarının altında brilyant və başqa qaş-daşlardan jilet düzəldilmişdir ki, nəinki qiymətli əşyalar idi, hətta müdafiə paltarları rolunu oynayırdı. Bax elə buna görə də güllələnmə zamanı güllə onların bədənlərinə dəyməmişdi, hətta süngü də bədəni deşməmişdi. Qiymətli ləl cəvahirat yarım pud oldu... Aleksandra Fyodorovnadən böyük bir parça əyilmiş qolbaq şəklində qızıl məftil çıxdı ki, çəkisi təxminən yarım girvənkə¹ idi. Onlar qiymətli şeyləri meyitlərin bədənlərindən açıb götürdülər. Qiymətli şeyləri götürdükdən sonra pal-paltarları yandırdılar. Meyitləri isə lüt halda şaxtaya atdılar. Bu halda yeni bir əhvalat baş verdi. Şaxtadakı su meyitləri yuxarı qaldırdı. Qərara alındı ki, şaxtaya bomba ilə partlatsınlar. Yurovski sonralar xatırlayırdı: — “Mən gördüm ki, dəfnlə biz heç bir nəticə əldə edə bilmədik. Bunu belə saxlamaqda olmazdı. Demək yenidən işə başlamaq lazım idi. Bəs onda nə etmək? Onları neyləmək? Mən qərara aldım ki, şəhərə gedim. Aydın məsələ idi ki, meyitləri bu cür qoymaq olmazdı. Meyitləri şaxtadan çıxarıb başqa yerdə basdırmaq lazım idi. Adamlar burada nə baş verdiyini görürdülər. Mən dəstəni saxladım ki, mühafizə meyitləri qorusun və qiymətli şeyləri də götürüb getdim.”

Ural Soveti vilayət icraiyyə komitəsində Yurovski əhvalatı Filippə danışdı. Filippdə Yermakovu çağıraraq onu söydü və meyitləri çıxarmağa göndərdi.

¹ Bir girvənkə 400 qramdır.

İyulun 18-də Yermakov komanda ilə qayıtdı. Şaxtanın yanında işə başladılar. Döyüşçülərdən birini kəndirlə bağlayıb şaxtaya salladılar. Birinci olaraq Nikolayın meyitini çıxardılar. Sonra da çox əzab əziyyətdən sonra başqa meyitləri də çıxardılar və şaxtanın yanında düzdülər. Bəs indi nə etməli? Bu məsələni müzakirə edərkən kəşfiyyatçılar geri qayıtdılar. Onlar uçmuş daha dərin şaxta tapmışdılar. Belə qərara gəldilər ki, meyitlərin bir qismini yandırsınlar, qalan hissəsini də şaxtaya atsinlər.

Dəstə meyitləri də götürüb kəşfiyətə getmiş adamların göstərdiyi istiqamətə yol başladı. Yurovski söhbətinə davam edərək dedi. Biz onları yandıraqmı? Bu düşüncələrlə ürək ağrısı ilə yolumuza davam edirdik. Birdən qeyri-adi bir hadisə oldu. Maşınımız çeyillikdə batıb dayandı. Artıq axşam yaxınlaşırdı. Bir təhər maşını batdığı yerdən çıxarıb güc-bəla ilə hərəkətə başladıq. Birdən ağılımıza bir fikir gəldi. Maşınımız düşdüyü çalanı qazıb dərinləşdirək və meyitləri də orada basdıraraq. Biz həmin çalanı qazanda onun dərin olduğunu gördük. Meyitləri ora töküb üstlərinə də kükürd turşusu (sulfat turşusu) tökdük. Meyitləri tanınmaz hala gətirdik və genişləndirdiyimiz yerə atandan sonra yaxınlıqda olan dəmir yoluna gedib oradan çürümüş şpallardan gətirdik. Şpalları körpü şəklində düzüb yandıрмаğa başladılar.”

Tonqalda meyitləri yandıran zaman hansı meyit az yanmışdısa üstünə neft töküb yandırmada davam etdilər.

Güllələnmə haqqında hələ 1918-ci il iyul ayının 17-də Sverdlovun adına teleqrama göndərildi ki, “Keçmiş çar Nikolay Romanov saysız hesabsız rus xalqının qanını tökdüyünə görə güllələnmişdir”. Teleqramda o da göstərilirdi ki, “çarın ailəsi etibarlı yerə köçürülüb”.

Bu teleqramın arxasınca İyulun 17-də axşam saat 10⁰⁰ radələrində Moskvağa daha bir şifrəli teleqram göndərildi. “Məxvidir. Sovnarkom, Qorbunova, Sverdlova xəbər verin ki, bütün ailənin aqibəti ailə başçısının aqibəti kimi oldu. Rəsmi şəkildə ailə köçürülmə zamanı həlak olmuşdur. Beloborodov, Uralsovetin sədri”.

Çarın ailəsinin məhvindən bir gün sonra Alapayevsk şəhərində bu cür vəhşiliklə Romanovlar ailəsinin başqa üzvləri Aleksandra

Fyodorovnanın bacısı böyük knyagina Yelizaveta, böyük knyaz Konstantinin 3 oğlu, böyük knyaz Sergey Mixayloviç və böyük knyaz Pavelin oğlu da qəddarlıqla öldürüldülər. Yarım il sonra Petroqradda Sovet hökuməti Romanovlar evinin başqa üzvlərini də məhv etdilər. Petropavlovski qalasında daha 4 böyük knyaz edam edildi.

Nikolay və ailəsinin öldürülməsindən 8 gün sonra Çexoslovakiya və Rus ağlar ordusunun hissələri general Voytsexovskinin komandanlığı altında bolşeviklər tərəfindən tərk edilmiş Yekaterinburq şəhərinə daxil oldular. Məlum oldu ki, II Nikolayın və ailə üzvlərinin yandırıldığı yerin hələ külü soyumayıb. Yerli adamlar onlara aid olan əşyaları aşkar edirdilər. İyulun 30-da çar ailəsinin məhv olması haqqında təhqiqat başlandı. İş müəhim işlər üzrə müstəntiq Nametkin aparıldı. Tezliklə bu cinayət işi Yekaterinburq vilayət məhkəməsinin üzvü Sergeyevin nəzarətinə keçdi. Eyni zamanda Sergeyevlə bərabər Yekaterinburq vilayət prokuroru Maqnitki də təhqiqata başladı. O meyitlərin axtarışı ilə məşğul olurdu. Onlar çar ailəsinin məhv edilməsinin sübutlarını aşkara çıxardılar. Sergeyev eyni zamanda böyük knyaz Mixail Aleksandroviç və böyük knyagina Yelizaveta Fyodorovnanın məhvi ilə əlaqədar cinayət işini araşdırırdı. 1919-cu ilin fevral ayında Perm şəhərində çap ailəsinin güllələnməsində iştirak etmiş Medvedyevi həbs etdilər. Sonralar Sibirdə hakimiyyəti ələ almış admiral Kolçak Romanovlar ailəsinin məhvi ilə əlaqədar olan cinayət işini onlardan alıb xüsusi işlər üzrə müstəntiq Nikolay Alekseyeviç Sokolova həvalə etdi. İlk günlər müstəntiqlərin əlində heç bir sənəd yox idi. İpatovun evinə baxış keçiriləndən sonra ki, Romanovlar lazım olan vacib şeylərini evdə qoyub getmişlər. Onlar bu əşyalardan könüllü surətdə ayrılı bilməzdilər. Çaricə özünə məxsus olan Fedorovskinin "Bojey Materi" ikonasını, Alekseyin dərmanlarını orda qoyub gedə bilməzd. Yarımzircəmi otaqlara baxanda divarlarda və döşəmədə çoxlu güllə yerləri aşkar edildi. Qanin izlərinin silinməsi belə qərara gəlməyə imkan verirdi ki, burada çox dramatik qanlı faciə baş vermişdir. Qanin çökəkliyindəki təbii şaxta olan ərazini nəzərdən keçirəndə, şahidlərlə aparılan söhbətlərdə, edamda iştirak edənlərlə görüşəndə məlum oldu

ki, iyulun 17—18-də həmin edam keçirilən yerə 170 litr kükürd (sulfat) turşusu və bir o qədər də kerosin gətirilibmiş. Bu da Sokolovun belə qənaətə gəlməsinə səbəb oldu ki, Romanovlar ailəsinin edamı Qanina rayonu ərazisindəki quyu şaxtada baş verib.

Sokolov hətta Fransaya mühacirət etdikdən sonra 1924-cü ildə vəfat edəndə qədər bu edamı araşdırmaqdan davam etmiş və "Çar ailəsinin öldürülməsi" adlı kitabını fransız dilində yazmışdır. Sovet şər imperiyası dağılandan sonra çarın ailəsinə bəraət verildi və onların sümüklərinin qalıqları 1998-ci il iyulun 17-də Yekaterinburqdan Peterburqa gətirildi. Onların qalıqlarını çar nəslinin Petropavlovsk qalasındakı sərdaşsində dəfn etdilər.

RONALD REYQAN

(1911 —)

1980-ci ilin Noyabr ayında Amerikada keçirilən prezident seçkilərində eks prezident Cimmi Karter Ronald Reyqana məğlub oldu. Qeyd etmək lazımdır ki, sonu sifirlə qurtaran 1840, 1860, 1880, 1900, 1920, 1940, 1960-cı illərdə seçilmiş prezidentlərin hamısı öz postlarında ya ölmüşlər, ya da sui-qəsd nəticəsində öldürülmüşdülər. Bütün bunların hamısını oxuduqca Con Hinkli özünə yer

tapırdı.

1981-ci ilin mart ayının 9-da Hinkli Vaşinqtona gəlib oteldə özünə yer aldı. Bu otel Ağ evin yaxınlığında ondan 2 məhəllə aralı idi. Con Hinkli oteldə özünə yer düzəldəndən sonra paytaxtın prezident yaşadığı iqamətgahın yerləşdiyi rayonda gəzdikdən sonra otelə qayıtdı. Oteldə masa arxasında oturub Codi Fosterə özünün axırıncı məktubunu yazdı: "Əzizim Codi! Ola bilsin ki, mən atəş açıb prezident Reyqanı öldürəcəyəm. Məhz buna görə də sənə məktub yazıram. Sənə məlumdur ki, mən səni sevirəm. Son 6 ayda sənə onlarla məktub

göndərmişəm ki, sənin diqqətini özümə cəlb edirəm. Cəmi sənəndən xahiş edirəm öz ürəyinə bir də müraciət edib mənə imkan verəsən ki, bu tarixi işi yerinə yetirirəm və sənin hörmət və məhəbbətini qazanım”.

1981-ci il mart ayının 30-da Hinkli məktubu zərflə qoyub bağladığı zaman ABŞ prezidenti Ronald Reyqan “Hilton” mehmanxanasında Birləşmiş həmkarlar İttifaqının nümayəndələri ilə görüşə getməyə hazırlaşdı.

Prezident günorta “Hilton” mehmanxanasına gəldi. Hinkli isə prezidentdən bir az sonra mehmanxanaya təşrif gətirdi. Onun mehmanxanaya gəlişinə heç kəs fikir vermədi. Nə xüsusi xidmət orqanları, nə polislər, nə də mühafizəçilər Hinkliyə diqqət yetirmədilər. Hinkli sərbəst olaraq reportyorlar arasına qarışdı.

Saat ikidə Reyqan öz nitqini bitirdi və mehmanxanadan çıxdı. Prezidentin limuzini mehmanxananın qapısından beş-səkkiz metr aralıda dayanmışdı. Cəmi bir neçə dəqiqə lazım idi ki, prezident maşınına əyləşsin. Lakin prezident bir neçə saniyə ləngiyib qapı ağzına toplaşmış reportyorlarla salamlaşdı.

Prezidentin şəxsi mühafizəçisi Dennis Makkarti həmin hadisəni belə xatırlayır:

Mart ayının 30-da Vaşinqtondakı “Hilton” otelinin qarşısındakı səkiyə prezidentlə görüşə gəlmiş xalq toplaşmışdı. Onlar səbrsizliklə prezidentin gəlişini gözləyirdilər ki, onunla salamlaşsınlar. Mən belə səhnələri əvvəllər çox görmüşdüm. Prezident öz nitqini qurtarıb çıxış yoluna tərəf irəlilədi. Mən ondan bir neçə addım qabaqda gedirdim. Axırncı dəfə hər tərəfə nəzər saldım ki, görünm hər şey qaydasındadır. Hər şey qaydasında idi. Prezident artıq öz zirehli limuzininin beş metrliyinə çatmışdı. Bir neçə saniyədən sonra o sağ və sağlam maşına oturub Ağ evə gedəcəkdə. Mən rahatca nəfəs aldım, adamlar təbəssümlə salamlaşaraq əllərini yelləyirdilər. Prezident mənim lap yanımda idi. Elə bu zaman mənim sol tərəfimdən doldurulmuş uşağ şarının və ya nəşə xlopuşkanın partlamasını andıran səs gəldi. Mən başa düşdüm ki, bu atəş odlu silahdan açılan atəşdir. Zaraban fırlandı, çaxmaq şaqıldadı, 22 çaplı revolverdən çıxan güllələr ətrafa səpələndi. Güllə ağ evin aparat rəhbərinin müavini

Maykl Diverin yanından keçdi. Mətbuat katibi Ceyms Breydi al-qan içində səkiyə yıxıldı. Polis Tomas Delanti birdən geri çevrildi və boynundan güllə yarası olaraq yerə yıxıldı, başındakı şapqa kənara düşdü. Bir güllə gizli xidmət agenti Timoti Makkartinin sinəsinə dəydi və onu da yerə yıxdı. Başqa bir güllə isə prezidentin sol böyründən kiçik bir deşik açdı. Bu zaman gizli xidmət agenti Cerri Par prezidenti itələyib maşına saldı. İlk anlar prezident Reyqan hətta yaralandığını da başa düşmədi. Dennis Makkarti yenə qeyd edir ki, mən silahı görəndə kimi irəliləyirdim. Hinkli bir saniyə yarım ərzində altı dəfə atəş açmışdı. İkinci atəşdə mən ona tərəf atıldım, altıncı atəşdə mən özümü onun üstünə saldım. Axırncı güllə yuxarı atıldı və mərtəbələr arasına sancıldı.

Həmin gün biz prezident avtoparkından olan kadillakdan istifadə etmişdik. Həmin avtomaşının qapısı geriye açılırdı. Bu sui-qəsd zamanı gizli xidmətin agentləri prezidenti itələyib bu kadillaka saldı. Maşının açıq qapısı Hinklinin gülləsinin yolunda sədd rolunu oynadı. Həmin güllələrdən biri doğrudan da kadillakın gövdəsindən və açıq qapıdan keçərək Reyqanın sol qolunun altından keçdi və onun bədəninə adi cızılmaya oxşar zədə açdı.

Prezidentin mühafizəsi Hinkli ilə məsələni aydınlaşdırana qədər yaralı prezidenti maşın Corc Vaşinqton adına Universitetin qospitalına apardı. Qospitalda təcili olaraq Reyqana qan vuruldu. Sonra isə cərrahiyyə əməliyyatı aparıb ürəyinin iki santimetrliyində qalmış gülləni çıxardılar. Bütün bunlara baxmayaraq 70 yaşlı Reyqan möhkəm iradə və soyuqqanlılıq göstərdi. Cərrahiyyə stolunda Reyqan hətta həkimlərlə zarafat edib onları ruhlandırır.

Cərrahiyyə əməliyyatından sonra Reyqan aprel ayının 13-nə qədər qospitalda müalicə olundu. Sonra isə Ağ evə köçürüldü və orada müalicəsini davam etdirdi. Bu hadisədən sonra bütün qəzetlər Con Hinklinin şəklini birinci səhifədə verdilər. Onun şəxsiyyətini aydınlaşdırdılar. Hinkli isə bəyan etdi ki, onun şəkli qəzetlərin birinci səhifəsində verilib. O bütün tarix dərsliklərinə düşüb və Codi Fosterlə əbədi bağlanmışdı.

Hinkli üzərində başlanan prosesdə məhkəmə belə qərar verədi ki, Hinkli özünü idarə edə bilmədiyindən törətdiyi cinayət üçün

məsuliyyət daşıya bilməz. Beləliklə onu həbsxanadakı psixiatriya xəstəxanasına yerləşdirdilər və bu günə qədər də Hinkli xəstəxanadadır. Hələ məhkəmə başlanana qədər jurnalistlər araşdırmalar apararaq Hinklini ABŞ-ın Nasist partiyasının üzvü olduğunu aydınlaşdırdılar. Sonra isə məlum oldu ki, Hinklinin FBR-lə əməkdaşlıq etdiyindən şübhələnərək nasist partiyası sıralarından xaric etmişlər. Bəzi təhqiqatçılar isə daha irəli gedərək bildirdilər ki, Reyqana qarşı edilmiş sui-qəsd FBR tərəfindən quraşdırılmışdır. Hinkli burada sadəcə bir alət olmuşdur. Lakin rəsmi dairələr bəyanat yayaraq bu xəbərləri təkzib etdi ki, bu cür fikirlərin heç bir əsası yoxdur.

Aparılan sonrakı araşdırmalarda məlum oldu ki, 25 yaşlı Hinkli Yelski universitetinin tələbəsi olmuş, atası Kolorodo ştatının paytaxtında "Vanderbilt enerjisi" korporasiyası neft şirkətinin prezidentidir.

Hinkli 1978-ci ildə Nasional-Sosialist partiyasına daxil olmuşdur. Reyqana sui-qəsd edənə qədər isə onu partiyadan xaric etmişdilər.

İstintaq müəyyən etdi ki, Hinkli 1981-ci il mart ayının 25-də Denverdən Los-Ancelesə uçmuş, sui-qəsdə bir gün qalmış Vaşinqtona gəlmişdi. İstintaq onu da müəyyənləşdirdi ki, 1980-ci il oktyabr ayının 9-da o, Tennesi ştatının Neşville şəhərinə gəlmişdir. Həmin vaxt prezident Cimmi Karter də həmin şəhərə gəlmişdi. Aeroportda nəzarət buraxılışda Hinklinin əlindəki yükə baxanda Rentgen şüaları orada 3 pistolet və patronlar aşkar etdi və Hinkli həbs edildi. Silahları müsadirə edərək Hinklini 62,5 dollar cərimə etdilər.

Maraqlıdır ki, Federal hökuməti Hinklini nəzarətə götürmədi və onu məsuliyyətdən azad. Dörd gün sonra Hinkli Dallasda peyda oldu və lombarddan 2 pistolet aldı. Həmin silahın birindən isə Reyqana qarşı istifadə etdi.

İstintaq zamanı o da məlum oldu ki, Hinkli kino ulduzu Codi Fosterə dəlicəsinə vurulmuşdur və ona bir neçə məktub yazmışdır. Vaşinqton otelində Codiyə göndərilmiş bir məktub da tapan istintaqçılara məktubun 1981-ci ilin mart ayının 30-da yazıldığını və həmin günə tarix və saat 12⁴⁵ dəqiqə qoyulduğu məlum oldu.

Məktubda belə yazılmışdı. "Əzizim Codi, ola bilər ki, mənə Reyqanın həyatına qəsd edəndən sonra öldürsünlər. Məhz buna görə

də bu məktubu sənə yazıram. Ola bilər ki, biz bir-iki dəfə telefonla danışmışıq, lakin mənim cəsarətim çatmayıb ki, sizə yaxınlaşıb özümü təqdim edim. Codi, əgər mən sizin qəlbinizi ovlaya bilsəydim, o dəqiqə Reyqanı öldürmək fikrindən əl çəkərdim və bütün qalan həyatımı sizinlə yaşayardım, hətta naməlum da olsaydım. Artıq mən belə gözləyə bilmərəm, nə vaxt sizə özümü təqdim edib sizi maraqlandıracağam. Mən elə bir iş göstərməliyəm ki, inanasınız bu işi sizin, ancaq sizin xatirinizə etmişəm. Öz azadlığımı, hətta həyatımı da sizə qurban vermişəm, sizin mənə olan fikrinizi dəyişəcəyinizə inanıram".

Aparılan təhqiqatlardan sonra 1981-ci ilin avqust ayında ABŞ prezidentinin həyatına sui-qəsd etməkdə təqsirləndirilən Hinkli məhkəmə qarşısında dayandı. FBR araşdırdandan sonra aydınlaşdı ki, Hinkli doğrudan da təkcə sui-qəsd hadisəsini törədib. Lakin MKİ (ÇRK) direktoru Uilyam Keysi inanmadığı üçün sərəncam verdi ki, ciddi təhqiqat apararaq ki, DTK-nın bu işdə əli olub olmamasını araşdırsınlar. MKİ-nin ekspertlərinin ən ciddi sübut və dəlilləri Moskvanın sui-qəsd işində iştirakı olmadığını təsdiqləyərək bütün şübhələrə son qoydu. Məhkəmənin qərarı bütün ölkəni heyrətləndirdi. Məhkəmə Hinklini günahsız hesab edərək onu xəstəxanaya yerləşdirdi.

Hinklinin prezidentə sui-qəsdə MKİ-nin qayğılarını artırdı və prezidentin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün əlavə tədbirlər görüldü. Xəstəxanada olarkən 1987-ci ilin yanvarında xüsusi xidmət orqanlarının ciddi qadağa qoymasına baxmayaraq Hinkli xəstəxanadan tərk edərək 12 saat Virciniya ştatının Restone şəhərində ailəsi ilə birlikdə olmuşdur. Bu görüşə Hinkli həkimlərin nəzarəti altında getmişdi. Sonrakı il isə müqəddəs Yelizaveta müalicəxanasının adminstrasiyası Hinklinin ailəsi ilə görüşmək üçün bir günlük Makline şəhərinə müşayətsiz getməsi üçün məhkəməyə müraciət etdi. Müraciət zaman da məlum olur ki, Hinkli Floridada ölüm üstündə edam hökmünü gözləyən Teodor Bandi ilə yazışır. Bu yazışmanı öyrənən adminstrasiya öz təklifini məhkəmədən geri götürdü.

ALYENDE QOSSENS SALVADOR (1908—1973)

1973-cü il sentyabr ayının 12-də Çilidə dövlət çevrilişi oldu. Hakimiyyətdə olan Salvador Alyende hakimiyyəti devrildi.

1970-ci ildə hakimiyyətə gələn Salvador Alyende Çilidə açıq seçgilər zamanı qələbə çaldı. O, ilk marksist idi ki, Cənubi Amerikada hakimiyyətə seçki yolu ilə gəlmişdi. Alyendenin tutduğu kurs ölkəni ağır bir vəziyyətə gətirib çıxarmışdı. Ona qarşı olan müxalifət qüvvələrinin narazılığı artmışdı. Narazı qüvvələr başda general Pinoçet olmaqla Alyendeni devirdilər. Sovet hökumətinin təbircə desək Çilidə Xunta hakimiyyətə gəldi. Santyaqoda Prezident sarayına hücum zamanı Salvador Alyende öldürüldü. Lakin onun ölümündə iştirak edən, onu öldürən adam aradan 30 ilə qədər vaxt keçmə də tapılmadı. Hətta belə bir informasiya da yayılmışdı ki, ölkənin çıxılmaz vəziyyətə düşdüyünü gören Salvador Alyende xalqın qəzəbindən qorxaraq intihar etmişdir.

Bu versiyayı Salvador Alyendenin şəxsi həkimi Patrinsa Qyujon Klyayn təsdiq edirdi. O deyirdi ki, mən şahidəm ki, Salvador Alyende özü-özünü öldürdü. O, bütün məqdaşlara və mühafizəçilərə əmr etdi ki, sarayı tərk etsinlər. Mən qayıtdım ki, əleyhiqazı götürürəm. Gördüm ki, Alyende ayaqları arasına qoyduğu avtomat tüfəngin tetiyini basdı və onun başı darmadağın oldu. Doktor Qyujonu da başqaları kimi Xunta əsir götürmüşdü. O da başqa hökumət üzvləri kimi əsir götürülmüşlərlə birlikdə Magellan boğazındaki Dauson adasındakı həbsxanaya salınmışdı. Bir neçə aydan sonra o həbsxanadan azad olundu və həkim kimi yenidən fəaliyyətə başladı. Onun sağ-salamat həbsxanadan azad edilməsi, həkim kimi işə başlaması çoxlarında şübhə doğururdu.

Hələ 1970-ci ildə sağlar silahlı qüvvələrin baş komandanı general Rene Şnayderi yeni seçilmiş prezident Salvador Alyendəyə sadiq olacağı haqqında and içəndə onu öldürmüşdülər. Pinoçet xuntasının hakimiyyətə gəlməsindən bir il sonra keçmiş müdafiə və daxili işlər

naziri, eyni zamanda Alyendenin yaxın köməkçisi Xose Toxo Qonzales Santyaqodakı hərbi qospitalda özünü asdı. Bu xəbərə nə Çilidəki solların tərəfdarları, nə də ruhanilər inanmadılar ki, mədəsində xərcəng olan bu adam özünü asmaq üsulu ilə intihar etsin.

Alyendenin ölkəni 3 illik marksistcəsinə idarə etmə üsulu vətəndaş nizam-intizamının pozulmasına, ölkənin iqtisadiyyatının dağılmasına gətirib çıxarmışdı. ABŞ Konqresinin sonralar apardığı araşdırmalar onu göstərdi ki, ölkənin iqtisadiyyatı tamam dağılmışdı. Beynəlxalq telefon və teleqraf korporasiyası və Amerika hökuməti Mərkəzi Kaşfiyyat İdarəsinin köməyi ilə Çilidəki situasiyanı stabilləşdirməyə çalışdılar. Həmin korporasiyada dünya miqyasında xarici siyasəti idarə edən bir şöbə və bu şöbənin də özünün kaşfiyyat idarəsi, rabitə xidməti şəbəkəsi və hava donanması var.

Salvador Alyende amerika biznesini ekspropiatsiya¹ etdiyi və bu yöndə kompaniya apardığı üçün Amerika və həmin korporasiya Çili müxalifətinə 1 milyon dollar təklif etdilər ki, Çili konqresi Salvador Alyendeni prezident seçildikdən sonra onun prezidentliyini təsdiq etməsinlər. Lakin bu cəhd heç bir nəticə vermədi. Cəhdin nəticəsiz qaldığını gören korporasiya Nikson administrasiyasına Çilinin iqtisadiyyatının dağılması, ölkədə sosial ixtişaşların və fitnəkarlıqların artması haqqında "hərəkət planını" təqdim etdi. Prezident Nikson xüsusi agentlər qrupu arasında korporasiyanın proqramının həyata keçirilməsini təsdiq etdi. Amerikanın iqtisadi blokadası Çilinin ticarətini tamamilə əzdi. İnflyasiya ölkədə 300 faizə çatdı. İnflyasiyanın artması ölkədə ixtişaşların başlanmasına səbəb oldu. İxtişaşların nəticəsində hərbiçilər ölkədə çevriliş etdilər və general Auqusto Pinoçet hakimiyyəti ələ aldı. Çevriliş nəticəsində ölkənin prezidenti Salvador Alyende öldürüldü.

1975-ci ildə ABŞ senat komitəsi kaşfiyyatın fəaliyyəti haqqında məruzəsini dərc etdirdi. Həmin məruzədə deyilirdi ki, ordunun baş komandanı Rene Şnayder Çilidə dövlət çevrilişini qarşılarına məqsəd qoymuş şəxslərin qurbanı oldu. Bundan əlavə sui-qəsd ABŞ

¹ Bir dövlət ya cəmiyyətdə bir sinif və ya ictimai qrup tərəfindən başqa sinif və ya ictimai qrupun mülkiyyətini zorla olından alınması.

administrasiyasının nümayəndələrinin təhriki nəticəsində olmuşdur və ya onlar üçün gizli olmamışdır.

Həmin il "Nyu-York Tayms" xəbər verdi ki, 1970-ci ildə Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsi Çili hökumətinə qarşı iki dəfə hərbiçilərin çevrilişində iştirak etdisə də hər dəfə çevrilişlər uğursuzluqla nəticələndi. Həmin çevrilişlərin birində general Şnayder həlak oldu.

1970-ci il oktyabr ayının 22-də ordunun qərargahına gedən Şnayderin iymuzinini 3 maşın saxladı. Naməlum adamlar generala 3 güllə vurub getdilər. Lakin bu ölüm Alyendenin prezident olmasına əngəl törətmədi. Solçuların nümayəndələri bu versiyada təkid edirdilər ki, Şnayder ABŞ-da MKİ-nin düşərgələrində təlim keçmiş yaraqlılar tərəfindən öldürülmüşdür.

Sosialist partiyasının Baş katibi Aniseto Rodrigues isə MKİ-ni ittiham edirdi ki, Çiliyə yad olan bu qətl hadisəsinin ilham vericisi MKİ-dir.

Hökumət çinovniklərindən biri isə məsələnin bu cür formulirovkasını verdi. MKİ-si prezident Riçard Niksonun birbaşa verdiyi sərəncamı yerinə yetirdi.

"Nyu-York Tayms" dərc etdiyi məqaləsində qeyd edirdi ki, Niksonun 1970-ci il sentyabr ayının 15-də gizli iclası olmuşdu. Həmin iclasda prezidentin milli təhlükəsizlik üzrə müşaviri Henri Kissincer, MKİ-nin direktoru Riçard Helms və baş prokuror Con Mitçell də iştirak etmişdir.

Prezident Niksona xəbər verəndə ki, Salvador Alyendenin qanuni yolla hakimiyyətə gəlməsi qaçılmaz olduğunu qəzəblənərək MKİ-nin direktoru Riçard Helmsdən tələb etdi ki, Alyendeinin hakimiyyətə gəlməsinin qarşısını almaq üçün plan hazırlasın. Bu əməliyyatın həyata keçirilməsi üçün də ilkin olaraq 10 milyon dollar vəsait ayrıldı.

İclasdan sonra MKİ-nin gizli əməliyyatlar şöbəsinin şefi Tomas Karamessines Çiliyə səfər etdi. Qayıtdıqdan sonra işlənməş plan haqqında Henri Kissincərə məlumat verdi ki, general Şnayderin oğurlanması general Roberto Vio üçün ölkədə hərbi çevriliş signalı olacaq. Sonra "Nyu-York Tayms" qəzeti yazır ki, Tomas Karamessines Kissincərə dedi ki, bu cəhd uğursuzluqla nəticələnəcək. Bu sözləri

əşidən prezidentin Milli Təhlükəsizlik üzrə müşaviri MKİ-nə məsləhət gördü ki, bu planın yerinə yetirilməsini dayandırsın. Ancaq planın başqa variantlarını da hazırlayın.

Keçmiş general Roberto Vio Çili ordusunun bir alayında qiyam qaldırdığı üçün həbs olundu. İstintaq zamanı qiyamda əli olan onlarla adam həbs edildi. Bütün bu hadisələrin sonu onunla qurtardı ki, Roberto Vionu əvvəlcə həbsxanaya saldılar, sonra isə Paraqvaya sürgün etdilər.

STALİN İOSİF VISSARİONOVİÇ

(1879—1953)

30-cu illərdə Stalinə qarşı bir neçə dəfə sui-qəsdlər oldu. 1933-cü ildə bir-birinin arxasınca iki sui-qəsd təşkil edildi. Birinci sui-qəsd Laşupse çayının üstündəki körpüdə baş verdi. Lakin Stalini Gürcüstan KP MK-nin birinci katibi Beriya xilas edə bildi. Belə ki, maşınlar körpüyə yaxınlaşanda Lavrenti Beriya Baş katiblə məsləhətləşdi və ona başqa maşına oturmağı təklif etdi. Körpüdə Stalinin getdiyi maşın partladı və körpüdən çaya düşdü. Stalin Laşupse körpüsünə qoyulan bomba partlayışından xilas oldu.

Bu hadisədən bir neçə gün sonra Stalin və Beriya katerdə üzən vaxt sahilədən onlara tərəf atəş açıldı. Sonra məlum oldu ki, bu hadisə təsadüf nəticəsində baş vermişdir. Baş katibin Pitsundudakı yaylağını qoruyan sərhədçi təsadüfi olaraq atəş açmışdır. Stalinin fikrincə Beriya burada da həsəd aparılacaq cəsarət və xeyirxahlıq göstərmişdi. Ancaq bəzi adamlar belə düşünürlər ki, bu hadisələri Beriya özü quraşdırmışdı. Stalinə qarşı üçüncü sui-qəsd iki il sonra yenə də Gürcüstanda baş verdi. 1935-ci il oktyabr ayının ortalarında Stalin Gürcüstana anası Yekaterina Cuqaşvilini yoxlamağa gəldi. Axırncı dəfə ana-balanın görüşü 1927-ci ildə olmuşdu. Baxmayaraq ki, bu

görüş nadir görüş idi. Stalin Qoridə çox qalmadı. Onun mühafizəçiləri köhnə gürcü bolşeviklərinin tövətdiyi sui-qəsdin üstünü açmışdılar. Onlar Stalinə təklif etdilər ki, görüşüb xatirə üçün şəkil çəkdirsinlər. Bu görüşdə partiyanın veteranları özlərinin keçmiş yoldaşlarını öldürməyi planlaşdırmışlar ki, o Leninin ideyalarına xəyanət etmişdir. Lakin sui-qəsdin üstü açılaraq ifşa edilmişdi.

Məhz bu hadisədən sonra tədqiqatçılar deyirlər ki, Stalinin oxşarı tapıldı. Bu Vinnitsadan olan mühasib Yevsey Lubitski idi. Lubitskini Moskvaya gətirdilər. Bir müddət sonra bağ evinə bir dəstə adam gəldi. Gələnlər dərzi, dəllək və kosmetoloqlar idi. Onlar Yevsey Lubitskinin xarici görkəmini dəyişdilər. Bundan sonra onları fiziki cəhətdən məhv etdilər. Bu az imiş kimi Yevsey Lubitskinin ailəsini də məhv etdilər. Bu haqda Yevsey ancaq Stalin öləndən sonra bildi. Yevseyin öz rolunu öyrənməsi yarım il çəkdi. İmtahan günü Stalin özü də iştirak etdi. Bir sözlə rəhbər öz bənzərini daha yaxşı tanımaq istəyirdi. Stalin öz gördüyündən razı qaldı.

Bir qədər keçəndən sonra Lubitski öz işinə başladı. İlk dəfə o Stalinin rolunu Şotlandiya şaxtaçılarının nümayəndələri Moskvaya gələndə oynadı. Rəhbəri görməyən şotlandiyalıları aldatmaq o qədər də çətin olmadı. Ən çətini o idi ki, rəhbəri görmüş Kreml əməkdaşları, Sovet və xarici tərcüməçilərinin qarşısında dayanasan, Stalinə bənzərin ustalıqı o qədər yüksək idi ki, rəhbər onu bəzən Kremldə öz kreslosuna oturdurdu. Xüsusən də Yevjoy gündəlik hadisələr haqqında məruzə etməyə gələndə Stalinin özü qonşu otağın gizli pəncərəsindən baxır və məruzəçinin özünü itirməsindən ləzzət alırdı.

Noyabrın 7-si və may ayının 1-də Lubitski mövzeleyə qalxanda Stalin müqayisə olunmaz dərəcədə ləzzət alırdı. Təbii ki, nümayişçilər şübhələnmirdilər ki, mövzeleydə dayanan üzündə təbəssüm olan adam onların sevimli rəhbəri deyil. Onlar bilmirdilər ki, Stalin bu zaman ya öz kabinetində ya da bağ evində gizlənmiş və Kreml divarlarının arxasında olan adamları "xalqın düşmənləri" kimi görərək qorxudan gizlənir.

Stalinin yaxınları Molotov, Kaqanoviç və Malenkov yaxşı bilirdilər ki, onların yanında tribunada dayanan Stalinin oxşarıdır.

1952-ci ildə Lubitski həbs edilərək Uzaq Şərqdəki kolona göndərilir. Stalinin ölümündən sonra onu Orta Asiyaya sürgün edirlər. 1981-ci ilə Yevsey Lubitski Düşənbə şəhərində ölür. Ölümündən əvvəl 1980-ci ildə Lubitski Monerealdan gəlmiş qəzetin müxbirini görür və bütün bunları ona danışır. "Qazett"-in müxbiri bütün Lubitskinin dediklərini qəzetdə dərc edir.

Stalinin mühafizəsində iyirmi ildən artıq xidmət etmiş Aleksey Rıbin isə bütün bunların yalan olduğunu söyləyir və deyir ki, Generalissimusla 20 ildən çox ünsiyyətdə olmuşam, heç bir oxşar görməmişəm. Belə halda ikinci mühafizə də olmalı idi. OQPU aparatında bizdən başqa heç kəs işləmirdi. 1931-ci ildən Stalinin vaxtında onun Kuntsevdəki bağ evində, Soçidə, Qaqrada, müharibə illərində epizodik hallarda cəbhədə, Moskva gəzintilərində Stalinə müşayət etmişəm. Lakin zəvzəyən oxşar Yevsey Lubitski haqqında heç nə eşitməmişəm və görməmişəm. Nağil danışarlardan başqa Stalinlə işləyənlərdən Poskrebişev, N.Vlasik, V.Rumyantsev, Y.Xrustaliev kimi şəxslər də Rıbinin dediklərini təsdiq edirlər.

Stalinin bağında on səkkiz il baş təsərrüfat bacısı işləmiş V İstomina Stalinin oxşarı olmadığını belə ifadə edir: — Mən hər gün Stalinlə, Siyasi Büro üzvləri ilə ünsiyyətdə olmuşam, ancaq heç bir oxşar adam görməmişəm.

Stalinin "Zubalovo" və "Semyonovsk" bağ evinin komendantı şahidlik edir ki, "mən Stalin bağında ancaq orijinalda görmüşəm, oxşar isə görməmişəm. Ümumiyyətlə Stalinə yaxından tanıyan Kuntseve bağının komendantı da onun gizli müşaviri və oxşarı olduğunu rədd edir. Onu da qeyd edək ki, Stalin haqqında müxtəlif əfsanə və söhbətlər var ki, bu əfsanə və söhbətlər də xalq arasında geniş yayılmışdır.

Yeri gəlmişkən onu da qeyd etmək lazımdır ki, Hitlerin də oxşarı olmuşdur. Hitler haqqında belə şayə yayılmışdı ki, guya 1938-ci ildə onu öldürmüşlər, indi onun rolunu oxşarı Maksimilian Bauer oynayırdı.

1938-ci il iyul ayının 1-də Moskvadan çox-çox uzaqlarda ÇP oldu. SSRİ-dən Xabarovsk vilayətinin NKVD rəisi 38 yaşlı Henrix

Samoylovic Lyuşkov Stalin represiyasından qorxub qaçdı. Öz yoldaşlarından qaçan Lyuşkov yapon xüsusi xidmət orqanının əlinə keçdi. Yaponlar da öz növbələrində Stalinin özünə qarşı sui-qəsd təşkil etməkdə ondan istifadə etmək qərarına gəldilər.

Bir sözlə yaponlar Lyuşkovun əli ilə Stalinə qarşı sui-qəsd hazırlamağa başladılar. Sui-qəsd üçün onlar Türkiyədən SSRİ-yə keçməli idilər ki, Soçi rayonuna gəlsinlər. Onlar kanalizasiya ilə Matseste pavyonuna soxulmalı idilər. Çünki Stalin həmişə olduğu kimi orada vanna qəbul edirdi. Stalini öldürmək üçün xüsusi dağıdıcı güllələr də hazırlanmışdı. Terrorçuların qayıtması nəzərə alınmamışdı. Onlar könüllü kamikadze olaraq ölümə gedirdilər.

Yapon tədqiqatçısı Xiyama Yesuaki "Yaponiyanın Stalinə qarşı sui-qəsd" adlı kitabında yazır ki, bu sui-qəsd hələ hazırlıq mərhələsində sovet xüsusi xidmət orqanlarına məlum idi. NKVD-nin agentləri Boris Bjemanski və Leo adı ilə XİN-də tərcüməçi işləyən Mançjou-Qou sui-qəsd planını Moskvaya çatdırmışdılar.

Xiyama Yesuaki öz kitabında onu da qeyd edir ki, birinci sui-qəsdin arxasınca ikinci sui-qəsd də təşkil edilmişdi. 1939-cu ilin Bir May bayramında terrorçular Qızıl Meydanda nümayiş başlananda Mövzeleyi partlatmalı idilər. Bayram ərəfəsində terrorçular SSRİ ərazisinə atılmışdılar. Lakin terrorçular atıldıqları zamandan onlarla əlaqə tamamilə kəsilmişdi. Görünür onların da aqibəti Soçi terrorçularının aqibəti kimi olmuşdu. Henrix Lyuşkovun da taleyi faciə ilə sona çatdı. 1945-ci ildə onun meyitini Dalyanya şəhərinin yaxınlığındakı Dayrendə tapdılar. Yapon kəşfiyyatı onu boğaraq motorlu qayığa atmışdılar. Bir sözlə "Xalqın atasını" fiziki cəhətdən məhv etmək heç kimə qismət olmadı. Stalinin sağ qalması isə onun mühafizəsinin xidməti idi. Mühəribə vaxtı da rəhbərə qarşı bir neçə dəfə sui-qəsd cəhdi olmuşdu. Birincisi 1942-ci il noyabr ayının 6-da baş verdi. Həmin gün Sovet Ordusunda xidmət edən sırası əsgər Saveli Dmitriyev tufənglə silahlanaraq Qızıl Meydana gəldi və düz meydanın qarşısında gizlənərək özünə mövqə tutdu. Onun tutduğu yer tamamilə məqsədə çatmaq üçün müvafiq bir yer idi. Qarşısında

Spasski qapısı idi ki, adı qaydada Stalin və başqa Siyasi Büro üzvəri bu qapıdan keçirdilər.

Dmitriyev Lob deyilən yerdə özünə təzəcə yer ələmişdi ki, Spasski qapısından hökumət maşını çıxdı. Lakin Dmitriyev bilmirdi ki, həmin maşında Stalin yox, narkom Mikoyan gedir. Avtomobil ona yaxınlaşanda Dmitriyev maşına atəş açdı. Ancaq sürücü özünü itirməyərək maşını kənara çəkdi. Güllə maşının böyrünə dəydi. Bu zaman arxadan gələn maşındakı mühafizəçilər ətrafa səpələnərək Dmitriyevə əmr etdilər ki, təslim olsun. Ancaq o təslim olmaq əvəzinə atəş açmaqda davam etdi. Bunu görə mühafizəçilər ona qarşı qaz qumbarası atdılar. Bundan bir neçə dəqiqə sonra terrorçunu yaxaladılar. 1950-ci il avqust ayının 25-də o məhkəmənin qərarına görə güllələndi.

Stalinə qarşı sonrakı sui-qəsd cəhdi 1943-cü ilin payızında oldu. Bu sui-qəsdə yerinə yetirən alman kəşfiyyatı oldu. Bu payız sovet alman cəbhəsində həlledici dönüş ili idi. Üç ölkənin - SSRİ, ABŞ və Böyük Britaniya dövlətlərinin görüşmək ideyası ortaya çıxmışdı. ABŞ prezidenti Ruzvelt görüş üçün Şimali Afrikanı, Çerçill Kipr adasını, Stalin isə İrani təklif etdilər və sonda Stalinin təklif etdiyi variant qəbul edildi. Danışqlar getdiyi zaman artıq Amerika hərbi-dəniz kodunu almanlar açmağa müvəffəq oldular və konfransın harada keçəcəyini öyrəndilər. Hitler əmr verdi ki, Tehrandə keçirilən konfransda iştirak edən dövlət başçıları məhv etmək aksiyası həyata keçirilsin. Bu əməliyyatı həyata keçirmək hərbi kəşfiyyatın - abverin şefi admiral Kanaris və İmperiya Baş Təhlükəsizlik İdarəsinin rəisi Kaltenbrunnerə həvalə olundu. Əməliyyata "Uzaq Sıçrayış" adı verildi. Lakin almanlar da bu əməliyyatın keçirilməsini gizli saxlaya bilmədilər. Kopenhagendəki xüsusi məktəbdə bu aksiya üçün hazırlanan diversantlar haqqında sovet kəşfiyyatçısı Nikolay Kuznetsov mərkəzə xəbər verdi. Dversant Qrupuna isə Otto Skortseni başçılıq edəcəkdə. Otto Skortseni İmperiya Baş Təhlükəsizlik İdarəsinin xarici kəşfiyyat idarəsində xidmət edirdi. Bu xarici kəşfiyyat idarəsinə isə Baş İmperiya təhlükəsizlik idarəsində 6-cı idarənin rəisi SS briqadaführeri Valter Şellenberq başçılıq edirdi. Burada onu da

xatırlatmaq yerinə düşərdi ki, 1943-cü il sentyabr ayının 12-də Otto Skortseni ala bir əməliyyat keçirərək əsir edilmiş Mussolinini azad edib Almaniyaya götürmüşdü. Məhz bu əməliyyata görə "Ritsar xacı" ilə təltif edilərək şturibanfrüyerliyə layiq görülmüşdü. Elə bu uğurlu əməliyyatdan sonra da Hitler Himmler və Kanarisə əmr etdi ki, Böyük Britaniyanın baş naziri Çerçilli ya oğurlayıb götürsünlər, ya da öldürsünlər. Bu əməliyyat isə "Qartal" adlandırılaraq 1943-cü il noyabrın 6-da həyata keçirilməsi qərara alındı. Nə üçün həmin gün bu əməliyyat keçirilməli idi. Ona görə ki, abverin Ulduzcuq (Zvezdoçka) kodu altında İngiltərədə işləyən agenti informasiya vermişdi ki, məhz bu gün səhərdən Çerçill Uoşa yaxınlığındakı krallıq hərbi hava qüvvələrinə yoxlayacaq, sonra Kinqs-Linnadakı fabrikə baş çəkərək fəhlələr qarşısında çıxış edəcəkdir. Çerçill daha sonra Stadli Konstebel kəndindən beş mil uzaqda yerləşən Ser Henri Uillarbi Stadli Qrencin məhəlləsində istirahət gəzintisi keçirməyi qərarlaşdırmışdı. Baş nazirin bu gəzintisi gizli nəzərdə tutulsa da səfərə bir neçə gün qalmış Ulduzcuq (Zvezdoçke) agenti informasiya almağa müvəffəq oldu, özü də kimdən Ser Henri Qrencin özündən. Təbii ki, belə bir şans alman kəşfiyyatı əldən buraxa bilməzdi. İngiltərədən belə bir informasiya alan şəxsən Kanarisin özünə tabe olan Abverin "zet" idarəsinin bir şöbəsi əməliyyat planının hazırlığına başladı. Diversant qrupa başçılıq iyirmi yeddi yaşlı Kurt Ştaynerə tapşırıldı. Ştayner Leninqrad altında mühasirəyə düşmüş iki alman diviziyasını mühasirədən çıxardığı üçün "Ritsar xacı" almışdı. İndi onun qarşısında daha ağır və çətin bir əməliyyatı yerinə yetirmək dururdu.

1943-cü ilin noyabr ayının altısında Ştayner kiçik bir diversiya dəstəsi ilə uğurla İngiltərəyə endirildi. Lakin bu planı həyata keçirmək onlara qismət olmadı. Noyabrın 17-də Çerçill Malta adasına getdi və oradan da Tehran konfransında iştirak etmək üçün Tehrana uçdu. Amerika Təhlükəsizlik xidməti isə prezidentin təhlükəsizliyini daha ağılla təşkil etdi. Prezident maşınını isə zirehli maşınlarla daha da gücləndirilmiş mühafizə müşayət edirdi. Elə bu zamanda təyyarədən naməlum yerdə yerə enən prezident mühafizəsiz amerika nümayəndəliyinə küçə və döngələrdən keçərək daxil oldu.

Konfransdan 24 saat əvvəl Tehrana gələn Molotov onlara xəbər verdi ki, Sovet kəşfiyyatı sui-qəsd aşkar edib. O, ABŞ prezidenti və İngiltərənin baş nazirini Sovet Səfirliyinə dəvət etdi. Onlar hər ikisi — prezident və baş nazir razılaşıaraq Sovet səfirliyinə getdilər.

Bununla bərabər noyabr ayının 28-də konfransın açıldığı gün Tehran kənarına təyyarədən altı nəfərdən ibarət alman diversiya qurup atılmışdı. Bu qruplara başçılıq edən Otto Skortseni və onun köməkçisi Rudolf fon Xolten Pfluyq idi. Diversiya qrupu uğurla yerə enib lazım olan yerə — Ebtexin mənzilinə getdilər. Lakin onlar bilmirdilər ki, bu adam alman kəşfiyyatından başqa amerikalara da işləyən oxşar agent idi. Bununla belə diversantlar həmin mənzildə sui-qəsdin hər detalını müzakirə etdilər. Bundan başqa yerli agenturanın köməyindən istifadə edərək aeroporta gedən trasda bir neçə pusqu qoymağı da planlaşdırdılar. Lakin bu planı həyata keçirmək mümkün olmadı. Bundan başqa qrup qısa bir müddətdə Stalinə fiziki cəhətdən məhv etməyi də qərara aldı. Bu haqda Şellenberq öz xatirələrində belə yazır: — Bir dəfə Almaniya xarici işlər naziri Ribbentrop məni təcili Avstriyadakı Fuşl qəsrinə çağırtdı. Yolda mən Berxtesqadendə xüsusi qatarda olan Himmlerin yanına getdim. Himmler mənə dedi ki, Ribbentron sənənlə Stalinə sui-qəsd planını müzakirə edəcəkdir. Stalin öz xalqının dahi rəhbəri olduğu üçün Hitler tarixi qabaqcıdan görməyə inanırdı. Ona görə də Himmler Stalinə sui-qəsdini təşkil etməyə razılıq vermişdi.

Mən Fuşl qəsrində Ribbentrop ilə görüşəndə o ABŞ haqqında sözsə başladı. Və bildirdi ki, ola bilsin Ruzvelt təkrar prezident seçilsin. Mən onun bu sözlərini təsdiq edəndə o birdən söhbəti dəyişdi və bildirdi ki, mənimlə çox mühüm bir məsələni müzakirə etmək istəyir. O mənim Rusiya haqqında verdiyim informasiya ilə diqqətlə tanış oldu və bildirdi ki, bizim üçün Sovetlərdən başqa təhlükəli düşmən yoxdur. Stalinin özü isə hərbi və dövlət bacarığı ilə Ruzvelt və Çerçilldən çox yüksəkdir. O doğrudan da böyük hörmətə layiq şəxsiyyətdir. Bununla belə qorxulu düşməni aradan götürmək lazımdır. Onsuz rus xalqı müharibəni davam etdirə bilməz. Ribbentrop onu da dedi ki, o artıq bu haqda Hitlerlə söhbətində əgər lazım gələrsə öz həyatından

keçməyi də söyləyib. Almaniyani qurtarmaq üçün bu plan həyata keçməlidir. O sözüne davam edib bildirdi ki, Stalini danışıqlara cəlb edib lazımı anda onu güllələmək lazımdır. Doğrudur Hitler cavabında soruşdu ki, bu planı kim həyata keçirəcək? O diqqətlə mənim üzümə baxıb: — “Mən Früyərə Sizin adınızı çəkdim”. Bundan sonra Hitler bu məsələni sizinlə müzakirə etməyi mənə tapşırırdı. Məhz buna görə də mən sizdən xahiş etdim ki, siz bura gəlsiniz. Bu söhbət zamanı mənim sifətimə baxan Ribbentrop tələsik davam etdi: Bu plan xırda detallarına qədər düşünülmüşdür. Təbii ki, sovet mühafizəsi çox diqqətli olacaqdır. Çünki zala tapança və əl qumbarası aparmaq mümkün deyil. Lakin bizim texniki şöbə avtomat qələmin modelini hazırlayıb. Onun korpusu Revolver lüləsi şəklində düzəldilmişdir. Gülləsi adı çaplıdır, altı metrədən səkkiz metrə kimi vurur. Dəqiq hədəfə dəyir. Olsun ki, bu avtomat qələm yəqin ki, heç kimdə şübhə oyatmaz. Hətta mühafizəçilərdə də şübhə doğurmaz. Əgər əl əsməsə, uğurla həyata keçirmək olar.

— Plan texniki cəhətdən çox düzgün hazırlanıb və yerinə yetirmək olar. Ən mühüm problem odur ki, danışıqlar mənasına Stalini necə oturtmaq olar? Bu çox çətin məsələdir. Həm də mənimlə rusların arasında əlaqə yaratmaq mümkün deyil, mən onların gözündə öz hörmətimə itirmişəm. Buna görə də mən Ribbentropə təklif etdim ki, özünü əlaqə qurmağa cəhd edin, əgər bu sizə müvəffəq olmasa mən sənə məsləhət və kömək etməyə həmişə hazırım. Bununla da söhbət qurtardı. Bundan sonra Ribbentrop bir də bu məsələyə qayıtmadı. Yuxarıdan olan təzyiqlərdən sonra bizim işçilər xüsusi aparatura işləyib hazırladılar. Bizim agent Stalinin avtomobillərindən birinə balaca bir cism yapışdıracaq, zahirdən gələ oxşayacaq. Bu ən yüksək effektiv partlayıcı maddədir. Hər hansı bir maddəyə yüngülcə basmaqla partlayırdı. Düzəldilmiş maddənin tərkibinə daxil olan ötürücü qısa dalğada 7 km məsafədə avtomatik olaraq işə düşür və nəticədə partlayış baş verirdi.

Bu tapşırığı yerinə yetirmək Qızıl Ordunun əsir düşmüş iki zabitinə tapşırılmışdı. Bu əsirlər uzun zaman Sibir düşərgələrində olduqları üçün Stalini görənləri yox idi. İçərisində rus milis maşını

olan sərnişin təyyarəsi agentləri Moskva civarına aparmalı idi. Agentlər patrul kimi rus paytaxtının mərkəzinə daxil olmalı idilər. Onlar nəinki yaxşı hazırlanmış, eləcə də sənədlərlə də yaxşıca təchiz olunmuşdular. Lakin plan iflasa uğradı. Biz heç vaxt bilmədik ki, həmin adamlar necə öldülər. Böyük Vətən müharibəsindən sonra bu əməliyyat haqqında ətraflı xəbərlər yayıldı.

Petr İvanoviç Şilo müharibəyə qədər Saratov vilayətində yaşayırdı. 1932-ci ildə Şilo 1300 rubl dövlət pulunu israf etdiyinə görə həbs edilib Saratov həbsxanasına salınmışdı. Lakin Şilo həbsdən qaçmağa müvəffəq oldu. 1939-cu ildə Şilo saxta arayış əsasında Tavrina Petr İvanoviçin adına sənəd aldı. Bu sənədlə o Turin geoloji kəşfiyyat partiyasının sədri vəzifəsinə düzəldi. 1941-ci ilin avqust ayının 14-də Şilo-Tavrini Qızıl Ordu sıralarına çağırıldı. 1942-ci ildə cəbhədə o KP-sinə daxil oldu. Həmin ilin may ayının 30-da Kalinin cəbhəsində kəşfiyata gedərək vətəni satacaq almanlar tərəfə keçdi. Şilo ona görə almanlar tərəfə keçdi ki, xüsusi şöbəyə onun müharibəyə qədərki həyatı məlum olmuşdu. Ona görə də Şilo-Tavrini həyatı ilə risk etməyərək almanlar tərəfinə keçdi.

1943-cü ilin avqust ayına qədər Şilo-Tavrini hərbi həbsxanada qaldı. Sonra isə SD tərəfindən verhovka edilərək Zanberq şəhərinin yaxınlığındakı xüsusi məşq etmə bazasına gətirildi. Burada o xüsusi komandaya — 23-nəfərdən ibarət diversant dəstəsinə daxil edildi və SSRİ ərazisinə göndərilmək üçün hazırladı. Bu komandada olan Şilo-Tavrini özünün ən yaxşı cəhətlərini göstərdi ki, bütün dəstədən ən yaxşılardan biri kimi xüsusi əhəmiyyətli tapşırığı yerinə yetirmək üçün seçildi. 1943-cü il noyabr ayının 6-da onu Berlində SS podpolkovniki Qreyfin yanına çağırıldı. Bundan sonra agenti Riqaya göndərdilər. Burada onu rusların arxasına atmaq üçün axırıncı hazırlığa başladılar və ona lazım olan sənədləri də verdilər.

1944-cü il yanvar ayında Şilo-Tavrini gözənilmədən Berlində çağırıldı. Burada o Otto Skortseni ilə görüşdü. Bu görüş zamanı Otto Skortseni agentdən Moskva və onun ətrafındakı şəhərlər haqqında məlumatlarla maraqlandı. SSRİ-də hər hansı bir əməliyyatı, məsələn — 1943-cü ilin Sentyabr ayının 12-də İtaliyadakı əməliyyatı keçirmək

olarmı — daha doğrusu Mussolişininin oğurlanması kimi əməliyyat keçirmək olarmı? 1944-cü ilin İyun ayında Şilo-Tavrın Minsk şəhərinə gəldi. Buradan o cəbhə arxasına keçirilməli idi. Lakin cəbhə xəttini keçmək mümkün olmadığı üçün o Rıqaya qayıtdı. Cəbhəni keçmək 1944-cü ilin İyun ayının 4-dən 5-nə keçən gecə Rjev rayonunda baş verdi. Onunla birlikdə arvadı Lidiya Şilonu da cəbhə xəttinin arxasına atdılar.

Şilo-Tavrına Stalini fiziki cəhətdən məhv etmək tapşırığı verilmişdi. Onu məhv etmək planı Kremldə olacaq təntənəli icrasların birində olmalı idi. O təchiz edilmiş sənədlə oraya daxil olmalı idi. Bu sənədə görə o mayor Petr Tavrın 7-ci Baltıqyanı cəbhənin 39-cu "Smerş" ordusunun kəşfiyyat rəisinin müavini idi. Onda Sovet İttifaqı Qəhrəmanının Qızıl Ulduzu, Lenin ordeni, iki Qırmızı Bayraq, Aleksandr Nevski ordeni, eləcə də Sovet qəzetlərindən kəsilərək bacarıqla düzəldilmiş Petr Tavrına Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı, orden və medalların verilməsi haqqında fərmanlar var idi.

Moskvaya girən kimi Şilo-Tavrın gizlənməli sənədləri dəyişməli və Qızıl Ordunun yaralanmış məzuniyyətdə olan zabiti olmalı idi. Paytaxtda o yaşamaq üçün mənzil kirayə etməli və ora qeydiyyat düşməli idi. Bundan sonra o gizli görüş yerlərinə getməli, agentlərdən tapşırıq almalı, harada və necə olsa Kremlə gedib-gələnlərlə tanış olmalı, onların hörmətini qazanmalı idi.

Stalini fiziki cəhətdən məhv etmək üçün Şilo-Tavrın "Pantserkanka" qələmi (ruçka) almışdı. Xüsusi dəri manjetin köməkliyi ilə qələm agentin sağ qoluna bağlanmışdı, lülədə reaktiv mərmii yerləşdirilmişdi ki, xüsusi düyməni basmaqla, elektrik batareyalarını birləşdirən naqillər də paltarının cibində qoyulmuşdu. Qələmdən atəş açmaq, zireh deşməyi yandırmaqla həyata keçirilirdi. Belə mərmii 45 millimetr qalınlığında zirehi deşirdi. Agentə Kremlə daxil olmaq müyəssər olmasa Stalinin maşını Kremldən çıxanda ona atəş açmaq tapşırılmışdı.

Şellenberq memuarında xatırlayır ki, agentlə birlikdə cəbhə xəttinin arxasına milis maşını da atıldı. Əslində isə başqa nəqliyyat

vasitəsi – motosikl atılmışdı. Ər-arvad terrorçular tələsik atıldıkları yeri tərk etməli idilər.

Bununla belə terrorçularınki elə ilk dəqiqələrdən gətirmədi. Onların təyyarəsini sovet kəşfiyyat xidməti artıq Qjatsk rayonunda qeydə aldı. Kubinka stansiyası rayonunda Mojaysk Uvarovkada sovet zenitçiləri onları atəşə tutdular. Təyyarə yanmış mühərriklə Smolenks vilayətinin Yakovleyev kəndi rayonunda yerə enmək məcburiyyətində qaldı. Ora NKVD-nin hərbi qüvvələri göndərildi. Təyyarə düşəndən bir neçə saat sonra Karmanova qəsəbəsinin iki kilometrliyində NKVD rayon şöbəsinin rəisi Vetrovin rəhbərliyi ilə motosikldə gedən iki nəfər ər-arvadı saxladılar. Onlar Şilovla arvadı idilər. Ər-arvadın sənədləri qaydasında olsa da onları saxladılar. Moskvaya "Smerş" in mayoru Petr Tavrın haqqında sorğu göndərildi. Moskva isə cavab verdi ki, 39-cu ordunun "Smerş" qrupunda belə adam xidmət etmir. Dversantlar həbs edildilər və etiraf etdilər ki, onlar kimdirlər. Bundan sonra onlar sovet kəşfiyyatına işləməyə razılıq verdilər. Onların yaxından iştirakı ilə, alman kəşfiyyatı ilə əlaqə yaradıldı və "Tuman" kodu adlanan radio oyununda fəal iştirak etdilər. Nəticədə Sovet cəbhə xəttinin arxasına atılan daha bir diversiya qrupu ləğv edildi. Tezliklə müharibə sona çatdı. Lakin Şilo və arvadı İstintaqın gedişində fəal iştirak etsələr də öz həyatlarını Sovet qanunlarından qurtara bilmədilər. 1952-ci ilin fevral ayının 1-də onları vətənə xəyanətdə ittiham edərək güllələdilər. 1952-ci ildə mart ayının 28-də Petr Şilo, aprelin 2-də isə arvadı güllələndi.

Əsrin ən böyük sensasiyası 50-ci illərin başlanğıcında ola bilərdi. Belə ki, bu sui-qəsd də Stalinə qarşı idi. Həmin sui-qəsd 1952-ci ildə MKİ-si tərəfindən hazırlanmışdı. Sui-qəsdin təşəbbüskarı MKİ-nin direktor müavini Allen Dalles idi. Lakin MKİ-nin o vaxtkı şefi Uolter Smit sui-qəsdin törədilməsinə razılıq vermədi. O fikrini belə əsaslandırır ki, belə bir aksiya siyasi fəlakətə gətirə bilər.

Həm də bu vaxt Stalinin artıq 72 yaşına gəlmişdi. O ölkədə hakimiyyəti əlində saxlamaqla siyasətdə də fəal iştirak edirdi.

1952-ci il dekabr ayının 12-də Stalin SSRİ DTN (MQB)-nin Baş mühafizə idarəsinin rəisi özünün dəyişilməz cangüdəni Nikolay

Vlasikin həbs edilməsi üçün sərəncam verdi. Elə həmin ildə DTN (MQB) "həkimlərin sui-əsi"ni aşkar etdilər. Bundan belə çıxırdı ki, ölənə qədər A.Jdanovu, G.Dmitrovu, X.Çoybalsanı müalicə edən Kreml həkimləri Stalinə qədər gəlib çıxardılar. Buna görə də 1952-ci ildə Kreml həkimləri həbs edildilər. Həmin vaxtları Stalinin məşhur cangüdəni A.Ribin belə xatırlayır.

1952-ci ilin avqust ayında mənim də iştirak etdiyim təcili operativ iclas oldu. Dəhşətli diskusiyaya başlandı. Bir qismi təkidlə tələb edirdilər ki, həkimlər həbs edilsinlər. Onlar agentura yolu ilə daxil olan materialları əsas götürüldülər ki, Dmitrov vaxtından əvvəl ölmüşdür. Başqaları isə loyallıq mövqə tutaraq deyirdilər ki, müstəntiq həkimlər komissiyası yaradılsın, Kreml xəstəxanasındaki pasiyentlərin istifadə etdikləri dərmanlar analiz edilsin və bundan sonra həkimlərin taleləri müəyyən edilsin. Dəhşətli mübahisənin qızgın çağında hökumət mühafizəsinin rəisi general-leytenant N.Vlasik çıxış etdi. O dedi: — Kreml xəstəxanasındaki hökumət üzvlərinin istifadə etdikləri bütün dərman preparatları ekspertizadan keçirilmişdir. Onlarda zərərli maddələr aşkar edilməmişdir".

Vlasikin çıxışı çoxlarının ümidini boş çıxardı. Onlar həkimlərin həbs olunmasını tələb etdilər. Bütün materialları bilən bizim şöbənin rəisi polkovnik Maslennikov onlara cavab vermədi. Vlasikin çıxışı Beriyanın heç xoşuna gəlmədi. Ancaq Maslennikovun susması isə çox xoşuna gəldi. Onun əllərindən bütün sənədləri alıb o dəqiqə də əlaltısı Qoqlidzeyə verdi ki, təhqiqatı aparsın. Bundan başqa da Vlasikin Xruşşovla əlaqələri gərginləşmişdi. "Dostlar" bunun üçün yaxşıca bəhanə tapdılar ki, onu kənarlaşdırsınlar, ona görə də hökumətin mühafizəsindəki ştatın artırıldığını bəhanə gətirdilər. Malenkov, Xruşşov, Kaqanoviç və Bulqanın İttifaqı ilə Beriyanın Vlasikin mühafizə rəisi vəzifəsindən azad olunmasına müvəffəq olub onun həbs edilərək Urala sürgün olunmasına nail oldu.

Burada sual olunur Stalin nə üçün Vlasiki müdafiə etmədi? Məsələ onda idi ki, Stalinə hökumət mühafizəsini təşkil etmək üçün smeta təqdim edilmişdi. O fantastik bir rəqəm idi. Stalin təklif etmişdi ki, ştat yetmiş faiz ixtisar edilsin. Lakin Vlasik etiraz etməyə başladı.

İclasda həkimləri müdafiə edən Vlasiki rəhbərlərdən heç kəs müdafiə etmədi.

1953-cü ilin yanvar və yevral aylarında istintaqda məlum oldu ki, Vlasikin şəxsi həyatında və axırncı on beşillik xidmətində külli miqdarda "günahları" olubmuş. Məsələn: o özünün işindən danışmışdı ki, xanımlarından birinə Qızıl meydana girmək üçün buraxılış vəzifəsi təşkil etmişdir. O da aydın olmuşdur ki, bu xanımın çoxdan Moskvada akreditasiya olunmuş xarici müxbirlə əlaqəsi olmuşdur. N.Vlasik öz tanışına Dinamo stadionundakı hökumət lojasında oturmaq üçün xüsusi buraxılış vəzifəsi vermişdir.

N.Vlasik yaxşı fotoqraf idi və həmişə Sovet hökumətinin üzvlərini kinolentə çəkirdi. Gəzintilər zamanı həmin filmləri öz tanışlarına göstərirdi. Özünün iş kabinetində və Qorki küçəsində yaşadığı evdə Vlasik həmçinin hökumət qatarlarının hərəkət qrafikini və sənədlərini saxlayırdı. Bunlar seyfə yox, iş stolunun adı yeşiklərində saxlanırdı. Adıçə olaraq vəziyyət dəyişəndə xarici xüsusi xidmət orqanları çətinlik çəkmədən Stalinə, eləcə də hökumət rəhbərlərinə qarşı terror aktı törədə bilirdilər. Əgər N.Vlasikin çoxlu tanışları arasında birisi onu öz agenti adlandırsa idi onda nə baş verərdi. Bəs bu niyə baş vermədi, müəmmədir. Hər halda N.Vlasikin məhkəməsi oldu. O Urala sürgün edildi və Asbest şəhərindəki yerli konslagerdə rəisin müavini işlədi. Stalinin baş cangüdəni 1960-cı ildə xərcəng xəstəliyindən öldü.

1953-cü ildə isə "əllər atası" Stalin vəfat etdi. Bununla da həkimlərə qarşı başlanmış sui-qəsd işi dayandırıldı.

SƏDDAM HÜSEYN (1937—)

İraqın prezidenti və baş naziri Səddam Hüseyinə qarşı sui-qəsd cəhdləri 1994-cü ildən başladı. Sui-qəsdçilər partlayıcı maddə olan traktoru yolda saxlamışdılar. Səddam Hüseyin həmişə olduğu kimi Bağdadın şimali-şərqinə şəhər kənarına gedirdi. Elə bu zaman da güclü partlayış baş verdi. Partlayış nəticəsində prezidentin cəngüdənlərindən biri yaralandı. Ancaq prezidentə heç nə olmadı. Onun zirehli "Mercedesi" 7 maşın olan dəstədə 4-cü yerdə getdiyi üçün Səddam sağ-salamat qaldı.

Bu sui-qəsdən sonra İraqın təhlükəsizlik xidməti 60-a yaxın polis əməkdaşını, dövlət qulluqçularının yuxarı rütbəli adamlarını həbs etdilər. Həbs edilmişlərin istintaqı ilə Səddamın kiçik oğlu atasının təhlükəsizlik xidmətinin rəisi 28 yaşlı Kusey şəxsən məşğul olurdu. Həmin vaxt Kusey atasının təhlükəsizlik xidmətinə rəhbərlik edirdi. Artıq yanvar ayının ortalarında həbs edilənlərdən 20 nəfəri edam edilmişdi. Hətta Səddamın ən yaxın silahdaşları da istintaqdan kənar qalmamışdılar. Onların sırasında vitse prezident Taha Yasin Ramada, baş nazirin müavini Tarik Əziz, müdafiə naziri general Əli Həsən əl Məcid (Səddamın əmisi oğlu), eləcə də Səddamın müşaviri baş mühafizəçi və kürəkəni Rəşad Amin də var idilər.

Səddam Hüseyinə edilən sui-qəsdlər həmişə nəticəsiz qalmışdır. Belə deyirlər ki, Səddamın gizli yerləri Qonaq evinin özülündə yerləşir. Həmin gizli yerin sahəsi 1800 kv metri əhatə edir. Çölə çıxmaq üçün 3 tonluq polad qapıdan çıxmaq lazımdır. Belə deyirlər ki, hətta yaxınlıqda 250 metrlikdə Xirosimaya atılmış bombanın gücü qədar olan atom bombası partlasa belə Səddam Hüseyinə heç bir xəsarət yetirməyəcəkdir. Çünki həmin gizli sarayın divarlarının qalınlığı 2 metrdir. Bütün bu gizli yeraltı sarayın inşaa edən Qərbi Almaniya firması Səddamın özü və ailəsi üçün yeraltı sarayda insan yaşayışı üçün hər şeyi düzəltilmişlər. Onların bir neçə yataq otaqları, sauna, vanna otağı,

hovuz, mətbəx, təsərrüfat otaqları və s. var ki, bu da insanın ən yüksək tərzdə yaşamasını təmin edir.

Qərb mətbuatı onu da yazır ki, Səddamı harada gözləyirlərsə, o maşında ora getmir. Əlavə olaraq başqasının fikirlərini çəşdirməyə üçün və eyni zamanda ona pusqu quranları çəşdirməyə üçün kortec-tələ qurub. Onun sarayının üstündən təyyarələrin uçması da qadağandır. Səddam heç vaxt bir gecə qaldığı yerdə bir də gecələmir. Yeraltı keçidlərlə keçərək başqa bir otaqda yatır. Səddamı yatan zaman oyatmaq qadağandır. Hətta Bağdadı hücum olsa da. Səhərlər ona vertolyotla bir butulka dəvə südü gətirirlər ki, qəlyanaltı etsin. Səhər saat 6⁵⁵ dəqiqədə o zirehli jiletini geyinir və Qazi sarayında olan iş kabinetinə gedir. Səddamı yalnız onun qızı Hala narahat edə bilir. Ölkədə ən mühüm qərarı Səddam özü qəbul edir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Səddamın hansı maşında getdiyini, hansı sarayında qaldığını, hansı yolla getdiyini heç kəs bilmir. Getmək haqqında qərarı da Səddam özü qəbul edir.

Bu haqda Səddamın yanından qaçmış cəngüdəni Kərim danışır ki, Səddam onu hansı maşında gözləyirlərsə, orada olmur. O, gözləmədikləri əlavə kortecdə gedir ki, onu gözləyən pusqulardan özünü qorusun.

Kərim onu da qeyd edir ki, Səddamın iş vaxtı səhər saat beşdən başlayır. Səhər saat 5¹⁰ dəqiqədə Səddam Bədəvi ərəb paltarında bağda gəzməyə çıxır. 6⁵⁵-də o zirehli jiletini geyərək Qazi sarayındakı kabinetinə gedərək işi ilə məşğul olur. Saat 22⁰⁰-da Səddam ən mühüm qərarları qəbul edir.

Kərim qeyd edir ki, bir dəfə o, səhər tezdən zirehli jiletini geymədən (1988-ci il may ayının 28-də) saraydan çıxanda mən avtomatımı sıxıb ona baxdım. O, tamamilə müdafiəsiz idi. Lakin ona atəş aç bilmədim. Mən bu gün də ona heyfslənirəm ki, ona atəş aç bilmədim.

Həmin il yəni 1988-ci ildə İraq prezidentinin ən yaxın dairəsində qalmaqla baş verdi. Səddam yaxın zabitlərdən birinin arvadını özünün 2-ci arvadı etmək istədi. Bundan prezidentin oğlu Udey xəbər tutdu. Bu xəbəri gətirən qonağı güllələdi. Bu hadisədən prezidentin

qəzəbinin həddi hüdudu olmadı və oğlunu məhkəməyə verdi. Sonra isə müdafiə naziri Adnan Heyrallı aradan götürməyi əmr etdi. Çox keçmədi ki, nazirin mindiyi vertolyot "təsadüfən" qəzaya uğradı. Bundan sonra Səddam oğlu Udeyi Avropaya şərəfli sürgünə göndərdi.

1994-cü ildə İsrail qəzetləri öz səhifələrində Udeyin oxşarının olması haqqında məqalələr dərc etməyə başladılar. Udeyin oxşarı Lətif Yəhya Saleh Səddamın oğlu Udeyə çox oxşayırdı. 1986-cı ildə İran-İraq cəbhəsində olan leytenant Salehi birdən təcili olaraq Bağdada prezident sarayına çağırıldı. Sarayda Udey ona bildirdi ki, rəsmi olaraq onun oxşarı olsun. Lakin Saleh bu təklifə öz etirazını bildirir. Bu zaman Udeyin cangüdənləri onu möhkəm döydülər. Döyülməyə dözməyən Lətif Yəhya Saleh məcburiyyət qarşısında qalaraq Udeyin oxşarı olmağa razılıq verir. Bundan sonra həkimlər onun üzərində əməliyyat aparırlar. Salehin dişlərində əməliyyat apararaq Udeyin dişlərinə oxşadırlar. Bundan sonra Saleh Udey haqqında çəkilmiş bəzi filmlərə baxır ki, onun hərəkətini, danışğını və s. özündə cəmləşdirsin.

Salehin ilk işi futbol meydanında baş verdi. O, İraq üzrə keçirilən futbol çempionatının qalibinə kuboku təqdim etdi. Sonra o İran-İraq cəbhə bölgələrindəki ön cəbhələrə getdi. Bundan sonra Salehin qarşısında ən çətin sınaq dururdu. Udey avtomobil yarışını sevdiyi üçün Saleh bu sınaqdan da çıxmalı idi. Çünki, avtomobil yarışını Udeyin ən çox sevdiyi əyləncə idi. Belə əyləncəylə prezidentin oğlu çox maraqlanırdı. Belə yarışların birində bir qrup zabit Udeyə sui-qəsd təşkil etdilər. Onlar Salehin olduğu avtomobili atəşə tutub onu yaraladılar. Bu zaman Udey İsviçrədə bir restoranda kef edirdi.

Bu vaxtları Saleh havayı keçirmədi. 4 milyon dollar yığıb arvadı ilə gizləncə olaraq Avstriyaya qaçdı və bir daha İraqa qayıtmadı.

Səddam Hüseyin ona qarşı olacaq sui-qədlərin qarşısını almaq üçün xüsusi xidmət orqanı yaratmışdır ki, həmin orqan bu günə qədər ona ediləcək sui-qədlərin qarşısını uğurla almışdır. Lakin ABŞ-ın Səddam rejimini devirməyə çalışdığı bir vaxtda Səddam həmin xüsusi xidmət orqanlarına da inanmır. Səddam oğlunu ölkənin baş xəfiyyəçisi təyin edib ki, onun da vəzifəsi sui-qədlərin qarşısını almaqdır. Məhz

buna görə də Səddama sui-qəsd etmək çox çətindir. Səddamın mühafizəsini 15 min əməkdaş qoruyur. Həmin əməkdaşlara Səddamın oğlu Kusey rəhbərlik edir. Bundan başqa şəhərdə fəvqəladə bir hadisə baş versə, Səddamın fədai dəstəsi var ki, köməyə gəlir. Həmin dəstənin başçısı isə Səddamın böyük oğlu Udeydir. Udeyin dəstəsində isə təxminən 10 min adam var. İndiyə qədər Səddama nə qədər sui-qəsd təşkil edilmişdirsə də həmin qəsdlərin qarşısı uğurla alınmışdır. ABŞ prezidenti Buş Səddamı devirmək üçün MKİ idarəsinə xüsusi tapşırıqlar vermişdir. Hələlik isə Səddam bütün sui-qəsdlərdən müvəffəqiyyətlə qorunur.

TİTO İOSİF BROZ (1892—1980)

Müharibəyə qədər və müharibə illərində İosif Broz Tito Stalinlə müttəfiq idilər. Hətta Tito iki il Moskvada yaşamışdı. Tito NKVD-nin (XDİK) köməyi ilə 1940-cı ildə Yuqoslaviya kommunist partiyasının Baş Katibi seçildi. Yuqoslaviya partizanlarının müstəqil olaraq alman və italyan faşistləri üzərində qələbə çalması Titoda özünə inamı artırdı və müstəqil olmaq fikrinə düşdü. Bunun nəticəsində Stalinlə onun arasında çatlar əmələ gəldi. Buna səbəb isə MQB (DTN)-nin onun ölkəsində yuxarı hökumət dairələrində təhlükəsizlik xidmətinin apardığı agentura verbovkası oldu. Tito özünün narazılığını rəsmi şəkildə bildirdi. Lakin Stalin onun bu narazılığına dözüb heç nə demədi. Yuqoslaviya Marşalı "Balkan federasiyası" yaradıb onun lideri olmaq istədiyini bildirəndə Stalinin əsəbləri sona çatdı. 1948-ci ilin mart ayında sovet hərbi və mülki müşavirləri Yuqoslaviyanı tərk etdilər. İyunun 28-də isə Kominform Yuqoslaviyanı öz sıralarından xaric etdilər. Bununla belə Tito öz silahdaşları arasında "Stalinin agentləri"ni fəal işfə etməyə

başladı. Agentləri həтта onun xüsusi mühafizəsində də aşkar edirdilər. Belə sayələr dolayı ki, bu mühafizəçilər bütün Yuqoslaviya rəhbərliyini güllələmək haqqında düşünürlər. Qısa müddətdə 20 min nəfərdən artıq şübhəli və sovet düşüncə tərzində olan Yuqoslaviya vətəndaşları Pustoy (kimsəz) adasındaki konslagerə (düşərgəyə) göndərildilər.

1952-ci ildən isə MQB (DTN) İosif Broz Tironu fiziki cəhətdən məhv etmək planını həyata keçirmək üçün fəal işə başladılar. Stalinin adına hazırlanmış SSRİ MQB (DTN) rəis müavininin arayışı bu cəhətdən nəzəri cəlb edir. Arayışda deyilirdi:

SSRİ MQB (DTN) Titoya qarşı terror aktının hazırlanmasını və təşkil edilməsini SSRİ vətəndaşı 1950-ci ildən Sov. İKP-nin üzvü gizli agent "Maks-yoldaş Qriqulyeviçdən istifadə etməyə icarə verməyinizi xahiş edirik".

"Maks" Kosta-Rika pasportu ilə İtaliyaya göndərildi. O, Cənubi Amerika ölkələrinin diplomatları, görkəmli Kosta-Rika xadimləri və kommersantları arasında etibar və hörmət qazanaraq həmin zümrəyə daxil oldu.

Bu "əlaqələrindən istifadə edən Maks" DTN-nin tapşırığı ilə Kosta-Rikanın İtaliya və Yuqoslaviyadakı fəvqəladə və səlahiyyətli nümayəndəsi postuna təyin edildi. Maks özünün diplomatik vəzifələrini yerinə yetirməklə 1952-ci ilin ikinci yarısında Yuqoslaviyaya getdi. Burada onu yaxşı qarşıladılar və o, yuxarı dairədə Tironun yaxınları ilə əlaqələr qurdu. Həm də Tironun şəxsən onu qəbul edəcəyinə də vəd aldı ki, bu da gələcəkdə həmin terror aktının Titoya qarşı həyata keçiriləcəyinə imkan verirdi.

1952-ci ildə Maks DTN-yi tərəfindən Vyana şəhərinə çağrıldı. Vyanada konspirativ mənzildə görüş təşkil edildi. İmkanların müzakirəsi zamanı "Maks"ın qarşısında belə sual qoyuldu ki, harada o fayda gətirə bilər. Öz vəziyyətini və imkanını nəzərə alan "Maks" şəxsən Titoya qarşı hər hansı bir tədbiri həyata keçirməyi təklif etdi. Bu təkliflə əlaqədar olaraq onunla söhbətlər aparıldı. Nəticədə aşağıdakı variantlar qərara alındı.

1. "Maks"a tapşırıldı ki, şəxsən Tito ilə görüşməyə çalışsın. Bu görüş zamanı o təhlükəsizlik maskasının altından səssiz mexanizmdən ağ ciyər çuma bakteriyasını buraxmalı idi ki, bu da Tito və mənzildə olan şəxsləri tez təsir edən zəhərlə zəhərləməyə qarantıya verirdi. "Maks"ın özü isə qəbul ediləcək preparat haqqında heç nə bilməyəcəkdi. "Maks"ın həyatının saxlanması üçün Çumaya qarşı tədbirlər də görülməli idi.

2. Tironun Londona getməsi ilə əlaqədar "Maks"ı oraya ezamiyyətə göndərmək. Yuqoslaviyanın İngiltərədəki səfiri Velibitlə yaxşı münasibətlərindən istifadə edərək özünün rəsmi vəziyyətindən də istifadə etmək və Yuqoslaviya səfirliyində Tironun gəlişi şəraitinə olacaq qəbulu düşmək.

Terror aktını maskirovka altında gizlədilmiş mexanizmlə səssiz atəş açaraq həyata keçirdikdən sonra gözyaşardıcı qazı buraxmaqla yığılan adamlar arasında panika salmaqla "Maks"ın aradan çıxmasına şərait yaratmaq.

3. Belqradada diplomatik korpusun üzvlərinin rəsmi qəbulu zamanı terror aktının 2-ci variantda olduğu kimi həmin yolla törətməyi "Maks"ın özünə tapşırmaq, çünki o diplomat kimi Yuqoslaviya hökumətində akkreditə olunmuş və oraya dəvət edilmiş olacaqdı.

Bundan başqa "Maks"a tapşırmaq lazımdır ki, Kosta-Rika nümayəndəliyinin bir nəfəri adından hədiyyə hazırlamaq və onu qiymətli daş-qaş şəklində mücrüdə hədiyyə etmək, mücrü açılan zaman mexanizm işə düşməli və o dəqiqə zəhərli maddə Titoya təsir etməli idi.

"Maks"a təklif olunmuşdu ki, bir də həmin təkliflər diqqətlə nəzərdən keçirsin ki, Titoya qarşı tədbiri daha yaxşı üsulla həyata keçirə bilsin.

Titoya qarşı bu terror aktını həyata keçirmək üçün "Maks"ın imkanları məqsədə uyğundurmu?

"Maks"ın öz şəxsi keyfiyyətləri və iş təcrübəsi belə tapşırığı yerinə yetirmək üçün uyğun gəlir.

"Sizin razılığınızı xahiş edirik". Göründüyü kimi bu sənədlərələ tanış olan Stalin aksiyanın həyata keçirilməsinə "razılıq" verir. DTN-yi

əməliyyatın ilk mərhələsini həyata keçirməyə başlayır. Lakin gözlənilməyən başqa səbəblərdən əməliyyat həyata keçirilmədi. 1953-cü ildə Stalin vəfat etdi. Elə həmin ay da Qriqulyeviçi Moskvaya çağırıdılar və beləliklə də DTN-nin Titoya qarşı hazırladığı bu terror aktı həyata keçirilmədi.

YELTSİN BORİS NİKOLAYEVİÇ

(1931—)

Boris Nikolayeviçə birinci sui-qəsd 1989-cu ildə oldu. Lakin sui-qəsd haqqında ilk məlumat 1992-ci ilin dekabr ayında məlumat yayıldı. Sui-qəsd hadisəsində bilavasitə iştirak etmiş keçmiş DTK polkovniki Tacikistan Demokratik partiyasının orqanı olan "Ədalət" qəzetinin səhifələrində sui-qəsd haqqında çıxış etdi. Elə bu münasibətlə də "Moskvskoe Novosti" qəzeti yazırdı.

"Boris Yeltsin 1989-cu ildə Tacikistanda tikilən Sanqtudinski HES-nin tikintisində baş çəkməyə gedən zaman mütləq öldürülməli idi. Belə sensasiyalı etirafı keçmiş DTK polkovniki çıxış etdi... O, iki ay əvvəl Tacikistan Ali Məhkəməsi tərəfindən reabilitasiya olundu. O zaman mərkəzi aparatda işləyən DTK zabiti Yeltsinə atəş çəməyə tapşırığını şəxsən DTK şefi Kryuçkovdan almışdı, Tacikistan təhlükəsizlik komitəsinin sədri Petkelin isə ona kömək edəcəkdi. Bu əməliyyatın kodlaşdırılmış adı "Vostoçny tanes" (Şərq rəqsi) idi. Həmin əməliyyatda Yeltsin Bəspalyı adı ilə keçirdi. Qəzet DTK zabitinin adını gizlədirdi. Belə məlum oldu ki, o tezliklə öz adını açıqlayaraq Rusiyanın müvafiq orqanlarına müraciət edərək hal-hazırda Moskvada yaşayan Kryuçkova və Petkelinə qarşı cinayət işi qaldırmağı tələb edəcəkdir".

Qeyd etmək lazımdır ki, həmin vaxtlar Kryuçkov QKÇP işi ilə əlaqədar həbsdə idi. Lakin DTK polkovnikinin bəyanatı ilə əlaqədar

olaraq Kryuçkova qarşı heç bir ittiham irəli sürülmədi. Buradan belə çıxır ki, polkovnikin bəyanatı adı quş buraxmaqla ki, keçmiş DTK sədrinin işini mürəkkəbləşdirsin".

Yeltsinə 2-ci sui-qəsd cəhdi 1989-cu ilin sentyabr ayının 28-də olduğu qeyd olunmuşdur. O zaman naməlum adamlar Uspenski rayonunun bağlarında onu körpüdən itələyib çaya salmışdılar. Bu hadisədən sonra Yeltsin soyuqlayaraq iki həftə evdə yatmışdı. İnsident müəmmalı idi. Bunları başa düşən Yeltsin qəsəbə bağlarının nəzarət buraxılış məntəqəsində onu islanmış görünən milisdən xahiş etdi ki, bu haqda rəsmi olaraq heç kimə xəbər verməsin. Lakin bu hadisə haqqında məlumat onsuz da gurultulu şəkildə bütün ölkəyə yayıldı. Hadisənin yayılmasına səbəb isə daxili işlər naziri Vadim Bakatinin oktyabr ayının 16-da SSRİ Ali Sovetinin sessiyasındakı çıxışı səbəb oldu. Bu çıxış mərkəzi televiziya ilə yayımlanırdı. Səhəri gün isə nazirin bu çıxışı "İzvestiya" qəzetində çap olundu.

Bakatinin çıxışının məzmunu belə idi. Sentyabr ayının 28-də Uspenski bağlarında gözetçilik edən iki postovoy milis yuxarı instansiyaya müraciət edib bildirdilər ki, onların növbətçi otağına tamamilə islanmış olan Yeltsin gəldi və dedi ki, ona sui-qəsd edilmişdir. Bir neçə dəqiqə bundan əvvəl naməlum adamlar onun başına torba keçirmiş və avtomobilə oturtmuşlar. Sonra onu Moskva çayındakı körpüyə gətirərək oradan çaya atmışlar. Arvadı və qızı Yeltsinin yanına gələndə o milislərdən xahiş etdi ki hadisə barədə heç kəsə xəbər verməsinlər. Bu hadisə aşkarlanıb xəbər yayılanda isə o ümumiyyətlə belə bir hadisənin olmadığını bildirdi.

Bakatin müstəqil olaraq bu hadisəni deyə bilməzdi. Görünür kiminsə göstərişi ilə bu hadisəni demişdi. Və çoxları belə düşündü ki, bu göstərişi Qorbaçovun özü vermişdi. Görünür Qorbaçov bir daha Yeltsini alçaltmaq istəmişdi. Lakin Yeltsinə qarşı aparılan bu kompaniya da istənilən nəticəni vermədi. Çünki xalq öz kumirindən azıq da olsa aralanmadı. Doğrudan da Uspenskiyə Yeltsinin başına nə gəlmişdi, nə hadisə baş vermişdi? Bu haqda çox versiyalar var. Ancaq onlardan birini qeyd etmək olar. SSRİ nazirlər Sovetinin sədri Rijkovun ad günü idi. Təbii ki, Qorbaçovsuz bu ad günü ola bilməzdi.

Hər halda Baş katib və baş nazir idilər. Yeltsini təbii ki, ad gününə dəvət etməmişdilər. Yeltsin artıq oyundan kənar idi. Belə bir kompaniyaya yad idi. Amma bir məsələni qeyd etmək lazımdır ki, Yeltsin Rijkovla Sverdlovskda olduqları zamandan dost idilər. Ona görə də Yeltsin onun ad gününün nə vaxt olduğunu çox gözəl bilirdi. Yeltsin həmişə olduğu kimi yeni bir sürpiriz hazırladı. Çağrılmamış ad gününə getdi. Yeltsinin ad gününə gəlməsi qonaqlar üçün tamamilə gözlənilməz oldu. Elə həmin vaxtlarda "Pravda" qəzeti Yeltsin haqqında xoşa gəlməz yazılar çap etmişdi. Televiziyada isə Yeltsinin pəltək şəkildə quraşdırılmış çıxışı etməsini göstərmişdilər. Təbii ki, bu materiallar onu haldan çıxarmışdı. Elə bu ad günündə də onlar qarşılaşdılar. Yeltsin və Qorbaçov qarşılaşanda iş o yerə gəldi ki, onlar tutaşdılar. Bu zaman Qorbaçov Yeltsindən qisasını aldı. Şəxsi mühafizəsindən bir neçəsini onun arxasınca göndərdi. Mühafizəçilər isə Yeltsini çimdirdilər. Yeltsinlə sonrakı sui-qəsd 1990-cı il aprel ayının 25-də İspaniyada baş verdi. O, Kordova şəhəri merinin dəvəti ilə İspaniyada idi. O vaxtlar SSRİ Xalq deputatı Yaroşsenko həmin hadisəni belə xatırlayır.

Yerli vaxtla saat 10²⁵ dəqiqədə Kordovadan Barselonaya uçan 6 yerli taksı təyyarədə 3500 metr yüksəklikdə gözlənilmədən elektrik cihazları sıradan çıxdı. Təyyarədə Yeltsin, köməkçisi Lev Suxanov, tərcüməçi Qalina Qonsales və mən oturmuşduq. Şturman dodaqaltı nəsə mızıldandı. İspan və fransız dilləri eyni kökdən olduğu üçün mən fransız dilini bilirdim və başa düşdüm ki, o köpəkoğlu sözünü dedi. Mexanikin ünvanına deyilmiş bu sözdən mən başa düşdüm ki, mexanik təyyarədə ya nəyisə yaddan çıxarıb, ya da ən vacib olan nəyisə götürüb. Təyyarə aşağı düşürdü. İllüminatordan baxanda öz-özümə belə düşündüm ki, görünür elektrik cihazları, mexaniki və hidravlik mexanizmləri, idarə etmə sistemləri sıradan çıxmışdır. Pilot maşını bir təhər düzəldərək bizə dedi ki, o təyyarənin uçuşunu dayandırmağa məcburdur və çalışacaq ki, enmə uğurlu olsun və xahiş etdi ki, kəmərləri bağlaya. Mən təyyarənin quyruq hissəsində oturmuş Lev Suxanov və Yeltsinə baxdım. Mənim lal baxışlarıma o razılıqla baxdı və gözlərini yumdu.

— Kəməri bağlamaqdan imtina edirəm, — deyə o qətiyyətlə bildirdi. Sonra da kimin alınına nə yazılıbsa o da olacaq. Suxanov da illüminatordan baxıb dodaqlarını dişlədi. Bu zaman pilot çox çətinliklə təyyarəni döndərdi, şturman yorulmadan ax, köpəkoğlu, köpəkoğlu – deyə təkrar edirdi. Təyyarə demək olardı ki, idarə olunmurdu, radio əlaqələrinin kəsilməsi öz işini görmüşdü. Əvvəlcə aerodrom tapma ümidi ilə hansısa vadiyə çıxdı. Pilot balaca əkilmiş bir sahə gördü və qərara gəldi ki, təyyarəni ora endirsin. Bizə məsləhət gördü ki, yerə toxunan zaman qrup halında dayanaq. Lakin sonda məlum oldu ki, nəinki elektrik cihazları, hidravlika işləmir, hətta təkərləri də buraxmaq mümkün deyil. Pilot çalışdı ki, yerə dəyən təkan zaman təkərləri buraxsın lakin cəld uçuş hündürlüyünü dəyişdi. Belə bir manevrdən sonra Yeltsinin qarşısındakı oturmaçılardan biri bağlandıqı yerdən açıldı. Təkərlər daha da pərçimləndi. Bizdə isə aydın ifadə olunan "dəniz xəstəliyi" başladı."

Pilot axırıncı dəfə çalışdı ki, kiçik çayın səthinə düşsün, lakin sonda şturmanla məsləhətləşib bizim vəziyyətimizi də nəzərə alaraq, bu fikrindən əl çəkərək vadidən çıxdı və yenidən aerodrom axtarmağa başladı. Nəhayət, bir neçə dəqiqəlik manevrdən sonra təyyarə Kordovadan bir az aralıda olan dağlıq aerodroma endi. Yerə dəyən təyyarə zərbəyə məruz qaldı. Zərbəyə məruz qalan hissə Yeltsin oturduğu yer idi. Nəticədə onun fəqərə sümüyünün biri sındı.

Aprel ayının 29-da Yeltsin özünü çox pis hiss etdi və onu yerli hospitala çatdırdılar. Həkimlərin konsiliumu zamanı məlum oldu ki, onun fəqərə sümüyü çilik-çilik olmuş və sınıqlar xırdalanaraq onun əsəb damarlarına təsir edərək onları yaralayır. Yeltsin artıq 80 faiz hərəkətdən qalmışdı. Həkimlər qərara aldılar ki, xəstədə təcili cərrahiyyə əməliyyatı aparılmalıdır. Cərrahiyyə əməliyyatı çox böyük sənətkarlıq və ustalıqla aparıldı. Belə ağır və dramatik vəziyyəti nəzərə almamaq olmazdı ki, 1-ci Rusiya qurultayına cəmisi 3 həftə qalmışdı. Boris Yeltsin RSFSR Ali Sovetinin sədri seçiləcəkdi. Yeltsin üçün xüsusi korset (kəmər) tikdilər. Əməliyyatdan 3 gün sonra tibbi personalın tövəcəbünə baxmayaraq Yeltsin artıq ayağa qalxmışdı.

Bu təyyarə qəzasından 4 aya yaxın keçməsinə baxmayaraq Yeltsinin başına yeni bir hadisə - yol nəqliyyat hadisəsi də gəldi.

1990-cı il sentyabr ayının 21-də saat 8²⁵ dəqiqədə Qorki küçəsi ilə Nevski döngəsinin kəsişdiyi yerdə şəxsi "VAZ 2102" maşını Qorki küçəsindən çıxıb Yeltsinin getdiyi "QAZ-3102" markalı avtomobil ilə toqquşdu. Ehtiyatda olan avtomobillə Yeltsin işə getdi. Qəza vaxtı Yeltsinlə onun mühafizəçisi A.Korjakov da maşında idi. Toqquşma zamanı Yeltsin qabaq oturacaqda əyləşmişdi. Jiquli isə həmin an o, oturduğu tərəfdən toqquşmuşdu. Yan dayanacağı zərbəsi onun başına və sağ böyür nahiyəsinə dəymişdi. Bu toqquşmadan Yeltsin möhkəm bədənli olduğu üçün özünü möhkəm saxlamışdı. Qəzadan sonra o arxasınca gələn 2-ci ehtiyat maşına oturmuşdur. Yolda onun vəziyyəti bir qədər ağırlaşmış və onu evə aparmışlar. Təcili həkim çağırılmış həkim müayinəsindən sonra ona məsləhət görülmüşdür ki, yoxlanılmaq və müayinə olunmaq üçün xəstəxanaya getməlidir. O Mərkəzi Kuntsov xəstəxanasına aparılmış və məlum olmuşdur ki, əzilmə o qədər də təhlükəli deyildir.

Həmin qəzanı törətmiş ehtiyatda olan mayor 60 yaşlı Yuri Yerin imiş. Yerin həmin gün qızı ilə şəhərə gedirmiş. Onun özünə qəza nəticəsində heç nə olmamış, lakin qızının alnı dağılmışdı. Bu da onu göstərir ki, qəza qəsdən törədilməmiş və təsadüfi qəza imiş.

Elə bu qəzaya görə RSFSR Ali Soveti sədrinin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün Rusiya deputatları məsələ qaldırdılar. 1990-cı il oktyabr ayının əvvəllərində RSFSR Ali Soveti Ali Sovet Sədrinin birinci müavini tapşırırdı ki, bu məsələ ilə ciddi məşğul olsun. Bir neçə gün sonra Ali Sovetin iclasında R.Xasbulatov deputatlara bildirdi ki, rəhbərlik Qorki avtomobil zavodu RSFSR Ali Soveti və nazirlər Sovetinə 4 ədəd zirehli avtomobil ayırmaqdan imtina etdi. Zavod bunu belə əsaslandırdı ki, RSFSR Ali Soveti və nazirlər Sovetinə ayrılacaq zirehli avtomobilləri ayırmaq başqa bir təşkilatə məxsusdur (təbii ki, ayrı təşkilat deyəndə SSRİ DTK nəzərdə tutulur), Korjakov yazır;

"Tezliklə Yeltsinlə olan bu qəzadan sonra Rusiya parlamenti bizim təhlükəsizlik şöbəsinə baxan RSFSR AS sədrinin müavini R.Xasbulatova tapşırıq verdi ki, təhlükəsizliyi təmin etsin.

Xasbulatovun vasitəsi ilə SSRİ DTK-nin Mühafizə İdarəsinə məktub göndərildi. Xahiş məktubunda deyilirdi ki, "Mercedes" firmasının 2 zirehli avtomobili bizim balansımıza verilsin (onlardan biri rezervdə olsun). Bizdə olan məlumata görə SSRİ DTK-nin Müfəzizə idarəsində 13 ədəd zirehli "Mercedes" var. Bu maşınlar hələ Brejnev və Andropov dövründə alınmışdır. Həmin maşınlardan biri Azərbaycan KP MK-nin birinci katibinə, ikincisi isə Ermənistan KP MK-nin birinci katibinə verilmişdir, qalanları isə qərarda saxlanılır.

Çox keçmədi ki, SSRİ DTK-nin sədri Vladimir Kryuçkovun imzası ilə xahişin rədd edilməsinə dair cavab məktubu gəldi. Məktubda qeyd edilirdi ki, axır vaxtlar xarici dövlətlərin başçılarının ölkəmizə gəlmələri ilə əlaqədar həmin "Mercedes"lər onlara verilir. Qeyd etmək lazımdır ki, həmin qəza baş verən vaxt ölkəmizə ancaq Koreya Respublikasının prezidenti Ro De U gəlmişdi və onu "Zil" markalı avtomobildə gözdürüldülər. Buradan belə çıxırdı ki, Rusiyanın ərazisində Kreml Boris Nikolayeviçə və onun ətrafındakılara maneçilik törədirdi.

Yeltsinin həyatı üçün sonrakı təhlükə 1991-ci ilin avqust ayındakı QKÇP günlərində baş verdi. Həmin günlərdə DTK Rusiya prezidentinin ətrafına bütün qüvvələrini və çəkistlərini düzmüşdü. Çəkistlər Yeltsinin nəinki telefon söhbətlərinə, hətta qızı ilə, tennis üzrə məşqçisi ilə olan söhbətlərinə də diqqətlə qulaq asırdılar. Yeltsinin izlənməsi hər yerdə, hətta saunada özünü buxara verəndə də davam edirdi. Avqust ayının 19-da "Alfa" antiterror qrupunun döyüşçüləri onu həbs etməli idilər. Həmin günlərdə Yeltsin Moskva ətrafındakı Usov bağında idi. Onu 8 nəfər mühafizəçi mühafizə edirdi ki, onlar da avtomatlarla silahlanmışdılar. "Alfa" qrupuna Yeltsini həbs etmək heç bir çətinlik törətmirdi. Lakin nə üçünsə onlar bunu etmədilər. Rusiya prezidentinin bağ evinə gəlməyə nədənsə "gecikdi"lər. O vaxt "Alfa" qrupunun komandiri olmuş general-mayor Karpuxin deyir: "Mən hər şeyi etdim ki, heç nəyi etməyim". Yeltsin öz bağ evindən "Ağ evə" gələndə "Alfa" qrupu "Ağ evi" şturmla almadı. Avqust ayının 21-də Belbekdə Yeltsini tutmaq və ya məhv etmək haqqında aksiya hazırlandı. Dəniz piyadalarının xüsusi kəşfiyyat

batalyonu Qorbaçovla görüşmək üçün Moskva gəldi və Yeltsinın gələcəyi təyyarəni gözləmək üçün aerodroma göndərildi. Həmin gün aerodromda 300 nəfərə yaxın qumbara atan adamlar, 12 zirehli maşın vardı. Döyüşçülərə 180 güllə vermişdilər. 20 qutu (yeşik) qumbara gətirilmişdi. Atəş "Akula" komandası veriləndə başlamalı idi. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, zabit və praporşiklərə (gizirlərə) ömr verilməmişdi ki, əgər atəş açmasalar onlarla hərbi zamanının qanunları ilə rəftar edəcəklər. Lakin Rusiya Ali Soveti özünün prezidentini Krıma buraxmadı. Ora Rutskey və Silayevin başçılığı ilə nümayəndə heyəti getdi. Onlarla birlikdə avtomatla silahlanmış 40 nəfər hərbiçi də yollandı. O vaxta qədər məlum oldu ki, QKÇP iflasa uğradı və Yeltsini tutmaq əməliyyatı ləğv edildi. Bütün bu hadisələrdən sonra SSRİ dağıldı. Rusiya Federasiyasının prezidenti Yeltsin oldu. Bundan sonra da Yeltsinə sui-qəsdlər təşkil olunmaqda davam edirdi.

1993-cü il yanvar ayının 27-də "Ostankino" televiziya kanalının saat 21⁰⁰ xəbərlər proqramında İtar-Tass-ın informasiyası verildi ki, saat 7³⁰-da bir şəxs tutulmuşdur. Həmin şəxs Rusiyanın prezidenti Yeltsini öldürmək istəyirdi. Sui-qəsd haqqında ətraflı məlumat verilmədi. Bu haqda sonralar məlum oldu. Xabarovskdakı inşaat hərbi hissələrindən birində 1980-ci ildən ordu İvan Kislov adlı bir mayor xidmət edirdi. Demək lazımdır ki, o pis də xidmət etmirdi. 1992-ci ilin dekabr ayında Kislov hərbi hissənin hazırlıq üzrə komandirinin köməkçisi idi. O, ailəli idi. Filoloq arvadı uşaq bağçasında işləyirdi və 6 yaşlı oğlu da var idi. 1992-ci il dekabrın 25-də birdən arvadı və xidməti yoldaşları üçün tamamilə gözlənilmədən o hərbi hissədən yoxa çıxdı. Sonrakı günlər də işə çıxmadığını görərək narahat olan zabit yoldaşları hüquq mühafizə orqanlarına bu haqda məlumat verdilər. Axtarışa yerli milis və təhlükəsizlik nazirliyi cəlb edildilər. Hətta Kislovun şəklini də yerli televiziya ilə göstərdilər. Xabarovsk əhalisi Kislovun şəklinə televizorda baxanda o artıq uzaqlarda idi. 1993-cü il yanvar ayının 1-də Kislov Moskva gəldi. Onun gəlməkdə bir məqsədi vardı. Rusiyanın prezidenti Yeltsini öldürmək. Cinayəti törətmək üçün mayor partlayış paketi seçdi və paketin içinə polad

şariklər qoydu. Bu paketlə o Moskva küçələrində gəzir və prezidentin yaşadığı evi axtarırdı.

Nəhayət, 2-ci Tverskoy-Yamskoy küçəsində prezidentin yaşadığı mənzili tapdı və onu "ovlamaq" üçün məqam gözləməyə başladı. Lakin günlər keçir, Kislov Yeltsini görmürdü. Görünür Yeltsin yeraltı tunelle gedib gəlir, — deyərək öz-özünə düşünürdü. Ona görə də Kislov belə qərara gəldi ki, Yeltsini iş yerində tapsın. Qeyd edək ki, 1992-ci ildə Yeltsin əsasən Moskva altındakı Arxangelsk qəsəbəsində yaşayırdı. Bununla belə Yeltsinin 2 iş yeri vardı, Kremldə və Stary ploşadda (köhnə meydan). Kremlin möhkəm qorunduğunu görəndə Kislov qərara aldı ki, Stary ploşada getsin. Elə burada da onu uğursuzluqlar gözləyirdi. Birincisi həmin vaxtlar Yeltsin Kremldə işləyirdi. Stary ploşada isə ayda iki-üç dəfə gəlirdi. İkincisi yanvar ayının 15-də yağış yağdığından Kislov partlayıcı paketi qoruya bilməmiş və paket islanaraq yararsız hala düşmüşdü. Buna görə də terrorçunun bircə bıçağı qalmışdı.

1993-cü il yanvar ayının 26-da (bu vaxt Yeltsin Hindistanda səfərdə idi) Kislov Stary ploşada gəldi, köhnə KP MK-nin binasına bitişik Rusiya hökumətinin yerləşdiyi təmir olunan binaya daxil oldu. Kislov çardaqda gizlənərək səhər işçilərin işə gəlməsini gözləməyə başladı ki, onlarla birlikdə binanın ərazisinə içinə daxil olsun. Lakin saat 7⁰⁰-da ərazini gəzən mühafizəçi onu gördü. Mühafizəçi Kislova inanmadı ki, o qar təmizləyəndir və ondan tələb etdi ki, sənədlərini təqdim etsin. Sonra o, rəziyyət ilə kömək çağırdı. Kislovu tutarkən o heç bir müqavimət göstərmədi və qaçmaq da istəmədi. Onun hərbiçi olduğunu bilən kimi Moskva hərbi komendaturasına göndərdilər. Elə oradan da "terrorçu"nun tutulması haqqında "informasiya" yayıldı.

Yanvar ayının 30-da növbəti istintaq zamanı Kislov Rusiyanın prezidenti Boris Yeltsinə qarşı sui-qəsd etmək istədiyini söylədi. 1993-cü ilin fevral ayında "Izvestiya" qəzeti yazırdı ki, Kislovun xidməti yoldaşları təsdiq edirdilər ki, mayor Ortodoksal kommunistdir, Rusiyanın indiki hökumətindən və siyasətindən narazıdır.

Şübhəsiz ki, onun şəxsiyyəti nəinki müstəntiqlərin, eləcə də əhəmiyyətli psixiatrların diqqətini cəlb edir.

ZIYA ÜL HƏQQ (1924—1988)

1988-ci ilin avqust ayının 17-də Pakistan prezidenti Ziya Ül Həqqə qarşı terror aktı təşkil edildi. Terror aktını kimin törətdiyi bu günə qədər də geniş ictimaiyyətə çatdırılmayıb.

Həmin nəhs gün prezident və onu müşayət edən şəxslər "Herkules S-130" tipli təyyarəyə əyləşərək İslamabad şəhərindən Bahavalpurdakı hərbi bazaya uçdular. Bahavalpur İslamabad şəhərindən 330 mil aralıdadır. Prezident Ziya ü l Həqqlə bir çox yüksək rütbəli amerika zabitləri də oraya gədirdilər. Həmçinin Amerikanın Pakistandakı səfiri Arnold Reyfel də həmin səfərdə prezidentni müşayət edirdi.

Pakistan prezidentinin hərbi bazaya səfərinə səbəb amerikanın yeni tanklarının ordunun silahlarına daxil olması idi. Silahların və tankların təlim məşqindən sonra nahar edib geriye hazırlaşmağa başladılar. Amerika səfiri həmyerlisi general Herbert Uossolun təyyarəsində uçmalı idi. Lakin Ziya Ü l Həqq onu prezidentin təyyarəsi ilə uçmağa razı saldı. Amerika səfiri Reyfel də mübahisə etməyərək prezidentin "Herkules" təyyarəsinə yerləşdi. Təyyarə tezliklə havaya qalxaraq İslamabad yaxınlığındakı Ravalpundi hərbi aerodromuna istiqamət götürdü. Onun arxasınca general Aslam Beqin təyyarəsində havaya qalxdı. Bir neçə saat əvvəldə olduğu kimi prezident Ziya Ü l Həqq təyyarənin qabaq hissəsində yerləşdikdən sonra öz generallarından 2 nəfəri, 2 nəfərdə amerikalını öz yanına dəvət etdi. Qalan 8 general da təyyarənin arxa hissəsində yerləşdilər. Təyyarəni Pakistan prezidentinin həmişə həddən çox etibar etdiyi komandir Məşhad idarə edirdi. Saat 16⁰⁰-a qədər təyyarə müvəffəqiyyətlə uçdu. Bundan sonra prezidentin təyyarəsində qəribə hadisə baş verməyə başladı. Təyyarə gözlənilmədən dik qalxmağa başladı. Bundan sonra qəflətən qalxdığı yüksəklikdən də aşağı endi. Aslam Beqin təyyarəsində olanlar təyyarənin bu manevrinə təəccübləndilər və

Fevral ayının 4-də "Kommersant-Deyli" qəzeti öz oxucularına xəbər verdi ki, "Fevral ayının 3-də mayor İvan Kislovun cinayət işi (Rusiya prezidentinə qarşı sui-qəsd) Moskva qarnizonunun hərbi prokurorluğundan Rusiya Baş prokurorluğunun istintaq idarəsinə verilməlidir". Kislova Rusiya cinayət məəcəlləsinin 3 maddəsi ilə (15 maddə ilə ölümə hazırlıq, maddə 66. 1 hissəsi ilə terror aktı, 246 maddənin B bəndi ilə bir aydan artıq hərbi hissəni öz başına tərk etməsi) cinayət işi qaldırılmışdır.

Elə həmin bu xəbərdə deyilirdi ki, Kislov Serbski adına məhkəmə psixiatriya İnstitutuna stasionar yoxlama müalicəyə göndəriləcəkdir. Müalicə yoxlaması zamanı məlum oldu ki, terrorçunun ağıl yerində olmayıb.

Rusiya prezidentinə qarşı daha bir sui-qəsd 1993-cü ilin aprelində oldu. Su səpən maşının sürücüsü İjevski Mitroxin aprel ayının 22-də Yeltsin Udmurtiyada olarkən prezident kortecinə daş atdı və daş düz prezidentin maşınına dəydi. Daş atanı o dəqiqə həbs etdilər. Həmin ilin avqust ayında məhkəmə Mitroxini iki il azadlıqdan məhrum etdi. Məhkəmədə Mitroxin dedi ki, prezidentin maşınını olmasını bilmədim və elə-belə acıqla maşına daş atdım.

1993-cü ilin payızında "Stalin Şahinlərinin İttifaqı" adlı təşkilat prezidentin ətrafındakılara bildirdilərki, Teroxovu azad etməsələr prezidentə sui-qəsd hazırlayacaqlar. Lakin zabitlər İttifaqının sədri azad edilmədi. Bunun əvəzində isə prezident və baş nazirin mühafizəsi daha da gücləndirildi.

Yeltsin dövrünün ən güclü kulminasiya nöqtəsi 3-4 oktyabrda baş verdi.

1993-cü ilin oktyabr ayının 4-də "Ağ ev" süqut etdi. Prezidentə qarşı olan real təhlükə də aradan qalxdı.

təyyarədə nə baş verib? - deyə qışqırdılar. Elə bu an da prezidentin təyyarəsi Lahor şəhərinin yaxınlığında yerə sancıldı. Təyyarədə olan 37 nəfərin hamısı həlak oldu.

Bu faciənin səbəbini araşdırmaq üçün amerika ekspertləri Pakistana gəldilər. Onlar təyyarənin dağılmış hissələrində diversiya üçün partlayıcı maddələr aşkar etdilər. Pakistan ekspertləri isə öz növbələrində belə bir versiya irəli sürdülər ki, təyyarədə butulka ölçülü konteyner ola bilər. Həmin butulkada iyi olmayan zəhərli qaz ola bilərdi. Detektor işləyən vaxt konteyner açılmış və pilotun kabinəsinə qaz dolmuşdur. Qaz dolmuş təyyarəni idarə etmək mümkün olmamış və təyyarə yerə sancılmışdır. Həmin qətlin kimin tərəfindən törədilməsi bu gün də qaranlıq qalmaqdadır.

SOMOSA DEBAYLE ANASTASİO (1925—1980)

Nikaraquada kəndli ailəsində dünyaya gəlmiş Sandino Sesar Augusto (1893—1934) artıq 27 yaşında Nikaraqua üsyançılarının rəhbəri idi. Siyasi səhnəyə 27 yaşında atılan Sandino əvvəlcə Nikaraqua vitse-prezidenti Xuan Batista Sakası dəstəkləyirdi. Lakin ABŞ dəniz piyadaları Sakasını sıxışdırıb dağlara çəkilməyə məcbur etdi. Sakasa 1926-cı ildən dağlara çəkilərək partizan müharibəsinə başladı. 1933-cü ildə ABŞ-da yenidən hakimiyyətə gələn administrasiya qərara aldı ki, dəniz piyadalarını Nikaraquadan çıxarsın. Çünki 1932-ci ildə Nikaraquada keçirilən seçkilər nəticəsində Sakasa ölkənin prezidenti seçildi və onu dəstəkləyən Sandino ilə sülh bağlamağa çalışdı. Lakin Sandino son anda tələb etdi ki, partizanlar tərəfindən nəzarətdə olan rayonlara yarım muxtariyyət verilsin. Sakasa buna da razılaşdı. Lakin danışıqları Milli qvardiyaya komandanlıq edən general Anastasio Somoza Qarsio pozdu.

1934-cü ilin fevral ayının 21-də Sandino prezident Sakasa ilə birlikdə nahar edirdi. Nahar bitəndən sonra Somosanın əmri ilə

əsgərlər hücum edərək partizanları qırdılar. Tezliklə Somoza ölkədə siyasi hakimiyyəti ələ keçirdi. Sandininonun isə kölgəsini də hakimiyyət izlədiyindən onun adı Latın Amerikasında azadlıq simvolu kimi şöhrətləndi. Onun adını isə tərəfdarları Sandino adlı cəbhənin yaradılması ilə əbədiləşdirdilər.

Anastasio Somoza Qarsiya isə hakimiyyətə gəlməklə Somosalar sülaləsinin əsasını qoydu və demək olar ki, yarım əsr hakimiyyətdə oldular. Somoza familiyasını daşımadan hakimiyyətə gələn adam da demək olar ki, həmin nəslə mənsub idilər. Ölkə torpaqlarının əksər hissəsi hakim Somoza sülaləsinə mənsub idi.

Elə bu sülalə də sement sənayesinin hamısını nəzarətdə saxlayırdı. Eyni zamanda kofe, piva, çəltikçilik, maldarlıq, ot ticarəti, bank işi, televiziya, qəzet nəşri və mehmanxana biznesi də həmin klana mənsub idi. Ölkədən ixrac edilən banan da hakim klanın əlində idi. Onu da qeyd etmək ki, milli avia xətlər və gəmiçilik xətləri də klana baxırdı.

Beləliklə Anastasio Somoza Qarsiyanın hakimiyyəti 1956-cı ilə qədər davam etdi. 1956-cı ildə isə 27 yaşlı Riqoberto Lopesa onun həyatına son qoydu. Elə həmin andaca diktatorun mühafizəçiləri Riqoberto Lopesanı yerində güllələdilər. Hakimiyyətə diktatorun oğlu Luis Somoza Debayle gəldi. 1963-cü ildə prezidentlik vaxtı başa çatandan sonra bir neçə marionetka prezidentlik kursüsünə gəlsə də yenilməz sülalənin əlində oyuncaq oldu və onların mənafeyinə xidmət etdi. 1967-ci ildə isə prezidentlik kursüsünə Luisin kiçik qardaşı Anastasio gəldi. Anastasio hakimiyyətə gələn kimi bütün səlahiyyətləri öz əlinə aldı. Sandinistlərlə mübarizə aparmaq üçün də ona lazım olanların hamısını ələ aldı.

Anastasio Somoza Sandinistlərlə mübarizədə demək olar ki, məğlub oldu. Çünki Sandinistlərə keçmiş SSRİ hər cürə yardım edirdi. ABŞ isə Somosaya yardım edirdi. Nəhayət, Nikaraquada kütləvi şəkildə insan hüquqlarının pozulduğunu görəndə ABŞ 1978-ci ildə qəzet redaktoru Pedro Xoakina Çamorrunun öldürülməsindən sonra Somosaya yardımları dayandırdı. Pedro Xoakina Çamorro "Prensa" qəzetinin redaktoru idi. O, Somose rejimi ilə barışmırdı. 1978-ci il

yanvar ayının 10-da Manaquada 3 nəfər naməlum adam Pedronun getdiyi maşını səkiyə sıxaraq saxladılar. İki tüfəng və avtomatdan açılan güllələr Pedro Xoakinanın həyatına son qoydu. 18 güllə yarası alan Pedroya qarşı olan terror aktı əhali arasında böyük narazılığa səbəb oldu. Onun cəzasını son mənzilə 50 mindən çox adam yola saldı. Səhəri gün isə 30 mindən çox adam onun evinə gələrək mərhumun ruhuna dua oxudular və baş sağlığı verdilər. Elə həmin gecə də Nikaraquada əsil nümayişlər və üsyan başlandı. Nümayişçilər evləri və avtomaşınları yandırır və mağazaları dağıdırdılar. Polis və əsgərlərə daş atırdılar. Həmkarlar ittifaqlarının liderləri və görkəmli adamlar xalqı ümumi tətilərə başlamağa çağırırdılar ki, hökumət təhqiqat aparıb qatilləri cəzalandırsın. Bəzi siyasət partiyalar isə Somosanın istefasını tələb edirdilər. Somosa əks tədbirlər görmək istəsə də hərəkətin qarşısını ala bilmədi. 1979-cu ilin iyulunda Somosa rejimi dağıldı. Somosa hakimiyyətdən əl çəkdi və Paraqvaya qaçdı.

Sandinistlər onu ölüm cəzasına məhkum etdilər. Qərara alındı ki, Somosa harada olursa olsun onu məhv etmək lazımdır. Elə bu məqsədlə də başda argentinalı Qorrparan Merlo başda olmaqla xüsusi komanda yaradıldı. Bu adamın böyük inqilabi təcrübəsi vardı. Argentina diktaturasına qarşı mübarizə aparan Merlo iki il də Nikaraquada Sandinistlərlə birlikdə Somosa rejiminə qarşı mübarizə aparmışdı vardı və Raman ləqəbini daşıyırdı.

Raman bir qrup adamla əməliyyat planı hazırladı. Həmin qrupa Nikaraquada partizan müharibəsində iştirak etmiş argentinalılar daxil edilmişdilər. Əməliyyat şərti olaraq isə "Repiteliya" adlandırıldı. Ramanun qrupu Paraqvayın paytaxtı Asunsona keçdilər və diqqətlə sui-qəsdə hazırlaşmağa başladılar. Hər şeydən əvvəl Somosanın gündəlik rejimini öyrənməyə başladılar. Somosanın gündəlik rejimini öyrənməyə tam 40 gün vaxt sərf etdilər. Onlar dəqiqləşdirdilər ki, Somosa adı qayda üzrə "Mercedes"-də gedir. Qabaq tərəfdə sürücünün yanında oturur. Onun arxasında qırmızı "Falkon" gedir və onun içərisində dörd mühafizəçi olur. Terrorçular Somosa getdiyi küçədə bir qəzet köşkü aldılar. Onlardan Osvaldo adlı bir silahlı daimi olaraq prezidentinə nəzarətə götürdü. Lakin Argentinada belə bir aksiyanı

keçirmək çox çətin idi. Terrorçuların bütün günü adamları, silahla dolu mikroavtobusu küçədə daimi saxlamaq çox təhlükəli idi. Buna görə də ikinci bir variant düşünmək lazım idi və tezliklə belə bir variant da tapıldı.

Ramanun qrupunda Xuliya adlı bir qadın da vardı. Xuliya təklif etdi ki, əməliyyatı keçirmək üçün ev kirayə etmək lazımdır terrorçularonunla razılaşdılar. Xuliya bir ev tapdı və özünü Argentina artistlər assosiasiyasının üzvü kimi təqdim etdi. Eyni zamanda özünü populyar artist Xuliya İçlesiasa kimi çıxış etdiyini bildirdi. Elə bu ad da həmin ev sahibəsini sevindirdi və evini kirayəyə verməyə razı oldu. Əməliyyat başlanmasına 3 gün qalmış 3 nəfər yaraqlı elektrik adı ilə Xuliyanın yaşadığı evə gəldi.

Onlara Raman başçılıq edirdi. Əməliyyat iştirakçılarından heç kəs bilmirdi ki, əməliyyat nə vaxt başlanacaq. Somosanın gəldiyini radio ilə Osvaldo xəbər verməli idi. Osvaldo qəzet köşkündə pusqu olacaq yerdən 300 metr aralıda oturmuşdu.

Nəhayət, pusqunun 3-cü günü 1980-ci il sentyabr ayının 9-da Osvaldo signal verdi ki, "obyekt" gəlir. Bu o demək idi ki, Somosa köşkün yanından öz "Mercedes"-ində keçdi. Lakin "Mercedes" iki dəfə işıqforda dayandı ki, bu da terroristləri dilxor etdi. Yaşıl işıq yanan kimi "Mercedes" hərəkətə gəldi. Elə bu zaman döngədən terrorçular olan mikroavtobus çıxdı və "Mercedes"-in yolunu bağladı. Növbə terrorçu Santyaqoya çatdı. Bu an onun qumbara atanı açılmadı. Bu zaman atəşi Ramanın başqa yaraqlıları açdılar. Somosanın mühafizəçiləri avtomobildən düşərək atəş açmağa başladılar. "Mercedes" isə adətə üzrə irəli hərəkət edərək Xuliyanın kirayə etdiyi evin qarajına girdi. Bu zaman Santyaqo qumbara atan silahı düzəldib "Mercedesə" atəş açdı. Somosa maşını tərk etməyə macal tapmadı. Açılan mərmii sürücü və Somosanın maşınla birlikdə havaya sovurdu. "Repiteliya" əməliyyatı başa çatdı.

Qeyd edək ki, əməliyyat zamanı Osvaldo atışmada öldürüldü. Bir qədər sonra isə Paraqvay ərazisini tərk edərkən Santyaqo yaxalandı. Qalan terrorçular uğurla Paraqvayı tərk etdilər.

KRAL XIII ALFONS (1886—1941)

İspaniya tarixində terror aktına məruz qalarlardan biri də İspaniya kralı XIII Alfonsdur. Terrorçular kralın 20 yaşı olanda ona və arvadı Viktoriyaya sui-qəsd etdilər.

O zaman Avropada anarxistlər çox güclənmişdilər. Bu terror aktını da onlar təşkil etmişdilər.

1906-cı ilin may ayının 31-də gənc kral XIII Alfons Şahzadə Henrix Battenberqin qızı Viktoriya ilə evləndi. Viktoriya Böyük Britaniya kralı V Georqun qardaşı qızı idi.

İspaniya kralının toyu həm İspaniyada, həm də Böyük Britaniyada narazılıqla qarşılandı. Məsələ burasında idi ki, İspaniya kralı katolik, Viktoriya isə İngilis protestant məzhəbindən idi. Nişanlanma mərasimi başa çatana kimi Viktoriya protestant məzhəbindən imtina etdi. Böyük Britaniyada hakimiyyətdə "Rədd olsun katoliklər" deyə narazılıqlar səsləndi. Viktoriyanın şahzadə titulu olmasına baxmaraq o ictimai pul almadı.

Viktoriya İspaniyaya gələrkən katoliklərin hücumuna da məruz qaldı. Bir sözlə Madriddə əhval-ruhiyyə heç də ürək açan deyildi. Çünki protestantlar bu niğahdan narazı olduğu kimi katoliklər də narazı idilər.

Kilsədə bəylə gəlinin nişanlanması mərasimi başa çatanda onlar kilsədən çıxdılar. Belə düşünmək olardı ki, artıq hər şey arxada qalmışdır. Bəylə gəlinin də təhlükəsizliyinə təminat verilmişdi.

Elə bu zaman yolun ətrafında düzülmiş tamaşaçıların arasında bir nəfər çox yaxın məsafədən bəylə gəlinə tərəf bomba atdı. Partlayış kareyaya heç bir ziyan vurmadı. Lakin tamaşaçılar arasında qalxan səs-küydən məlum oldu ki, partlayışdan 31 nəfər əsgər və vətəndaş həlak olubdur.

Kral və Kraliça sağ və salamat qaldılar. Ancaq qatil qaçmadı və özünü öldürdü.

O saat şayə yayıldı ki, qatil dini motivlərlə bağlı hərəkət etmişdir. Lakin meyitin şəxsiyyətini müəyyən edəndən sonra məlum oldu ki,

qatil anarxist Mateo Morraldır. Hadisədən bir gün sonra kraliça cəsarətlə meydana gedərək öküz döyüşünə baxdı və qalibləri salamladı. Alfons islahatlar kursunu götürdüsə də bu islahatlar uğursuzluqla nəticələndi. Belə ki, islahatlar zamanı terrorçular hökumət üzvlərinə hücumlar təşkil edir və yuxarı vəzifəli hökumət məmurlarına qarşı terror hadisələri törədirdilər. Bu cür hadisələr isə hakimiyyətin diktaturaya çevrilməsinə səbəb oldu. Bir müddət sonra isə vəziyyətin ağır olduğunu görən Alfons 1931-ci ildə kral səlahiyyətindən əl çəkdiyi haqqında bəyanat verdi və könüllü olaraq ölkəni tərk etdi. O, krallığı oğluna verdi.

ÇAR III BORIS (1894—1943)

Çar III Boris 1918-ci ildə taxt-taca sahib oldu. Onun atası Ferdinand oğlunun xeyrinə taxt-tacdan əl çəkdi. Lakin real hakimiyyət Bolqar Aqrar Partiyasının başçısı baş nazir Aleksandr Stamboliyskinin arasında gedən dörd illik mübarizədən sonra 1923-cü ildə Stamboliskiyə qarşı terror aktı törədildilər. Baş nazir Stamboliyskinin ölümündə çarı da günahlandırıldılar.

Lakin çar Boris 10 ildən yuxarı öz səlahiyyətlərindən tam istifadə edə bilmədi və özü də terrorun hədəfi oldu. 1925-ci ilə qədər ona qarşı dəfələrlə sui-qəsdlər təşkil edildi.

Kəndlilərin köməyinə ümid edən çar Boris 1934-cü ildə ölkədə hərbi diktatura elan etdi. O başa düşürdü ki, hakimiyyəti öz əlində saxlamaq üçün hərbi diktatura onun planının həyata keçirilməsinə zəmin yaratmışdır. 1935-ci ildə çar Boris baş nazir vəzifəsinə özünün himayəçisi olan Georgi Kiosevyanovu təyin etdi. Bir neçə il sonra isə tam hakimiyyətə sahib oldu. Tam diktator olsa da Çar Boris xarici siyasətdə ingilislərin təsiri altında idi. Lakin 1941-ci ildə Almaniyanın

təzyiqləri nəticəsində ox dövlətlərinə qoşuldu və Böyük Britaniyaya müharibə elan etdi. Hitler öz müttəfiqi Borisin tərs və inadçı olduğunu görürdü. Çar Boris Yuqoslaviya və Yunanıstana hücumda iştirak edir, lakin Sovet İttifaqına hücum etməkdən boyun qaçırırdı. 1943-cü ilin avqust ayında Çar Borisin Hitlerlə görüşü oldu. Bu mənhus görüşdən bir neçə gün sonra çar Boris vəfat etdi. Hitler öz müttəfiqlərindən tələb edirdi ki, onlar Almaniya sözsüz köməklik göstərsinlər. O, kiçik bir müstəqilliyin əlamətinə də icazə vermirdi. Avqust ayında olan görüşə qədər İtaliyada Benito Mussolini istefaya getməyə məcbur oldu. Faşistlərin böyük şurası onun namizədliyini rədd etdilər.

Hətta belə bir fərziyyə də var ki, Mussolininin süquta uğraması çar Borisin taleyini həll etdi. Bolqarıstan çarı 3-cü Borisin ölümü 1943-cü il avqust ayının 28-də alman radiosu ilə xəbər verildi. Ancaq çarın ölümü haqqında xəbər verildəndən sonra ölümün səbəbləri bildirilmədi. Ona görə də tarixçilər ölümün müxtəlif versiyalarını irəli sürürdülər. Ürək çatışmamazlığı, intihar etmək, zəhərlənmə və s. Bununla belə ölümün siyasi motivlərlə bağlı olduğunu da deyirdilər. Bir şey həqiqətdir ki, ölüm ərəfəsində çar Boris Adolf Hitlerlə çox gərgin söhbətlər aparmışdır.

KRAL ALEKSANDR (1888—1934)

I Aleksandr Yuqoslaviyanın kralı idi. O, atası I Pavel öldükdən sonra taxt-taca sahib olmuşdu. 1921-ci ildə taxt-taca sahib olan I Aleksandrın krallığı dövründə Serbiya, Xorvatiya, Sloveniya, Bosnya-Hersoqovina və Çernoqoriyada vəziyyət gərgin idi. Ölkədə qarmaqarıışıqlıq başlamışdı. I Aleksandr bu dövlətlərin arasında sülh yaratmalı və ölkəni vahid halda idarə etməli idi. Bu vəzifəni yerinə yetirmək o dövr üçün çox ağır idi. Vəziyyət o qədər mürəkkəbləşmişdi ki, 1928-ci ildə Xorvat lideri Stepan Radiç terrorçular tərəfindən öldürüldü. Stepanın öldürülməsindən sonra ölkədə vəziyyət daha da gərginləşdi. Vəziyyətin bu cür gərgin

olduğunu gören I Aleksandr 1929-cu ildə konstitusiyamı ləğv etdi və rəsmi olaraq ölkənin adını dəyişib Yuqoslaviya adlandıraraq özünü diktator elan etdi. 1931-ci ildə isə yeni konstitusiya qəbul etdi.

Bundan sonra kraldan narazı olanların sayı daha da artdı. Əlverişsiz da Xorvatlar arasında olan narazılıq özünün ən yüksək həddinə çatdı.

Elə bu dövrdə də Avropada vəziyyət günü-gündən dəyişirdi. Almaniya faşistlər hakimiyyəti ələ almaq istəyirdilər. İndiyə qədər Stalin rejimi və diktatorluğu ilə mübarizə aparan Avropa dövlətləri daha bir diktatorla qarşılaşacaqlarını görərək blok halında birləşməyə çalışırdılar. Bu blokun təşəbbüskarı isə Fransa Xarici İşlər naziri 72 yaşlı Jan-Lui-Barta idi. 30-cu illərdə bu siyasi xadim Avropa diplomatlarının ən fəali idi.

Jan-Lui-Barta 20-ci illərdə SSRİ-nin barışmaz rəqibi idi. 30-cu illərdə isə Hitler Almaniyasına güzəştə getməyin əleyhinə idi. Məhz Barta kiçik Antanta və SSRİ arasındakı diplomatik əlaqələrin yaradılmasında fəal iştirak etmişdi. Bartaın son məqsədi isə SSRİ-ni Avropa cəmiyyətinə cəlb etməklə, Moskva ilə qarşılıqlı əlaqə yaratmaq və Fransanın iştirakı ilə birlikdə müdafiə bloku yaratmaq idi. Həmin blokda iştirak etmək üçün kiçik Antanta və Macarıstanı demək olar ki, bəşdirmişdi. Fransız diplomatının bu fəallığı antihitler siyasət aparması Berlində çox böyük narazılığa səbəb oldu və Almaniya hökumətinin səbr kasasını daşdırdı. Almaniya hökuməti belə qərara gəldi ki, "Barta problemini" daha etibarlı bir üsulla, fiziki cəhətdən məhv etməklə aradan götürsün. Necə deyirlər adam yoxdursa, problem də yoxdur.

Bu zamanlar Almaniyanın yuxarı dairələrində Avropanın siyasi dairələrindəki altı nəfər görkəmli siyasətçini aradan götürmək üçün planlar çəkilirdi. Çünki həmin siyasətçilər Avropada Almaniyanın öz qayda-qanunlarını həyata keçirməyinə mane olurdular. Bu siyasətçilərin siyahısına Avstriya ölkəsinin Federal Kansleri və Xarici İşlər naziri Engelbert Dolfus Yuqoslaviyanın kralı I Aleksandr, Fransa ilə alyansa daxil olmuş Rumıniya Xarici İşlər naziri N. Titulesku, eləcə də Fransa və İngiltərə ilə İttifaqın tərəfdarı olan Çexoslovakiya Xarici

İşlər naziri Eduard Beneş, Belçika kralı Albert və Fransanın dövlət naziri E. Errio daxil idilər. 1934-cü ildə isə bu siyahıya Jan-Lui Barta da daxil edildi. Yuqoslaviya kralı I Aleksandr və Jan-Lui-Bartanı cəzalandırmaq 1934-cü ilin oktyabr ayına təyin olunmuşdu.

1934-cü il oktyabr ayında kral I Aleksandr Fransaya rəsmi səfər etməli idi. Bu səfərdə kralı Jan-Lui-Barta müşayət etməli idi. Qeyd etmək lazımdır ki, həmin illər Fransa polisi çox zəif idi. Eyni zamanda polisin içində Almaniyaya rəğbət bəsləyənlər də var idi. Bu terror aktını başqasının əli ilə həyata keçirmək çox asan idi. Bu vaxtlar Xorvat terror təşkilatının üzvləri kralı aradan götürmək istəyirdilər. Onlar üçün Bartanı aradan götürmək o qədər də çətin deyildi. Almanlar da bundan istifadə edərək kralı aradan götürmək üçün "Tevton qılıncı" deyilən əməliyyat hazırladılar. Terrorda iştirak edənlər İsveçrənin Sürix şəhərində görüşdülər. Qrupda başçı alında şram olan Şabo idi. O öz silahdaşlarına bildirdi ki, yaxınlarda Lozanna şəhərinə, oradan da Parisə gedəcəklər və əsas tapşırığı da orada alacaqlar.

Onlar Parisdə turist adı altında "Tale d'Orse" otelində yerləşdilər. Burada onlarla alman səfirliyinin əməkdaşı Erik Haak görüşdü və bildirdi ki, əməliyyatı Marseldə keçirmək qərara alınmışdır. Kral Aleksandr 1934-cü il oktyabr ayının 9-da Marseldə olacaqdı. Məhz buna görə də terror aktı orada həyata keçirilməlidir. Almanların Fransa kəşfiyyatındakı dostları xəbər verdilər ki, kral gəzməyə saat 16-da köhnə limandan şəhərin prefekturasından başlayacaq. Onu da xəbər verdilər ki, mühafizəçilərin sayı əhəmiyyətli dərəcədə azaldılacaqdır. Eyni zamanda kralın oturacağı avtomobilin sürəti saatda 20 km əvəzinə 4 km olacaq.

Elə həmin gündə "Tevton qılıncı" əməliyyatı az qalmışdı ki, iflasa uğrasın. Belə ki, milliyətcə serb olan Branimir Yariç "Palma" kafesində qonşu masa arxasında əyləşən şəxsiyyətini yaxşı tanıdığı iki kişini gördü. Bunlar Xorvat terrorçuları idilər. Həmin adamlar bolqar siyasətçiləri Hacimov və Tomalyevskiyə qarşı terror aktı törətmişdilər. Həmin terror aktı da böyük səs-küyə səbəb olmuşdu. Bu adamlar kral I Aleksandrın Fransaya gəlməsindən danışırdılar. Yariç elə həmin gün

bu söhbətə haqqında Paris polisində işləyən bir polis komissarına məlumat verdi. Komissar da bu haqda yüksək rütbəliyərdən birinə xəbər verdi. Təsadüf nəticəsində üstü açılan terror aktının planı aşkar edildi və Parisdə tuthat başlandı. Bu tuthat bir nəticə vermədi. Lakin terrorçuları qorxutdu və onlar tələsik Parisi tərk edərək Marselo yollandılar. Kralın isə Marselo gəlməsinə bir neçə gün qalmışdı.

Terror aktının olacağını nəinki polis, hətta Barta da başa düşmüşdü. Lakin polis bundan heç bir nəticə çıxarmadı.

1934-cü il oktyabr ayının 9-da saat 16-da 46 yaşlı kral Aleksandr Yuqoslav esminesi "Dubrovnik" də Marsel limanına daxil oldu. Şəhərin minlərlə sakini sahilə toplaşaraq kralı salamlayırdı. Tezliklə esminesdən bir motorlu qayıq aralandı. Bu qayıqda Fransanın hərbi-dəniz donanması naziri və Kralın xüsusi mühafizəçiləri vardı. Sahildə onları Jan-Lui-Barta qarşıladı. Təntənəli mərasimdən sonra onlar avtomobilə oturdular. Kral və Barta arxa oturacaqda, qabaqda sürücünün yanında isə general Jozef jorj oturdu. Avtomobil yavaş-yavaş irəliləməyə başladı. Sürət isə təxminən saatda 4 km idi. Avtomobili simvolik mühafizə süvari dəstəsi müşayət edirdi. Yolun kənarında isə tras boyu polis və əsgərlər düzülmüşdü. Sonra məlum oldu ki, hökumət etibarlı hərbi kordon düzənməmişdir.

Avtomobil Kaneber küçəsindən keçərək Birji meydanına çıxdı. Burada da adam əlindən tərpnəmək çox çətin idi. Əhali kralı salamlayı, əl edirdilər. Avtomobil Birji binasına bərabərləşəndə camaatın arasından bir cavan oğlan çox yüngüllüklə avtomobilin pilləkəninə atıldı. Hər şey elə gözlənilməz oldu ki, heç kəs heç nə başa düşmədi. Naməlum adam isə tapançanı çıxarıb soyuqqanlıqla avtomobildə oturanlara atəş açmağa başladı. Atəşdən əvvəlcə general Jorj kralı öz bədəni ilə qorumaq istədi. Lakin ona dəyən güllədən yığıldı. Sonra bir neçə güllə başından dəyən kral Aleksandr yığıldı. Axırda isə Jan-Lui-Bartaya da güllə dəydi. O çiyindən xəsarət aldı. Bu faciəli anlarda avtomobil hərəkət etməkdə davam edirdi. Səkiyə yığılmış camaat isə dəhşətli qorxu içində qalmışdı. Atəş kəsiləndən sonra nə baş verdiyi aydın oldu. İlk dəfə polkovnik Piole özünə gəldi. O avtomobilin arxasında krala yaxın gəlirdi. O atdan hoppanı düşdü

və qılıncını çəkib qatilə hücum etdi. Lakin zərbə dəqiq olmadı. Terrorçu kənara atılaraq qaçmağa başladı. elə bu an polis də işə qarışdı. Polisin açdığı atəşdən terrorçu bir neçə metr qaçıb yığıldı. Camaat onun üstünə atıldılar. Nəhayət, avtomobil də dayandı. Ağır yaralanmış general Jorju başqa avtomobilə qoydular. Sonra da Aleksandri getdiyi avtomobillə təcili olaraq şəhərin müxtəlif xəstəxanalarına apardılar. Jan-Lui-Barta isə çiyini tutaraq piyada yaxınlıqdakı aptekə getdi. Mərasim hazırlandı. Barta isə son gücünü toplayaraq bir saata qədər irəliləməkdə yoluna davam etdi. Sonra onu təcili yardım kəretasına oturdular və qospitala apardılar. Lakin vaxt keçmişdi saat 17²⁰ dəqiqədə Fransanın xarici işlər naziri Jan-Lui-Barta həyatla vidalaşdı. Bir saat sonra isə Yuqoslaviya kralı Aleksandr vəfat etdi.

Fransa polisi qatilin şəxsiyyətini müəyyən etdi. Qatil Peter Kalemon adına pasport almış Xorvat terrorçusu Suk idi. Ondan başqa daha bir neçə nəfəri də həbs etdilər. Qalan terrorçular isə İtaliyada gizləndilər.

Almaniyanın bu terror aktında əlinin olmasını isə sübut edə bilmədilər.

İsmət Kəsəmənli
(Aşurov İsmət Tanrıverdi oğlu)
XX əsrin ən böyük terror aktları.
(Azərbaycan türkçösində)
Bakı—2003

Texniki redaktor
Rüstəm Rüstəmov

Kompüter tərtibatçısı
Məhəbbət Köyük

Korrektor
Həlimə Mehdiyeva

Yığılmağa verilmiş 1.02.2003
Çapa hazırlanmış 1.04.2003.
Formatı 84x108 1/16
Həmi 10,25 ç.v.
Sifariş N 15
Tirajı 350
Müqavilə qiyməti ilə.

APF-26238.5

